

Coll. Rom. Soc. Iesu catal. inscrip. Ant. Muretj.

IN P. CORNELIUM TACITUM ANNOTATIONES

*

Beati Rhenani

[redacted], Alciati, ac Beroaldi.

*

Eiusdem [redacted] Thesaurus constructionum, locutionumq́, & uocum Tacito solennium.

Inuia virtuti nulla est via

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB. GRYPHIVM, 1542.

ctius fortasse uoces Augustalē. Sic nimirum olim uulgus Romanum ciuitatibus quibusdam Augustarum nomen accōmodauit ab Augusto Octauio. Iam non est quur huius noui tituli nos pœnitere debeat, quando T. Liuius libros suos Annales appellat. Id facit uolumine tertio decadis quintæ. Verba sic habēt: Non sum, inquit, nescius ab eadem negligentia, qua nihil deos portendere uulgo nunc credūt, neq; nunciari admodū ulla prodigia in publicum, neq; in Annales referri. Cæterū & mihi uetustas res scribenti nescio quo pacto antiquus fit animus, & quædā religio tenet, quæ illi prudētißimi uiri publicè suscipienda censuerint, ea pro dignis habere, quæ in meos ANNALES referā. Hactenus Liuius. Quem locū eo lubentius in mediū adduxi, quo optimus scriptor excusetur à nemine nō notatus quòd in cōmemorādis prodigijs modum excedat. Annaliū quos alij cōscripserint crebra quum apud Tacitū, tum apud Liuiū mentio. Cæterū huiusmodi clausulæ testantur Annales esse, Principio anni, Principio ueris, Eodē anno, Per idem tempus, Principio insequētis anni, Idem annus nouas cærimonias accepit, Pestilentia quæ priore anno in boues ingruerat, eo uerterat in hominum morbos. Exitu anni, Fine anni. Quæ orationes apud autorem utrumq; frequenter occurrunt. Porrò quia uetustum uolumen Taciti quod ad secula nostra relictum est, unde cæteri libri propagati descriptiq; sunt, ἀντίγραφον fuisse uidetur argumēto codicis Budensis, & mutati in editione Romana tituli, ueri simillimum est historiarū libros huius autoris prorsus confusos esse,

Annales T. Liuij.

suis aperuerit, affirmat Septimius Tertullianus libro quinto contineri. Sic enim scribit in Apologetico. Hanc, inquit, Cornelius Tacitus suspitionem eiusmodi inseruit. Is enim quinto historiarum suarum bellū Iudaicum exorsus, & quæ illic sequuntur. Ergo, nisi fallit in Septimio scriptura, ex quinto libro factus est uicesimus primus. Non succeßit in conseruandis neceſſarij sui monumentis quod agebat Tacitus Augustus, etiamsi singulis annis Annales gentilis sui curarit decies excribēdos & in omnibus ponendos bibliothecis, quo saltem numero freti æternum durarent. Verum si quis reputet secū ruinam imperij Romani, prouinciarum omnium deuastationes, tot tamq; diuturna bella quibus totus Occidens concussus est, Francis, Alemannis, Gothis, Langobardis cuncta perpopulātibus, mirum uideri queat tantum adhuc supereſſe de scriptis autorum ueterum. Accedit Christianorum à libris gētilium olim magis auersus animus. Sed tamen in tanto monachorum numero semper reperti sunt aliqui priscis literis fauentes, qui describenda autorum monumenta curarint. Hanc utilitatem cœnobijs præcipue debemus. Sic nobis priores quinq; Taciti libros Corbeia Visurgi fluuio uicina, Benedictinorum monasterium est, conseruauit, proximis annis illinc ad Leonem x. Pont. Max. allatos.

BEATI RHENANI SELESTADIE NSIS CASTIGATIONES IN ANNALIVM CORNEL. TACITI LIBRVM PRIMVM.

T Romæ ruere in seruitium Consules, Patres, Eques, quãto quis illustrior.] Hic nõ erat opus asterisco. Nam quod sequitur, *Neu tristior primordio*, refertur ad illud quod præcessit *Eques.* & subauditur, *quisquam esset.*

Multa Antonio tũc interfectores patris ulcisceretur, multa Lepido concessisse.] Lego, *Multa Antonio ut interfectores patris ulcisceretur, multa Lepido concessisse.*

Vt non aliter ratio constet, quàm si uni reddantur.] Malim, *reddatur.*

Sed Pompeium imagine pacis, sed Lepidũ specie amicitiæ deceptos.] Legerim, *Sed Pompeium imagine pacis, & Lepidum specie amicitiæ deceptos.*

Quæ Tedij & Vedij Pollionis luxus.] Lego, *Q. Vedij Pollionis luxus.* Hoc est, *Quinti Vedij.*

Sed & sua confeßione argueretur.] Accipiendum & pro etiam. nam subauditur *ut*, quod mox præceßit.

Quousq; patieris Cæsar non adesse apud te Reipub.] Quid si quis legat, *Quousq; patieris Cæsar non adesse caput Reipublicæ?*

horridas gentes è cōtubernijs hostem aspici.] Lego, Ibi tamen, hoc est, eo loci.

Intus operis ac laboris.] Legerim, *Attentus operis ac labori.* Vt *operis* dandi casu dictum intelligatur numero pluratiuo ab opera, æ.

Prosperéq; ceß. quæ pergerent.] Malim, quæ gererēt.

Quia præsentia satis considerat, in urbem rediјt.] Lego, Quia præsentia satis conposuerat. Aut consederāt.

Nil paucorum instinctu.] Scripserim, Vel paucorum instinctu.

Et si uellet imperium promptas ostentauere.] Melius, promptos.

Seu nihil militi, seu omnia concedentur, in ancipiti re publica.] Poßit etiam legi, Concederentur. Mox scripsi, Igitur uolutatis inter se rationibus, placitum &c.

Quos igitur anteferret? ac ne postpositi contumelia incenderentur.] Legerim, Ecquos igitur anteferret, ne postpositi contumelia incenderentur?

Inritusq; discesserit ille inter nomina dicatus Augustus.] Scribendum, numina.

Per quæ geritur humus.] Malim egeritur.

Tanto maiora offenduntur.] Reponēdū offunduntur.

Nox, uox, & mutui hortatus iuuabant aduersante unda.] Lego, Nec uox.

IN LIBRVM II.

Lacus inde & Oceanum usq; ad Amisiam flumen secunda nauigatione peruehitur.] Lego, præuehitur.

Aut, Nihil aliud s.r.

Qui tumidis Germaniæ terris.] Hoc *est inflatis. Alioqui posset etiam legi humidis.*

Reductus inde in Hiona miles.] *Scripsimus, Iuhiona. Malim tamen Iuhionem. Iuhionum ciuitatis meminit Tacitus libro decimotertio, ad calcem. Et nos libro tertio rerum Germanicarum, huius loci facta mentione.*

Quasi auretur potestas eius.] Lego, *quasi augeretur potestas eius.* non placet

Quod magis mirum fuit quod preces M. Hortali nobilis iuuenis in paupertate manifesta superbius accepisset.] *Scribo, Quo magis mirum fuit, quod.*

Eandem uim in me transmerei.] *Fortassis leg. transumere.*

Igitur non modo Cheruscis socijq; eorum.] *Lego, Igitur non modo Cherusci socijq; eorum.*

Quiq; Mosteni aut Maced. Hyrcani uocantur.] *Mentio Mosthenorum fit Plinio.*

Sed nihil æque cauebatur, quàm ne bellum metu eluderent.] Fortasse *scribendum, quàm ne bellum astu eluderent.*

Igitur aliaq; quæ ibi uarietate fortunæ & nostri origine ueneräda, relegit Asiam.] *Arbitror hic à librario factam träspositionẽ. Vt forsan sic scripserit Tacitus. Atq; illum in regressu sacra Samothracum uisere nitentem, aliaq; ibi uarietate fortunæ, & nostri origine ueneräda. Igitur relegit Asiam, appellitq; Colophona. Nam quæ, relatiuum pronomen uidetur mihi uacare. Ideo uero di-*

& pertulerit secum, propter originẽ matris. Autor Seruius exponens illud Maronis carmen Aeneid. lib. 7.

Threiciamq; Samum, quæ nũc Samothracia dicta est.

A' reo iudicio falsi damnatum.] Lego, Areo iudicio, hoc est, iudicio Arei pagi. τῇ ἀρείῳ κρίσει. Dicasterij notum nomen est apud Athenas ἄρειος πάγος. ubi capitales causæ cognoscebantur.

Et cupere renouari dextras.] Forte, Se cupere r. d.

Ne si quando insolescerent Sueui quasi reditus in regnum ostentabatur.] Aut scribendum næ cum diphthongo, ut sit particula Græca, certe siue utiq; significans, & tum in habitus subauditur uerbum, est. Aut scribendum, ne quando, uel ne aliquando. Aut omittendum ne, ut legas, si quando ins. S.

Et Vibilio daicc.] Scripsi, duce.

Et resistẽtiũ facere.] Tu scribe, Et resistẽti uim facere.

Qui propius regrederetur,] Id est, quo.

Ac uulgus impeditum primorum ore rapiant.] Scripsi, Ac uulgus imperitum primo rumore rapiant.

IN LIBRVM III.

AC superstitem iniquorum precarentur.] Forsitan, inimicorum.

Præpositam toro effigiem.] Malim, Præpositam thoro effigiem.

Scripsissent expostulãtes.] Sensus est, Obiectum à senatu Pisoni, quòd ipsi nẽpe Germanicus & Piso per literas expostulauissent de ueneno præbito aut nõ præbito.

Sed in singulos homines lætæ quæstiones.] Posset etiã legi, *latæ quæstiones.*

Quis pace & principe uteremur.] Et principe subauditur existente.

Et lege Pappia Poppæa præmijs inducti uisi à priuilegijs parentum cessaretur.] Lego distinguoq́;, inditi custodes, & lege Pappia Poppæa præmijs inducti (subaudi sunt illi custodes) si à priuilegijs parẽtum cessaretur. Aut, sicubi à priuilegijs parentum cessaretur. Aut, præmijs inducti, ui, ueluti præmijs cogentibus.

Quæ Oppijs quondam, alijsq́; legibus constrictæ, non uinclis exolutis, domos, fora, iam & exercitus regerent.] Haud absurde legas, nunc uinclis exolutis.

Et maiorum bona facta.] Forte, bene facta.

Liberalibus studijs sibi operatam.] Castigaui, Liberalibus studijs ibi operatam.

Quibus more gentico cõtinuum ferri tegimen.] Legerem, Quibus more gentis contin. ferri tegimen, nisi libro quinto sic quoq; loqueretur, Quorum, inquit, sceptuchi utrinq; donis acceptis, more gentico, diuersa induere. Sed suspicor hanc elegantiã librario ferendam acceptam. De qua re mentem nostram aperuimus in Annotationibus cõstructionum locutionumq́; quibus Tacitus utitur.

Verũ hæc nobis maiores certamina.] Quid si legatur, erga maiores certamina.

Neq; aliud iussum.] Scribendum. Neq; aliud ius suum.

Nulla de eo populi sita.] Repone, scita.

Littora & lacus Campaniæ, tũ maxime peragrantẽ.]

Et ſi rectum iter perageret.] Forte, pergeret.

Poſtremo ſuaſmet ipſe ſpes antereparat.] Legendum, *anteire parat, diſtinctis uerbis.*

Egregium publicũ.] *Obſcurus locus eſt aut certe mendoſus. qui forſan ſic legi debeat,* Se, *rempublicam, & bonas domi artes dehoneſtauiſſet.*

Vt pontificis Maximi arbitrium pluſquam binoctium abeſſet.] Lego, *Vt pontificis Maximi arbitrio ne pluſquã binoctium abeſſet.*

Quia in magnis operibus.] Lege *opibus.*

IN LIBRVM IIII.

NEque fœmina amiſſa pudicitia, alia abnuerit.] Subaudi, *flagitia. Quid enim ſalui eſt mulieri amiſſa pudicitia? apud* Liuium Lucretiæ *uerba ſunt.*

Plebes agri quidem annona fatigabatur.] Tu ſcribe, *Plebes acri quidem annona fatigabatur.*

Vitandã potionẽ quæ prima & apud filiũ epulãti offerretur.] Lego, *quæ prima ei apud filiũ epulanti offerretur.*

Ea qua tempeſtate.] Aut ſupereſt *ablatiuus ea, aut ſcribe,* Ea *tempeſtate qua Græci conditis per Aſiam urbibus ora maris potiebantur.*

Et quando exiret è iure patrio qui id Flaminium apiſceretur.] Lego *quæſitiue,* Ecquãdo *exiret è iure patrio, qui id Flaminium adipiſceretur, quæq́; in manum Flaminis conueniret?*

Is diſpoſita claßiariorum copia cœptantem tum maxime coniurationem diſiecit.] Lego, *Cœptantem cum ma=*

Sublatisq; inanib. uera potentia augere.] Malim, *augeri*. Nisi legere libet, *agere*.

Suoq; recident Heliatem agrum in quo id delubrum, cessisse.] Hic locus non fuit asterisco frustra notatus. Nam haud dubie corruptus est. Fortasse legendum, *Suoq; regi Pẽthelo Eleatem agrum, in quo id delubrum, cessisse.* Haec non in hoc proferimus, ut quispiã libro suo statim illinat, quum sit mera cõiectura è uestigijs deprauatae scripturae sumpta, sed ne quis putet me quaerendi laborem subterfugisse. Vtinam licuisset hic exemplar illud Saxonicum inspicere, quod Quaestor quidam Pontificius quum è Dania rediret, in Corbeiensi bibliotheca repertum, Romam secum detulit ad Leonem X. Pont. Max. bonarum literarum haud illiberalem patronum, qui illi quingentos ducatos numerari iussit.

Quod magna uis armata aut incondita tuebatur.]. Lego, *at incondita tuebatur.*

Cum auxilium appellatũ tauisset.] Quid si legas, *Quũ auxilium appellatum abisset*, id est, ad auxilium appellandum accersendumq;. Vt appellatum sit prius Supinũ uerbi appello. Aut simpliciter, *Quum auxilium appellasset siue appellitauisset.*

Metus, uisus, sonitus: aut forte ortae suspiciones erant.] Suspicor scribendum, *Aut forte ortae suspicionis erat.*

Non aliâs magis anxia & pauẽs ciuitas, aegens aduersum proximos.] Legerim *satagens aduersum proximos.*

Et postquam non subueniebat.] Aut scribendum, *subueniebatur*, aut, *nemo subueniebat.*

Soluto iam castello obsidio.] Lego, *Soluto iam castelli obsidio*, sicq; castigaui.

Qui iam acie compositi pellũtur, turmas sociales.] Reposui

posui, qui iam acie compositi pellũt turmas socialeis, equites q; legionum subsidio missos.

Et magnitudini urbis incertũ.] Scripsimus, Et magnitudine urbis, incertum, quod quisque ad negotium pergat. Hoc est, propter magnitudinem urbis.

IN LIBRVM V.

EO'que meditationis eius introspicere creditus.] Scripsi, meditationes.

Quippe lapsum custodiæ pergere ad paternos exercitus.] Melius, ut opinor, scribatur, Quippe elapsum custodia perg. ad pat. exercitus.

Et si retinerent propinquus aut parens.] Malim, Et si reniterentur p. a. p.

Quos neq; dicta imperatoris.] Forte, Quos neq; dicta nisi imperatoris.

Vt uero Latinium Latiarem ingressus est accusator, acrius iuxta inuisi.] Suspicor scribendum, & distinguendũ, Vt uero Latini Latiaris ingressus est accusator Arius: Aut, Latiniũ Latiarẽ aggressus est accusator Arius, iuxta inuisi. Nam plane nouum est Latiniũ Latiarẽ ingressus, pro, actionem Latinij Latiaris, id est contra Latiniũ Latiarem ingressus. Quod nostram coniecturam adiuuet, sic rursum loquitur libro 16. Atq; interim Torius Sabinus Sorani accusator ingreditur.

Vbi primum facultas data arguitur pleraq; C. Cæsarẽ quasi incesta uirilitatis.] Distinxi, Vbi primum facultas data, arguitur pleraq;, hoc est, in plerisq;. Græca constructio est apud historicos tamen solennis. Quod uero sequitur, quasi incesta uirilitatis, Legerim, quasi incestæ uirilitatis. Hoc ideo dixit, quòd Caius Cæsar à propriarum so-

rorum

rorum stupro non abhorruit.

Immitti rescripto uenas resoluit.] Castigaui, Immiti rescripto, uenas resoluit.

Feruntq; ab Romulo Dentrem Romuliū.] A T. Liuio primæ decad. lib. 10. recensetur inter Pontifices tum è plebe creatos, M. Liuius Denter.

Ac ne dubium haberetur magnitudinem pecuniæ malo uertisse.] Vertisse malo, pro in malum.

Modo equites tres prælij more, frōtis & tergi uices.] Castigaui, Modo equestris prælij more.

Quum hic more Romano Suouetaurilia daret.] Scribēdum, Sue, oue, Taurilia daret. Sic enim Liuius quoque loquitur libro primo dec. primæ. Ibi, inquit, instructū exercitum omnem sue, oue, Taurilibus lustrauit. Tametsi in omnibus editionibus quæ hodie extant uulgo pro Taurilibus corrupte legitur, taurisq; tribus lustrauit. Verum nos synceram istam lectionē deprehendimus in uolumine manuscripto, quod huc misit clarissimus uir Reinhardus à Rietpur Borbetomagensis ecclesiæ Decanus. Ludorum Taurilium rursus meminit Liuius lib. 9. decad. quartæ. Ludi, inquit, Taurilia per biduum facti religionis causa.

Auspicium prospere transgressus.] Malim, auspicium prosperi transgressus.

Tum Tiridates simul fama atque ipso Artabano percussus.] Reponendum, perculsus.

Sane paucos & suprema principis dies posse uitari.] Expono, Sane paucos dies, & pro, id est suprema principis. Appositiue.

Albucilla inrito ictu ac semet uulnerata.] Scribendum, à semet uulnerata.

FRANCISCVS PVTEOLANVS *Iacobo Antiquario Ducali Secretario salutem.*

AXIMIS *plurimisq; rebus in utraq; mea fortuna à te adiutus, subleuatus ac ornatus, uir perfectißime, uni omnium secũdum deos immortales plurimum debeo.* Et *quia parem gratiam nullam unquam referre possem, qua una uia datur, ingratitudinis notam effugiam, habebo quam non referre est: & quicquid aut nunc est, aut in futurũ mihi erit, tibi acceptum referri debere haud inuitus fatebor.* Tu *mihi omnia non amici solum officia, sed affectum, pietatemq; paternam præstitisti: tu grauißimis in fluctibus, nõ solum mersatum, sed obrutum, manum porrigens, in portum perduxisti: tu omnibus incommodis perfunctum post longa certamina præmijs sudoris & pulueris ornasti: tu tranquillam uitam, ad quam enixißimè frustra contendebam, tribuisti.* Neque *in me uno tua innotuit beneficentia: longus ordo post me, & ante me extat, te patronum salutantium.* Nam *cum ob rarißimas animi tui uirtutes, grauißimos mores, religionis cultum, totius uitæ tenorem æquabilem, modestiam in isto fastigio admirandam, lenitatem & mansuetudinem pari coniunctam grauitati, in omni fortuna constantiam, miram scientiam atque facundiam, in agendis rebus dexteritatem, ad maxima negotia obeunda efficaces cogitationes, in omnibus rebus fidẽ ac pares laude prudentiam atq; simplicitatem, non modo multitudini fueris acceptißimus, uerùm & totius* Italiæ *principes tetrarchæ, reges, pontifices te suspexerint, euexerint, promouerint; nihil unquam tibi ambiuisti, rogasti, impetrasti*

traſti: quicquid tuliſti, honores,ſacerdotia,mera princi-pum liberalitas ac iudicium fuit, quanquam nec ea quidē pro uirtutibus aut meritis: quæ licet multis maxima ui-deantur, plerių; haudquaquam artibus tuis pares plura tenuerunt. Piget, pudetq; referre adulatores,ſcurras,de-latores, quos cernimus ditiores. Cur tu ut uirtute & in-nocentia,ita flaminijs,procurationibus, præfecturis,alios non excellis? Verum non eodem iudicio, quo cæteri,feli-citatem metiris: ideo quæ maxima iſti putant, ſemper con tempſiſti. Compertū habeo exiguo labore leuißimis atq; etiam honeſtißimis precibus, honorificentißimum quid-dam tibi quæri potuiſſe. Obſtitit antiquus rigor,& priſca frugalitas, & modicis contentus animus. Quod pro te tamen nunquam propoſitis ullis præmijs faceres, uidimus multoties amicorū cauſa ambitioſißime contendiſſe:mul-ta enim multis rogaſti atque impetraſti. Sed ego in hoc latißimo campo,in uberrima tuarum laudum materia par cius loqui cogor. Quòd enim omnia tibi debeo,uereor ne fœda aſſentandi libidine rapi uidear. Accedit quòd uirtu-tibus parem orationem afferre non poſſumus: ſed ut flori-bus ac interdum ſolis precibus dijs ſupplicant qui thura non habent,ſic hoc tempore ego tibi,quem uice magni nu minis colo, munuſculum affero Cor. Taciti equitis Rom. hiſtoricorum omnium grauißimi, diſertißimiq;, quicquid incurioſæ uetuſtati ſuperfuit,id eſt,fragmenta ex actioni-bus diurnalibus Auguſtæ hiſtoriæ, De moribus et ſitu Ger maniæ, De genere eloquentiæ non corruptæ, cui operi à quibuſdam titulus de claris oratoribus inſcribitur, Vi-tam Iulij Agricolæ ſoceri, multis uigilijs intentißimoq; ſtudio recognita adiuuante Berardino Lanterio omnium Mediolanenſium eruditißimo,ut eum parcißime laudem,

 ſub

sub tuo nomine nostris impressoribus tradidimus: tū quia eius eloquentia perfecta meo iudicio & admirabilis pecu= liariter ita te ut me delectat, tum ne in tanta librorum co= pia solus ipse supprimeretur. Veteres enim impressores a= deo inculcauerant ac fœdauerant hoc diuinū opus, ut non modo Cornelianæ facūdiæ maiestas inquinaretur, sed uix sensus ullus coniectari posset. Quid ego effecerim iudicēt docti, sed collatis exemplaribus. De ipso Tacito hæc præ= fanda duxi: In Rep. uersatum, Belgicæ Galliæ rationes procurasse, causas dixisse, historiam scripsisse ab Augusto ad principatum Adriani. sed maior & melior pars, proh dolor, & humani generis immensa iactura, temporum incuria abolita est: absoluisse omnem historiæ legem. nam cum suorum temporum maiore ex parte memoriæ consu= luerit, id pari eloquentia ac libertate præstitit. Debebat tribus deinceps gentis Flauiæ imperatoribus ab ijs ad ma ximos honores euectus, quos incorruptam rerum fidem professus, ut nullo odio, sic nullo amore retulit, nihil fal= si dicere, nihil ueri omittere ausus. in scribendo enim ne suspectus quidem unquam fuit, aut gratiæ aut simultati aliquid tribuisse. Rerum rationem, qua ordo temporum, regionum descriptio, exigitur, nemo historicorum dili= gentius obseruauit. Iam consilia, acta, euentus ut dij bo= ni expendit? & de consilijs quid probet, quid non: in rebus gestis non solùm quid actum, sed quale: de euentu uerò omnes causas explicat, casus, sapientiæ, temeritatis: hominū porrò nō solùm res gestas, sed quæ fama, quod no mē, quæ natura, quæ uita. Quo artificio omnes mea sentē= tia facile uicit, ita creber rerū frequētia, ut uerborū propè numerum sententiarum numero sequatur: ita dein uerbis aptus & pressus, ut nescias utrum res oratione, an uerba

sententijs

ſententijs illuſtrentur: in cōcionibus (audeo enim promere quod ſentio) Liuio quoq; anteferendus: magis tamen Salluſtij argutam denſitatem quàm huius amplitudinem imitatus. Hunc primò legens laudabis eloquentiam: *cum iterum in manum ſumpſeris, mirum acumen deprehendes, & miraberis: ubi contubernalem reddideris, ſemper artificioſa docebit uarietate, immenſaq; iucunditate delectabit.* Vale decus & *præſidium meum.*

~~BEATVS RHENANVS~~

AD LECTOREM.

REDITVM *eſt hactenus, inter monumēta autorum, quæ poſteritati ſors nō inuidit, uix quicquam ſupereſſe, quod minus ſit librariorū inſcitia corruptum, quàm* P. Cornelij Taciti *fragmenta Annalium. in qua ego quoq; ſemper opinione fui. Verum quum proximis menſibus flagitante Compatre meo* Hieronymo Frobenio *uulgatam editionem conferre cœpiſſem cū exemplari manuſcripto, ſed recentiori, quod ſuperioribus annis mihi dono miſerat ſummus amicus* Iacobus Spiegellius *iureconſultus*, atque Ferdinandi *Cæſaris à ſecretis & à cōſilio,* Matthiæ *Coruini illius* Hungariæ *quondam regis ſumptu deſcriptum olim in* Italia: *comperi idem propemodum* Tacito *accidiſſe, quod ſcriptoribus cæteris.* In *hoc tamen fortunatior uidetur, quòd primum in manus certè eruditiſsimorum hominum uenit, qui magna religione editionem caſtigare & adiuuare conati ſunt. Poſt quorum laborem quid nos huic autori contulerimus, indicabunt ſequentia. Cæterum communis eſt hæc ueterum ſcriptorum omnium infelicitas, quòd errata nemo facile ſentit, niſi qui confert, aut*

exactius singula rimatur. Verbi gratia, Apud Liuium legitur septimo libro tertiæ decadis, Et de M. Liuio præfecto arcis Tarentinæ haud minore certamine actum est, alijs sententijs notantibus præfectum, quòd eius socordia Tarentum proditum hosti esset. Quis hic putaret corruptum esse locum? Tota difficultas est in his uerbis: Alijs sententijs notantibus præfectum: imò in unica dictione Sententijs. Sed facile est aliquid in speciem excogitare, quo tueare errorem: puta, si Sententijs septimo casu dictum interpretere, pro Per sententias. Ego quũ hunc librum conferrem, reperi in uetusto codice scriptum, Alijs socijs notantibus. Vnde statim eluxit germana lectio: nempe, Alijs ocij notantibus præfectum. nam sequitur, Quòd eius socordia Tarentum proditum hosti esset. Proferam alterius generis è Cicerone exemplum. Libellus de Senectute, cui non est in manibus? cui ignotus uersiculus ille, qui citatur è Næuio poëta,

Liuij locus.

Ciceronis loc⁹ expendendus.

Prouenicbant oratores, noui, stulti, adulescentuli.

Quis est cui non optime habere sententia uideatur? Nec uerò prorsus habet malè, si quis reputet eloquẽtiam illam δημοχόρον, quæ præcipuè apud Græcos uiguit, quẽadmodum ex orationibus Isocratis liquere potest, nonnunquã existere comitẽ seditionũ, effrænati populi incitamẽtum, contumacẽ, temerariam, arrogantẽ, quæ in bene constitutis ciuitatibus nõ oritur. His enim elogijs hãc ornat autor dialogi, qui de Oratoribus inscribitur, huic adnexus uolumini. Sed tamen quando carmen claudicat, poßit quis suspicari ueterem scripturam quæ mendosæ lectioni præstiterit occasionem, huiuscemodi fuisse,

Prouehebant uradres (siue uratres) noui, stulti, adulescentuli. Vt debeat sic stare carmen,

Proue

Prouehebantur ad res noui, ſtulti, adoleſcentuli.
Sic enim aptius cohærebit cum uerſu præcedenti,

Cedò, quî ueſtrā rempublicā tantam amiſiſtis tam citò?
Reſponſ. Prouehebātur ad res, noui, ſtulti, adoleſcētuli.
Nam hinc maxima pernicies reipub. quòd homines noui, imprudentes, & iuuenes, rebus moderandis imponebātur. Quum oratores contrà ſi noui forent, carerēt autoritate, ſtulti potius riderentur, contemnerētur adoleſcentuli. Sed hoc ad arbitrium eruditorum referimus, inquirentes, nihil pronūciantes. Vt uerò redeam, unde ſum digreſſus, multa nos fallunt in autoribus prorſum deprauata, quæ tamen nullus temere deprehendat. In cauſa eſt ſtulta perſuaſio, libros eſſe longe emendatiores quàm ſunt. Enimuero decreuerā ab iſto tædioſo caſtigandi labore deinceps abſtinere, poſtquam hactenus tam maligne reſpondit mihi fauor, lucrum typographo. Verū datum eſt hoc amici precibus, & meo in Tacitū amori, quem ex hiſtoricis ob uarias dotes feci ſemper plurimi. Porrò nemo putet me tam mutandi auidum, ut quicquam citra autoritatem manuſcripti codicis uel addiderim, uel dempſerim. Nec quoties occurret, ſic ſcripſi, caſtigaui, repoſui, ſuſpicetur quiſquam id ex meo tantum factum ingenio. Nam quum meum ſecutus iudicium aliquid muto (quod tamen niſi in manifeſtis erratis, non feci) lectorem ea de re in caſtigationibus admoneo. Vnde & hæc utilitas, quod hoc modo uetus lectio conſeruatur, quam utinam haberemus non in Liuio ſolum, ſed & Cicerone, atque alijs autoribus. Siquidem dici non poteſt, quàm uariè ſint interpolata autorum omnium ſcripta. Sane multum debemus Berardino Landerio Mediolanenſi, atque Franciſco Puteolano, & alijs quibus ante illos hunc autorem pro uirili reſtituere ſtudio fuit

dio fuit

dio fuit. nam quia regius liber, quē penes me habeo, uetusti uoluminis cui sunt illi manus admoliti, aut innisi præsidio, exemplum est, facile sensi, quid de suo addiderint, ubi sudarint, ubi coniecturis sint usi. Et laboratum quidem est ab illis strenue. Nos si non laudem meremur, nec uerò insectatione digni sumus, gratis studiosorum commodis consulentes.

IN LIB. VNDECIMVM CASTIGATIONES.

NAm Valer. Asiaticum.] Apparet hunc librum esse ἀκέφαλον.

Insigni magnificentia extollebat.] Scripsimus, excolebat, quemadmodum & editio uetus habet, ab exemplari manu descripto dissentiens.

Caueri uim atque opes principibus infensas.] Codex Budensis hic notatus erat, ut aliàs compluribus locis rasus, præsertim hoc undecimo libro, quē conatus fuit quidam ex uulgatis editionibus castigare. Sed tamen eius uoluminis prior lectio sic habebat, Caueri inde'que opes principibus infensas. Legerim ego, Cauendas opes principibus infensas.

Præcipuum autorem Asiat. interf. Cæs. non extimuisse in concione pop. Ro. fateri.] In libro regis Coruini quem ex Budensi bibliotheca dono Iacobi Spiegellij nactus sum, neq; erat in concione, sed tantum concionem, neque uerbum fateri illic comperi. Itaque suspicor synceriorem lectionem esse, Præcipuum autorem Asiaticum interficiendi Cæsaris non extimuisse concionē populi Romani, gloriamq; facinoris ultro petere.

Quos pecunia & stupro in omni flagitio obstrictos argueb

arguebat.] Malim, *in omne flagitium.*

Ac postremum mollitiam corporis obiectante.] *Postremum usurpat aduerbialiter.* Vt *et libro primo, Perniciem alijs, ac postremum sibi inuenere.*

Valerij & Poppeæ cõgreßibus.] *In uolumine Budensi scriptum est, in Nestoris et Poppeæ congr. Hinc reposui, Quòd domum suam M. Nestoris & Poppeæ congreßibus præbuissent. Histrio fuit M. Nestor, intimus Messalinæ, cuius sæpe ministerio abusa est. proinde trucidata Messalina, inter eos qui illius sæuitiæ ac libidini inseruierant, M. Nestor quoq; est interfectus. Id quod in huius libri fine cõmemorat Tacitus, quanquam in uulgatis editionibus eo loco Mnester legitur pro M. Nestor, quẽadmodũ illic admonebimus. Hic est ille M. Nestor cuius Seneca mẽtionẽ facit in ludicro libello de morte Claudij Cæsaris, quẽ nos scholijs olim exposuimus, pro noster Pantomimus, Nestor Pantomimus reponẽtes. Eum locum infrà citabimus.* M. Nestor. Nestor Pantomimus.

Grauitatem annonæ dixisset.] *Vel prædixisset, uel significari dixisset.*

Ne fidem quidem integram manere.] *Quũ coniunctio quidẽ, non sit in exemplari scripto, maluimus legere, Nec fidem integram manere. Nam hanc particulam etiam in sequentibus sæpe reperi insultam à castigatoribus.*

Ad summa prouectorum.] *Codex Budensis habet, ad summa prouectos, & est non absurda lectio, si quis recte distinguat, nempe hoc modo, Meminissent T. Galbæ, C. Asinij, & Messalæ, ac recentiorum Aruntij & Esernini. Ad summa prouectos, incorrupta uita & facundia. Subauditur uerbum esse. Nam illud, ad summa prouectorum, plane durius est. Paulopòst is codex habet, Quem illum*

tanta

tanta superbia esse.

Nihil à quoquam expeti, nisi cuius fructus antè praeui detur.] Illic manifeste legitur, prouiderit. Et quid erat opus hoc mutare? Subauditur autem quisquam aut ipse.

Cogitaret plebē qua toga enitesceret.] Diu cum hoc loco sumus luctati, nihil nos adiuuante codice scripto. Deprehendimus tandē pro cogitaret, legendum cogitare, & qua, non pronomen hic esse, sed aduerbium pro quatenus. Itaq; circunflexum accentum superimposuimus, ne se lector hic torqueat. Cogitare plebem, quâ toga enitesceret. Sensus est, Cogitare plebeios quo pacto sese altioribus ordinibus inserant, atq; in senatum allegantur.

Ignarumq́; & exterritum Gotarzem perturbat.] Castigauimus, proturbat.

Nec enim restitere Armenij.] Scripti codicis lectio, resistere, id est resistebant. Paulopóst pro patefecit, reposuimus, patefecerat.

Potiorq́; Bardanes uisus retinendo regno.] Illic nō est annexa particula q́;. Et quid erat opus addere, quū breuitati Cornelianae magis conueniat eam abesse?

Exin ualidißimas praefecturas inuasit.] Hic locus meo iudicio recte fuit castigatus, quum in scripto uolumine legatur inuisit, sed perperam.

Et recuperare Armeniam parabat, ni Vibio Marso.] Hic uerbum parabat, est infultū postea, nam Tacitus scripsit, Et recuperare Armeniā, ni Vibio M.s.l.b.m.c.foret, id est recuperabat. Testatur id codex Budensis.

Ad flumen Gynden.] Illic, ad flumen Sinden.

Longinquā quanq; aspernabātur.] Particulā quanq;, errore librarij repetitam induximus.

Nec enim cuiquam ante Arsacidarum tributa illis de gentibus

gentibus parata.] Docuit regius liber cōiunctione, enim, expuncta pro parata scribendū parta, sententiamq; legendam absq; parenthesi, hoc modo, quibus opes suas testabatur, nec cuiquam ante Arsacidarum tributa illis de gentibus parta, regreditur. Quanquam nihil mali sit, si clausula parenthesi includatur.

Et nonnulla fallendi spe.] Hoc est latendi, ne res uideli- cet deprehenderetur. Nam fallere pro latere saepe reperias apud hunc scriptorem, quae est elegantissima uerbi huius significatio. Libro 13. Quae mutatio neque Neronem fefellit. Libro 18. Non fallebat duces impetus militū, hoc est non latebat. Fallere pro latere.

Egreßibus adhaerescere.] Sic lib. 15. de Nerone, Cuius ne modicos quidem egressus tolerarent.

Sub imbruinis collibus.] Scribit Tacitus libro 14. Neronis apud Simbruina stagna discumbentis ictas fulgure dapes mensamq; fuisse disiectam. Quare scripsimus hoc loco, fontes Simbruinis collibus deductos, hoc est à Simbruinis collibus. Simbruini colles.

Et formae literis Latinis.] Antiquior lectio, Et forma literis Latinis.

Eodem anno Cheruscorū gens regem Romae petiuit.] Malim, Roma petiuit. Nam sic scribit libro 13. Barbaros malle Roma petere reges, quàm habere.

Iamq; apud proximos, iam longius clarescere.] Melius illic, Iamq; apud proximos longius clarescere.

Supra cunctos extollatur.] Castigauimus, attollatur. Item hostili in loco, hostili in solo. Rursum, posset extimesci, posse extimesci.

Auxiliaris & diu meritus.] Budensis codex habet, ex diu meritis.

Caeteras naues,] Emendauimus, Caeteras nauium. Sic

enim subinde Tacitus loquitur per genitiuũ, ut quosdam militũ, cunctis ciuiũ, residuis nobiliũ, pro quosdã milites, cunctis ciuibus, residuis nobilibus. Et *sic de similibus.*

Quæ munia & incertum an falso iacta uel aucta.] Pro *munia scripsimus nimia, et clausulã, uel aucta, deleuimus.* Infrà *ex perlocutus, fecimus prolocutus.*

In agro Machiaco.] *Puto Mattiacos eum innuere, qui tametsi alteram Rheni ripam incolerent, tamen Prouinciales erant, & Romanis parebant. Mox, & fœdere riuos. Forte melius, effodere riuos.*

Videtur mihi ex se natus.

Videtur mihi ex senatu.] *Restituimus hunc locum è libro Budensi, Videtur mihi ex se natus. Hoc autem dixit Claudius hominis uirtutes commendans. Ex uirtute enim quisq; æstimari debet, quæ sui cultores regenerat. Mox, adipiscerentur, pro adipiscentur.*

Qui Capitolio & ara Romana manibus eorundem prostratis.] *Hic locus difficilis est & à nemine hactenus intellectus. Regium exemplar habet, manibus eorundem per se satis. Puto germanam esse Taciti lectionem, si quis pro per se satis aut prostratis, scribat, parceretis. Est autem manibus hic datiuus à manes ium, pro animis defunctorum. quomodo non uno loco Tacitus usurpat libro* 13. *Infernos Syllanorum manes inuocare.* Libro 20. *Damnatusq; Publius, & Sorani manibus satisfactum. In uita Iulij Agricolæ, Si quis piorum manibus locus. Atque hæc dictio non intellecta hoc loco, occasionem errori castigatoribus dedit. Præterea sciẽdum hic aposiopœsin esse, qui Capitolio & ara Romana, subaudiend. potiti sunt. Nunc pronuncia quæsitiue sentẽtiam, & erit lucidißima. Quid si memoria eorum inoriretur, qui Capitolio & ara Romana? manibus eorundem parceretis.*

Manes.

Multo

Multo gaudio Cæsaris inibãtur.] *Censoris habet manifestè uolumẽ Budensc. Intelligitur autem Claudius Cæsar. De quo narrationem istam auspicans Tacitus suprà dixit, At Claudius matrimonij sui ignarus, & munia cẽsoria usurpans. Et lib. proximè sequẽti, Quod porrò honestius Censoriæ mentis leuamẽ, quàm assumere coniugẽ prosperis dubijsq; sociam? Loquitur de Claudio Agrippinam ducturo.*

Sed ne Silius summa adeptus.] *Scripsimus quod illic habebatur, summam adeptus. Intelligitq; summam rerũ. Sic libro sequenti, Summamq; R.P. agi obtestans.* Summam adeptus.

Dum industria cubiculũ principis occulit adulteros.] *Corruptus locus est. Nec quicquam hic minus scribendũ quàm uocabulum industria. Exemplar regium hic cruci cula notatum erat, et uarijs lituris rasurisq; fœdatũ. Videtur tamen antiquior lectio fuisse: dum inclusum in cubiculum principis exultat: & postea quidam inseruit cum, præpositionem & superinscripsit, adultero, idq; ceu uidetur propter exultandi uerbum. Opinor synceram esse lectionem, Dum inclusum, cubiculum principis occultat, dedecus quidem illatum, sed. Mox, propinquoq; consulatu, reposuimus, ac propinquo cons. Item acrioribus consilijs, pro acribus, paulopost.*

Perstitit Narcissus, & solum id immutans.] *Et particulam expunximus.*

Cis Vectium Plancium.] *Illic est semper Plautius.*

Et cæteros fortunæ apparatus.] *Scripsimus, paratus, quod uerbum usurpat sæpe Tacitus. Vt suprà, Serui, liberti, paratus principis apud adulterum uisebantur. Libro tertio, Vẽtris & ganeæ paratus aßiduis sermonibus uulgati. Libro quinto, Et columen partium Abdageses* Paratus.

c gazam

gazam & paratus regios adijcit. Item libro 15. Parthi omisso paratu inuadendæ Syriæ. Libro 17. Studia militum iampridem spe successionis, aut paratu facinoris affectauerat. Libro 18. Igitur nauium, militum, armorũ paratu strepere prouinciæ. Eodem libro, Ita Vitellij paratus noscebantur.

Primumq; rei frumentariæ præfectum Turranum.] *Scripsimus, Turanium.*

Adulto autumno.

Adulto autumno.] Hoc est, *medio iam autumno. Sic libro secundo, Sed æstate iam adulta, legionum aliæ itinere terrestri in hybernacula remissæ. Annus in quatuor digeritur species. Prima cuiusq; pars noua uocatur aut uiridis, id est immatura: secũda, adulta: tertia, præceps.* Sic

Adulta hyeme.

Marcellinus adulta hyeme dixit libro 20. Adulta hyeme dux, inquit, antedictus Bononiam *uenit.* Tacitus *rursum libro 17. seditionem incipiẽtem, uocat necdum adultam. Item libro 19. dixit adultam noctem.* Donec, *inquit, adulta nocte, luna surgens ostẽderet acies, falleretq;. Rursum libro 21. dixit, Parthis nondum adultis. Pro eo quod est, qui nondum inualuerant. Quo sensu libro tertio dixit, prævalida & adulta uitia.*

Simulachrum uindemiæ per domum celebrat.] *Scripsimus celebrabat.*

Fertur, impersonaliter.

Ferunt *Vectium Valentem.*] *Deprehendimus in codice Budensi scriptum, fertur. Id accipiendum impersonaliter. Et bene habet lectio.*

Lucullianos in hortos.] *Miror quòd illic hoc loco reperi, Fultianos in hortos. Sed & paulopòst, Lucullianis in hortis, illic rursum scriptũ, Lucianis. In libello de regionibus urbis* Romæ, *fit mentio hortorum Lucullianorum regione nona.*

Dißimu

Dißimulando metu.] Non me fugit hoc Latinè elegãterq; dici pro dißimulãdo metui, siue ob metum dißimulandum. Sed tamen in exemplari scripto manifeste legebatur, dißimulando metum.

Quanquam res aduersæ consilium adimerẽt.] Illic est eximerent. Nec improbanda lectio. Nam eximere consilium est ueluti differre. Sed & eximitur, quod adimitur. Sic libro decimotertio, Quia dißimulationem nox & lasciuia exemerat. Eximere consilium. Eximere dissimulationem.

Largus Cæcinna.] Illic Largius Cæcinna. Paulopòst, Et ad minas prorumpentem, lectio codicis scripti habet erumpentem.

Titium Proculum custodem Silio ac Messalinæ dat.] Suspicor scribendum, datum.

Vectium Valentem & cõfessum.] Particulam & expunximus. Mox, ex conscijs tradi. Malim trahi.

Solus Mnester.] Castigauimus, solus M.Nestor. In ludicro libello de morte Claudij Cæsaris meminit huius Nestoris Seneca catalogum interfectorum à Claudio recensens. Medius, inquit, erat in hac canentiũ Nestor pantomimus, quem Claudius decoris causa minorem fecerat. Sic enim illic scripsimus, quum antè legeretur, noster pãtomimus. Apparet autem ei caput amputatum fuisse, & longa statura præditum. Tacitus histrionem uocat, Seneca pantomimum. Meminit eius & Sueto. in uita Caligulæ. Tacito quoque & nobis pauloantè est memoratus. M.Nestor.

Sponte an coactus tam magne peccauisset.] Reposuimus è uolumine Budensi, tam magna peccauisset.

Verterat perniciem in accusatorem.] Castigauimus, Verterat pernicies. Nam autores uerbum uertit absolute Verterat pernicies in accusatorem.

solute nonnunquam & tamen quasi in passiua significatione soliti sunt usurpare. Sic suprà, Seu forte lapsa uox in præsagium uertit. Libro secundo, Astusq; hostium in in perniciem ipsis uertebat. Libro quarto, Quod aspere acceptum ad præsens, mox in laudem uertit. Eodē libro paulopòst, Nam quæ saxo struuntur, si iudicium posterorum in odium uertit, pro sepulchris spernuntur. Libro quinto, Adeo facinora atq; flagitia sua ipsi quoq; in supplicium uerterant.

Vbi uino incaluit.] Scripsimus, incaluisset. Et paulò pòst, raptim in hortos progressus. Item, iugulo ac pectori. Et infrà, priuatis ac publicis locis.

Leuissimum fastigij eius.] Conijcio legendū, lætissimo fastigij eius, & pro flagitijs multis, flagitijs inultis, siue uitijs inultis. Nam exēplar regiū habet tristitijs inultis.

IN LIBRVM XII.

ET Elia Petina.] Castigauimus, At Aelia Pætina.

Serere crimina in Syllanum.] Volumen scriptum Ferre crimina. habet, ferre. Proinde sic scripsi. Hoc Liuius dicit, ferre sermonibus.

Fratrisq; non incestum sed incustoditum amorē.] Hic locus in Budensi codice erat interpolatus. nā quidā non particulā suprà ascripserat. Et legebatur illic, Fratrēq;, quod est in uulgatis editionibus, fratrisq;. Mihi uidetur hæc esse syncera lectio, Fratreq; incestum sed incustoditum amorem ad infamiam traxit. Expone sic, amorē incestum fratre, id est, ob fratrem, sed incustoditum. Q.d. si custoditus fuisset & caute celatus, non fuisset periculum.

Populumq; Romanum eadem orare clamitat.] Suppo

suimus,

ſuimus, rogare.

Additum & quaſi uile ſeruitium.] Deprauata uerba ſunt. Illic legitur, *Adductũ quaſi & uirile ſeruitiũ*. Nos emendauimus, *Addictum quaſi & uirile ſeruitiũ*. *Palàm ſeueritas, ac ſæpius ſuperbia*. Senſus eſt, etiã ſeruos Claudij Cæſ. quaſi addictos fuiſſe Agrippinæ, quæ contenta mulierculárum ancillatu non erat. Virile ſeruitium.

Sed et filius Vononis, nepotem Phrahatis accerſere.] Demiror quur quiſpiam uoluerit accedere uerbum quod in exemplari manuſcripto legitur, mutare in accerſere. Nam defectioni eleganter acceſſus opponitur. Senſus eſt, Nemo nos poteſt defectionis arguere, quum ad filiũ Vononis, nepotem Phrahatis accedamus. Subijcit cauſam, Aduerſus dominationem Gotarzis. Mallem ego pro, Sed & filium ſcribere, ſed ad filium. Verum infrà ſic quoq; loquitur, Quia ſocietatem noſtram uolentes acceſſerant, non ad ſocietatem, quod tamen Latinè dicitur. Item libro ſecundo, Vt ripam Euphratis accederet. Itaque expone &, pro etiam, hoc ſenſu, Nos non modo non deficimus à familia Arſacidarum, ſed etiam ueram ſtirpẽ accedimus.

Abijci coniuges grauidas, liberos paruos.] Repoſuimus, adijci con. grauid. Significat enim Gotarzen ſcelera ſceleribus cumulantem, nec contentum fratribus propinquisq; trucidatis, niſi illis uxores grauidas & liberos adijciat.

Quanto ignoratiora.] Vetuſtior lectio, Quãto ignara barbaris. Subauditur magis. Accipitur autem hæc lectio paßiue, pro ignoto. Sic ſæpe Tacitus in ſequẽtibus. Quæ gnara militi. Quæ gnara Veſpaſiano. Hoc ipſo libro, infrà, Nihil tam ignarum barbaris quàm machina-

menta & astus oppugnationum. At nobis ea pars militiæ maxime gnara est.

Ac tamē strenda regum ingenia.] Deprehendi librarium subinde scripsisse Ac tamen pro Attamen.

Industriosq; ac ignauos.] *Castigaui, aut ignauos. Itē, Zeugma, pro Zeuma. Ex Strabone, Stephanoq́;.*

In Gotarzen per occultam et magis fidā inclinabat.] *Scripsimus, per occulta & magis fida inclinabat.* Ex Budensi codice. *In quo modo Acbarus, modo Abbarus legitur, sicut Yliates & Ezates.*

Quod unum erat reliquum.] *Verbum erat, illic nō reperio. Tacitus autem breuitatem amat.*

Quæ ubi cognita, et iam, iamq́; Bosphorum inuasurus habebatur.] *Duas particulas, & iam, deleuimus, & pro habebatur, scripsimus uidebatur.*

Nostris in armis.] *Syncerior lectio, Nostri in armis. Subauditur, erant.*

Ventumq́; Soza oppidum Dandaridæ.] *Correximus,* Dandarica. *Dandaricæ. Subintelligitur, terræ.*

Sed cratibus iunctis ac media humo.] *Volumen regiū habet, sed cratibus uinctis ac uimētis media humo. Quid si legas, Sed cratibus, uinctis sarmētis media humo. Subauditur existente. Paulopōst, plerisq; Cōsularium interfectis. Quidam emendarat in libro* Budensi, *plerisq; Centurionum interfectis.*

Romanorū nemo eius autoritatis aderat.] *Miror quid ei uenerit in mentem, qui in editione* Romana *aut Basiliensi locū hunc adulterauit, pro id autoritatis scribens,* Id autoritatis. *eius autoritatis. Latinè eleganterq́; dicitur id autoritatis, sicut, id ætatis. id temporis, quiduis tēporis, id genus, omne genus, quod genus, pro, eius autoritatis, eius ætatis, eius

tis, eius temporis, cuiusuis temporis, omnis generis, & cuius generis. Ad hãc formam pertinet quod dixit libro decimosexto, id honoris indicibus, procius honoris, quẽadmodum illic admonebimus. Paulopòst scripsimus, Et prece haud degenere permotus, Vbi erat ante, promotus. Id honoris.

Laudatq; quod gentem Adorsorum, quod suam dexteram petendæ ueniæ delegerit.] Libenter hic legerim contra uulgatas editiones omnes, simul & scriptum exẽplar: Laudatq; gentem Adorsorum, quòd suam dexterã petendæ ueniæ delegerit. Nam hic indubie suã dixit pro eius. Vt & libro decimoquinto: Quod clàm ad omen ac dolum sui exitij uerteret. sic enim ibi nobis legendum uideri indicabimus. Et lib. 18. de Nerone, Sed sua immanitas, sua luxuria, ceruicibus publicis depulere. Quomodo Cicero quoq; loquitur, & autores alij. Suã pro eius.

Quoties ignoscendo transigentur.] Scripsimus, trãsigatur. Id accipiendum impersonaliter.

Adhæc reges feroces.] Adhoc reposuimus, usurpatum & Liuio Sallustioq;. Sic infrà, Adhoc gẽtium ductores, circumire, hortari, firmare animos. Item his permotus, non promotus. Adhoc.

Quantalibet peruicacia in hoc tentata.] Quid si legatur, in nos tentata?

Et materiam sceleri detrahendam.] Scripsimus, materiem. Sic libro secundo, Si foret adhuc bellandũ, relinqueret materiem Drusi fratris gloriæ. Libro 3. Præbuit iuueni materiem adipiscendi fauoris. Libro 5. Et materies criminandi. Item, in curias ueteres.

Per intẽpestiua nouercæ officia, in ludibria uertebat.] Et hic usurpat absolute uerto, quemadmodum suprà In ludibria uertebat.

annotauimus.

Intelligens falsi. *Intelligens falli sc.*] *Syncerior lectio, Intelligens falsi. Gaudet autem huiusmodi constructionibus cum genitiuo Tacitus.*

Siue uerum seu periculis commendatus.] In Budensi uolumine legitur eodem modo, nisi quòd illic est, siue periculis. Coniicio scribendum priori particula siue expuncta, Verum sine periculis commendatus, retinuit famam sine experimento.

Addito equite alario monuit.] Codex regius habet, monitos. Opinor scrib. Addit, equite alario monito.

Ad montem Taurum reuertuntur.] Castigauimus,

Taunus. Taunum. Suprà libro primo, Positoq; castello super uestigia paterni præsidij in monte Tauno expeditum exercitum in Chattos rapit. Pomponius Mela in descriptione Germaniæ, Montium, inquit, altißimi Taunus et Rhetico. Occasionem errori præstitit ut ingens, ita etiam celebris Ciliciæ mons Taurus. Paulopòst, scripsimus Vangio ac Sidò.

Quia Lugius Hermundurusq; illic ingruerant.] Correximus, ingruebant. Item capeßit. Infrà, aditu angusto. Item Silurum. Nam quidam Sylurum uerterat in syluarum. alius addidit r, et fecit silurarum. Postremo, Ordoui cas pro Ordolucas. Britanniæ populus est.

Et supplicium mei obliuio sequeretur.] Malim, sequetur.

Nec multo pòst pabulatis nostros.] Scripsimus, pabulantes nostros ipsos.

Et Cæsar adulationibus senatus liberis ceßit.] Vocabulum liberis, nõ est in exẽplari. Coniicio uoluisse aliquẽ scribere, libens ceßit, quod postea uersum sit in liberis.

Quamq;

Quanque censuerint patres.] Emendauimus illinc, quæq; censuerint patres. Alioqui accusatiuus quāq; refert, quod mox præcedit, adoptionem.

Vt accusatori aqua atq; igne interdiceretur.] Castigauimus, interdiceret. Item, accipiebatur.

Et modestia urbis rebus extremis subuentum.] Habet regius codex, Et modestia hyemis rebus extremis subuentum. Lego, Et molestia hyemis rebus extremis sub. Expone &, id est, etiam molestia hyemis. s. in molestia hyemis rebus extremis subuentum. Quod sanè maius est, quàm si æstate quis subuenisset. Nam hyems importādis frumētis siue mari seu terra minime est opportuna. quando uerissima est T. Quintij apud Liuium sententia. Ad hæc, inquit, hyems accedit, ad comportandum ex longinquo difficilis. Igitur apte dixit, molestia hyemis. nam hyems per se molesta est, etiāsi non accedat fames. Mox, Italiæ regionibus, illic est, ex Italiæ regionibus. Quanquam ea lectio mihi minus probatur, qui sciam solenne esse Tacito præpositiones omittere. Molestia hyemis.

modestiam hiemis dicit hiemem moderatam, ut tunc quoque frumenta mari comportari potuerint.

Ne socius rex, ne Armenia donum populi Ro. scelere & pecunia uenderētur.] In scripto libro legitur, uertterētur. Opinor scribendū, auerterentur. Aut uerterentur, pro subuerterentur. Vt uersam remp. aliquando uocat.

Digressu Centurionis uelut custodiæ exolutus præfectus.] Restituimus, uelut custode exol. p. Item, oppugnationem quoquomodo accelerare, pro celerare.

Mox ubi sanguis in artus extremos suffuderit.] Scripsimus se effuderit.

Quod dedecorum Barbaris trahebatur.] Suspicor legendum, quo dedecorum. Sed hoc frigidum sit. Si quis me audiet, leget potius, modo pecorum barbaris trahebatur. Modo pecorum trahebatur.

batur. Modo, hoc est, more seu ritu. Sic Liuius dixit itineris modo. Libro 8. primæ decad. Signis repente sublatis, fugæ magis, quàm itineris modo penitus ad Oceanũ & Gadeis ducit. Et noster Tacitus libro 18. Cõtinuus orbis latiore initio tenuem in ambitum metæ modo exurgens. Item eodem libro, Castra in modum penatium dirigebãtur. Verũ quid multis opus est? libro quarto expresse sic loquitur, Hostibus contrà omnium nescijs, nõ arma, non ordo, non consilium, sed pecorum modo, trahi, occidi, capi. Item Liuius libro 10. quartæ decad. Sed ijs, inquit, qui hos ipsos Ligures aliquando pecorum modo fugientes per saltus inuios consectati ceciderunt. Libro octauo decad. eiusdem, Eos ex eo tempore per ducẽtos iam annos pecorum in modum consternatos cædunt. Barbaris subaudi à, id est à Barbaris trahebatur.

Vt sæpe principes Romani eãdem Armeniam.] Addidimus particulam in, in eandem Armeniam.

Et deridiculo corporis iuxtà conspiciẽdus.] Fecimus, despiciendus. Porrò deridiculi uocem etiam libro tertio usurpat. Deridiculo fuit senex fœdißimæ adulationis. Rursum lib. 5. Togonius Gallus dum ignobilitatem suam magnis nominibus inserit, per deridiculum auditur.

Percellunt Vologesen omittere præsentia.] Reposui, perpellunt.

Et in tempore bellaturos.] Meum secutus iudicium, bellaturos mutaui in rebellaturos, id exposcente sensu.

Armisq; regiam circumeunt.] Scripsi, circumueniũt.

Statuitq; ut ignaro domino ad id prolapsa, in seruitutem sui consensisset, & qui nati essent pro liberis haberentur.] Hæc uerba, & qui nati essent, nõ sunt in Budensi codice. Diuino sic Tacitum scripsisse, Statuiturq; ut ignaro do-

ro domino ad id prolapsa, in seruitute: sin consensisset, pro libertis haberentur.

Postquam cognita cæde eius, haud obtemperatum esset.] Aut legendum post quã diuisis dictionibus, sed expuncto uerbo esset, hoc modo, Sanè præbuerãt Iudæi speciem motus, orta seditione. postquã, cognita cæde Caij, haud obtẽperatum. Sed manebat metus, &c. Aut potius sic, Sanè præb. Iud. spe. motus. Postquam, cognita cæde, iußis haud obtemperatum esset, manebat metus, ne quis principum eadem imperitaret. Inducta cõiunctione sed. Hanc rem explicat lib. 21. de Iudæis loquens. Sub Tiberio quies, inquit, dein iußi à C. Cæsare effigiem eius in tẽplo locare, arma potius sumpsere, quem motum Cæsaris mors diremit. Quia uero non præceßit, Sub Caio, quod queat referre genitiuus Eius, scribendũ aut Caij, aut iußis haud obtemperatum esset.

Et incuria operis manifesta fuit.] Et connectens particula nõ est in uolumine Budæi, nec ea est opus. Sed paulopòst eam adiecimus, aut fragore, & sonitu exterritis.

Aliaq; haud procul fabulis uera.] Correximus, Aliaq; h. p. fabulis uetera. Paulopòst scripsimus, rerum h. à procuratoribus suis iudicatarum. Ibi codex scriptus uidetur quodammodo habere, fortuita, ueluti subaudiendum sit, uoce. Deinde mutauimus bellarent, in bellarunt.

Retulit deinde immunitate Cois restituenda.] Castigauimus, Cois tribuenda.

Sacram & tanti dei ministram insulam colerent.] Aliter legitur in exẽplari scripto, nempe, Sacram, & tantum dei ministram. Tanquam adeo occupata ministerio dei foret insula, ut alijs rebus quæ lucrum afferant, uacare non liceat.

Neq;

Neq; dubium haberetur, multa eorundem in populo Rom.merita,sociasq; uictorias patuisse.Claudius facilita te solita.] Budense uolumē sic, *Neq; dubium haberetur, multa eorundem in populum Rom. merita sociasq; uicto rias patuisse tradidisset. Claudius facilitate sol.* Hinc deprehendimus sic scripsisse Tacitum, *Neq; dubium habe retur, multa eorundem in Pop.Ro.merita sociasq; uicto= rias potuisse trad. Sed Claudius facil.sol.* Atque eam le= ctionem in contextum inseruimus.

Nullis extrinsecus adiumētis uelauit.] Id faciūt pru= dentes oratores,ut aliquid causarū prætexāt,quo citius impetrēt quod postulant, animis iudicum re exactius cō mendata.Sic de Galba ad milites loquente lib.17. Nec ul lum orationi,inquit, aut lenocinium additū aut preciū. Velandi uerbum etiā aliâs in simili re usurpat. Vt li.13. Anneus Serenus simulatione amoris aduersus eandem li bertam,primas adulescētis cupidines uelauerat.Et libro decimoquarto de Nerone,Facetus natura, & cōsuetudi ne exercitus uelare odium fallacibus blandicijs.

Et suis fœtum editū cui accipitrum ungues inessent.] Illic erāt legitur, non inessent.Ipse uero suspicor pro fœ tum editum scribendum,fœtu edito. Biformes hominum partus,& suis fœtu edito cui accipitrum ungues erant. Expone,Biformes hominum partus,Subaudi, extiterūt, &,id est,etiam suis fœtu edito,&c. Paulopòst, Ob hæc mors indita.Forte,indicta.

Adeoq; cuncta mox pernotuere.] Regium exemplar tantum habet,notuere,à notesco uerbo. Sic libro 5. Li= bertis quoq; ac ianitoribus eius notescere pro magnifico accipiebatur.

Simul soluta aluus subuenisse uidebatur.] Legitur il= lic,Si

lic, Simul solutam aluũ subueniſſe uidebatur. Quid erat hoc opus mutare? Nam uidebatur, imperſonaliter accipiendum. Mox, Ille tanquam niſſus euomentis, reposuimus, niſus, à uerbo nitor eris.

Tempusq; proſperum ex monitis Chaldæorum aduentaret.] Fœdus lapſus eſt, in uerbo aduentaret. Rectius in Budenſi codice legitur, attemptaret. Tu ſcribe, attentaret. Senſus eſt, Agrippinã nouercam Claudij liberos tandiu attinuiſſe domi, mortemq; mariti celaſſe, donec experiretur id tempus, quod Chaldæi ſiue Magi nouis cœptis accommodum proſperumq; prædixerãt. Neq; enim quibuſuis negotijs quæuis horæ conueniunt, ſi illorũ placitis habenda fides. Porrò attentandi uerbum conuenit inſidiantibus.

Tertium ante idus Octobr.] Caſtig. illinc, Tertio ante idus Octobr. Sicut mox, Nero egreditur ad cohortem quæ m. Vbi prius legebatur, à cohorte.

IN LIBRVM XIII.

EXitum irritauerit.] Sæpe exitũ uſurpat pro morte. Vt in calce libri 15. de Nerone, Quod clàm ad omẽ ac dolum ſui exitus uerteret. Sic enim illic legendum putamus. Libro 18. Exitu demum Neronis, poſitis odijs in medium cõſuluere. Et paulopòſt, Vario ſuper exitu eius rumore. Eodem libro, Sanè ante utriuſq; exitum. Exitus pro morte.

Et pari in ſocietate potentiaq; concordes.] Caſtigauimus. Et pari in ſocietate potentia concordes. Expone, pari potentia, in ſocietate.

Quæ cũctis malæ dominationis cupidinibus flagrãs.] Pro genitiuo malæ repoſuimus ablatiuum malis. Cõiungit autem nonnunquam duo adiectiua, ut hic cunctis ma

lis cu

lis cupidinibus. Et *lib.16.de* Ostorio, *Multa militari fama.* Alijs item locis compluribus.

Ac consulto ambiguus.] Lectio scripti codicis, *Aut consultò ambiguus.* De Tiberio loquitur.

Capessendi egregij imperij.] Melius illic, *Capessendi egregiè imperij.* Sicq; nos emendauimus.

Vt astaret abditis à tergo foribus.] Expone, *ita ut astaret abditis à tergo foribus.* quanquam illic legitur *additis,* tanquam propter ipsam factæ sint additæq; fores.

Pluraq; in summa fortuna auspicijs & cōsilijs, quàm telis & manibus geri.] Scribēdum, *Pleraq; in summa fortuna ausp. & cons. quàm t. & manibus geri.* Ecliptica oratio est. nam aduerbiū *magis,* aut *potius,* subauditur. Hoc loquēdi genere sæpenumero Tacitus utitur. *Lib.14.* *Deniq; si rebus cōducat, libēs quàm coactus acciret dominā.* *Lib.19.de* Flauianis, *Ne suas quidē legiones oppe riebātur, ut prædæ quàm periculorū socias.* *Lib.20.de* rege Ptolemæo, *Vbi securitas redijt, uoluptatū quàm religionū appetēs.* In libello de Germanis, *Cedere loco, dum modo rursus instes, consilij quàm formidinis arbitrātur.*

Daturum planè documentum.] *Datum,* habet exemplar Budense. *Quasi dicas, obiectum documentum siue oblatum experimentum, per istud bellum quod tum instabat.* Sed magis quadrat, *daturum.*

Si ducem.] *Castigauimus, & si ducem.* Subauditur, *daturum documentum.*

Etiam specie inanium ualidus.] Antè dixit, *Corpore ingens,* quur hic rursum subdit, *etiā specie?* Budense uolumen habet, *spe inanium.* Lego, *spe aut spei animum ualidus.* Hoc enim melius placet, quàm *spe immani ualidus.*

Quod ne diutius externis spectaculo esset.] Pronomē

quod

quod potest abesse. & quidam in exemplari scripto superne adiecerat. Tum ponendum punctum post iurgiũ, & subaudiendum uerbum, est.

Causa iactandi ingenij.] Addidimus uel, particulam hic non ociosam, uel causa iactandi ingenij.

Ignara matre, dein frustra obtinente.] Scripsimus, obnitente.

Senecæq; permitteret.] Malim, sic Senecæq; permitteret.

Quæ prima ætas, & summa forma expeterent.] Reposuimus, summa fortuna. Item, orabantq; cauere insidias mulieris. Vbi potius legendum caueret.

Misitq; domum matri.] Scribendum, donum matri.

Sanè pepigerat Pallas, ne cuiusq; facti in præteritum interrogaretur.] Emẽdauimus, ne cuius facti. Alioqui stare poterat cuiusquã facti. Paulopòst uocabulũ inrita sic erat rasum, ut nemo sciret, an pro irrita facinora legẽdũ foret, inita facinora, si modo Latinè dicitur inire facinus.

Quo euolutum cum sede patria rebusq; summis significabatur.] In codice scripto legitur, sede patria rebus summis significabatur. Appositiue.

Quod rumorem respiciunt.] Hic particulam dum, inseruimus, & securitatem uertimus in securitate. Quod dum rumorem respiciunt, dum parant defensiones, securitate morarentur, id est ob securitatem.

Promittentibus dein tam præcipitem necem quasi ferro urgeretur.] Scripsimus, quàm si ferro urgeretur.

Frigida in aqua infunditur uenenũ.] Emendauimus affunditur uenenũ. Et est elegãs uerbũ affundo, lib. 5. de Phœnice aue, Eiq; uim genitalem adfundere. Lib. 21. Vbi Mosæ fluminis amnem Rhenus Oceano affundit. Affundo.

Trepi

Trepidatur à circunsedentibus.] Reposuimus, *Trepidatum à circunsedentibus.Subauditur est.Mox,Prouiso ante funebri apparatu.Scripsimus funebri paratu.* Item, *Antiquas fratrum discordias,& insociabile regnum existimantes,pro æstimantes.*

Crebris ante exitium diebus illusum esse pueritiæ Britannici Neronē.] Correximus,*illusisse pueritiæ Britannici Neronem.Hoc est,intulisse stuprum.Et sequitur,stupro prius quàm ueneno pollutum.*

Neq; laudationibus,aut pompa detinere.] In codice Budensi legitur additum,*preces effundere.* Quam clausulam opinor sic emendandā,ut *præceps effundere* legamus,subaudiendo *funus è sandapila,aut loculo,* quod alioqui non sine cærimonijs deponi in rogum solebat.

Præceps effundere.

Et tanto magis fouendum.] Illic deest *&*,particula. Legitur,*Reliquas spes in rep.sitas. Tāto magis fouēdū.*

Quæ ut coniugi imperatoris soli,tum & ut matri seruabantur.] Lectio regij codicis, *Quæ,ut coniugi imperatoris solitum,ut matri seruabantur.* Quidam mutarat *ut* in *ita.*

Amore an odio incertum.] Illic,*Amore an odio incertas.Expone,incertas,amore an odio,adirent eam.*

Insignis genere,forma, lasciuia.] Correximus, *forma lasciua.*

Luxus principis intendere.] Nos *luxus* mutauimus in *lusus.Intendere significat hic adiuuare augereq;.*

Intendere.

Nos consensum autorum secuturi quæ diuersa prodiderint.] Illic legitur,*qui diuersa prodiderint.*

Deinde & à Burro.] Particulam *&* sustulimus, sicut mox, *Et Agrippina,* eadem particula deleta scripsimus tātum,*Agrippina ferociæ memor.Paulopòst, At existat,*

ex at fecimus, aut.

At Syllana in exilium acta.] Vocabulum extremum deeſt in ſcripto libro.

Qui per nuptias Antoniæ, gener erat.] Melius ſcribas, cui per nup. ant. g. erat.

Et tum uanitatibus manifeſtus.] Caſtigauimus, Et tum uanitatis manifeſtus. Hoc autem ſermonis genere ſæpe Tacitus utitur. Vt libro duodecimo, Interim Zenobiam, id mulieri nomen, placida illuuie, ſpirantem ac uitæ manifeſtam aduertere paſtores. Hoc ipſo libro, Ac criminum manifeſtos merito ad ſeruitutem retrahi, ut metu coërceantur, quos beneficia non mutauiſſent. Lib. 14. Supremis teſtamenti uerbis ambitionis manifeſtus. Libro 15. Atque ipſe mœſtus & magnæ cogitationis manifeſtus erat. Et infrà, Non quia cõiurationis manifeſtum compererat. Et paulòpòſt, Sed uerba ſua præpediens, & pauoris manifeſtus. Manifeſtus uanitatis.

Nec tam grata Pallantis innocentia.] Sincerior regij codicis lectio, Nec grata Pallantis innocentia quàm grauis ſuperbia fuit. Vt ſit ecliptici generis oratio. Subauditur enim aduerb. magis aut tam. Paulopòſt, illic legitur, ut miles theatrali lic. n. p.

Et ore præferret.] Habet Budenſe uolumen, Et fore ſe Cæſarem præferret. Lego, Ore ſe Cæſarem præferret.

Iulius quidem Montanus.] Particula quidem, illic non legitur.

Quia uim tentantem acriter repulerat.] Exemplaris ſcripti lectio, qui auia temptantem. Lego, quia ui attentantem acriter repulerat. Quia ui attentantem acriter repulerat.

Deinde agnitum orauerat.] Illic ſcriptum eſt, Deinde adagnitum orauerat. Vt poſſit adagnoſco cuipiam di- Adagnitus.

d ctum

ctum uideri, sicut Adalligo Plinius protulit. Sed arbitror primo fuisse scriptum adgnitus more uetusto, quod interpretans aliquis ascripserit agnitus. Vnde postea conflatum adagnitus.

Si à læsis ualidius ageretur, arma inferrent.] *Scripsimus, inferebant.*

Donec discordi populo & grauioris motus terrore.] *Nos reposuimus, ex grauioris motus terrore.*

Perscripsere tamen consensum senatus.] *Miror illic esse in consensum. Mox non est, ui'ne an æquo, sed tantum, ui an æquo. Quod sequitur consultarent, malim ego, confutarent, & pro impulere, implere. Vt sic tota sententia legatur, Sed Consules relationem incipere non ausi, ignaro principe. Subauditur fuerunt. Perscripsere tamen consensum senatus, ille an autor constitutionis fieret, ut inter paucos & sententiæ aduersos. Quibusdam, coalitam libertate irreuerentiam eò prorupisse frementibus, ui an æquo cum patronis iure agerent, sententiam eorum confutarent, ac uerberibus ultro manus intenderent, implere uel pœnam suam dissuadentes.*

Quos beneficia non commutauissent.] *Emendauimus, mutauissent.*

Si separarentur libertini.] *Scripsimus, si separentur.*

Medio temporis. *Medio tempore contradicerent.*] *Illic est, Medio temporis. Sic & libro proxime sequenti, Medio temporis tantum honorum atq; opum in me cumulasti. Itaque & nos scripsimus hic, Medio temporis. Mox reposuimus, Obultronium Sabinum.*

Veneno damnationem anteuertit.] *Habet exemplar* Anteijt. *scriptum, anteijt. Quo uerbo alibi quoque Tacitus utitur. Vt libro tertio, Postremo suasmet ipse spes anteire parat*

parat. Sic enim cum locum emendandum censemus, ubi uulgo perperam legitur, antereparat, pro anteire parat. Infrà pro quadrigeni nummi, illic quadringenti.

Aut procurator in prouincia obtineret spectaculum gladiatorum.] Restituimus locum, qui prouinciam obtineret.

Ac superstitionis externæ rea.] Forte Christianam pietatem intelligit, nam apparet sanctam mulierem fuisse Pomponiam Græcinam. Tacitus loquitur ut ethnicus.

Idq; illi imperitante Claudio impune, mox ad gloriã uertit.] Et hic uertit usurpat absolute. Ad gloriam uertit.

Tanquam insonti periculum fecissent.] Latine dici facere periculum alicui pro adducere in periculum, indicat locus alter lib. 16. Vbi inquit, Fregitq; annulum, ne mox usui esset ad facienda pericula. Alioqui maluissem hic legere, facesßissent periculum, à facesso uerbo. Quemadmodum libro primo loquitur de Romano Hispone, Mox clarißimo cuiq; periculum facesßit. Item libro 20. Qui perinde diues ac eloquentia clarus, nulli unquam sub Nerone periculum facesßisset. Quin usurpat pecuniæ periculum facere, pro iacturam facere libro 14. Auxitq; patrum honorem statuendo, ut qui à priuatis iudicibus ad senatum prouocauissent, eiusdem pecuniæ periculum facerent, cuius ij qui imperatorem appellauere. Insonti periculũ facesßissent. Facessere periculum alicui.

Simul init consulatum Valer. Messala.] Scripsimus, Simul inijt.

Mollibus adhuc initijs prolatum inter Parthos Ro.] Restitui prolatatum. nam etiam alibi Tacitus noster hoc utitur uerbo. Libro quinto, Sed ubi diem ex die prolatabant. Libro 15. Interim cunctantibus prolatantibusq; spem ac metum. Lib. 18. Seu domum extruere, seu Prolatatum bellum.

Prolatare. prolatare agros. Libro 19. Sed omnium prolatationem ut inimicam uictoriæ suspectabant. Vsurpatur & Liuio. Paulopost, Ac libertate ignota illuc. Malim, illic.

Truncis brachijs reciderent.] Mutaui reciderent in deciderent.

Plura fama quàm pugna exterrere.] Codex Budensis Extrahere. habet, extrahere. Vt de tempore sit intelligendũ. Et præcedit, eludere huc & illuc nolitãs. Itaq; castigaui locum.

Vt dolus patraretur.] Mihi magis arridet quod illic legitur, ut dolus pararetur.

Nam equiti sagittarum usu exercito.] Non erat hic opus adijcere particulam nam, quæ non est in exemplari scripto.

Cognomento uallandum.] Illic legitur, Volandum tanquam id sit castelli cognomentum.

Sinistro sexta insedebat.] Castigaui, incedebat. Mox, productiore cornu, scripsi, productior cornu.

Et diuersos consectari posset.] Illic scriptum diuersa. Nec magnopere refert utro modo legas. Diuersum usurpat pro diuiso. Sic & alibi.

Quis diuina colerent.] Reposui, colerentur. Item paulopost, An grauius existimandum.

Quàm ueterem ac olim partam dignationem.] Quid si legas, Quàm ueterem adeo partam dignationem subitæ felicitati submittere?

Aut uersa.] Hæ duæ dictiones non sunt in codice Budensi, qui sic habet. Nec deerant qui hæc ijsdem uerbis in deterius Senecæ deferrent, Nec erat opus lectionem ueterem hic interpolare. Et infrà, Octauius contrà modo cõqueri, illic tantum est Octauius contrà conqueri.

Libidine seposita.] Malim libidini seposita. Mox assuit

ſuit quiſpiam quę particulam, Conuenerat'q;, quum illic legatur tantum, Conuenerat quoſdam.

Et lege Cornelia de ſicariis condemnatur.] Scripti codicis lectio. Et lege de ſicariys condemnatur. Arbitror additam dictionem è margine receptam in contextum. Alibi tamen addit.

Huic mulieri cuncta alia fuere.] Forte affuere. Paulo=poſt, ſcripſimus, potentiam ei adiiceret.

Ibi conceſſam dictitans nobilitatem.] Volumen Mathiæ Coruini, Vbi conceſſam dictitaret nobilitatem. Legerim, Vbi conceſſam dictitarent nobilitatem. Expone, Vbi uota omnium & gaudia felicium dictitarent conceſſam nobilitatem atque pulchritudinem. Nam connectentes particulas ſæpe Tacitus omittit.

Ibi ſe ſumma fortuna dignam uiſere.] Lego, Ibi ſe ſumma fortuna digna uiſere.

Quas diuerſas ſenatorius ordo plebsq; ad ſenatum miſerant.] Vocabulum ſenatorius, non eſt in codice Budenſi. Mox, Ad ſaxa, & minas. Illic, ad ſaxa, ad minas.

Quibus'que aliis Romana continentur.] Apparet ex ſcripto lib. legendum, continerentur.

Suadere diſſuadere licere patribus.] Emendauimus, Suadere diſſuadere'ue licere patribus.

Pleraſq; uectigalium ſocietates.] Malim, neceſſitates. Sic enim libro primo legitur. Quantum ciuium ſociorumq; in armis, quot claſſes, regna, prouinciæ, tributa aut uectigalia, & neceſſitates ac largitiones, quæ cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus. Neceſsitates.

Acri etiam populi Romani libertate.] Particulam tum, hic addidimus. Acri etiam populi Romani tum libertate.

Vt ratio quæstuum & necesitas irrogationum inter se congruerent.] Correxi locum, *ut ratio quæstuum & necesitas erogationum int. se cong.*

Et quæ alia ex auctionibus illicitis nomina publicani inuenerant.] Reposuimus, *Et quæ alia exactionibus illicitis n. p. i.* Dandi casu dictum.

Qui proconsulare imperium illic habuerunt.] Scripsi, *habuerant.*

Quorum ambitum euaserat.] Emendauimus, *Quorum ambitu euaserat.*

Peruulgatis triumphi insignibus.] Hoc est, *quæ iam nimium frequentia communiaq; esse cœperant.*

Mosselamq; atq; Ararim.] Scripsimus, *Mosellam atque Ararim.* Mox est illic, *itineris* pro *itinerum.*

Deterrendo Vetere.] Malim *Veterem.* Exemplar scriptum habuit, *Veteres.*

In studiaq; Galliarũ affectaret.] Et hic malim legere, *Ne legiones alienæ prouinciæ inferret, studiaq; Galliarum affectaret.* Nisi quis potius arbitretur scribendum, *incustoditaq; Galliarum affectaret.*

Malorige.] Hic Teutonice uocatus fuit *Malrich.* Vnde Am. Marcellino *Malarichi* uocabulum.

In qua tum Germanici regnabant.] Legendum forte, *nutu Germanici: aut, iussu Germanici.*

Iam'que fixerant domos.] Castigauimus indidem, *Iamq; finxerant domos.* Sic in libello de Germanis, *Quia & domos, inquit, fingunt, & scuta gestant.* Mox est illic, *Atque patrium solum exercebant.*

Nullos mortalium armis aut fidei ante Germanos esse exclamant.] Reposuimus, *armis aut fide.*

Et bona æmulatione.] Non dubito quin Tacitus scripserit,

pserit, bona æmulatio, contrà librario ne syllabam à proxima dictione Nero perperam mutuante. proinde scripsimus, Quod comiter à uisentibus exceptum, quasi impetus antiqui, & bona æmulatio. Nero ciuitate Ro. Bona æmulatio.

Eosdem agros Ansibarij occupauere.] Marcellinus li. 20. de Iuliano Cæsare, In limitem, inquit, Germaniæ secundæ est egressus, omniq; apparatu quem flagitabat instans negocium communitus, Toxandro oppido propinquabat. Rheno deinde transmisso, regionem subito peruasit Francorum, quos Ansuarios uocant, incertorum hominum, licentius etiam perscrutantium extima Galliarũ. Hactenus ille. Vocat igitur Ansuarios u pro b, quos Tacitus Ansibarios. Vt hinc ualidum meæ coniecturæ sit argumentum Francos è Chaucis prodisse. Nam aperte tradit hoc loco Tacitus Ansibarios à Chaucis pulsos. Igitur generale Francorũ nomen, & forte recentius, multas nationes proprijs adhuc appellationibus distinctas cõplectens. Sicut & Sueuorum plurimis olim commune. Ansibarij.

Quæ sunt uacuæ.] Emendauimus, quæq; uacuæ sint.

Solem inde respiciens.] Illic legitur, Solem deinde despiciens. Legerim, Solem dein aspiciens. Infrà est, quam se paterentur.

Deesse nobis terra uiua, in qua moriamur.] Hunc locum non solum in uulgatis editionibus, uerum etiam in manuscripto uolumine deprauatum ac mutilum, sic audacter restitui, meum secutus iudicium, Deesse nobis terra in qua uiuamus. in qua moriamur non potest. Id uerbum in priori parte etiam subauditur.

Igitur aßistentibus his.] Correximus. Igitur absistentibus his. s. Tencteris. Nam absistẽdi uerbum etiam alibi Tacitus usurpat. Vt libro secũdo, Aut ille absistit. Absistens. Absistere.

Libro 19. Stantem pro gradibus palatij Vitellium, & preces parantem, peruicere ut absisteret. Libro uigesimo, Et missus cum mandatis Montanus ad Ciuilem ut absisteret bello.

Et cæteris quoq; aliena pericula deferentibus.] Quoque coniunctio non est in libro regio. Nam & hic pre etiam exponendum. Quod autem illic defendentibus legitur, stare non potest, nisi quis periculo scribat.

Super libidine cuncta armis agendi.] Emendauimus. Super libidinem, id est, præter libidinem. quod sermons genus Tacito familiare.

Ex contrarijs inter se elementis.] Deleuimus præpositionem ex.

Et minæ quidem hostiles in ipsos uertebãtur.] Quid si Tacitus scripsit, in ipsos uertebant, absolute, non uertebantur?

Sed ciuitas Iubonum.] Huius fit mentio suprà libro secundo. Reductus, inquit, inde Iubiona miles lætus animi quòd aduersa maris, expeditione prospera pensauisset, quanquam illic in editione Romana perperam legitur diuisis syllabis in Hiona pro Iubiona. Arbitror Frisijs & mari Germanico proximam fuisse eam ciuitatem.

Aut quo alio humore niterētur.] Forte reniterentur

Vsu & uiliori polluta.] Habet codex Budensis tantum, & usu polluta, quam lectionem secuti sumus.

Quæ super octingentos & quadraginta ante annes Remi Rom.] Exemplar manuscriptum habet, quæ supra octingentos & quadraginta ante per annos Remi. Quid si legas, quæ supra octingentos & quadraginta annos perennans, Remi Romuliq; infantiam texerat, Perennans, hoc est, continue edurans.

In lib.

IAmq; lasciuia oscula.] Scripsimus, lasciua oscula.

Iussum dehinc remigibus.] Reposui, Visum dehinc re.

Nando deinde occursu lenunculorum Lucrinum in lacum uectam.] Mirum obsequium lenunculorum qui nanti Agrippinæ nantes occurrerint. præsciebant ergo casum. Mendosa dictio est lenunculorum, reposui, occursu lembunculorum, hoc est nauicularum. Nam diminutiua uox est, à lembo. Lembunculi.

Et hactenus addito discrimine.] Correximus, Et hactenus adito discri.

Nisi q. Bur. & Seneca expergiscerētur.] Codex regis Coruini hic habet, expurgēt, sed erasa priori scriptura.

Et eò descensum credebant.] Illic apparet fuisse scriptum, an eò descensum credebant. Legerim, Iam eò descensum credebant.

Illos inuidiæ dari imperium.] Sic castigator quispiam semiliteratus, illo siuidie, quod scriba Hispanus opinor scripserat, restituendum putauit, quum siui in sibi mutandum fuerit.

Diuersa rogantium.] Scribendum, rogitantium.

Reliquum noctus.] Emendauimus, reliquo noctis.

Et luisse eam pœnam conscientia.] Addidimus pronomen, ea, Et luisse eam pœnam ea conscientia.

Ac posteaquam frustra oblata sint.] Forte, frustrata sit. Offertur tamen stuprum, & uitium.

Quod fortuitum fuisset.] Scripsi, Quod fortuitū fuisse.

An obsequium senatus an studia plebis reperiret anxio.] Budense exemplar habet, repeteret. Vt intelligas dubitasse Neronem, ad senatum'ne confugeret, an potius ad plebem An obsequium senatus an studia plebis repeteret.

ad plebem, & utris magis fidendum. Itaque sic locum emendauimus.

Quorum non alia regio fœcundior extitit.] Scripsimus, regia. Hoc est aula. Quod hic de deterrimis apud Neronem scribit, posset hodie de doctißimis apud Henricum VIII. Angliæ regem dici, quorum non alia regia fœcundior extat.

Vetus illi copia erat. *Vetus illi cura erat.*] In Budensi codice legitur, Vetus illi copia erat.

Et si eodem princeps trahat, lætum.] Illinc reposuimus, Et si eò princeps t. l.

Cæterum uulgatus pudor.] Castigauimus, euulgatus pudor.

Et posita uero irritamenta luxus.] Emendaui, Et posita ueno, hoc est ut uenum darentur.

Postremus ipse scenas ascendit.] Scribendum, incedit.

Scenas incedit Nam hoc uerbum Tacitus cum accusatiuo copulat. Vt infrà, Græci amictus quos per eos dies plerique incesserant. Et mox, Quia fontem aquæ Martiæ ad urbem deductæ, nando incesserat. Sic libro primo: Incedunt mœstos locos, uisuq; ac memoria deformes.

Absistentium facie. *Aßistentibus familiaribus abscesserat.*] Legerim, Absistentium facie abscesserat cohors militum. De uerbo absisto monuimus antè.

Hi dies ac noctes.] Pronomen hi, nō est in regio libro. Vt sit continua lectio, Et pars ingenio procaces, alij in spe potentiæ, dies ac noctes plausibus personare.

Eruebantur.] Manuscriptum exemplar habet, ruerentur. Forte, ut contraria asseuerantium discordiæ quærerentur.

Quam clariorem effecit.] Forte, quæ clariorē effecit.

Hunc

Hunc illum numine deûm destinari credebant.] Ma- *lim, hinc illum.*

Ad occupandum Tygranocerta.] *Scripsimus, ad occupanda Tygranocerta.*

Ad præsidium legerat.] Volumen regium habet, *At præsidium legerat.* Forte, *At præsidium alterum.*

Pars Nipoliq; & Aristobolo.] *illic tantum est, Nipuli & Arist.* Quid si legas, *pars populi Aristobolo atque Antiocho parere iussæ sunt.*

Veterani Tarentum & Antium ascripti.] *Lectio codicis ueteris, Veterani Tarentum ascripti.*

Vibij Crispi fratris fauore enixus.] *Illic legitur, fratre sororibus enixus.* Lego, *Vibij Crispi fratris honoribus enixus.*

Præsidiũ posthac impositũ uictis.] *Repo suimus, uicis.*

Neque fossam aut uallum produxerunt.] *Scripsimus, præduxerunt.* Item paulopost, *in Galliam transijt.* Præducere.

At Suetonius mira constantia medius inter hostes.] *Emendauimus, medios inter hostes.*

Eadem clades municipio Verulamio fuit &c.] *Sensus est:* Barbari *municipijs quæ nullo milite defenderentur imminebant. At castella præsidiaq;* Romanorum *omittebant.* Expone, *Et aliorum, hoc est etiam aliorum.* s. *municipiorum insignes prædas petebant.*

Velut cuneo erupit.] *Fecimus, ut cuneus erupit.*

Simul in urbe mandabat.] *Correximus, Simul in urbem mandabat.*

Ad fortunam reipublicæ.] Budensis codex, *Ad fortunam ipsius referebat.*

Nondum cognita libertorum potentia erat.] Illic est, *libertinorum.*

Deten

Detentusq; rebus gerundis Suetonius, qui quod post paucas naues in littore, remigiumq; in ijs amiserat.] In uolumine regis Coruini, non est pronomen qui, & pro post paucas legitur, perpaucas. Proinde locum sic restituimus, Detentusq; reb. gerundis Suetonius, quòd perpaucas naues in littore remigiumq; in ijs amiserat, tanquam durante bello tradere exercitum Petronio Turpiliano, qui iam consulatu abierat, iubetur.

Eius propinquus.] Illic, & propinquus. Forte, ei.

Vicio Rufino.] Exemplar manuscriptum, Vincio Rufino. Forte, Vinicio.

Vendidisset'ue.] Illic tantum, uendidisset. Sed tamen apparebat rasura. Melius autem placet, Senatusconsultum, quàm quod illic legitur, senatusconsulto.

Siue amori exoleti infensus.] Emendauimus, Siue amore exoleti infensus.

Senatus in quo ipso erant studia.] Scripsimus, senatusq;. Et sic distinximus uerba, senatusq; (in quo ipso erant studia nimiam seueritatem aspernantium) pluribus nihil mutandum censentibus. Expone, Pluribus senatus, hoc est pluribus è senatu nihil mutandum censentibus.

Quod hodie uenit.] Scribendum uidetur, Quod hodie euenit.

At quem dignitas sua defendet.] Volumen Budense, ut quem. Posset etiam legi, Ecquẽ dignitas sua defendet.

Aduertere. *Auertit.*] Illic est aduertit. Legerim, quæ ne in metu, siue motu, pericula nostra aduertit. Cum datiuo construit hoc uerbum libro tertio, Ne princeps, antiquæ parsimoniæ durius aduerteret. Alibi usurpat aduertere pro in se uertere, siue commouere. Vt libro quarto, Atq; illic eadem actitando recentia ueteráque odia aduertit.

Libro

Libro quinto, Vt uulgum miseratione aduerteret.

Sed & si nunc primum statuẽdum haberemus.] Liber regius, Sed si. Conijcio leg. deliberatum est, ac si nunc primum stat. h. creditis'ne seruum interficiendi domini animum sumpsisse. Sic enim scripsimus pro insumpsisse.

Num & ex fuso exercitu,] Castigaui, Nam & ex fuso exercitu.

Etiam strenui non sortiuntur.] Negatiuam particulam non, sustulimus. Quippe recte habet sententia. Nam & ex fuso exercitu, quum decimus quisque fuste feritur, etiam strenui sortiuntur. Vsurpat autem hic sortiuntur paßiue.

Et saxa ac faces.] Particulam &, induximus.

Ne mos antiquus, quem misericordia non minuerat, per sæuitiam incenderetur.] Malim, intenderetur.

Ne condemnatus à senatu.] Scripsimus, Vt condemnatus à senatu.

Et nulla neceßi. obstricto senatui.] Castigaui, senatu.

Quin in insulam.] Emendauimus, Quin insula. Nam Tacitus frequenter omittit præpositiones, in, de, ex, à, uel ab.

Libertas Thraseæ seruitium aliorum rupit.] Deprauatum hic uocabulum est seruitium. Correximus, silentium aliorum rupit.

Datam & absoluendi licentiam.] Reposuimus, Data etiam absoluendi licentia. Vbi licentiam uides in bonam quoq; partem accipi. Sic libro primo, Cur uenisset, neq; augendis militum stipendijs, neq; adleuandis laboribus, deniq; nulla bene faciendi licentia. Licentia.

Iis libris quibus nomen codicillorum dederat.] Illic, ijs libris codicillorum quibus nomen dederat. Nec refert, si recte

si recte distinguas.

Venditata ab eo munere principis.]Exemplar regiũ, *Vendicata ab eo munere principis*. Paulopost *uidetur ex scriptura regij codicis potius legendum, incertum ualitudine an ueneno.*

Illitum palatum eius noxio med.] *Genitiuus eius, non est in* Budensi *uolumine. Sicut nec mox accusatiuus eum. Quum ad uisendum eum princeps uenisset.*

Sine quæstu tractabat.]*Posset etiam legi tractauerat.*

Et quæ illi pro genitis moribus fuere.] *Illic legitur, at que illi. Legerim, ac quæ illi.* Pro *genitis uero, cognatis.* Igitur *emendauimus, pro cognatis moribus fuere.*

Ex intimis libidinibus assumens.]*Scripsimus, & intimis libidinib. assumens.*

Et priuatim supra modum euectas opes.] *Mutauimus priuatim in priuatum.*

Innumeram pecuniam dedisti.]Codex Budensis, *circumdedisti* . *Subauditur hic & particula,* Gratiam *immensam & innumeram pecuniam circumdedisti. s. mihi.*

Possumus seniores amici, quiete respondere.] *Conijcio legendum*, *Poscimus seniores amici quietem respondere.* Nam *uolumen regium habet quietem.*

Qui & modica tolerarunt.] *Castigauimus*, *Qui & modica tolerarent.*

Bellis & periculis meruerant.]*Scripsi,* Bello *& periculis meruerant.* Paulopòst, *inornatumq́; robur.* Forte, *innatumq́; robur, siue eneruumq́; robur.*

Vnde amico infamiam parit.]Reposuimus, *parat.*

Quia à pluribus salus eius curabatur.] *Præpositionem à deleuimus.* Paulopòst *forte melius sit legere:* Et *magni nominis miseratione reperturum bonos. id est, ob*

nuse

miserationem.

Tot enim uenieb.] *Scripsimus, Tot enim aduenieb͂at.*

Quæ ad usque bellum eualescerent.] *Quid si quis legat, quoad usque bellum eualesceret.*

Coetanum Græci.] Nos, *Cœranum.*

De cædibus Syllæ Plauti'que.] *Scripsimus, de cæde Syllæ Plauti'que.* Nec erat hic opus uocabulo pluratiui numeri.

His (*haudquaquam* Nero *pœnitentia flagitij.*] In regio uolumine legitur: *His tanquam pœnitentia flagitij.* Malim, *His* Nero *tanquam pœnitentia flagitij.*

Itur etiam in principis laudes, repetitum uenerantur.] Emendauimus, *repetitum uenerantium.*

Quæ semper odio tumens, metu atrox.] Reposuimus ex Budensi: *Quæ semper odio tum & metu atrox.*

Inseruitio.] *Scripsimus, seruo.*

Et quæstionibus ancillarum illuserat.] Reposuimus, *eluserat.*

Et præsentem sæuitiam melioris olim fortunæ recordatione alleuabant.] Emendauimus, *eleuabant*, hoc est *minuebant*, *quæ elegantißima uerbi huius significatio satis nota est.* Præsentem sæuitiam eleuabant.

At puella uicesimo ætatis an.] *Scripsimus, Ac puella.*

Communes'que Germanicos.] Restituimus *locum, Quum iam uiduam se, & tantum sororem testaretur, commune'que Germanici, & postremo Agrippinæ nomen cieret.*

IN LIBRVM XV.

ET *defectione* Hyrcanorum.] *Scripsimus, dissensione* Hyrcan.

Et certa

Et certamen.] Emendaui, *Contra ueterum fratrum odia & certamina.*

Dum ipse positis aduersus Hircanos *discordijs.*] Reposuimus, *Dum ipse compositis aduersus* Hycarnos *discordijs.*

Compositius cuncta quàm festinatius agerent.] Nos, *festinantius.*

Quosdam riuos congestu terræ obdidit.] *Scripsimus, abdidit.*

Et Corbulonis minis patrata magnifice extollebant.] *Reposuimus, ac magnifica, extollebant.*

Famisulanus V*ectoniarius.*] Codex Budensis, *Fimisulanus* V*ectonianus.*

Calauius Sabinus regebat.] Nos *regebant.* Mox *est illic, transmittebat. Sicut & antè, Armeniam intrat.* Igitur *& nos sic scripsimus.*

Castello cui Asamosata nomen est.] *Correximus, Arsamosata.*

Et ægre compulsum ferunt.] *Sustulimus particulam &.* Non *autem hæc sola supererat, sed mox item particula, ut, Aegre compulsum ferunt, instantem* Corbuloni *fateretur. Subauditur autem ut.*

Hinc peditatu inde equite.] Codex Budensis, *Hinc peditatu, hinc equite.*

Per longinqua & auia.] *Præpositionem per, expunximus sic distinguendo sententiam:* Peditum *si quis interger, longinqua & auia: uulnerati castra repetiuere. Sub auditur antè, petijt.*

Missis item ad Corbulonem precibus. Scripsimus, Missis iterum ad Corb. pr.

Ne aliud quàm munimenta propugnabant.] *Emendaui, Nec*

ui,Nec aliud q.m.prop.

Aut metu.] Ablatiuum metu deleuimus, & pro aut scripsimus,ut,hoc modo,Et alij propria ignauia,ut Corbulonem opperientes. Siquidem in manuscripto libro tantum est aut pro ut. Librarius ultimam praecedentis uocabuli,quod est ignauia,literam,cum ut coniunxit, ut fieret aut.Deinde quispiam ablatiuum adiecit metu.

Contra daret.]Hoc mihi magis probatur quàm quod uerbum in regio uolumine est scriptum,nempe, contradiceret.Sic libro 17.Si fortuna contra daret,iratis ne relinquerentur.

Pacem ex aequo utilem,nec praesentia spectaret.]Non est inepta Budensis exemplaris lectio,Pace ex aequo utili,ne praes.t.sp.

Adiecisse deos dignum Arsacidarum simul & de legionibus Romanis statuerent.] Scribendum apparet, Adiecisset eos,dignum Arsacidarum &c.Sensus est,Rescripsit Vologeses se adhibuisse fratres suos in consilium Pacorum ac Tyridatem, ut digne Arsacidis simul & Romanis statuerent. Quur enim non possim docendi gratia sic loqui,quum Cicero dixerit, conuenienter naturae uiuere? Arbitror autem dignum Arsacidarum imitatione Graeca protulisse, ἀξίως τῶν ἀρσακιδῶν. Nisi quis malit, dignum Arsacidarum,pro dignitatem Arsacidarum,hoc est pro dignitate Arsacidarum simul & de legionibus Romanis statuerent.

Vasatem praefectum.]Et Mox, Vasates. Scripsimus Vasacem,&,Vasaces.

Is castra perfluebat.]Malim,praefluebat.

Antequam agmen Romanum excederet.]Emendauimus,decederet.Quod illic sequitur, Aut iumenta adnoscentes

scentes, in uulgata editione est agnoscentes, nec refert.

Validum & firmum intellexere.] Reposui, *Validum & fidum intellexere.*

Neq; se plus tridui itineri absuisse.] Nos, *itinere.*

Non eam speciem insignium & armorum prætulit.] Liber manu descriptus, *Non eam speciem insignium armorum p.*

Ne lacrymis quidem temperare.] *Scripsimus, temperauere.*

Consalutatio. *Vix præ fletu usurpata cõsalutatio.*] *Sic libro 20.* Nulla inter coëuntes exercitus consalutatio. Quanquam hoc loco codex Budensis habet consolatio.

Hoc conquerentium.] *Castigauimus,* Hæc conquerentium.

Amnemq; ut olim medium faceret.] *Scribendũ, Amnẽq; ut omnium medium faceret.* Item, Dirupta'que quæ ultra Euphratem communierat Corbulo.

Fortuitus ignis assumpsisset.] Emendaui, *absumpsisset.*

Adeunt, ibi naturæ munus, labores educandi.] Exẽplar

Ius naturæ. Labores educandi. Matthiæ Coruini habet, Adeuntibus naturæ. Proinde lego, Qui magna cum inuidia senatum adeunt, ius naturæ, labores educandi, aduersus fraudem, & artes, & breuitatem adoptionis enumerant. Dele ergo uocabulum munus quod castigatores insulserunt, ibi pro ius scribentes. Hic locus feliciter, ut puto, restitutus est, atq; in contextu mutatus.

Ac ne usurpandis quidem hæreditatibus prodesset.] Particula quidem illic non est, & potest abesse.

Potẽtiam suam tali modo ostentandi.] Nec est illic suã.

Locus puerperio colonia Antium fuit.] Abest & uerbum *fuit*, quod nos quoque dispunximus.

Iam

Iam senatus interim uterum Poppeæ commendauerat dijs.] Aduerbium interim, sustulimus.

Adnotandum est.] Scripsimus, Adnotatum est.

Quam populus Romanus.] Castigaui, quem. Subaudi modum.

Neque infamia Pæti augebatur.] Correximus, angebatur.

Tum placuit Tyridatem ponere apud effigiẽ Cæsaris insigne regium.] Ponere pro deponere. Ponere insigne regium.

Vt initia uigiliarum per centurionem enunciari.] Scripsimus, nunciari.

Et structam ante auguralem aram subdita face accendi.] Castigauimus, Et structa (hoc est struem lignorum ex tructam) ante Auguralem aram subdita face accendi. Subauditur, ligna, uel simile quippiam. Structa.

Postero die spatium orauit.] Emendaui, Postremo die. Quanquam si quis de biduo ultimo tantum intelligat, recte scripserit postero die. Id quod secutus est castigator huius loci. Quòd si quis ad totum tempus respiciat, quo semel atque iterum congreßi sunt, præsertim quum præcedat, Dein paucis diebus interiectis: nõ absurda lectio erit postremo die, quam nos Budensi codici debemus, cui cætera ferme omnia.

Neu ferrum traderet.] Intelligendum, neu ferrum traderet, s. ipse Tyridates Corbuloni.

Equitum Romanorum locos sedibus plebis anteposuit apud Circum.] Scripsimus, sedilibus plebis.

Nanq; ad eam diem indiscreti ibant.] Reposui, indiscreti inibant.

Spectacula gladiatorum idem annus habuit, pari magnificentia ac priori.] Castigauimus, pari magnificentia;

ac priora.

Sed fœminarum illustrium senatorumq; plures per arenam fœdati sunt.] Quid faciunt fœminæ illustres in arena? Deest hic genitiuus filiorum, quem inseruimus, Sed fœminarum illustrium senatorumq; filiorum plures per arenam fœdati sunt.

Inde initium fore, ut transgressus in Achaiam.] Et hic deerat ablatiuus scenis. Inde initium fore, ut transgressus scenis in Achaiam. Scenis, id est per scenas.

Et quos à proximis colonijs & municipijs eius rei fama ciuerat.] Scripsimus, acciuerat.

Etiam alijs præemineret.] Reposuimus, etiã malis præmineret. Quasi d. primum facetijs scurrilibus, deinde flagitijs sceleribusq; præminuit.

Iussi id accusatores obijcere.] Pronomen id, non est in libro manuscripto, nisi postea additum.

Qui ne ignobiles haberet quos ab epistolis & libellis & rationibus appellaret.] Volumen regium habet, qui ne innobiles habere quos ab epistolis & libellis & rationibus appellet. Conijcio legendum, Quin eum siue quinetiã nobiles habere, quos ab epistolis, & libellis, & rationibus appellet. Quare sic emendare contextum ausi fuimus.

Hæc atq; talia plebi ualentia fuere.] Budense exemplar hic rasis aliquot literis habet uolentia. Scripserim ego, Hæc atq; talia plebi uolenti fuere. Hæc atque talia plebi uolenti fuere. Similem locutionem usurpat in uita Agricolæ, Eoq; initio erecta prouincia, ut quibus bellum uolentibus erat. Hoc sermonis genus Græcis familiare, Plato, Ἀλλ' ὅρα εἴ σοι βουλομένῳ εἴη ἃ λέγω, id est, Sed uide num tibi uolenti sint quæ dico. Gregorius Nazianzenus, ἐνέπαιζον ὅσοι βουλομένοις ἦν, id est, Illuserunt quæcunq; uolentibus erant. Sic & lib. 19. loquitur,

Cæterisq; remanere & in uerba Vespasiani adigi uolentibus fuit. Quo loco nos dictionem liberum à castigatoribus insultam submouimus. Expreßit hanc figuram amator Hellenismi Macrobius, quum inquit, Si uobis uolentibus est. Huius generis & illud quod Tacitus libro primo dixit, Vt quibusque bellum inuitis, aut cupientibus erat. Quod autores Græci dicunt ἀχθομένοις ἦν & ἡδομένοις ἦν. Nec est admodum dißimile quod eodem primo libro infrà legitur, Volentibus Armenijs præfecit. Item libro decimo octauo, Mutiano uolenti scripsere. quanquam in uulgatis editionibus male legitur, uolentia. Sed de hac figura admonuimus sub initium operis, & suis deinde locis.

Ipse quo fidem acquireret, nihil usquam perinde lætum sibi publicis locis.] Hic locus est prorsum uitiatus. Liber manuscriptus habet, Quo ipse fidē acquireret nihil usquā perine locum sibi letum publicis locis. Diuinatione est opus. Legerim, Ipse quo fidem acquireret, nihil usquam periculosum sibi, lætus publicis locis struere conuiuia, totaq; urbe quasi domo uti, hoc est, struebat, atq; utebatur. Id nimirum simplicius est, quàm legere, periculosum siue turbulentum, pro sibi lætum.

Quasi Tigillino paratæ, ut exempla referam.] Et hic deprauata uerba sunt. Emendauimus, quas Tigillino paratas ut exemplum feram. Vbi feram dixit pro referam.

Et contra scorta uisebantur.] Particula cōnectens, &, non est in uolumine Bud.

Et postquam tenebræ incedebant.] Malim, incidebant.

Misit auspices duos.] Sic & illic legitur. Forte melius, Visi auspices duo. Nam sequitur, cuncta etiam spectata,

siue ut in scripto codice legitur, aspectata.

Cuncta deniq; spectata.] Manuscriptus liber, *Cuncta etiam aspectata.* Plusq; est *aspectata* quàm *spectata*. Verbum aspectandi libro primo usurpat, *Omnis, exuta æqualitate, iussa principis aspectare.*

Aspectare.

. *Omnibus quæ huic urbi per uiolentiam ignium acciderunt, grauior atq; atrocior.*] Parenthesi sublata, coniunctionem *sed*, inseruimus: *Sed omnibus quæ huic urbi per uiolentiam ignium acciderunt, grauius atq; atrocius.* Noua sententia est. Subauditur, *id incommodum.*

Et rursus inferiora populãdo.] Particulã *et* deleuimus.

Huc illuc. *Hucq; & illuc flexis.*] Nec hoc loco codex manuscriptus particulam *&* habet. Opinor Tacitum scripsisse, *huc illuc flexis*, quemadmodum alibi sæpe loquitur. Libro primo, *Sed exterruit Cæcinna huc illuc ferens arma*. Libro quarto, *Sed persequi incertum fuit, quum ex usu temporis huc illuc mearent.*

Adhoc. *Adhæc lamenta pauentium fœminarum.*] Scripsimus, *Adhoc*, qua uoce etiam alibi utitur.

Irritũ cadere. *In irritum cadebant.*] Codex Budensis, *Irritum cadebant.* Sic infrà, *Dum merita erga Neronem sua, & quàm irritum cecidissent, aperit.* At utrobiq; legitur in uulgatis editionibus, *in irritum.*

Necdum posito metu satis credebatur, cum leuis.r.g. ignis.] Reposuimus, *Necdum posito metu, redibat. Leuis rursum graß.ig.*

Multa seniores meminerint.] Castigauimus *meminerãt.*

Ex quo Senones.] Forte, *et quo Senones capt. urbẽ insl.*

Effodere proxima Auerno iuga connixus est.] Codex Budensis, *enisus est.* Forte, *annisus est.*

Sed dimensis uirorum ordinibus.] Illic legitur *diuersis ordinibus*

ordinibus. Hoc est, *separatis*. Sic infrà, *Et diuersi interrogantur*.

Vtiq; naues quæ frumentum Tyberi subuectæ essent.] Emendauimus, *Vtiq; naues quæ frumentum Tyberi subuectassent*. Subuectare.

Quòd is lapis ignibus imperuius est.] Correxi, *Quòd is lapis igni imper. est*.

Et lectisternia ac peruigilia celebrauere fœminæ.] Exēplar regium, *Sellisternia*.

Quos per flagitia inuisos.] Hic & mox quum pietatē Christianam exitiabilem superstitionē uocat, loquitur ut ethnicus, & mysteriorum nostræ religionis ignarus.

Et pereuntibus addita ludibria.] Reposuimus, *Ea pereuntibus addita ludibria*.

Sed in sæuitiam unius adsumerentur.] Castigaui, *absumerentur*.

Hic Græca doctrina ore tenus exercitus.] *Ore tenus* nō est in uolumine Budensi. Qui addidit motus est, quòd sequitur, *animum bonis artibus n. ind.* Quum poßit stare sententia sine eo aduerbio, quod hic minime locum habet. Nam *ore tenus* significat usq; ad os. Sic annalium libro primo, *Permiscentur inter se manipuli, modo pectore, modo ore tenus extantes*. Ore tenus.

Ferebant Senecam.] Scripsimus, *Ferebatur Senecam*. Nam sæpenumero hoc uerbum usurpat impersonaliter. Porrò melius cohærebit sententia, si legas: *Ferebatur Seneca orauisse, & non egressus*.

Cubiculum non egressus.] Subaudi, *est*.

Dum pro simplici uictu, & agrestibus pomis, ac si sitis admoneret, profl. aqua uitam tolerat.] In libro regio non est præpositio *pro*, sed pro *tolerat* est *tolerabat*. Itaq;

legendum, Dum *ſimplici uictu & agreſtibus pomis, ac ſi ſitis admoneret', profluente aqua uitam tolerat, ſiue tolerabat.*

Neq; ſenatui quod inane eſſet, ſed prouiſum quo'nam modo pœnas euerſæ Reip. *daret.*] *Aduerſatiuam particulam exemimus, quæ ex poſteriori ſyllaba proxime præcedentis dictionis nata eſt.* Emendauimus *itaq;*, Neq; *ſenatui quod inane eſſet prouiſum quo'nam modo pœnas uerſæ* Reip. *daret.*

Et *multum acerrimos duceret in partes.*] Caſtigaui, Et *militum acer.d.in partes.*

Qui *à coniuratione integri eſſent.*] Codex Budenſis, *qui coniuratiō integri.* Lego *coniuratione, aut potius, coniurationis integri.*

Coniurationis integri.

Et *genibus principis accedens.*] Emendauimus, Et *genibus principis accidens.* E*ſt ab accido, quod eſt ab ad & cado.*

Animi ualidus, & corpore uigens.] Codex Budenſis, *& corpore ingens.* Sic *libro 17.* Cæcinna, *decora iuuenta, corpore ingens, animi immodicus.*

Et *cæterorum ut quiq; audaciæ plus habuiſſet.*] In Budenſi, Et *cæterorum ut quiſq; audiuiſſet, accurrerent.*

Diuites, *pauperes.*] Pro *diuites ſcripſimus, dites. quam uocem uſurpat crebro. ut libro decimooctauo,* Dites *dominos in prædam, aut ſi repugnatum foret, ad excidium deſtinabant.*

Quibusq; *ſiſtitur ſanguis parare eundē* Milichum *iubet.*] Liber Matthiæ Coruini, Quibusq; *ſiſtitur ſanguis ſarciebat eundem* Milichum *iubet.* Lego, *ſarcienda eundum* M. *iubet.* Dicimus *enim iubeo te aliquid.* Mox *eſt illic, in hortos* Seruianos.

Adiung

Adiungere crimen uisum, se pariter indicem & testem facere.] Exemplar scriptum habet uixisse. Forte legendum, *Adiungere crimen nixum, se pariter indicem & testem facere.*

Ergo *accitus* Natalis.] *Scripsimus*, Ergo *accitus* Natalis. *Subaudi, est.*

Charissima suorū quisq; pignorū proderent.] *Castigaui, Charissima quoq; suorum pignorum proderent.*

Latatum erga coniuratos.] *Reposui*, *Lætatum erga coniuratos.*

Animum aduersum suprema firmabat.] Nos, *firmat.*

Nam *uetus miles timebatur, quanquā fauore imbutus.*] *Mutaui meum secutus iudicium, quanquam in tanquam.*

Et *sola corporis forma commendatam.*] Volumen regium, Et *sola corporis fama com.*

Domitius filius.] *Scripsimus*, *Domitius Silius.*

Quando uenenum non processerat.] Codex manuscriptus, *Quoniam uenenum non processerat.* Nec magnopere refert.

Quod à uisendo eo prohiberetur.] Emendauimus, *quod uisendo eo prohiberetur.* Solet enim tales præpositiones omittere Tacitus.

Se ratione ualitudinis amore quietis, excusauisse respondit.] Illic legitur, *rationes ualetudinis & amore quietis.* Posset legi, *se rationem ualetudinis & amorem quietis excusauisse.*

Quod unum iam & tamē pulcherrimū.] Mutaui, *quod unum iam tamen & pulcherrimum habebat.*

Complectitur uxorem paululum aduersus præsentem formidinē mollitus.] Hic in, eruimus particulam &. *Complectitur uxorem, & paululum aduersus præsentem formi*

dinem mollitus orat rogatq́;.

Illa contrà, sibi quoq; destinatam mortem adseuerat.] Coniunctio quoq; non est in uolumine Budensi.

Suadet in aliud cubiculum abscedere.] Scripsimus, abscederet.

Inuertere supersedeo.] Quod factum fuisset, si hic alijs uerbis retulisset. Alioqui posset etiam legi, innectere supersedeo. Quæ lectio mihi summopere probatur. nam superior sensus planè frigidus est.

Innectere supersedeo.

Inhiberi mortem imperat.] Verbum imperat, nō est in libro manu descripto. Quare Tacitū scripsisse suspicor, At Nero nullo in Paulinam proprio odio, ac ne gliscerct inuidia crudelitatis, inhibere mortem. Inhibere, id est inhibebat.

Quo damnati publico Atheniensium iudicio extinguerentur.] Apparet ex regio uolumine legi posse, Quo damnatus pub. Ath. iud. extingueretur.

Frigidus iam artubus & clauso corpore aduersus uim ueneni.] Illic legitur, Frigidus iam artus & cluso corpore aduersus uim ueneni. Græca constructio est, sed Historicis permissa.

Ita codicillis perscripserat.] Supposui præscripserat. Quanquam me non latet elegans esse uerbum perscribere, & hic locum habere posse.

Auriga, & histrio, & incendiarius extitisti]. Priorem particulam et, submouimus, Auriga, histrio, & incendiarius fuisti.

Incomptos & ualidos.] Hæ duæ uoces, & ualidos, nō sunt in libro Matthiæ Coruini. Legendum arbitror. Nec minus nosci decebat militaris uiri sensus sed incomptos. Facile est uidere quid induxerit castigatorem, ut adderet

clausulam

clausulam, & ualidos. Nempe, &, coniunctio, pro qua sed scribendum erat.

Quamuis Flauius ut humilē & angustam increpans.] Non aliter illic legitur, nisi quòd angustum, exemplar habet. Verum attentius inspecta scriptura deprehendisse mihi uideor, pro quamuis scribendum simpliciter quem. Mox est illic, Ne hoc quidem, inquit, ex disciplina. Sentit autem disciplinam militarē castrensemq;. Quare sic emendauimus locum, Is proximo in agro scrobem effodi iußit, quem Flauius ut humilem & angustum increpans, circunstantibus militibus, Ne hoc quidem, inquit, ex disciplina. Porrò scrobem in masculino quoq; genere usurpari non est ignotum ex autoribus.

Non aliter tot flagitijs eius subueniri potuisse.] Scripsi posse.

Nec cæteri centuriones in perpetiendis supplicijs denegauere.] Crassum erratum est. Emēdaui, degenerauere. Sanè quisquis fuit qui supposuit uerbum, denegauere, respexit ad id quod dictum suprà de Subrio Flauio, Cōfeßionis gloriā amplexus. Verū quod hic præcedit, in perpetiendis supplicijs, & quod sequitur, At nō Fenio par animus, indicant legendum, degenerauere. Neq; enim denegare absolute usurpatur. Denegauere pro degenerauere.

Haud nescius inter adulteros eius ad Cæsarem esse.] Castigaui, inter adulteros eius & Cæsarem esse.

Quia speciem iudicis inducre non poterat.] Reposui, Quia speciem indicij induere non poterat.

Conuiuium celebrarat.] Feci, celebrat.

Nihil metuens aut dißimulādo metu.] Nos, Nihil metuens an dißimulando me.

Et mensæ exitium opperientium.] Enorme mēdum hic est Mensæ exitiū pro imminens exitium.

est. Correximus, Et immunēs exitium op. Postquam pauorem eorum & immunēs exitium opperientium & imaginatus & irridens Nero. Budense exemplar habet immēse exitium, hinc ansa conijciendi data est.

Exin Mannio & Lucani cædem imperat.] Id uidetur sic dictum, quasi Mannio centurioni cuipiam etiam Lucani necē imperarit. Sed si quis attentius consideret, apparebit scribendum, Exin M. Annei Lucani cædem imperat. Et sic nostrum secuti iudicium mutauimus. Nam à codice regio, nihil erat hic præsidij. Sic suprà, Et Lucanus Anneus Plautiusq; Lateranus consul designatus, uiuida odia intulere.

Sed tamen extimarentur.] Scripsimus, existimarentur. Paulopòst in regio codice est, Britio Catullino. Item, Acilia mater.

Apud palatium quoque effigies eorum sisteret.] Nos, Apud palatium effigies eorum quoq; sisteret.

Neu compositam, & obliteratam mãsuetudinem principis nouam ad sæuitiã retraheret.] Illic nō habetur particula connectens, &. Quare suspicor hanc fuisse germanam Taciti lectionē, Neu cōpositum, obliterata mansuetudine principis nouam ad sæuitiam retraheret. Neu compositum, hoc est sedatũ, & qui iam placidus factus esset, subaudi Neronem. Porrò cōpositum etiam alibi usurpat pro sedato, ut lib. 17. Compositiq; ad præsens, qui coërceri non poterant. Sed & obliterandi uerbo rursum utitur libro sequenti. Quæ obliterari non sinebat Capito Cossutianus. Et lib. 17. Ac ne reuerentiam imperij exuere uiderentur, in S. P. Q. R. obliterata iam nomina, sacramẽta aduocabant. Item in prioribus libris sæpe.

Et uenerationem item hominum merito.] Aduerbium

item

item submouimus, quòd non sit in libro manuscripto.

Quòd ad omnia olim sui exitus uerteretur.] Budense uolumen: *Quorundam ad omnia dolum sui exitus uerteretur.* Legerim, *Quòd clàm ad omen ac dolum sui exitus uerteret.* Vbi *sui*, pro *eius* usurpat, more Ciceronis & ueterum autorum.

IN LIBRVM XVI.

QVæ per tantum æui occulta, augendis præsentibus bonis latuerint.] Verbū *latuerint*, nō est in uolumine Budensi. Atq; potest abesse, si quis uerbū *fuerint* subintelligat, aut simile quippiā. De quo monui ideo lectorē, ut uideat quàm multa sint in autoribus paßim interpolata.

Nec mißis uisoribus.] Nisi legissem lib. 1. *Simul Segestes ipse ingens uisu.* Deinde lib. 3. *Et tot adstantium uisu.* Rursum lib. 4. *Numeroq; et robore, & uisu inter se, fiducia ipsis, in cæteros metus crederetur*: potuissem hic scribere, *iussoribus*, pro sponsoribus atque expromissoribus, quos non miserit Cesellius ille Bassus. Visores pro inspectoribus.

Per quos nosceret, an uera afferrentur.] Scripsimus, *assererentur.*

Nec aliud per illos dies populus plus credulitate.] Cōparatiuum, *plus*, deleuimus.

Vt nulla oris aut nariū excrementa uiserentur.] Exemplar Budense, *uiserent.* Subaudi *ipsi spectatores.*

Et plebs quidem uerbis histrionū quoq; gestus iuuare solita.] Emendauimus, *Et plebs quidem urbis.*

Quòd inter imagines maiorum, etiā C. Caßij effigiem coluisset.] In scripto libro nō est, *etiam.* Sed mox est: *Dux partium.*

Inania simul & falsa.] Castigauimus, *Et inania simul*

& falsa

& falsa.

Tunc senatus consulto.] Volumen regiũ, *Tunc cõsulto senatu.* Paulopòst apparet illinc etiam legi posse, *Haud minus promptam.*

Donec princeps immobilem se precibus & inuidiæ iuxta ostendit.] Non habet hic particulam, *&*, exemplar Budense. Sicut nec mox aduerbium, *simul*: *Simul affertur parari cognitionem senatus.*

Ac senior prius, tum cui prima ætas extinguũtur.] Illic habes, *extinguitur.*

Pertulit'que uiolentiam ad mœnia urbis.] Liber manu scriptus, *ad mœnia uicina urbi.* Suspicor scribendũ tantũ, *ad uicina urbi.* Sic lib. 20. *Cæteriq; per urbem & urbi uicina conquisisti.* Nam quantum ad scripturam attinet, uocabulum *mœnia*, nõ differt à dictione *uicina*. Itaq; conijcio bis scriptum idem uocabulum.

Ad uicina urbi.

Simulq; annuam pecuniam.] Scripsimus, *simul annuã pecuniam.*

Finis Ligurũ.

Apud finem Ligurum id temporis erat.] Sic Liuius lib. tertio quartæ dec. *Redeuntes inde Ligurũ extremo fine, cum agresti præda in agmen incidunt Romanũ.* Idem lib. decimo decad. eiusdem, *Ligurum duo millia ferè ad extremum finem prouinciæ Galliæ, ubi castra Marcellus habebat, uenerũt, uti reciperẽtur orantes.* Pluratiue idem usurpauit libro quinto decadis eiusdem, *Consul alter L. Cornelius Merula per extremos Ligurum fines exercitum in agrum Boiorũ induxit.* Dirigere finem, quod arbitris cõuenit inter disceptanteis de iure finium, apud eundem legitur libro nono decad. eiusdẽ, *Q. Fabium Labeonem, quũ in regione ea fuisset, direxisse finem Philippo ueterem, regiamq; Thraciæ Paroreiam.*

Iussa imperatoris Ostorio aperit.] Codex Budensis habet, *impost. ut etiam legi queat, Iussa mox uel post Ostorio aperit.* Mox, *Is fortitudinem aduersum hostes sæpe spectatam.*

Quàm ne oderim tam segniter pereuntes.] Hunc locum meum secutus iudicium, *oderim* in *oderint* mutato, sic lege, *Quàm ne oderint tam segniter pereuntes.* Sensus est, A' lectore non exigimus ut istorum plusquam seruilem patientiam defendat aut excuset, sed hoc tantum, ne istos odio prosequatur aut odisse incipiat, nam res fuit plane fatalis. Neq; aliam defensionē ab ijs quibus ista noscentur exegerim, quā ne oderint tā segniter pereuntes.

Vt quomodo exequijs, ac promiscua sepulchra separantur.] Emēdauimus, *Vt quomodo exequijs à promiscua sepultura separātur.* Mox scripsimus, *Annæus Mella.* Est deinde in libro manuscripto, *Consularibus insignijs.*

Ita scripsisse, se quidem mori nullis supplicij causis.] Reposui, *ita scripsisset, se quidem mori nullis supplicij causis.*

De C.Petronio pauca suprà repetenda sunt.] Nos, *De C.Petronio suprà. Pauca repetenda sunt.*

Ingentem se ac parem negotijs ostendit.] Malim, *uigentem se ac parem negotijs ostendit.* Sicut superiori libro, *animi ualidus & corpore uigens.*

Seu uitiorum imitationem.] Emendaui distinxiq;, *Seu uitiorum imitatione inter paucos familiarium Neroni assumptus est.*

Vt quasi coacta mors, fortuitæ similis esset.] Volumen regium, *quàm coacta.* Scripsi, *quanquam coacta.* Quod uerò paulopòst sequitur, *Tigillini simultatibus dedidit,* & illic est deditum. Malim, *dedit.*

Parum expectabilem operam præbuerat.] Castigaui, parum

Parũ expetibilem operam prębuerat: ubi antè, expectabilem.

parum expetibilem operam præbuerat.

Et cum diuini honores.] Exemplar Budense, Et cum deûm honores Poppeæ decernuntur, Sic in fine libri 15. Nam deûm honor principi non antè habetur, quàm agere inter homines desierit, Itaq; & nos hoc loco scripsimus, deûm honores.

Qui tibi lasciuiam exprobrent.] Illic legitur, quod, Opinor scribendum, quo tibi lasciuiam exprobrent.

Per exercitus accuratus leguntur.] Reposui, per exercitus curantium leguntur. Infrà est in libro manuscripto, cæde insignium uirorum, pro illustrium. quam lectionem & nos secuti sumus. Tametsi uocabulum hoc passim obuium est apud Tacitum.

Audiret senatus uoces quasi ex quodã numine.] Emendaui, quasi ex aliquo numine.

Sin crudelitati insisteret.] Fecimus, persisteret. Forte scribendum, crudelitate.

Contra qui opperiendum domi censebant] Regius codex habet, Contra qui opperiendum cum domi cẽsebant. Forte legendum, opperiendum ei domi censebant.

Cum per hæc atq; talia Marcellus inueheretur.] Illic legitur, uerteret. Forte debet esse, peruerteret, quod uerbũ pro accusare, siue per accusationem subuertere, sæpe Tacito solenne est, ceu in initio operis ostendimus.

Non illa nota & celebritate periculorum sueta iam senatus mœstitia.] Opinor scribendum, crebritate periculorum.

Igitur flentes queritantesq́;.] Forte, quiritantesq́;.

Specta iuuenis, & omen quod dij prohibeant.] Scripsimus, & omen quidem dij prohibeant.

In lib

*A*Tque omnem poteſtatem ad unum conferri pacis interfuit.] Exemplar Matthiæ regis, Atq; omnium poteſtatem. Quæ lectio mihi magis probatur. Nã hæc clauſula, ad unum, reſpondet illi, omnium poteſtatem, Subauditur ciuium, hoc eſt totius populi Romani. Omnium poteſtatem, hoc eſt quam omnes habebant. Atq; omnium poteſtatem ad unum conferri pacis interfuit.

Sed ambitioni ſcriptoris facile aduerſeris.] Repoſui, *Sed ambitionem ſcriptoris facile aduerſeris.* Nam Tacitus ſolet hoc uerbum cum accuſatiuo coniungere. Sic infrà, *Vidiſtis commilitones notabili tempeſtate etiam deos infauſtam adoptionem aduerſantes.* Libro primo, *Sua facinora aduerſari deos lamentantur.* Rurſum libro 19. *Voce flebili precabatur placatos patris manes, ne'ue ſe ut parricidam aduerſarentur.* Libro 20. *Vulgus aduerſari regem, inuidere Aegypto, ſibi metuere, templum'que circumſidere.* Aduerſari cũ accuſatiuo.

Vberiorem ſecurioremq; materiam ſenectuti ſepoſui.] Comparatiuum alterum *ſecurioremq;*, non eſt in libro manuſcripto.

In ipſa etiam pace ſæuum.] Præpoſitionem *in*, expunximus. Subauditur enim Tacito.

Tria bella ciuilia.] *Trina bella ciuilia* legitur illic.

Et ſtatim miſſa cohorte in Roxolanos Sarmatarum ac Sueuorum gentes.] Accuſatiuus *Roxolanos* uidetur poſtea additus, nam non eſt in uolumine Budenſi. Nos quoq; ſuſtulimus.

Et laudatis antiquorum mortibus pares exitus.] Regium exemplar habet, *ne & laudatis*. Poſſet etiam legi, *Nec laudatis antiquorum mortibus impares exitus.*

Aut populum, aut urbanum militem.] Caſtigauimus,

apud pop. apud urb. mil.

Et quãuis capite defectionis ablato.] *Ab omnibus exẽplaribus dissentiens hic pro & scripsi, Sed quamuis capite defectionis ablato. Nam extrema proxime praecedentis dictionis litera est s.*

Neq; decrant.] Nos, *Nec deerant.*

Legi à se principem non emi.] *Castigauimus, Legi à se militem non emi. Qui supposuit principem, putauit Tacitũ loqui de Pisone quem is Caesarem fecit. Sed praecedit ueterem disciplinam. Id accipiendum de militari castrensiq; disciplina.*

Adhoc. *Multi adhaec innumeri è Germania ac Britannia.*] *Emendauimus, Multi adhoc & innumeri è Germania ac Britannia.*

Et pacis artibus bellis inexpertus.] *Correximus, Et pacis artibus, belli inexpertus. Expone, Et pacis artibus, Subaudi expertus, belli artibus inexpertus.*

Proximae tamen Romanis exercitibus Galliarum ciuitates.] *Scripsimus, Germanis exercitibus.*

Germani exercitus.] Nos, *Germanici exercitus.*

Nimiae uoluptates.] *Cogitandum an legi posit, Nimiae uoluptatis. Item, magnae uirtutis.*

Palàm laudares, secreta male audiebant.] *Quandoquidem codex regius habet, Palàm laures secreta male audiebat, uidetur hic esse Graeca constructio, secreta male audiebat, id est, in secretis, siue propter secreta. Alioqui huiusmodi lectio queat erui, Palàm laudari. Infinitiuum pro praeterito imperf. Secretò male audiebat.*

Duae Mauritaniae, Rhetia, Noricum. *Illic legitur, Rhetiae, sed mutatum in Rhetia, nescio an casu. Sunt autem duae, prima & secunda, siue superior & inferior. Verum*

quando

quando ea distinctio nata, incertum.

Ita in fauorem aut odium conctatu ualentiorum agebantur.] *Scripsimus, contactu ualentiorum.*

Superioris Germaniæ legiones rupta sacramenti reuerentia.] *Liber Coruini regis habet, licentia. Vt rear scripsisse Tacitum, rupti sacramenti licentia.* Rupti sacramenti licentia.

Dein fessa iam ætate Galbæ.] *Budense uolumen aliter hic habet, nempe sic, defessa an ætate Galbæ. Lego, defessa ann. (hoc est annis) ætate Galbæ. Mouit eum qui locum castigauit, quisquis fuit, ut scriberet, dein, quod præcedit aduerbium primum. Enimuero non est necesse, ut sequatur deinde, aut simile quippiam. nam possumus intelligere primum è licentia ac libidine uulgi, sermones iactatos fuisse defessa annis ætate Galbæ: quũ postea adoptio ipsa præstaret eidem sermoni agitando occasionem.*

Multi occulta spe.] *Vocabulum multi, non est in uolumine Budensi. Sed pro occulta, est illic stulta spe. Et stat optime sensus. Paucis iudicium aut Reip. amor. Stulta spe, prout quis amicus uel cliens, hunc uel illum ambitionis rumoribus destinabant.*

Etiam in T. Iunij odium diuerterant.] *Particulam etiã diuisimus in Et iam. Placet uero uerbum quod illic scriptum est, deuerterant, quod & aliâs in regio codice plerunq; occurrit, ubi nos diuertere legimus.* Deuertere.

Neq; erat Galbæ ignota Oth. ac T. Iunij amicitia ex rumoribus nihil silentio transmittentium.] *Illic legitur, amicitia, & ex rumoribus. &, id est etiam.*

Donec Octauiam uxorem amoliretur.] *Budense uolumen manifeste habet, Donec Octauia uxor amoueretur. Quid erat opus hoc mutare? Scio quomodo acciderit, Libro 14. leguntur hæc uerba, Octauiam'que coniugem*

amoliri, quæ rursum hoc loco castigator quispiam suppo- nere uoluit, germana lectione erasa.

Piso M. Crasso ex Scribonia genitus.] Emendauimus, *& Scribonia genitus*. Paulopost scripsimus, *Et tibi insi- gne, Sulpitiæ ac Luctatiæ decora nobilitati tuæ adiecisse.*

Et iudicij mei documentum sit.] Castigaui, *Vt iudicij mei documentum sit*. Vbi malim, *sint*. nam sequitur, *neces- situdines non meæ, sed tuæ.*

Sed alij per obsequium imminuēt. Irrumpet adulatio.] Hic locus fœde corruptus est. Restituimus ex uolumine Matthiæ Coruini in hunc modum, *Sed alij licet per obse- quium annuant. Irrumpet adulatio*. Expone, *licet*, hoc est datur, conceditur, permittitur, ut alij per obsequium annuant.

Nec tamen territus fueris.] Scripsimus, *Ne tamen terri tus fueris.*

Vtilißimus quidem ac breuißimus bonarū malarumq́; rerū delectus, cogitare, quid aut uolueris.] Codex Buden- sis: *Vtilißimus idem ac breuißimus bonarumq́; rerum de- lectus, cogitare*. Legerim ego, *Vtilißimus idem ac breuißi mus bonarum quoque rerum delectus. Cogitato quid aut nolueris sub alio principe, aut uolueris.*

Seu quæ fato manent, quamuis significat non uitētur.] Emendauimus & distinximus, *Seu quæ fato manēt, quam- uis significata, non uitantur.*

Et proximi militum grata auditu respondent.] Mendo- sus locus est. Castigauimus, *Et proximi militum gratabun- di respondent*. Nam *gratandi* uerbum etiam alibi Taci- tus usurpat. Vt libro quinto, *Et incolumem fore gratatur*. Lib. 14. de matre Neronis Agrippina, *Atque ubi incolu- mem esse pernotuit, ut ad gratandū sese expedire*. Lib. 18.

Gratabundi, ubi antè, grata auditu.

Laud

Laudantes gratantesq́; circundatum aquilis signisq́;, in tribunal ferunt.

Quantulacunq; parci senis liberalitate.] Liber Coruini, *Quantulacunque parua liberalitate.* Nocuit. Opinor *fuisse scriptũ, Quantũcunq; parua liberalitate : aut tantũ, quantacũq; liberalitate.* Vt *dictio parua, fuerit glossa.*

Non longior quàm apud milites sermo.] *Militem illic legitur.* Mox *pro illi autoritatem senatus, scripsimus, ille aut.s.hic d.Cæsaris laturus.*

Is *consilio intercesßit.*] Exemplar Budense, *ni consilio intercesßit.* Forte *legendum, ni consilio intercessum.* Aut *potius, cui consilio intercessum.*

At illis uix decumæ super portiones erat.] Castigauimus, *At illis uix decumæ supra portiones erant.*

Et *inquieta urbs actionibus.*] *Malim auctionibus.* Nã *mox præcedit,* Vbiq; *hasta & sector.*

Prægrauẽ se Neroni fuisse.] *Budense uolumen,* Se Ne*roni grauem fuisse.*

Nec *Lusitaniam rursus & alterius exilij hon.*] Reposuimus, *aut alterius exilij h.*

Adulteria, matrimonia.] Codex *manuscriptus, Adultera matrimonia.*

Aegre sub armis emitterentur.] *Scripsimus, eniterẽtur.* Quo *uerbo alibi quoq; utitur.* Vt *libro secundo, Pars obiectum aggerem eniteretur.*

Flagrantibus iam militum animis.] *Datiuus animis nõ est in regio libro, nec eo opus hic est.* Nã Tacitus *dixit flagrantibus militũ, pro flagrantibus militibus, quo loquendi modo nihil apud hunc crebrius. Flagrantibus iam militum, uelut faces addiderat.*

Proculo spiculatori.] *Vbicũq; uulgatæ editiones habẽt*

ſpiculatoris uocabulũ, ſpeculatoris codex Matthiæ Coruini continet. Notum autem eſt quod'nam officium fuerit militum ſpeculatorum. Paulopòſt illic eſt, Veturium Optionem.

In communi omnes metu mutandæ militiæ tenebãtur.] *Malim in commune. Vt paulopòſt, accedendos in commune ratus.*

Quædam apud Galbæ aures præfectus Laco eluſit:] *Liber manuſcriptus, Quædam apud Galbam audiens præfectus Laco eluſit. Aperta ſententia eſt, Nec cauſæ quicquam erat quur mutaretur.*

Sub ædem Saturni pergit.] *Illic legitur, in ædem Saturni pergit. Forte inde in Saturni pergit. Subaud. ædem.*

Igitur conſultantibus placuit pertentari animum cohortis.] *Scripſimus, tentari animum cohortis.*

Cũ maxime. *Tum maxime, dicam ne ſec.*] *Repoſui, cũ maxime, diſtinxiq́;, Vt qui aduerſas expertus cummaxime, dicam ne ſecundas quidem munus diſcriminis habere. Hoc aduerbio etiam alibi utitur. Vt infrà, Non hercle illi quibus cummaxime Vitellius in nos ciet, Germani audiãt. Lib. 3. Littora & lacus Campaniæ cummaxime peragrantem. Libro 4. Is diſpoſita claßiariorum copia, cœptantem cummaxime coniurationem diſiecit. Quanquam utrobiq; tum maxime ſcriptum, ſed mendoſe. Libro 20. Capi cummaxime urbẽ. Sic enim illic legendum, non, tum maxime. Paulopòſt eodem libro, Tolerant cummaxime inopiam obſidiumq́; apud Vetera legiones. Eodem libro in reſponſione Agrippinenſium, Muros ciuitatis, congregantibus ſe cummaxime Romanorum exercitibus, augere nobis quàm diruere tutius eſt. Quanquam in uulgatis editionibus & eo loco perperam ſcriptum eſt, tum maximè pro cummaxime.*

Hanc

Hanc uocem reperi etiam apud Liuium sæpe corruptã. Nam libro nono tertiæ decad. legitur quàmmaxime pro cummaxime in uulgatis editionibus. Hoc aduerbium *Tertulliano frequentissimum.*

Falluntur quibus luxuria speciẽ liberalitatis imponit.] *Tametsi destituat nos hic uolumen manuscriptum, nõ dubitamus tamen esse legendum, specie liberalitatis pro speciem. Nam imponit non est hic indit, sed decipit.* Falluntur quibus luxuria specie liberalitatis imponit.

Si resp. & senatus & populus uana nomina sunt.] *Codex regius habet, uacua nomina. Vacuum pro otioso Tacitus etiam usurpat alibi. Vt infrà, Is quo magis uacuus, quietis castris iussa exequeretur.* Vacua nomina.

Sed proinde à nobis donatiuo plus ob fidem quàm ab alijs pro facinore accipietis.] *Comparatiuum plus erasimus è superiori uersu repetitum hic per errorem. Plerũq; ueteres librarij proinde scripserunt pro perinde. Itaque clarus sensus erit si legas, Sed perinde à nobis donatiuo ob fidem quàm ab alijs pro facinore accipietis. Dictum donatiuo accipietis, ut dicimus dono muneri'ue accipere.*

Vt turbidis rebus euenit, timore magis & nõnullo adhuc consilio, parat signa.] *Budense exemplar, Vt turbidis rebus euectior ire magis & nullo adhuc consilio. Legerim, Vt turbidis reb. euectior, ira magis & nullo adhuc consilio, parat signa. Est autem euectior ab euectus. Itaq; castiganda editio uulgata quæ contrarium sensum deprauatis uerbis præfert.*

Si incipiens adhuc & nondum adulta seditio melioribus consilijs flecteretur.] *Reposuimus, Et necdum adulta seditio.*

Infestis pilis proturbant.] *Volumẽ Matthiæ Coruini,*

Ingestis pilis. *Ingestis pilis proturbant.* Ab ingeror, ereris, paßiuo uerbo.

Obsidionem nimirum toleraturus.] Illic legitur toleraturum. Tum stigme ponenda ante obsidionem.

Qui ad euocandum Galbam, læta falso uulgauerant.] Scripsimus, uulgauerint.

Sumpto thorace Galba irruenti turbæ neq; ætate neq; corpore sistens, sella leuaretur.] Hæ duæ uoces, neq; ætate, non sunt in libro manuscripto. Quare suspicor scribendum: Donec inopia ueri, & consensu errantium uictus, sumpto thorace Galba, irruente turba, neque corpore sistens, sella leuaretur. Sensus est, propter irruentem turbam & quòd corpore non posset sistere, id est insistere, sellæ fuisse leuatum.

Ad coërcendum militarem licentiam.] Scripsimus, ad coërcendam mil. lic.

Postquam uniuersa claßiariorũ legio.] Hoc melius placet quàm quod illic legitur, Claßiorum.

Quia nec priuatũ me uocare sustineo.] Reposui, Quia n. p. m. uocari sustineo.

Beruichilonis in Gallia.] Codex Buden. Betuichilonis. Forte Vetij Chilonis.

Cum uos aspexerit, cum signum m. acceperit.] Illic, Cum uos aspexerit, hoc solum cum signum meum acceperit, erit certamen.

Miscentur auxiliaribus galeis scutisq;.] Deest illic dictio galeis.

Ad posterum uel odio hæs. at.] Malim ad postremum.

Ire præcipites, & occupare pericula iubet.] Scripsimus occupari pericula iubet, id est ut occupentur.

Comitatus Galbæ cohortis.] Castigauimus, comitantis Galbam

Galbam cohortis. Et mox, dereptam. Quãquam ubicunq; nos legimus diripere, siue diripiendum, illic plerunq; habetur, deripere & deripiendum. Deripere.

Et senem trucidare pergunt disiecta plebe.] Hæc uerba ex superioribus hic perperam repetita deleuimus.

Densum quem.] Et has duas dictiones expuximus. Vt nunc legatur sententia: Insignem illa die uirum Sempronium ætas nostra uidit. Arbitror concinnatori formularũ apud typographum, aliquid superfuisse spatij, quod iteratis & inculcatis uerbis istis expleuerit.

Stricto pugione occurr. armatus.] Scripsimus armatis.

Sed latebra imminens exitium differebat. Tum aduenere.] Emendauimus, differebat, cum aduenere.

Missu Othonis.] Nos, iussu Othonis.

Ad prohibendum scelus, iubere iam poterat.] Fieri potest ut oscitantia librarij hæc uerba fuerint in codice regio omissa.

Omisisset offensus an distulisset.] Inseruimus hic uocem tot, et quia Budense exemplar habet omisisse, nos fecimus etiam distulisse. quæ lectio stare potest, si quis subaudiat eum. Non displicet tamen quod est in contextu.

Adhæc tantũ maiori fratri prælatus est.] Nos, Adhoc. Adhoc.

Eadem lasciuia temptasset.] Liber manuscriptus, temperasset. Forte legendum temerasset. Mox abest illic ablatiuus iussu, fortassis omissus per incuriam librarij.

Sed claritas natalium & metus temporum obtinuit.] Pro uerbo obtinuit, nos posuimus datiuũ obtentui. Subauditur autem, fuit. Habet hoc uocabulum & alijs in locis in usu. Libro 12. Cupido auri immensa obtentum habebat, quasi subsidium regno pararetur. Libro 18. Deletæq; omnes copiæ forent, ni uictorem exercitum attinuisset Obtentui. Obtentus.

obſcurum noctis obtentui fugientibus.

Velut ad perdēdum imperium fataliter electos.] E men dauimus, *ad partiendum imperium.*

Captam totiens ſuis exercitibus urbem.] Codex regis Coruini habet, *captam quotiens.* Nos indidem pro *exerci tibus*, ſcripſimus *ciuibus.*

Equi ad uſum & ad decus ſupererant.] Illic legitur, *ad dedecus.* Itaq; ſuſpicor ſcribendū, *ad abuſum*, niſi quis malit, *abuſui.* Id expoſcit ſenſus. *Paratis utrinque corruptoribus, & perfidia impunita, uiri, arma, equi, ad abuſum, & ad dedecus ſupererant.*

Sed ante bellum centurias tantum ſuas turmasq́; nouerant.] Budenſe uolumen non habet *turmas*, ſed tantum, *ſuasq́;*. Forte legendum, *Sed ante bellum centurias tantum ſuas quiſque nouerant.* Aut diſtingue, *centurias tantum, ſuas'que nouerant.* Et expone, *centurias tantum nouerant, ſed ſuas.*

Adimendis ordinandis'ue ſuæ militiæ ordinibus integre mutauerat.] Pronomen *ſuæ*, per repetitionem ultimæ ſyllabæ eius dictionis quæ proxime præcedit, hic natum, craſimus.

Et Vitellius apud ſeueros humilis.] Forte, *Et ut Vitellius apud ſeueros humilis, ita comitatem bonitatemq́; fauentes uocabant.*

Sed profuſa cupidine, & inſigni tem.] Caſtigauimus, *Et profuſa cupidine, inſigni temeritate legati legionum.*

Tanquam detectam à ſe Virginij conctationem.] Scripſimus, *Tanquam detecta à ſe Virginij conctatione.*

Vt concupiſceret magis quàm ut ſperaret.] Expunxi particulam *ut.*

Studia militum illexerat.] Caſtigaui, *Studia militum allexerat*

allexerat. Sic alibi hoc in libro, Spe uulgum alliciendi. Item, Fabius Valens allicere, uel si abnuerent, uastare Gallias iussus.

Et in Virginium fauor cuicunque alij profuturus.] Codex Budensis, *Et in Virginium fauor cuiusque, alij profuturus.*

Ac nisi ipsi consulerent.] Scripsimus, *Ac ni sibi consulerent.*

Per tenebras & inscitiam cæterorum occiderentur.] Illic legitur, *& inscientia.* Legerim, *Per tenebras & inscitia cæterorum occiderentur.*

Inferioris inde Germaniæ legiones.] Nos, *Inferioris tamen Germaniæ leg.*

Impetu militū abrepti.] Codex scriptus habet, *obtecti.*

Parum simulatione uinculorum frustratur.] Emēdaui, *Pari simulatione uinculorum frustratur.*

Stratis iam militum odijs.] Suspicor scribendum, *Frustratis iam mil. animis.*

Donatum, Romulium.] Illic, *Donatium, Romilium.*

Vt auxiliarium quoq; militum conuitijs proturbatus.] Emendaui, *proturbantibus.*

Digredi iussus.] Codex manuscriptus pro *digredi* plerunque habet *degredi*. Id locum habet ubi descensus ex alto significatur. Degredi.

Nomen Germanici Vitellio statim additum.] Correxi, *Nomine Germanici Vitellio statim addito.*

Dinodurium (Mediomatricorū id oppidum est).] Castigaui, *Diuoduri (Med. id op. est.)* Paulopòst illic legitur, *formidine permotus.*

Eluetij Gallica gens, soli in armis, uirisq; mox memoria nominis clara.] Emendaui distinxiq;, contra uulgatarum edit

rum editionum Budensisq; uoluminis lectionem, Irritauerant turbidum ingenium Heluetij Gallica gens, olim armis, uirisq;, mox memoria nominis clara. Expone, clara gens memoria nominis, hoc est, ob memoriam nominis. Meminimus huius etiam loci libro rerum Germanarum primo.

(Vt est mos uulgò) mutabilem subitis & tam pronum in misericordiam, quàm immodicū sæuitia fuerat.] Quia regium exemplar habet mutabile, sum ausus hunc locū sic mutare, Vt est mos uulgo, mutabili subitis, & tam prono in misericordiam quàm immodicum sæuitia fuerat.

Et ob bellum Vindicis reuocati.] Castigauimus remorati.

In alpe Graia.] Nusquam magis uariant exemplaria quàm in nominibus proprijs uel locorum uel hominum. Liber manuscriptus hic habet, in alpe trianna.

Simul ac reputans.] Particulam ac, deleuimus.

Noricos in cætera uictoriæ præmia cessuros.] Scripsimus, accessuros. Mox ordinauimus uerba, Pœnino subsignanum militem itinere, & graue leg. agmen hyb. adhuc niuibus traduxit.

Exemplum ultro imputauit.] Nō uidetur esse mala lectio, quanquā nos impetrauit scripsimus, secuti fidē libri uetustioris. Et sequitur, Nec Otho quasi ignosceret.

Metum reconciliationis adhiberet.] Volumē Budense habet, metu reconciliationis adhibens. Lego, Nec Otho quasi ignosceret seu hostis metu recōciliationi adniuens statim intra intimos amicos habuit.

Læta pro moribus ciuitatis.] Emendaui meum secutus iudicium, Læta primoribus ciuitatis. Nam sequitur, celebrata in uulgus Celsi laus.

Læta primoribus ciuitatis.

Aduer

Aduersus publicum odium, priuatam gratiam præparat. Vnde nulla innocẽtiæ cura.] Malim, præparat alicunde, nulla innocentiæ cura.

Sed uices impunitatis.] Enorme mẽdum est. Castigaui, Sed uitæ impunitatis.

Galuia Crispilina.] Budense exemplar, Galuia Crispinilla.

Mox potens pecunia, & orbitate: quæ bonis malisq; temporibus iuxtà ualent.] Ablatiuus temporibus, non est in libro regio. Expone, quæ bonis malisq;, Subaudi hominibus, iuxtà ualent, in dandi casu.

Et muliebribus blanditijs.] Nos, blandimentis.

Offerebantur, pecuniam & gratiam.] Scripsimus erasa hypostigme, offerebant pecuniam & gratiam.

Paria Vitellius ostendebat, primo mollius.] Codex regis Matthiæ, Paria Vitellius ostendebat. Vocontiorum primo mollius. Nescio quid sibi hic uelit Vocontiorum uocabulum. Forte leg. Vacationem primo mollius, stulta utrinque & indecora simulatione. Subaudi accepere. Nam ex uerbis istis apparet, utrunque non abhorruisse à uacatione, si cum dignitate contigisset. Sed simulatio ea erat.

Increpabant ultro.] Posset etiã legi, Increpabat ultro. Subaudi, Fab. Valens.

Ad Othonem uertissent.] Et hic uertissent usurpat absolute. Ad Othonem uertissent,

Ad Tucianum fratrem Othonis.] Scripsimus, Titianũ. Saluius Titia, uocabatur.

Pleraque contra decus & præsenti usu properando.] Correximus, ex præsenti usu properando.

Consul cum Titiano fratre in kal. Martias ipse proximos

ximos menses Verginio destinat, ut aliquod exercitui Germanico delinimentum. Iungitur Virginio Pompeius Vopiscus, prætextu ueteris amicitiæ, plerique Viennensium honori datum interpretabantur.] Vel hic locus argumento nobis sit quàm multa in monumentis ueterum autorum paßim insulserint eruditi uiri de suo, dum non tantum temporis sibi sumere poßunt, quod attentius excutiendo loco sufficiat. Nam uolumen Coruini regis sic habet, Consul cum Titiano fratre in kalend. Martij ipse proximos menses Virginio. Pompeius Vopiscus prætextu ueteris amicitiæ, pleriq; Viennensium honori datum interpretabantur. Sic enim nos distinguimus. Expone, Cõsul cum Titiano fratre in kalendas Martij ipse Otho, in proximos mẽses cum Virginio consul fuit. Pompeius Vopiscus, nomen autoris est, Subaudi, scribit, id prætextu ueteris amicitiæ factum, pleriq; Viennensium honori datum interpretabantur. Cæterum hæc lectio ualde conuenit breuitati Cornelianæ.

Archio Antonio.] Liber manuscriptus Ario Antonio.

Eademq́; largitione ciuitatum quoque & pe.an.ag.] Nos, Eadem largitione.

Noua Africæ ostenta.] Castigauimus, Noua iura Cappadociæ, noua Africæ, ostentui magis, quàm mãsura. Hoc uocabulum etiam alibi usurpat. Vt libro primo, Corpora extra uallum abiecta, ostentui. Lib. 12. Auribus decisis uiuere iubet, ostentui clementiæ suæ & in nos dehostamento. Lib. 15. Iturum Tyridatem ostentui gentibus, quanto minus quàm captiuum. Item, In Galliam Iulium Calenum tribunum, in Germaniam Alpinum Montanum præfectũ cohortis, quòd hic Treuir, Calenus Eduus, uterq; Vitelliani fuerant, ostentui misit.

Ostentui.

Interq;

Interq; necessitate præsentium rerum & instantibus curis excusata.] Codex Budensis habet excusatus. Scripsi, *Inter quæ necessitate præsentium rerum & instantibus curis excusatis.*

Et fuere qui imagines Neronis præponerent.] Emendauimus, *Et fuere qui imagines Neronis reponerent.*

Ipse in suspenso tenuit uetandi metum uel cognoscendi pudorem.] Liber manuscriptus habet, metu. Scripsi, *Ipse in suspenso tenuit, uetandi metu, uel cognoscendi pudore.*

Nouem millia equitum, & ferocia, & successu prædæ.] Castigaui distinxiq;, *Nouem millia equitum, ex ferocia & successu, prædæ magis quàm pugnæ intenta.*

Hic misericordia uulnerum absumpti.] Budense uolumen habet, mia. Reposui, *miseria uulnerum.* Miseria uulnerum absumpti.

Septimamdecimam cohortem è colonia Hostiensi in urbē acciri iusserat.] Præpositionem è submouimus. Subauditur enim.

Pars ignaui & uino graues.] Nos, *Pars ignari, & uino graues.*

Vulgus, ut mos est, cuiuscunque motus noui cupidum.] Scripsi, *cuiusq; motus noui cupidum.*

Et seuerissimos centurionum obtruncant.] Nos, *seuerissimum centurionum obtruncant.* Nam sequitur infrà, *Centurionis ac tribuni sanguine manus imbuit.*

Neq; ut animum ad uirtutē cohortarer.] Inserui præpositionem ad, *Neq; ut ad animum, ad uirtutem cohortarer.* Nam omittere solet coniunctiones. Sic alibi hoc ipso libro, *Et apud Galbam, Othonem, Vitellium illæsa. Ad animum, id est, ad fortitudinem.*

Imus ad bellum, non omnes nuncios palàm audiri.] Di-

stinximus atq; emēdauimus, Imus ad bellū. Num omnes nuncios palàm audiri, omnia consilia cunctis præsentibus tractari ratio rerum, aut occasionum uelocitas patitur?

Vt multa etiam per cēturiones tribunosq;.] *Duas istas dictiunculas, etiam per, expunximus.*

Eligendi facultas detur.] Forte, colligēdi, id est, ut exercitus colligantur. Aut, confligendi facultas detur. Nam regium uolumen habet, elligendi.

Quem nobis animum.] Malim, uobis.

Ne illas aduersum senatum uoces.] Scripsi, Nec illas aduersum senatum uoces.

Quos nunc maxime Vitellius in nos ciet, Germani audeant.] Nos, quibus cummaxime in nos ciet, Germani audeant. Vbi dictum, in nos ciet, sicut, in nos mouet. De aduerbio cummaxime admonuimus alibi.

In nos ciet. Cummaxime.

Ad sanguinem & cædem reposcerēt ordinem.] Exemplar Matthiæ Coruini habet deposcerent. Malim, deposcent. Sane deposcēdi uerbum in primis hic locum habet, quod exemplis astruere facilimū est. Libro 19. Nec minus uiolenter Aponium quàm Flauium ad supplicium deposcerent. Eodem libro, Pergere Cremonam, & uictos in deditionem accipere, aut expugnare deposcunt.

Deposcere ad cędem. Deposcere ad supplicium.

Muta ista & inania intercidere ac reparari promiscue possunt.] Sincerior est manuscripti codicis lectio, Muta ista et inania intercidere ac reparari promiscua sunt. Expone, promiscua sunt ut intercidant ac reparentur. Quæ locutio Græcam constructionem redolet.

Intercidere ac reparari ꝓmiscua sunt.

Aeternitas rerum & pars gentium.] Emēdauimus, & pax gentium.

Ea oratio ad perstringendos mulcendosq; militū animos, & seueritatis modus.] Nos, Et oratio ad perstringendos

gendos mulcendosq; militum animos, & seueritatis modus n.e.i.p.q.i.d.a.i.grate accepta.

Non tamen quies urbis redierat. Strepitus telorum & facies belli erat militibus.] Hic locus est misere corruptus. Nec quicquam auxilij fuit à libro manuscripto, unde mendosa uerba transfusa sunt in uulgatas editiones. Nos magno labore eruimus tandē germanam sincerãq; lectionem. Sic autem emendauimus distinximusq;, Non tamen quies urbi. Sed erat strepitus telorum, & facies belli.

Erat militibus.] Pro erat nos supposuimus particulã &, è codice Budensi, sicq; distinximus sentẽtiam, Et militibus ut nihil in commune turbantibus, ita sparsis per domos, occulto habitu: et maligna cura in omnes q.n.a. o.a.a.i.c.r.obiecerat. Dictum autem est auferendi casu, Et maligna cura, sicut, Et militibus.

Animo uultuq; conuersis.] Scripsimus, Animum, uultumq; conuersi, Græca figura, sed Latinis quoq; familiaris, poëtis uidelicet atq; historicis.

Sereno & immoto die.] Codex Budensis non habet die. Malim ego, cœlo.

Plures in tabernis ex cubilib. intercepti.] Castigaui, Plures in tabernis & cubilib. intercepti. Hoc est in lectis.

Idipsum quod paranti expeditionem Othoni.] In libro manuscripto non est, datiuus Othoni, qui subauditur elegãtius, nec est illic dictio quod, sed tantũ idipsum. Vt queat etiam legi, id, quoniam paranti expeditionem cãpus Martius et uia Flaminia, iter belli esset obstructũ.

Et sæuitia Galbæ in custodiam habitos.] Malim, in custodia.

Secum expedire iubet. Expedire pro in bellum accin- Expedire.

gi absolute.

Igitur mota urbis cura.] Scripsi, *Igitur motæ urbis cura.*

Sapientibus quietis à reip.cura.] Castigaui, *Sapientibus quietis & reipub.cura.*

Afflicta fides. *Multi afflicta fide in pace.*] Reposuimus, *Multis afflicta fides in pace.* Afflictam fidem hic dicit quam lib. 19. uocat affectam, hoc est collabefactam deminutamq;.

Secura tum urbe à prouinciali bello.] Minutißimum hic erratum, nempe quod sit in à, perdit totum sensum. Nos, *Secura tum urbe, & prouinciali bello.* Subauditur existente. Porrò prouincialia bella propter longinquitatem, minus urbanæ plebi dispendiosa erant.

Sub ducibus alijs si bellatum foret.] Quid si legas, *Si ducibus alijs bellatum foret.*

Sed festinata iampridē exactione usu sterili.] Aduerbium iampridē, nescio quis hic infulsit, nos submouimus. *Festinata exactione*, id est, propter festinatam exactionē.

IN LIBRVM XVIII.

Laetum reip. aut atrox.] Exemplar Coruini regis habet, *semē reip. aut atrox.* Suspicor Tacito fuisse scriptum, *Quod uarie ortum, semel reip. atrox, ipsis principibus prosperum aut exitio fuit.* Elegans est sententia de imperio Ro. Similia Cicero diuinat in Philippicis.

Decoris cum quadam maiestate.] Scripserim, *decor oris cum quadam maiestate.* Magis id placet, quàm decor corporis.

Prosperæ Vespasiani res.] Hæc duo uocabula *Vespasiani res*, non sunt in codice Budensi. Proinde cogitandū num potius sic legendum sit, *Prospere præsaga respōsa.*

Vt sit aduerbium prospere. Expone, *prospere præsaga, hoc est, prosperitatem præsagientia responsa.*

Et *incerta adhuc uictoria.*] *Castigaui, Sed incerta adhuc uictoria.*

Obliuiscendum infensarum de bello agitantibus.] Opinor *scribendum, offensarum.*

Conditorem templi regem Venerianum.] Liber manuscriptus habet, Verianum. Reponendum, Aeriam. Id docet Tacitus noster Annaliũ libro tertio, Exin Cyprij, inquit, *tribus delubris, quorum uetustißimũ Paphiæ Veneri autor Aerias. Huic regi filius fuit Amathus nomine.* Nam *sequitur illic mox, Post filius eius Amathus Veneri Amathusiæ.*

Aerias rex cõditor tẽpli Paphiæ Veneris in Cypro.

Accitũ e Cilicia Myram intulisse.] Illic legitur, *accitam & cilicẽtam miram intulisse. Scripsi,* Deamq; *ipsam conceptã mari, huc appulsam, sed scientiam artemq; aruspicum accitam, & Cilicem Thamyram intulisse.*

Sanguinem aræ obfundere uetitum.] Nos, *offundere.*

Cæsis pluribus hostijs.] Emendauimus, *Cæsis compluribus hostijs.*

Annuere deam uidit.] Nos, *uidet.*

Titus aucto animo ad patrem prouectus.] *Castigaui, peruectus. Sic infra, Corpus insigne oculis comaq; & toruitate uultus, in Asiam atq; inde* Romam *peruectũ est.*

Profligauerat bellum Iudaicũ *Vespasianus oppugnatione* Hierosolymarum. *Reliqua duro magis.*] *Scripsi distinxiq;, Profligauerat bel. Iud. Vespasianus oppugnatione* Hierosolymorum *reliqua, duro m. &c.*

Et *inexperti belli labor.*] Malim *ardor.* Nam *omnino labor hic locum non habet.*

Noctu *diuq; cõsilio, ac si res posceret.*] Particulã *ac,*

craßimus. Nam *Tacitus breuitatem amat*.

Sed bellantibus alijs placuit expectari bellum, cum in uictores uictosq́; nunquam solida fides coalesceret.] Volumen manuscriptum habet, *solida fide coalescere*. Nos sic legendum tandẽ deprehendimus & distinguenda uerba, *Sed bellantibus alijs placuit expectari bellicum. Victores uictosq́; nũquam solida fide coalescere*. Ergo qui uolet sequatur meum iudicium, aut mendosa se lectione diutius oblectet.

Cæterum olim mixtis consilijs.] Scripsimus, *Cæteri olim m.c.*

Dextra concordiæ signa.] Nos, *Dextra concordiæ insignia.*

Ad prosequendum eum, quibus.] Codex Budẽsis, *Ad prosequendum, cum quibus Syth. ins. tenuit*. Quomodo nos quoq; castigauimus. Nec displicet altera lectio.

Magnis motibus.] Demiror hanc clausulam omissam in libro manuscripto, sicut pauloantè, *mare*. Vbi legimus, *mare ingreditur*. Sed dormitant nimiũ sæpe librarij.

Ad hæc terrore & propria ui Crispus incubuerat.] Volumen Budense, *Ad hũc terroris & propria ui Crisp. incubuerat*. Legerim, *Ad hoc terroris*, hoc est ad hũc terrorem. Intelligit senatusconsultum modo relatum.

Traxeratq́; magnam senatus partem.] Exemplar regium, *Traxeratq́; magistratus p.*

Quamuis infirmum & nocentẽ.] Scripsimus, *Quamuis inuisum ac nocentem, more tamẽ audiendũ censebãt.*

Et præcipua fama quartadecumana.] Castigauimus, *Et præcipui fama Quartadecimani.*

Eo agmen legionum alæ cohortesq́; præueniebant.] Sustulimus dictionem *eo*.

Sed

Sed lorica ferrea usus est.] Deleuimus uerbum, est.

Et maiore parte Italiæ.] Particula connectens, &, uidetur hic mihi superesse.

Non Italia adiri, nec loca sedesq; patriæ uidebantur. Tanquam externa litora & urbes hostium urere, uastare, rapere.] Hæ sentētiæ multis mēdis sunt insignes. Manuscriptum uolumen habet. Ita præliorum auidus uidebatur. Non Italia adiri nec loca sedesq; patriæ iubebantur tanquam & urbes hostium urere, uastare, rapere. Vides hic abesse duas illas dictiones, externa litora, quas castigatores addiderunt. Ego uero pro tanquam & urbes deprehendi post laboriosam loci considerationem scribēdum, tanquam metu res. Itaq; sic distinxi sententiā, Suetonius Clemens ambitioso imp. reg. ut aduersus modestiam disciplinæ corruptus, ita præliorum auidus. Videbatur non Italia adiri, nec loca sedesq; patriæ. Iubebantur tanquam metu res hostium urere, uastare, rapere. Cæterum uerba: tanquam metu res, non inserui in contextum, quū mea sit inuentio. Mutet, qui uelit. Tanquā metu res. ubi uulgo legitur, Tanquā & urbes.

Nec capi poterāt pernix genus.] Exemplar regium, nec pernix, Forte scribendū, Nec capi poterant, & pernix genus, & gnari locorum.

Nec ullis deinde tortoribus.] Illic legitur, tēporibus. Lego, Nec ullis deinde terroribus, aut morte, constantiā uicis egregiæ mutauit. Nec ullis deinde tortoribus.

Duas Turingorum cohortes.] Video Turingos librario melius fuisse notos quàm Tungros. Sed quia suprà dixit, non defuisse partem Galliarum quæ Rhenum accolit, Vitellij partes secutam, & acerrimam instigatricem aduersus Galbianos, inducor ut credam hic & in sequentibus Tungrorum scribendum, non Turingorum. Quod Tungri. Turingi.

uero de Batauis paulopòst deq; Trāſrhenanis meminit, fateor equidem accipiēdum de Germanis qui trans Rhenum colunt, ſed proximis amni, puta Tencteris, Vſipijs, Tubantibus, Chamauis, Bructeris, & ſimilibus. Longius uero diſsiti Turingi erant, Tacito non commemorati, quos ueteres, è quorum numero Sidonius eſt Apollinaris & Vegetius, non Turingos ſed Toringos appellant.

Toringi.

Simul à latere ſaxis urgeret.] Hæc uerba, à latere ſaxis urgeret, non ſunt in uolumine manuſcripto. Nam illic legitur, Simul altitudo apta ad iacendum pro iaciendum. Subaudi exciperet, paganorum manus. Subauditur & paganorum manus exciperet.

Obſcurum noctis obtētui fugientibus.

Ni uictorem exercitum attinuiſſet obſcuræ noctis obiectum obtentui fugientibus.] Participium obiectum eraſimus. De obtentu monuimus alibi.

Et Turingarum cohortium præfecti.] Scripſimus, Et Tungrarum cohor. præ.

Suſtentata quidem diu acie.] Coniunctionem quidem, ſubmouimus.

In ſummā profutura.

Tanta mole belli nihil in ſumma profutura.] Malim, nihil in ſummam profutura. Quodam ſuprà loco rurſum in ſumma ſcriptum fuit pro in ſummam, de quo lectorem admonere fui oblitus.

Quantum inter Padum alpeſq; camporum & urbiū eſt.] Induximus uerbum eſt.

Quem repente contra Placentiam tranſgreſsi.] Repēte aduerbium deleuimus, nam illic non extat.

Qui pro Othone et accit. Cæcinnā clamitab.] Forte legendū, Quin pro Othone etiam accitum Cæcinnā clamitabant. Mox eſt in uolumine regio, contundet animos.

Tum

Tum mœstißimus quisq; castigare credulitatem suã.] Emendaui: *Tum uetustißimus quisq; castigare credulitatem suam.* Intelligit diu meritos. Sic lib. quinto dixit, uetustißimos familiarum. Et infrà, uetustißimum consularium. Item, uetustatem stipendiorum.

Quàm ratione ostendens.] Nos, *Quàm ratione attendens.* Item infrà, ac mißilem ignem in obsessos iaculantur.

Dum regerunt.] Exemplar Matthiæ Coruini, Dum reportans gerunt. Suspicor scribendũ, dum reperta transgerunt. Dum reperta transgerunt.

A quibusdã è uicinis colonijs, inuidiæ æmulatione.] Illic legitur, & quibusdã uicinis colonijs inuidiæ æmulatione. Et quibusdam uicinis colonijs inuidiæ æmulatione. Subauditur existente. Nam dandi casu dictum est, quibusdã uicinis colonijs. Hoc est quum quædam uicinæ coloniæ haberent inuidiæ æmulationem. Sensus est, Non solum ob fraudẽ, uerumetiã propter inuidiæ æmulationem. Itaq; sic emendauimus.

Quecunq; casu accidit.] Codex regius, accidat, Scripsimus, acciderat.

Perfringendis operibus.] Datiuus operibus, non est illic. Nam subauditur, uel similis alius, puta munimentis.

Librata magis & certo ictu.] Magna legitur illic.

Et exangues ac laceri.] Manuscriptum exemplar habet ait. Reposuimus, Et exangues aut laceri. Item, Et Iulius Briganticus.

Ferocißimos auxiliarium imminentibus uiæ lucis imponit.] Nos, *Ferocißimos auxiliarium eminentibus uiæ lucis componit.*

Equites procedere longius iußit, & iritato prælio sponte refugere.] Corruptum locum sic restituimus,

Equites procedere longius iußi, & iritato prælio sponte refugi, festinationem sequentium elicere. Subauditur, iußi sunt. Mox illic legitur, *altis ordinibus obtinuere.*

Apud fugientes, occursantesq́;.] Coniunctionem quæ erasimus, *Apud fugiẽtes, occursantes, in acie, pro uallo.*

Et perculsis nullum retro subsidium foret.] Particulã, &, submouimus. Nam elegantior sententia, si absit.

Haud perinde id damnum.] Scripsimus, *Haud perinde damnum, Vitellianos in metum compulit.*

Et recuperãdi decoris cupidine.] Codex Budensis hãbet *dedecoris.* Forte legendum, *recurandi dedecoris cupidine.*

Ad postremum Valens petulantia.] È præpositionẽ addidimus, *Ad postremũ Valens è petulãtia etiam perfidiam suspectabat.*

Igitur n. allato p. T. aulam Turingosq́;.] Castigaui, *Treuirorum alam Tungrosq́;.* Nam hoc est quod dixit suprà, *Duas Tungrorum cohortes, quatuor equitũ turmas, uniuersam Treuirorũ alam cum Iulio Claßico præfecto misit.*

Sin uictoria, sanitas.] Nos, *uictoriæ sanitas.* Itẽ infrà, *Postremo precibus ac lacrymis.*

Rapido agm. Cæcin. iungitur.] Scripsimus, *iungũtur.*

Et quanquã plus uirium ac propè duplicatus L. a. numerus erat.] Particulã *ac* deleuimus. nã sensum perdit.

Vitellius ueutre & gula sibi ipsi hostis.] Codex Matthiæ regis habet *sibim.* Forte legendum, *sibimet hostis.*

Quoniam Galliæ tumeãt.] Illic legitur *quãm.* Lego, *Quanquam.*

Summæ rerum & imperij seipsum reseruaret.] Exemplar manuscriptum habet, *summam,* uelut sit appositiue dictum.

dictum. Sed placet ut summæ legatur. Mox est illic prætorianarum. Nec id placet.

Quando suspecti duces, & Otho cui uni apud militẽ fides.] Rursum illic, Et ut Otho. Malim, Et Otho ut cui uni apud militem fides. Itẽ, iactis insuper ancoris, quod illic sit super. Forte legendum, iactis superne ancoris. Paulopòst deest illic uocabulum hostes, Vnde tormentis & machinis propulsarentur. Item, in eodem codice legitur, Mixti remiges propugnat.

Quum incursu tribunorum.] Scripsimus, intercursu.

Nisi pollutum obstructumq́; moribus suis principem passuros.] Reposui, Nisi pollutum obstrictũ meritis suis principem passuros.

Alienæ culpæ prætendebantur.] Emendauimus, Alienæq́; culpæ prætendebantur.

Non amissuro, quo minus expeditus.] Castig. Nõ admissuro, quo minus ex. & u.q.m.p.p.a.i.i.a.a.d.& u.m. aggrederetur.

Quæ astrictis mucronibus.] Sustulimus pronomen quæ, & participium astrictis prima litera multauimus, uocem Ea substituentes, Ea strictis mucronibus redire pulsos, & pugnam resumere coëgit.

Incertus undiq; clamor accurrẽtium, clamantiumq́;.] Submoto parelco, que, scripsimus, accurrentium, clamantium, & ut c.

In primam postremam'ue aciem.] Nos, in primam põstremamq́; aciem.

An in ipsa Othonis parte.] In præpositionem deleui.

Cominus eminus.] Scripsi, Comi. eminusq́; cateruis et cuneis concurrebant.

Galeas loricasq; perrupere.] Nos, *Gal. lori. perrumpere, hoc est perrumpebant.*

Cæteris cõſpicui.] *Si quis cæteri uolet legere, quẽadmodum est in codice manuſcripto, ſic diſtinguet. Noſcentes inter ſe cæteri, cõſpicui in euẽtũ totius belli certabãt.*

Primani ſtratis Vncetuiceſimanorũ principibus.] *Caſtigaui, Primani ſtratis Vnaetuiceſimanorũ principijs.*

Aperte alia propulſa.] Nos, *A' parte alia, propulſa Q. imp. x i i i. legio.*

Nequaquam trepidus, & cõſilij certus.] Malim, *Nequaquam trepidus, ſed conſ. certus.*

Is prætorij præfectus erat.] *Verbum erat ſuſtulimus.*

Sed præmiſſi è Mœſia.] Nos, *Sed præmiſſi Mœſia. Subauditur autem è præp.*

Ipſe auerſus à conſilijs belli.] *Scripſi, Ipſe uerſus à conſilijs belli.*

Tanto pulchrior mors erit.] *Tanto non eſt in uolumine Budenſi, nec eſt opus ea uoce. Subauditur enim. Quãto plus ſpei oſtenditis, ſi uiuere placeret, pulchrior mors erit.* Nec *hic ſolum omittit, ſed et alijs in locis. Libro* 19. *Et propinqua Cremonenſium mœnia, quanto plus ſpei ad effugium, minorem ad reſiſtendum animum dabant.* Eodem libro de Vitellio, *Nam amicorũ eius quanto quis clarior, minus fidus. Proinde nos hoc quoq; loco ſuppoſititiam uocem tanto, ſubmouimus.*

Nec tempus computaueritis.] *Scripſi, Ne tempus cõputaueritis.*

Difficilius eſt temperare felicitati.] *Datiuus felicitati non eſt in libro regio, nec eo opus eſt.* Nam *ſubauditur fortunæ, quod uocabulum præcedit, aut ſimilis datiuus quiſpiam, puta, rei, uel ablatiuus re, pro ab re.*

Initium

Initium illic fuit.] Malim, illinc fuit.

Nemo tam fortiter reliquerit.] Verbũ reliquerit delendum est. Nam optime habet sententia. Alij diutius imperium tenuerunt, nemo tam fortiter. Subaudi tenuit. Loquitur autem de fortitudine animi, qua mortem etiam nõ timebat.

Irent propere, neu remanẽdo irã uictoris asperarẽt.] Castigaui, neu remorando iram uictoris asperarent.

Aut in Vitellium.] Præpositionem in, sustulimus. Studio erga se, aut Vitellium, subauditur erga repetitũ, contumelijs insignes abolet.

Aut nimium meminisset.] Aduerbium nimium, nõ est in codice Budensi. Videtur adiectum ab eo qui putabat alioqui sententiam esse imperfectam. Quum horum uerborum, Neu patruum sibi Othonem fuisse, aut obliuisceretur unquam, aut meminisset, sensus sit, Nec se fuisse talem cuius pudere merito queat ut ipsius oblíscendum sit, nec rursum adeo profuisse, ut longam apud suos memoriam meruerit, aut expectet pro beneficijs celebrari. Miram Othonis modestiam arguunt hæc uerba.

Atq; illum supremas iam curas animo uolutãtem.] In uolumine regio legitur, Atq; illum iam supr. c. agentes. Scripsimus, atq; illum iam supremas curas agentem.

Namq; abeuntibus exitũ minitabantur.] Castig. exitium minitabantur.

Tum allatis pugionibus duobus, cum utrunque pertentasset.] Liber manuscriptus, Tum allatis pugionibus, cum utrinque temptasset, hoc est ab utraque acie, alterum capiti subdit, non subdidit. Apparet autem fuisse duos, quia dicit, alterum capiti subdit. Ergo subintelligitur ablatiuus duobus. Quam lectionem nos in contextum

textum retulimus.

Ac postea promiscue Bebriaci, Placentiæ, alijsq; in castris celebratum id genus mortis.] Erasimus particulam que. Nam gaudet asyndeto Tacitus.

Celebri uico.] Scripsimus, celebri luco.

Aut circumuolitantium alituũ.] Coniunctionem aut deleuimus, & pro circũuolitãtium alituum, scripsimus, circumuolitantem alitem.

Tum ablatam ex oculis.] Codex Budensis, Tum ablata ex oculis. Subauditur est. Sed tum oportebit in clausula quæ sequitur, Et tempora reputantibus initiũ finemq; miraculi cum Othonis exitu competisse, rursum subaudire uerbum memorant, aut aiunt.

Illuc aduerso de prælio allatum.] Nos, Illuc de aduerso prælio allatum.

Conuitijs postremum.] Scripsi, Conuitijs postremo. Nec refert utro modo legas.

Appellabatq; patres cõsultos intempestiuo honore.] Castigaui, Appellabatq; patres conscriptos intempestiuo honore.

Et rediere omnes Bononiã, rursus consiliaturi.] Quid si legas, consilituri, á uerbo consilire. Nam antè dispersi fuerant. Hoc uerbo Tacitus utitur libro quinto, Patrem Abdagasen, aliosq; occultos cõsilit. Nisi mẽdosa est editio. Construit alibi cum datiuo libro tertio, Heduos, inquit, euincite, & fugientibus consilite.

Et Cenus quidem rapidus in urbem uectus.] Exẽplar Coruini regis. Et Cenus quidem rapidum urbem. Forte, rapide in urbem uectus.

In sacramento Vitellij adactum.] Legendum, Quod erat militum, sacramento Vitellij adactum. Sic enim in-

frá lo

frà loquitur, Festinante Tiberio Alexãdro, *qui kal. Iul. sacramento eius legiones adegit.*

Inhonestam adulationem compescit.] Reposui, *compescuit.*

Cæso Galba in Othone *pronus.*] Malim, *in* Othonem *pronus.*

Appulsus littori trucidatur.] Scripsi, *Appulsus litori, trucidatus.Subaud.est.*

Nullo principali apparatu.] Castigaui, *nullo principali paratu.* De qua dictione suprà monuimus lectorem. Nullo principali paratu.

Circundaret principis ministeria.] Correxi, *Circund. principi ministeria.*

Quamuis odium Vitellius *humilibus blanditijs uelaret.*] Liber Matthiæ Coruini *habet, iuuenilibus blanditijs.* Lego, *uernilibus blanditijs, hoc est seruilibus, adulatorijs.* Hoc *uocabulum usurpat libro sequenti de* Antonio *Primo:* Vernile *dictum omnem inuidiam in eum uertit, tanquam signum incendendæ* Cremonæ *dedisset, quæ iam flagrabat.* Vernile *dictum, hoc est, scurrile, procax.* Vernilib' blãditijs. Vernile dictũ.

Nomen id sibi indiderat.] Illic *legitur, nam id sibi indiderat.*

In pœnitẽtiam uersus seram ueniam post scelus quærebat.] Codex *manuscriptus manifeste habet pro seram secundam.* Itaq; & *nos sic scripsimus.*

Terruit è periculo principis famam clementiæ affectare.] Nos, *affectaret.* Subauditur, *ut.*

Longum interfectori uisum, in itinere ac taberna proiectum humi iugulauit.] Reposuimus, Longum *interfectori.* Subauditur *erat.* In *itinere uisum, ac taberna proiectum humi iugulauit.*

Non

Non minax tristibus.] Scripsimus, nō minis tristibus.

Aut ambitu ciuitatis in gaudium euecta.] Castigauimus, euicta.

Interpretabatur quædam exhortationibus eius contumeliosa in Vitelliū.] Emēdauimus, ex orationibus eius.

Cluuius comitatu principis adiectus.] Nos, comitatui.

Maioribus aliarum urbium cladibus obliteratū est.] Verbum est, expunximus.

Separatæ primum.] Scripsi, Separati primum.

Tertiamdecimam struere amphitheatrum iußit.] Codex regius habet, Tertiadecima. Cuius occasione uocabuli sic reposuimus, Tertiadecimani struere amphitheatrum iußi.

Apud uictores orta seditio ludicrorum initio.] Nos ludicro initio.

Numerus cæsorum inuidiam bello auxit.] Budense uolumen habet, nūs nūs cæsorum inuidiam bello auxisset. Correxi locum, nisi numerus cæsorum inuidiam bello auxisset.

Perinde miles intentus aut licentiosus.] Scripsimus, aut licentior. Nam illic legitur, licenter.

Quàm disciplinæ & castris propiora.] Codex manuscriptus, prōptiora. Nec est absurda lectio. Nec illic habētur mox duæ uoces, altero è. Sed tantū, altero legionis quintæ, Gallis auxiliaribus. Infrà nos, Postero die.

Affectæ opes imperij. *Cæterum ut largitionibus affectæ tamen imperij opes sufficerent.*] Vocat elegāter affectas opes imperij, quas imminutas intelligit exhaustasq;.

Nec minus inhumana pars uiæ.] Forte, inamœna. Itē, Lauro.

Hinc erupisse legionum agmē.] Liber Coruini regis, irru

irrupisse.

Hinc equites cohortos.] Nos, coortos.

Falsò uera aut maiora uero miscebant.] Manuscriptum uolumen, Falsa uera aut maiora uero miscebant. Sensus est, Falsa & uera aut maiora uero miscebant.

Spatia certaminum recognoscere.] Illic, Spatia certamina recognoscere. Expone, Spatia & certamina recognoscere.

Cohortati aliorum consulatus.] Emendaui, Coartati aliorum consulatus.

Interrogatus quis nam mortalium esset.] Nos, interrogatusq; quis mor. esset.

Postquam speculatores è Syria Iudæaq; ad in.u.e.O. nuntiauere.] Deleuimus præpositionem è, quæ subintelligitur.

Et procul uel iuxtà sitas uires circumspectabat.] Particulam &, submouimus.

Nanq; omnes exercitus flammauerat arrogantia uenientium à Vitellio militum.] Exemplar manuscriptũ, Namq; omnis exercitus flammauerat ad arrogantiã uenientium à Vitellio militum. Vbi flammauerat accipit absolute. Flammare absolute pro incensum esse.

Sed inerat à mole belli plerunq; conctatio.] Legitur illic, Sed inerat amor belli. Scripserim, Sed inerat timor belli plerunq; cunctatio. Appositiue.

Nihil medium inter summa aut præcipitia. Nos, inter sũma ac præcipitia. Paulopòst est illic, præsenti facinore.

Iuxtà deos.] Iuxtà deos uidetur dictum pro per fauorem deorum, sicut dicimus, secundum deos pro post deos. At codex Budensis habet, Vixit deos. Ex qua scriptura nihil erui queat, nisi quis legẽdum suspicetur,

Vixit

Vixit nepos, hoc est, ganeo, scilicet Vitellius. Vixisse dicimus quos perisse significamus. Tu distingue, Vixit nepos. In tua manu positum est. Sed hæc coniectura esto.

Abijt iam & transuectum est tempus, quo posses uideri concupisse.] Regius liber habet manifeste, quo posses uideri concepisse. Est concipere ex destinato suscipere. Libro primo, Fraude aut ui raptum Agrippam ferre ad exercitus Germanicos non seruili animo concepit. Liuius libro quarto primæ decad. In ea Sp. Melius spem regni conceperit. Sic etiam dicitur scelus concipi quod suscipitur.

Concipere imperium.

Ne Othonem quidem ducis arte, aut exercitus sui, sed præpostera ipsius desperatione uictum.] Castigauimus, aut exercitus ui.

Implesse fidem ominis uidebantur.] Illic legitur, uidebatur, impersonaliter.

Aram tantum & reuerentiam.] Malim, ara tantum et reuerentia.

Eo ardore ut ne Titus quidem filius expectaretur.] Nos duas istas uoces, eo ardore, submouimus, & distinximus, ut hic nouæ sententiæ sit initiũ, Vt ne Titus quidem filius expectaretur.

Militariter locutus.] Castigauimus, Militariter lautus. Significat Vespasianum non fuisse exquisite seu urbana elegantia excultum.

Militariter lautus.

Læta omnia & afflu. excepit.] Nec sit prorsus mala lectio, si quis omina legat.

Contra, Syriacis legionibus Germanica hyberno cœlo ac laboribus dura mutaretur.] Reposui, Germanica hyberna cœlo ac laboribus dura mutarentur. Hyberna uocat hybernacula.

Et mi

Et militibus uetustate stipendiorum nota & familiaria castra, in modum penatium diligebantur.] Fœdum erratum est hoc loco. Castigauimus, in modum penatiū dirigebantur. Nam loquitur de construendo. Dirigūtur autē castra aut domus, quoties ordines debiti seruantur.

Ignaro adhoc Vitellio.] Scripsimus, Ignaro adhuc Vitellio.

Donatiua militi.] Codex Budensis, Donatiuo. Forte, Donatiuum. Mox scripsimus, Ne Vespasianus quidem.

Gnarus modicas uires esse sibi.] Infinitum uerbum esse, deleuimus. Mox scripsimus, Sed legio sexta & tredecim uexillariorum millia.

Si sibi Brundusium.] Sic & illic legitur. Ego uero scripserim, Si simul Brundusium T. & Lucaniæ Calabriæq; littora infestis classibus peterentur. Docti mecū sentient.

Charissimus quisq; eandem in recuperando licentiam habuerunt.] Castigauimus, Rarissimus quisq;.

Transgressi in partes.] Participium transgressi, submouimus. Illyrici exercitus studio in partes.

Ita tres Mœsicæ legiones per epistolas alliciebant Pannonicum exercitum, aut abnuenti uim parabant.] Hæc uerba, Pannonicum exercitum, aut abnuēti uim parabāt, adulterina sunt & supposititia, proinde erasimus. Suprà nescio ubi sic loquitur Tacitus, aut abnuenti uim parat. Distinximus uero sic sententiā, Ita tres Mœsicæ, legiones per epistolas alliciebāt. Nūc uides nihil deesse.

Sed procurator aderat Cornelius Fuscus.] Malim legere, Et procurator aderat Cornelius Fuscus. Nam extrema proxime præcedentis uocabuli litera est, s. Hinc errori præbita ansa.

Idem'que pro Galba dux coloniæ suæ.] Scripsimus,

Idem pro Galba d.c.s.

Noua, ambigua, & ancipitia malebat.] Induximus *particulã, &, ut legas, noua, ambigua, ãcipitia malebat: nam dissolutum quod uocant rhetores* Tacito *familiare.*

Nec minus sæuum spectaculum erant ipsi tergis strar. & ing. telis horrentes.] Pronomen *ipsi, non est in* Buden*si codice.*

Decora facies, & non Vitellio principe dignus exercitus.] Hæc *tota clausula non est in manuscripto libro. Suspicor è margine in contextum relatum.*

Atque ibi matrem complexus, Augustæ nomine decorauit.] Repos. *honorauit.*

Nec unquam satis fida potẽtia, ubi ui nimia est.

Nec unquam satis fida potentia, ubi nimia est.] Volumen *regis Coruini, Vbi minima est. Legerim, Vbi ui nimia est.*

Et adiacentia Tiberi Germanorum Gallorumq; obnoxia morbis corpora.] Illic *legitur Germanorum Gadauorumq;. Lego, Batauorum'que. Vt per Germanos etiam transrhenanos intelligamus, Tencteros, Bructeros, Vsipetes, & Chamauos, qui in exercitu Vitellij erant. At hodie Galli incediæ, æstus, frigoris, sitis, & alieni cœli longe sunt tolerãtiores. Secus tamen prodũt autores de uetustißimis Gallis, quos Germanis faciunt persimileis.*

Liberti principum conferre.] Verbum *conferre, non est in libro* Budensi. *Mox nos, Cæcinna ac Valens. Paulo post, non est illic* Neroni, *nec iecissent, sed iecisset.*

Et amici adulantes, nullius interpretabantur unius legionis eam seditionem.] Volumen *regium quoq; continet, nullius interpretabantur. Sed nos castigauimus, mollius interpretabantur.*

Mollius interpretabantur.

Proinde socij de imperio utriusq; coniectabant.] Scri*psi,*

psi, perinde socij de imperio utriusq; coniectabant.

Mare quoque Etesiæ flabant, harum flatus in Orientem nauigantibus secundus, inde aduersus erat.] Codex Matthiæ regis habet, Mare quoq; & esi flabra aquilonis Verum flatur in orientem nauigantibus secundum inde aduersum erat. Lego, Mare quoq; Etesiarum flatu in Orientem nauigantibus secundum, inde aduersum erat. Duæ porrò dictiones, flabra aquilonis, è margine codicis archetypi, quem doctus aliquis annotarat, in contextum à describente sunt relatæ. De sinceritate lectionis istius nihil ambigo. Sic lib. 5. Quia flatibus Etesiarum implentur uada, hybernus Auster reuoluit fluctus, pulsoq; introrsus freto, breuia littorum nudantur.

Seu perfidiā meditatio.] Scripsi, seu pfidiā meditāti.

Cum uexillarijs Hystris Britannicarum legionum.] Exemplar Budense: Cum uexillario hystrium britannicarum legionum. Legendum, cum uexillarijs III. Britannicarum legionum. Mox illic legitur, Ipse Rauennam deuertit. Nam librarius ille perpetuo propemodum deuertere scripsit pro diuertere.

Prætextu classem alloquendi.] Manuscriptus liber, Prætexto. Dicitur autē nō minus Latine prætexto quàm prætextu. Quid ergo opus erat mutare?

Mox Patauij secretum componendæ proditionis quæsitum.] Illic legitur, ad secretum. Lego, id secretum componendæ proditioni quæsitum.

Corrupti in adulationem causas tradidere. Codex Budensis, Corruptos habet. Reposui, corruptas in adulationem causas tradidere.

Et prodito Galba, uilem mox fidem.] Nos, Et prod. Galba, mox uilem fidem.

Haec & talia.] Nos, *Haec atque talia.*

Caeterum ut transmitteret in Italiam impune, & eo usui foret, scriptum Aponio socium reuirescere credebat.] Hunc locum prorsus deprauatum arbitramur. Neq; enim ex uerbis istis commodus sensus elici potest. Budense exemplar habet, Caeterum in Italiam impune & eo usui foret scriptum Aponio socium reuirescere credebatur. Ex uerbis istis aeque corruptis, huiusmodi lectionem exculpsimus. *Caeterum quum in Italiam, impunito eo usu, foret scriptum, socium reuirescere credebat.* Nunc perpendat lector utra lectio huic loco magis sit accommoda. Videtur autem mihi ideo dictum impunito eo usu, quia non semper licet è castris ad amicos mittere literas, ad cauendam proditionem.

Vicentia. *Possessa ipso transitu Vincentia.*] Reposui, *Vicentia.* Sic enim Plin. atq; Ptolemaeus uocant. quidam & Vicetiam ex inscriptione quae in agro Veronensi reperta est.

Ac ne peruium illa Germanicis exercitibus fieret.] Illâ sicut quâ, pro illac. Sic libro secundo, *Incubueratq; sagittarijs, illâ rupturus, ni Rhaetorum Vindelicorumq; &*

Liuij locus. *Gallicae cohortes signa obiecissent.* Hac forma Liuius eâ aduerbialiter usurpat libro 6. primae deca. quod ad quâ refertur. Emenda locum illum foede deprauatum in omnibus editionibus quas ego uiderim. Sic enim uulgo legitur. *Et Volsci quâ modo simulato metu cesserant, eunt in ueram fugam effusi.* Tu scribe, *Et Volsci quâ modo simulato metu cesserant, eâ in ueram fugam effusi, magna pars & in ipso certamine, & pòst in fuga caesi.*

Consilia post res afferebantur.] Haec lectio placet. nam quod in libro regio scriptum est, post tres menses, planè

*plane suppoſuit aliquis,ne uocabulum corruptum tres, ex res,ſolum relinqueretur.*Nimis longum tempus *futurum erat ſi addidiſſet,annos,nimis breue,ſi dies.*

Omiſſum id munus.] Nos, *remiſſum id m.*Item,Portius Septimius Proc.

Ad occupandam ripam Rheni *fluminis,quod* Rhetos Noricosq́; *interfluit.*] *Caſtigauimus contra manuſcriptum exemplar*, Ad occupandam ripam Aeni *fluminis.* Aenus fl.
Nam *autore* Ptolemæo Noricum *ab occaſu terminatur Aeno fluuio.*De hoc loco *meminimus libr.primo rerum Germanicarum.*

Nec his aut illis prælium tentantibus.] *Scripſimus, Nunc illis aut his prælium tentantibus.*

Sed Primus *ac* Varus *occupantes* Aquileiæ *proxima quæq;.*]Codex Budenſis,Sed Primus *ac* Varus *occupata* Aquileia,*proxima quoq;.Subaud.occupantes.*

Vulgata uictoria poſt principia belli ſecundum Flauianos *duæ legiones,ſeptima*Galbiana.]Exemplar Mat thiæ *regis.* Vulgata *uictoria principia belli ſecundum* Flauianos *date legiones.*Lego,Vulgata *uictoria principio belli ſecundum* Flauianos *data, legiones ſeptima* Galbiana *&c.*

Si placere Galbæ *principatus.*]*Caſtig.*Si placeret Galbæ *principatus.*

Facta a tribunis & centurionib.]Particula *a,uidetur mihi ſupereſſe.*

Obturbabatur militum uocibus Aponius.] *Dictionem* Aponius *deleuimus.* Mox, *Et a conuitijs ac probris.*Nos,*& probris.*Ibidem,*Senſit ludibrium miles. in manuſcripto codice eſt,Sentit miles.*

Quippe Mœſicæ *legiones.*] *Vocabulo legiones ex-*

puncto scripsimus, Quippe Mœsici adiutam à se Pannon. ultro.ref. Nam sequitur, Pannonici. Codex Budensis continet, Mœsice, *sed perperam meo iudicio.*

Vacantium forte balnearum fornicibus abditus.] Reposuimus, *fornacibus.*

Qui prope accurrit.] Castig. Qui propere accurrit.

Hadriam peruectus.] Nos, Hadriam prouectus.

Secreta castrorum affectans.] Volumen regium, *Secretorum castrorum affectans.* Lego, *secretum castrorum affectans.*

Transfugisse classem in arcto commeatum.] Reposui, Transfugisse classem inopia commeatuum.

Huc cecidisse Germani exercitus gloriam. Nos, Germanici exercitus.

Iunctas manus & capta traderent arma.] Castig. uinctas manus & c.t.a.

Et abesse unicum Othoniani exercitus robur.] *Liber manuscriptus habet,* Germanici. Forte legendum, Britannici.

Quos tamen iisdem illis campis.] Reposui, *Quos tum iisdem campis illis.* Mox, *ut tot armatorum millia,* dictio *tot,non est illic.*

Vt legionibus primæ Italicæ & undeuicesimæ Rapaci iungerētur.] Nos, Vnietuicesimæ Rapaci iūgerētur.

Vbi hæc comperta Antonio,discordes animis, discretos uiribus hostium exercitus aggredi statuit.] *Hæc duo uocabula,animis discretos,non sunt in regio codice, qui sic habet,Vbi hæc comperta Antonio,discordes uiribus hostium exercitus aggredi statuit.Discordes uiribus, id est propter uires.*

Immensam belli luem.] *Accusatiuus luem non est in libro Bu*

bro Budensi. Malim, uim. Paulopost illic est, progredi paucos.

Vacuo medio relinquit iter.] Emendaui, *Vacuum in medio reliquit iter.*

Occursare pauentibus.] Nos, *occurrere pauentibus.*

Atque illic consternuntur.] Scripsi, *consternantur.* Sic infrà, *Cæteri fœda fuga consternantur.* Quanquam uulgo legitur *consternuntur.*

Arma equosq; abripere.] Nos, *arma, equos, abripere.*

Quos militiæ gloria legionarijs quanquam raptim ductos, æquabat.] Quia ablatiuus *gloria*, non est in exemplari manuscripto, forte *militiæ* dictum est aduerbialiter pro *in militia*. Legitur autem illic *æquabant*. Subaudītur, *alij*. Itē, *Nec Antonius ultrà insistit*. Itē, *Posse colonā plano sitam*. Nō *in plano*. Sic infrà, *Turrim uicino sitam*, pro *in uicino*. Quare præpositionem *in*, sustulimus.

Et maiorem rapiendi licentiam.] Lego *sed*, Idem audacia per tenebras irrumpentibus, *sed maiorem rapiendi licētiam*. Mox, *Sed opes*. Malim, *& opes*. Infrà, *Num secures dolabrasq;, & cætera*. Nos, *Num secures, dolabras, & cætera expug. urbibus secum attulissent.*

Aductis tormentis machinisq; uim uictoriamq; nobiscum ferimus.] Exemplar Budense tantum habet *tormentisq;*. Forte legendum, *aductis tormentis uimq; uictoriamq; nobiscum ferimus.*

Cæteraq; quæ usui forent allaturos.] Castigaui, *Cæteraq; usui allaturos*. Item, *uagos ex Cremonensibus.*

Sextadecimanos duodeuicesimanosq;.] Nos, *Sextadecimanos duoetuicesimanosq;*. Sic & alibi loquitur.

Atrox his rursus que illis.] Submoui particulam *que*, *Atrox his, rursus illis*. Mox est illic, *Eademq; acie arma.*

 Non,

Non,utraque acie.

Neutrò inclinata fortuna.] *Scripsimus, Neutrò inclinauerat fortuna.*

Quæ supra cuncta.] Codex Budensis habet que. Lego, *Quin super cuncta*. Nam sæpe que pro quin posuit librarius.

Pondera saxorum Vitelliani prouoluunt.] Illic est *præuoluunt.*

Quamuis pessimo flagitio degenerant.] Quid si legas, *quouis pessimo flag.*

Is in uallum egressus deturbatis qui restiterant.] Scripsi, *qui resisterent.*

Non in uulgus inops, sed in trib.] Illic, *Non in uulgus inopsq; in tribunos*. Forte, *quin in tribunos.*

Tot fortißimi uiri.] Nos, *Ac fortißimi uiri.*

Et posita omni fiducia.] Castigauimus, *Et posita omni ferocia.*

Subit recordatio illos esse.] Exemplar Matthiæ regis habet, *Subit ratio*. Legerim, *Subit miseratio illos esse qui nuper Bebriaci uictoriæ temperassent.*

Auxit inuidiã editum illic à Cæcinna gladiatorũ spectaculũ.] Præpositionem *à* deleuimus. Nam subauditur.

Maiore opum specie complebat.] Emendaui, *Maiorum opum specie comp.*

Is balneas abluendo cruore propere petit.] Nos, *abluendo cruori*. Illic est *balnea*. Nec refert.

Vtiq; exercitui, uario.] Castig. *Vtq; exercitu, uario linguis, morib.*

Hic exitus Cremonam habuit.] Illic tantum, *Hic exitus Cremonam*. Tum subaudiendum *habuit*. Aut legendum, *Cremonæ.*

Et si qua alia uis per alpes irrueret.] Reposui, rueret. Nam ruere pro irruere sæpe usurpat.

Vbere agri annexu.] Cogitãdum an legi posit, adhæsu, ab adhærendo. Mox est illic, Ciuibusq; intacta.

Antonius post rem, flagitij crebrescente inuidia.] Volumen Coruini regis habet, Antonius pistore flagitij. Lego, Antonius pudore flagitij, crebresc. inuidia.

Cædi cœpere.] Illic, Cecidi. Reposuimus, Occidi cœpere.

Non alloquio exercitioq;.] Illic, non exercitioq;. Lego, non alloquio, non exercitio militem firmare.

Nec defuit qui unum consulatus diem (i.e.i.l.C.s.) m.c.i.t.a. blandiretur.] Castigauimus, eblandiretur. Vnum consulatus diem eblandiretur.

Rosius Regulus, inijt ciurauitq;.] Illic est tantum, Rosius Reg. inijt, ciurauit.

Cum belli ciuilis præmia festinarentur.] Codex Budensis habet, dictarentur. Legerim, ista darentur.

Turrim uicino sitam collucere per n.c.l. animaduertit.] Illic, aduertit.

Vbi aspernatum Vitellium.] Fœdus lapsus est. Restituimus, Vbi asperatum Vit.

Illic infensus Blæso.] Nos, ille infensus Blæso.

Causam confusionis quærenti.] Volumen regium habet aperte, Causam effusionis quærenti. Id fortasis accipi potest de subita prouolutione, qua se L. Vitellius calumniator in terram ante pedes Vitellij Cæsaris effudit. At confusionis uocabulum etiam usurpat libro sequenti, de Domitiano: Crebra oris confusio pro modestia accipiebatur. Liuius libro primo decad. quintæ, Paulopost rediijt confuso uultu.

Tot Germanicæ legiones.] Hæc clausula non est in li-

bro manuscripto.

Labores pro morbo.

Principis labores è conuiuio prospectantë.] *Labores, morbum uocat.*

Ne dilata Blæsi mors maturam pœnitentiam.] *Reposui, maturam perniciem. Subaudi, ipsi Vitellio afferret.*

Vt parum abfuerit.] *Nos, Vt parum effugeret, ne dignus crederetur.*

Sed Valens ne in tanto quidem discrimine.] *Illic, ne in tanto discrimine quidem. Item, quo minus illicitas rapere uoluptates. Quam lectionem et nos secuti sumus.*

Apud auidos periculorum & dedecoris securos.] *Castig. & decoris securos. Sunt autem decoris securi, qui nullam honesti curam habent.*

Decoris securi.

Eo metu, paucis quos aduersa non mutauerant.] *Addidimus particulam, &, Eo metu, & paucis quos aduersa non mutauerant.*

Ipse flexit in Vmbriam, atque inde Etruriam.] *Rursum hic addidimus præpositionem, in, Atque inde in Etruriam.*

Gallias, & exercitus, & Germaniæ gentes, nouumq́; bellum cieret.] *Duas dictiones, & exercitus, deleui.*

Aut aduersante uẽto.] *Scribo, haud aduersante uẽto.*

Foroiuliensem coloniam claustra'que maris præsidio tuebatur.] *Illic, Foroiuliensem coloniam, claustra maris. Appositiue.*

Autor.

Eo grauior auctor.] *Sic suprà, Tum progressus Lucilius autorem se præbet palàm classis.*

Quæ ubi paratu firma.] *Codex Coruini, parta habet. Lego, Quæ ubi pacta firma, & auctarum apud u. V. a. increbruere.*

Totidemq́; centurionibus.] *Illic, totidem centurionibus.*

bus. Et *nos sic scripsimus.*

Cæteris remanere, & in uerba Vespasiani adigi uolentibus liberum fuit.] Erasimus dictionem liberū. Nam *imitatione Græca dixit* Tacitus, *Cæteris remanere & in uerba Vespasiani adigi uolentibus fuit.* Vt libro 15. *Hæc atq; talia plebi uolenti fuere. Sic enim castigandum monuimus, ubi uulgo ualentia fuere legitur.* In uita Agricolæ *soceri,* Eoq́; *initio erecta prouincia, ut quibus bellum uolentibus erat. Libro primo,* Vt *quibusq; bellum inuitis aut cupientibus erat.* Nec *est locutio ualde dißimilis, infra:* Et *Mutiano uolenti scripsere.* Adduximus *superiori loco quædam exempla ex autoribus* Græcis, *quæ non uisum est hic repetere.* Cæteris remanere et in uerba Vespasiani adigi, uolentibus fuit.

Simul ipsorum Brigantum *defectione.*] Liber *regius,* Simul *ipsorum* Brigantum *defectio. Statq; sententia.*

Haud *tenendæ manus auctor.*] Nos, Haud *temuendæ manus ductor.* In *manuscripto uolumine legitur, tepen dæ manus ductor.* Poßit *legi, haud pœnitendæ manus.* Quod *uero mox sequitur, uetustam admodum ciuitatem, & illic est, uetusta manum ciuitatem.* Forte *scribendum, uetustißimam ciuitatem.*

Claßis quoq; faces intulit.] Nos, *Claßi.*

Quin & Barbari *contemptim uagabantur.*] *Scripsi, contemptius uagabantur.*

Ceu felicitas in tali ingenio.] *Castig. Seu felicitas in tali ingenio.*

Tanto *acrior apud maiores, quod sicut uirtutibus glor.*] Nos *dictione quod expuncta, sic scripsimus,* Tanto *acrior apud maiores sicut uirtutibus, gloria, ita flagitij pœnitentia fuit.* Nam *exemplar regium manifeste habet flagitij, ut de flagitio occisi fratris intelligas.*

Sed hæc

Sed hæc aliaq; ex ueteri memoria petita.] *Cast.repetita.* Mox est illic, *posset.*

Et *certiora ex Mutiano sperabantur.*] Præpositionem *ex*, sustulimus.

Et *Mutiano uolentia rescripsere.*] Castigauimus, Et Mutiano uolenti scripsere. Hoc est, grata rescripsere. Redolet Hellinismum hæc locutio, non prorsum absimilis illis, Hæc atq; talia plebi uolenti fuere. Item, remanere & in uerba Vespasiani adigi uolentibus. In uita Agricolæ, Vt quibus bellum uolentibus erat. Sane quantum ad datiuum uolenti attinet, quod Græcis est βουλομένῳ, meminimus suprà. Mox est illic, aut facta eius.

Vt *ad uires hostium spectandas.*] Particulam *ut*, expunximus. Nam subintelligitur.

Abnuentiq; uera esse quæ afferret.] Nos, *referret.*

Quandoquidem, inquit, magno documento opus.] Addidimus uerbum, *est.*

Tandem flagitante exercitu qui Meuaniam insederat.] Pronomen relatiuũ *qui*, submouimus. Nam hæc clausula, Meuaniam insederat, per parenthesim interiecta est. Et subintelligitur, Meuaniã insederat. s. is exercitus.

Vt *nube atra diem obtenderent.*] Scripsimus, *obtunderent.* Obtunditur lux & fulgor per obumbrationem.

Longe. Longe quàm ubi feriri hostias mos est, confossus.] Deleui particulam *quàm*. Longe, id est procul ab eo loco ubi feriri hostias mos est, confossus.

Et *collata utrinq; cast.*] *Casti.* Vt collata utrinq; cast.

Quæ ubi Vitellio cognita.] Manuscriptum exemplar non habet, *Vbi*, Possunt sic distingui uerba, Quæ Vitellio cognita. Subaudi, sunt. Parte cop.

Dantes nomina sacramento adigit.] Illic est *dat nomina.*

na. Forte scribendum & distinguendum, dant nomina, sacramento adigit.

Et pondus argenti senatoribus inducit.] Nos, indicit.

Quæ non dabantur, remisit.] Codex Matthiæ Coruini, Quæ non dabantur, omisit. Adhuc nullus commodus sensus elici potest. Pro non dabantur, lego, nunciabantur, & bene habebit locus. Quæ nunciabantur omisit. Hoc est, omisit punire senatores equitesq́;, de quibus nunciatum foret quòd è castris se subduxissent. Quæ nunciabantur omisit.

Niue se eluctantibus.] Castigaui quemadmodum est in uolumine Budensi, niues eluctantibus. Sic in uita Agricolæ, Super uirtutem hostium, locorumq́; difficultates eluctatus. Eodem modo dixit libro 17. Et immensa uiarum spatia, ægre sub armis eniterētur. Et hoc loco mox, Custodias Vitellij elapsum. Item libro 4. Eiusq́; statuam uim ignium bis elapsam. Niues eluctantib. Spatia uiarum eniti.

Et notitia locorum.] Illic legitur, Et noctu locorum. Forte, notu pro notione seu notitia.

Donec aquilæ signaq́; legionum assequerentur.] Absolute usurpat assequi. Infrà, Missus exemplo Varus. Nos, Missus extemplo Varus.

Fonteium Capitonem in proditionem corruptum.] Hæc clausula in proditionem, non est in libro regio.

Id quoque non sine decore.] Nos, sine dedecore.

Vt ad prælium intentus armatusq́;.] Illic legitur, ornatusque. Liuius libro 9. primæ decad. Diemq́; ijs, qua equis armisq́; instructi atq; ornati adessent, edixit. Item libro primo, primæ decad. Armati ornatiq́;. Vbi uulgo legitur, Ordinati armatiq́;. Flauianus exercitus ut ad prælium intentus, ornatus q́;.

Et pecuniā & secreta Cāpaniæ offerre Vitellio.] Budēsis codex habet secretam. Lego, secretum Campaniæ.

Tanquam

Tanquam inuidia & æmulatione fortunam fratris moraretur.] Illic legitur, fortunæ fratris m. Distingue, Tanquam inuidia & æmulatione fortunæ fratris, moraretur. Vbi moraretur accipit absolute, pro cunctari.

Affecta fides. Affectæ res. Affecta resp.

Et credebatur affectam eius fidem præiuuisse.] Sic hic dicit affectam fidem pro læsa, quemadmodum Liuius dixit res affectas libro sexto primæ decadis. Quorum legati opem rebus affectis orantes, quum senatum adissent. Et adfectam Rempublicam libro quinto eiusdem decadis, Modo quæ res post prodigium Albani lacus, ni si instauratio sacrorum, auspiciorumq; renouatio, affectæ Veienti bello reip. remedio fuit? Et affectum corpus.

Affectum corpus.

Libro nono primæ decadis, In corpore tamen affecto ui gebat uis animi consilijq;. Emendandus est deprauatus Liuij locus libro quinto primæ decadis, ubi in uulgatis editionibus legitur, Vires corporis effœtæ. Tu scribe, Vires corporis affectæ.

Vires corporis affectæ.

Ne uictos quidem laturos.] Codex Matthiæ Coruini, Ne uicto quidem laturos. Lego, ne uictum quidem laturus.

Nisi extincto æmulatore redituram.] Illic legitur, æmulatore daturam. Forte scribẽdum, æmulo redituram.

Ne dum Primus & Fuscus.] Nos, Nedum Primus ac Fuscus. Mox est illic, ulla in Vitellium.

Moriendum dedistis.] Hæc clausula non est in libro manuscripto.

Palatio degreditur.

Pullo amictu palatio digreditur.] Scripsimus, degreditur. Nam quoties ex alto descensus innuitur, apte locum habet hoc uerbum. Liuius lib. 9. decad. 1. Cum quingentis, inquit, haud amplius peditibus, ducentisq; equitibus degressum iugis Masanissam persecutus. Rursum libr. 5. eiusdem

eiuſdem decadis, Cum equitibus ad pedes degreßis. Sic enim ibi legendum, pro digreßis.

Simul fer. lecti. paruulus filius.] Illic eſt, paruus filius.

Piſo & Galba tanquam in acie cecidere. In ſua concione.] Exemplar Budenſe: Piſo & Galba tanquam in acie cecidebant ſua concione Vitellius. Legerim, in acie ceciderant, ſua concione Vitellius. ſ. cecidit. Sua concione, pro, in ſua concione.

Interclusum aliud iter.] Illic, interclusum alterum iter. Et ſic nos ſcripſimus. Mox, in palatium rediyt.

Mixto milite, & quibuſdam ſenatorum equitumq;.] Participium mixto, non eſt in codice regio. Verum pro & quibuſdam, eſt, ex quibuſdam. Vt ſtet ſententia, arcem Capitolij inſedit, milite, hoc eſt cum milite, ex quibuſdam ſenatorum equitumq;. Mutauimus itaq; particulam, &, in ex, & ablatiuum mixto, ſuſtulimus. Arcem capitolij inſedit, milite ex quibuſdam ſenatorũ equitumq;.

Ne à militibus internuncius inuiſæ pacis interficeretur.] Particulam à deleui. Nam ſubauditur. Niſi quis putet uocabulum internuncius, cum datiuo militibus, conſtruendum, per participium exiſtens. Tum multo minus opus erit à præpoſitione.

Saxis tegulisq; Vitellianos deturbabant.] Hoc uerbum miror à librario omiſſum fuiſſe.

Faces in prom. port. iecere.] Illic eſt, iacere, p iacíebãt.

Quo nitentes ac progreſſos depellerent.] Nos, depulerunt. Item, populo Ro.

Quam non Porſena dedita urbe, neque Galli capta temerare potuiſſent.] Scripſimus, tenere potuiſſent. Tenere, hoc eſt obtinere, tanquam ſui iuris factam. Sic enim habet codex Budenſis. Alioqui uerbum temerare, non diſplicet, quo ſæpe Tacitus utitur. Senſus eſt, ſaltem

tenere

tenere non potuerunt, adeo non cremare excindereque. De hoc tamen cogitet lector.

Quo tantæ cladis pretio stetit?] Verbum *stetit*, *erasimus, & distinximus, Quibus armorum causis, quo tantæ cladis pretio, pro patria bellauimus?*

Ignoratusq;, apud Corneliū primū.] Nos, *ignoratus apud Cornel. prim. paternū cliētē, iuxta Velabrū delituit.*

Præmia enauatæ operæ. Enauatus. Enauare operam.

Et præmia nauatæ operæ petebant.] Volumen Budense, *Et præmia enauatæ operæ petebant.* Est autem elegans uocabulum *enauatus*, ab *enauando*. Vbi e, consummationem significat, ut in uerbo *euinco*. Libro tertio, *Tanto magis imbelles Heduos euincite.* Item in *emunio*, cuius participio utitur in uita Agricolæ: *Syluis & paludibus emuniendis.*

Direpta æmulatione inter duos.] Nos, *dirempta æmulatione inter duos.*

Neq; multi cecidere.] Castigaui, *neq; inulti cecidere.*

Ipse lauream gestæ prosperæ rei.] Emend. *Ipse lauream prosperè gestæ rei.*

Cæteri fœda fuga consternuntur.] Scripsi, *consternantur.* Vt supra, *Atque illic consternantur.*

Prætexto reipublicæ.

Vt prætextu Reip. concordiam pacemq; suaderent.] Nos, *prætexto.* Nam sic & autores alij loquuntur.

Et ni dato à duce præsidio.] *Et* particula non est in libro manuscripto, qui mox habet, *sacrum etiam in exteras gentes legatorum ius.* In pro erga, Hoc est, cum exteræ gentes mittunt legatos.

Sacrum etiam in exteras gentes legatorum ius.

Dirempta belli commercia.] Lego, *bellico commercia, Sabini cæde, & incendio Capitolij, dirempta bellico commercia.* Hoc est, uelut dato belli signo, dirempta commercia. Notum est quid sit bellicum canere.

Erui iu

Erui iugulariq; expostulātes.] *Scripsimus postulātes.*
Et scortis miles.] *Castigauimus, Et scortis similes.*
Quæ acerrimus quisque ut nouißimam speciem retinebant.] *Emendauimus: ut nouißimam spem retinebant.*
Auentinum in domum uxoris sellula defertur.] Exemplar regium habet Auentini. *Per auersam palatij partem Auentini, in domum uxo. sellula defertur.*
Vel quo maturius ludibrio eximeret.] *Illic legitur, ludibus. Suspicor scribēdum, ludibrijs. Mox nos, Vox una.*
Pater illi L. Vitellius (nam septimum & quinquagesimum ætatis annum explebat.] Codex Budensis, *Patrem illi Luceriam septimum & quinquagesimum ætatis annū explebat. Conijcio legendum, Pater illi L. Nucerian. septimum & quinquagesimum ætatis annum explebat. Siue, Pater illi L. Nucerin. (aut L. Nuceria pro à Nuceria) Iā septimum & quinquagesimum ætatis annū explebat. De auo Vitellij Cæsaris Suetonius in hæc uerba scribit: P. Vitellius domo Nuceria. Cæterum quia manuscriptum uolumen habet, Patrem illi Luceriam, simplicius sit legere, Patrem illi Nuceria. Subaudi dedit. Septimum & quinquagesimum ætatis annum explebat. Paulopóst, Reip. haud dubie intererat. Vocabulū Reip. in regio libro omissum, doctus quispiam hic insulsit cum eo non sit opus. Nam Latine dicitur, Hauddubie intererat Vitellium uinci, hoc est ad rem pertinebat, utile erat. Itaq; genitiuum Reip. dispunximus. Liuius lib. 7. 4. decad. Quod plurimum intererat ad animos ciuitatum.*

Patrem illi Nuceria.

Hauddubie intererat Vitellium uinci.

Præcipiti in occasum die.] *Scripsimus, Præcipitante in occasum die. Nam præcipitare etiam absolute usurpant autores. Liuius libro septimo tertiæ decad. Creditū uulgo est, in puteum apertum ex equo præcipitasse. Sic enim*

Præcipitante i occasum die. Præcipitare.

ſcriptum reperi in uetuſto codice cum eum librum conferrem. Quanquam in uulgatis editionibus legitur præcipitatum eſſe. Rurſum libro nono quartæ decad. Et pars maxima inermes per inuia & rupes deruptas præcipitantes fugerunt.

IN LIBRVM XX.

Ciuitas pauida & ſeruitio parata occupari, redeuntẽ Tarracina L. Vitel.] Nos, *Ciuitas pauida & ſeruitio parata, occupare redeuntem Tarracina L. Vitellium cum cohortibus, extinguiq́; reliqua belli poſtulabat.*

Patibulo affixus, in iiſdem annulis quos acceptos à Vitellio geſtabat.] Præpoſitionem à, ſubmouimus, ſubintellectam in ablatiuo Vitellio.

Mox Illyricos.] Caſtigauimus, Mox Illyrico.

Mox deos reſpicere reſtituiq́; Capitoliũ placuit.] Repoſui, Mox deos reſpexere, reſtitui Capitolium placuit.

Et egregijs utriuſq; orationibus teſtatũ.] Scripſimus, Et egregijs orationibus utriuſq; certatum.

Quis multos anteiret.] Ablatiuus quis, non eſt in libro manuſcripto.

Vt uniuſcuiuſque uitam famam penetrarent.] Nos famamq́;.

Quorum accuſatores etiamſi puniri oporteat.] Addidimus negatiuam particulam, non, qua hic opus eſt, Quorum accuſatores etiamſi puniri non oporteat. Vide Heluidij modeſtiam.

Sed conſulem deſignatum cenſuiſſe dicebat. Sed ſecundum uetera exempla.] Alterum ſed expunximus, ut legas, Sed conſulem deſignatum cenſuiſſe dicebat ſecundum uetera exempla.

Id

Id magis uitandum.] Vitandum non est in codice Budensi. Posset etiam addi uel subaudiri. Id magis, scilicet curandum.

Ne peruicacia cuiusquam.] Nos, peruicacia quorundam.

Se meminisse.] Malim legere pronomine se expuncto. Meminisset temporum quibus natus sit. q.c.f.p.a.i. Vlteriora mirari. Subaudi, meminisset.

Cuius se magistrum ferebat.] Emendauimus, Eius se magistrum ferebat.

Variq́; Arij potentia.] Tantum habet liber regius, Arijq́; potentia.

Capta legionum hyberna.] Nos, capta legionum castra hyberna.

Simulq́; insulam inter uada sitam.] Exēplar Matthiæ Coruini habet, Simulq́; insulam iuuata sitā. Quid si legas, sub uada sitam? Sic libro sequenti dixit, Sub muros. Iudæi sub ipsos muros struxere aciem.

Mox per Britanniam gloria.] Hactenus defuit hic participium aucta, quod nos addidimus. Mox aucta per Britanniam gloria.

Sub Vitellio rursus discrimen adit.] Nos, adijt.

Quibus auertere accita à Vitellio auxilia.] Auertere mutauimus in auerteret, & præpositionē sustulimus. Quibus auerteret accita Vitellio auxilia.

Si redintegrandum bellum.] Castigauimus, Si redintegratum bellum.

Igitur Ciuilis desciscendi certus.] Codex Budensis, Igitur ciuilis dißidij certus. Id expone, Certus subaudi Claudius Ciuilis, ciuilis dißidij, id est belli ciuilis quod Romæ erat. Et sic nos scripsimus.

Et cætera seruitia mala enumerat.] Emendauimus, *Et cætera seruitij mala enumerat.* Paulopòst est illic, *tradi se præfectis, centurionibus quos ubi sp. & s. expl. Sine quæ.*

Esse sibi robur peditum equitũq;: consanguineos Germanos.] Liber regius, *Et sibi robur peditum equitumq;, consanguineos, Gallias idem cupientes.* Esse subauditur, & in accusatiuo consanguineos subauditur Germanos.

Erat in Caninefatibus stolidæ audaciæ Brenno.] Illic, Brinio, *qui paulopòst appellatur* Brimio. Forte, Brinno, *quem hodie* Brunonem *dicimus.*

Igitur ipso rebellis familiæ omine placuit. Impositusq; scuto.] Verbum placuit erasimus. Nam integra est senten tia, si sic distinguas, *Igitur ipso rebellis familiæ omine, impositusq; scuto, more gentis, & sustinentium humeris uibratus, dux deligitur.* Expone, Impositusq;, que, id est nõ solum impositus scuto: &, id est uerum etiam sustinentiũ humeris uibratus, dux deligitur. Nam uideo quid illi imposuerit, qui uerbum placuit, hic insulsit.

Et quod militum in superiore insulæ parte congregantur.] Nos. *Et quod militum in superiorem insulæ partem congregantur.*

Quippe uiribus cohortis adductis.] Duæ dictiones, Quippe uiribus, non sunt in libro Coruini regis, ubi tantum legitur, *nomen magis exercitus quàm robur, cohortium abductis Vitellius.* Vnde erui lectionem, *Nomen magis exercitus quàm robur, cohortibus abductis, Vitellius è proximis Neruiorum Germanorũq; pagis, segnẽ numerum armis onerauerat.* Sicq; locum emendaui in cõtextu.

Caninefatem tumultum oppressurum.] Illic compressurum. Nec semper obscœnam significationem hoc uerbum habet, quæ res castigatorem mouit ut mutaret. Sic lib. I.

Dißideat interim miles, neq; duorũ adoleſcentiũ nondum adulta autoritate comprimi queat. Itẽ libro ſequenti, Sub eo bellum ortum, & comprimere cœptantẽ Ceſtium Gallum Syr. leg. uaria prælia ac ſæpius aduerſa excepere.

Nec Brennonem.] Illic Brinũonem.

Quas incenſis caſtellis illuc appulerant.] Caſtigaui, *Quaſi incenſis caſtellis.*

Virtutem proprium hominis bonum.] Illic, *hominum.*

Maiore precio fugeret.] Illic, *fungeretur.*

In Friſios aduehitur.] Nos, *auehitur.*

Cunctaq; quæ acciderant.] Codex Budenſis, *Qui cuncta quæ acciderãt.* Caſtigaui, *Quin cũcta quæ acciderãt.*

Sed fraude ducum euenire.] Addidi *uerbum metuebantur. Sed fraude metuebantur euenire.* Mox nos, *exponeret.*

Simul paganorum lixarũq; ignauia.] Repoſui, *ignaua, ſed procax ante periculum manus.*

Vt Batauos numero impares circumfundant.] Regium uolumen habet, *circumdant.* Malim, *Et Batauos numero impares circumdant.*

Illi ueteris militiæ memores in cuneis congregantur.] Illic, *Illi ueteris militiæ inciuiles congregantur.* Legerim, *Illi ueteris militiæ ui habiles, congregantur denſi undiq;, & frontem tergaq; ac latus tuti.*

Neq; hoſtium ſe conſilijs uti. Nos, *Neq; hoſtium conſilijs uti ſe.*

Proinde perfugus Batauus. Caſtig. *Proinde perfuga Batauus.*

Quippe ubi relata Ciuili.] Emendaui, *Quæ ubi relata* Ciuili. Mox *accuſatiuus, uniuerſam*, non eſt in libro manuſcripto.

Sed parum prouiſum, ni copiæ in caſtra conueherẽtur,

rapi permisere.] *Scribēdum meo iudicio, Sed paruũ pro-uisum, ni copiæ in castra conueherentur, rapi permisere. Nam accusandi casu dictum est hic prouisum, à uocabulo prouisus,us,ui,quartæ inflexionis. Sic libro 16. Dispositu prouisuq; ciuilium rerum peritus.*

Sed paruum prouisum, pro modicā prouisionem.

Vtramq; Rheni ripam.] *Accusatiuus utramq;, non est in libro manuscripto.*

Iusta belli ciuilis externiq; facie obstupefecerant obsessos.] *Scripsimus,iuxtà,ut sit aduerbium similitudinis,pro æque,quod tamen quidam iusta scribunt. Sic libro primo, Nam in pace causas & merita spectari,ubi bellũ ingruat, innocentes ac noxios iuxtà cadere.*

Quod duabus legionibus sitũ, uix quinq; millia armatorum Romanorũ tuebantur.] *Difficilis locus est. Codex Budensis habet,quod duabus legionibus situm uix v. millia armatorum tuebantur. Igitur genitiuus Romanorum suppostititius uidetur. Vt paucis dicam mentē meam,diuino sic legēdum,Quod duabus legionibus,tum uix quinq; millium armatorum,tuebantur. Quod, scilicet uallum,tuebantur,scilicet Romani,duabus legionibus, tũ uix quinq; millium armatorũ. Id est, quæ duæ legiones uix quinque millium armatorum erant,hoc est,uix continebant quinq; millia armatorum.*

Sibi quæq; gens consistunt.] *Lego, Simul quæq; gens consistunt. Nam suprà quoq; librarius quodam loco sibi scripsit pro simul, quemadmodũ antè monui. Mox est in uolumine manuscripto,Oppositis pleriq; scalis.*

Perfugæ captiuiq; docebant struere machinas.] *Castigaui,materias.*

Duoetuicesimæ legionis legatus.

Dillio Voculæ duodeuicesimæ legionis legato tradit.] *Nos, duoetuicesimæ legionis legato tradit.*

Adsciri

Adsciri in societatem Germanos.] Reposuimus, *Acciri in societ. Germanos.*

His inter se uocibus insistentes.] Codex regius, *His inter se uocis insistentes*, Forte *uotis.*

Ordeonius exemplaria omnium literarum.] Illic, *Exēplares omnium literarū. Exemplares*, subauditur, *literas.* Exemplares omnium literarum.

Pleræq; ciuitates aduersum nos armatæ.] Illic, *aduersum nos arma.* Placet lectio uulgata. Nam alioqui uerbū *cœperunt*, aut simile subaudiendum foret.

Incognita illi cœlo siccitate.] Illic, *incognita cœlo siccitate*, hoc est illi cœlo Germanico.

Ductus à Vocula exercitus.] *A* præp. erasimus. nam subintelligitur.

Auctus est Germanorum numerus.] Nos, *Auctus & Germanorum numerus.* Et pro *etiam.*

Nauem arripiunt.] Emendaui, *Germani multa cū strage nostrorum, nauem abripiunt.*

Vt Menapios & Morinos & extrema Galliarū quateret.] Nos, *quaterent.*

Quos gens Germanicæ originis eiurata p. R. n. A. uocarent.] Liber Matthiæ Coruini, *quos gens Germanicæ originis eiurata patria Romanorū nomen Aggrippinenses uocarentur.* Forte legendum, *Quòd gens Germanicæ originis, eiurata patria, Romanorum nomine Agrippinenses uocarentur.* Vel, *quòd se Germanicæ originis, eiurata patria, Romanorum nomine Agrippinenses uocarent.*

Romanus miles periculorum ignarus.] Malim, *periculorum gnarus.*

Nuncijs promißis fidem legionum conuellens.] Addidi particulam *&*, hic in primis necessariam, *Nuncijs & promißis*

promißis fidem legionum conuellens.

Is error Romanis addit animos.] Datiuus Romanis nõ est in exemplari Bud.

Soluere obsidium legionum eodem impetu potuisset.] Nos, eo impetu potu.

Et suis uictoria prouenisset.] Illic, promouisset.

Vt depositis impedimentis sarcinisq;.] Vt particula nõ est in libro manuscripto, poteśtq; abesse.

Et minari asseuerant.] Castigauimus, Et minari adsueuerant.

Ne tempori deessent.] Verba militum ad obsessos.

Credita per utrunq; exercitum fama.] Malim edita.

Effusus in luxum & ep. & n. coetus, ueterem in Ordeonium iram renouauit.] Reposuimus, Effusi in luxum & epulas & nocturnos coetus, ueterem in Ordeonium iram renouant.

Cum iam Vitellius occidisset.] Codex regius habet, occurrisset. Emendaui, corruisset.

Mixtus Cattis, Vsipijs.] Illic, Mixtus & Cattis, Vsipijs. Scripsi, Mixtus ex Cattis, Vsipijs.

Is praeerat prouinciae.] Verbũ praeerat, nõ legitur illic. Tũ expone, Is prouinciae, nequaquã turbidus, hoc est ipsi prouinciae ingenio, id est, ob ingenium, uel, ex ingenio.

Vulgus alimenta in dies mercari solitũ, cui una ex rep. annonae cura.] Hae duae dictiones, cui una, non extant in manuscripto codice. Et mutant meo iudicio sensum. Nam Tacitus uult dicere, ex Repub. annonae cura, scilicet existente. Hoc est quia cura annonae pertineret ad Rempub. Vt sit haec locutio similis illi, libro 18. Et quibusdam uicinis colonijs inuidiae aemulatione. Subauditur existente. Sic libro primo, Seu nihil militi, seu omnia cõcederẽtur in

ancipiti

ancipiti republica. Subauditur, futura. In *literis* Tiberij *Cæsaris, quarum sententiam* Tacitus *recitat libro tertio, sic scriptum est:* At Hercule *nemo nescit, quòd* Italia *externæ opis indiget, quòd uita populi* Ro. *per incerta maris & tempestatũ, cotidie uoluitur, ac nisi prouinciarum copiæ & dominis, & seruitijs, & agris subuenerint, nostra nos scilicet nemora, nostræq; uillæ tuebuntur?* Hanc P.C. *curam sustinet princeps.*

Eius nomen epistolis edictisq; præferebatur.] Castig. *proponebatur.*

Ius penes Mutianum *erat.*] Verbum *erat, erasimus.* Infrà *scripſ. quo die.*

Tum forte ducti, per quos redderẽtur bello rapta.] Ex *hac clausula nihil est in* Budensi *uolumine præter duas uoces,* Tum *rapta. Dormitauit hic librarius.* Forte, *tum qui rapta, quiq; æra.* Subaudi, *creati sunt uel electi.*

Tertio *Iuliano.*] *Paulo antè habes,* T. Iuliano.

Ipsi Publio *animus in periculis.*] Et *hic codex* Budensis *mutilus est.* Nam *duas uoces,* Ipsi Publio, *non habet.* Forte *legendũ, neq; animus.* Nec *est illic paulopòst ablatiuus dato.* Expone, Signo *ultionis, id est, in signum ultionis in accusatores, petit à* Cæsare Iunius Mauricus, *ut cõm. principal. p. senatui faceret.*

Consulendũ tali super re princeps respõdit.] Reposui, Consulendum *tali super re principem respondit.*

Senatus inchoantibus primoribus, iusiurandum concepit, quo certatim omnes magistratus, cæteri ut sententiam rogabantur, deos testes aduocabãt.] Regium *exemplar habet,* Omnis *iniens magistratus; cæteri sententiam rogabantur.* Lego, Omnis *iniens magistratus, cæteri sententiam rogabantur, deos testes aduocabat.* Nunc *clara*

erit ſententia, ſi ſic diſtinguas, Senatus inchoantibus primoribus, iuſiurandum cōcepit, quo certatim omnis iniens magiſtratus(cæteri ſententiam rogabantur) deos teſtes aduocabat, Nihil ope ſua factum, quo cuiuſquam ſalus læderetur, neque ſe præmium aut honorem ex calamitate ciuium cepiſſe.

Iuſiurandum magiſtratum ineuntis.

Et *Nomium Actianum*] Nos, *Nonium Act.* Item, *In Vibium Criſpum.*

Sponte ex S.C. accuſationē ſubiſſe.] *Hæc uerba ſignificant accuſationem Craſſorum ex ſenatuſconſulto decretam, quam ſponte ſubierit Aquilius Regulus. Alioqui legerem, Sponte ex ſe accuſationem ſubiſſe.*

Signatus, & ſacerdotio fulgens.] Forte, *deſignatus, & ſacerdotio fulgens.*

Inteſtabilior.

Cum interim inteſtabilior & ſæuior exortus eſt.] *Inteſtabilior pro deteſtabilior. Horatius in ſecūdo Sermonū, Inteſtabilis & ſacer eſto. Tacitus Annalium libro quinto de Aemylia Lepida, Quanquam inteſtabilis, tamen impunita agebat.* Paulopóſt eodem libro de *Tiberio, Inteſtabilis ſæuitia, ſe obtectis libidinibus.*

Ad cædem deſtinaretur.] Nos, *deſtinarentur.*

Prenſare commanipularium pectora ceruicibus iniecta.] *Prenſare uerbum deleuimus, & pro commanipularium, ſcripſimus, cum manipularium, pro iniecta, inuecti. hoc modo, Vt uerò huc illuc diſtrahi cœpere, metus per omnes, & præcipua Germanici militis formido, tanquam ea ſeparatione ad cædem deſtinarentur, cum manipularium pectora ceruicibus inuecti, ſuprema oſcula petere, hoc eſt petebant. Inuecti, ſignificat impetum ceruices ſociorum amplexantium.*

Spernunt oblatos agros.] *Addidimus pronomen ſibi,*

Spernunt oblatos sibi agros.

Si pauca suprà petiero.] *Aut, suprà repetiero. Vt libro decimosexto, De C. Petronio pauca suprà repetēda sunt. ceu uulgo legitur. Aut pauca repetiero. Nisi quis malit, subrepetiero. Vt sit uerbū eius formæ cuius est, Prodeambulo, prosubigo, repromitto, adobruo, & quod apud Liuium reperitur, superincido.*

Neque modica cupiens, sed affinitate Vitellij anxius.] Codex Matthiæ Coruini, *Neque modica cupido si affinitate Vitellij anxius. Is cr. s. Forte scribendum, Neq; modice cupidus. Affinitate Vitellij anxius is, crebris sermonibus tent.*

Cecidisse Galerianum consobrinum eius generumq;.] Illic legitur, *cessisse.* Scripserim, *Cæsos esse Gal. consobr. eius generumq;.*

Cēturio à Mutiano missus.] Particulā *à*, submouimus.

Gaudio clamoribusq; cuncta miscebant, indulgētia uiri, & adulandi libidine.] Fœdus lapsus est in duobus istis uocabulis, *indulgentia uiri*. Castigauimus, *indiligentia ueri*, hoc est, quòd forent indiligentes in perscrutanda ueritate rei. Indiligentia ueri.

Militesq; & centuriones quosdā punit.] Nos, *punijt.*

Ni pater exemplum præbuisset.] Illic, *Ni parens e.p.*

Bono esse animo iubet.] Verbum *iubet*, non est in codice manuscripto. Verum illic legitur *attollere*, quemadmodum & nos scripsimus.

A' quatrimis & fontibus omnibus'que hausta pluere.] Dij boni quàm est hæc clausula prodigiosis mendis obsita. Restituimus, *Aqua, riuis & fontibus omnibus'que hausta perluēre.*

Et secundum cespitem redditis extis.] Nos, *Et super cespitem*

cespitem redd. extis.

Et in interna mala fregissent.] Præpositionē, in, crasimus. Paulopost, hic Lingon. Forte, ille Lingon.

Attamen interfuere quidam Vbiorū Turingorumq́;.] Castigaui, Tungrorumq́;.

Cæsas legiones, uastatam Italiam, capi tum maxime urbem.] Emendaui, capi cummaxime urbem.

Cummaxime.

Oēs exercitus suis quenq; bellis destineri.] Nos. distin.

De reliquijs Vitelliani exercitus dubitauere.] Illic legitur, reliquis. Subaudi militibus.

Insidusq; legionibus.] Non est in codice Budensi. Sicut nec ablatiuus artibus, paulopòst.

Eadem rursus omnia.] Castig. Eadem rursus numina.

Adeo nos, si fortuna in præsens uirtusq; deseruit.] Vocabulum, uirtusq;, non est in libro manuscripto.

Tolerant nunc maxime inopiam obsidiumq́; apud Vetera legiones.] Emendaui, Tolerāt cummaxime inopiam apud Vetera legiones.

Centurio denique aut miles.] Reposui, Centurioq́; aut miles.

Tutori Treuiro augentur excubiæ?] Nos, Agentur excubiæ.

Si nō fuit, pro si non licuit.

Vt si uobis non fuit cordi, me duce hæc castra incorrupta & intemerata seruari, at certe pollui fœdari'que à Tutore & Classico ne sinatis.] Fœde hunc locum interpolatū ausim iurare. Nam datiuus cordi, nō est in exemplari regio, nec sex istæ dictiones, certe pollui fœdariq; à Tutore &. Sed tantum, At Classico ne sinatis. Dixit autem Tacitus imitatione Græcorum, Si non fuit, pro si non licuit: nam ἐςὶ pro ἔξεςι illi usurpant: uobis me duce hæc castra incorrupta & intemerata seruari, at Classico ne sina

ne sinatis. Q. D. Aequius feram si alius quispiã id faciat. nam Classicum quum prouincialis sit, ista non decent. Totam sententiam sic legeris, Te Iupiter optime maxime, quem per octingentos uiginti annos tot triumphis coluimus, Te Quirine Romane parẽs urbis, precor ueneror'q;, ut si uobis non fuit, me duce hæc castra incorrupta & intemerata seruari, at Classico ne sinatis.

Herennium & Numium legatos uinciri satis uisum.] Liber manuscriptus habet, Herennium & Numisium. Id accipiendum de Numisio Ruso, cuius suprà hoc ipso libro fit mentio. Legati, inquit, legionum Mumius Lupercus & Numisius Rufus uallum murosq; firmabant. Et infrà, Annumerabor Numisijs & Herennijs, ut omnes legati uestri, aut militum manibus, aut hostium ceciderint. Itaq; reposuimus hoc loco, Numisium.

Aut qui ipsos leu. ab. prof.] Volumen manuscriptum habet, at qui. Malim, ac qui ipsos. Mox nos, Ad quintum ferè lapidem coorti Germani.

Reuulsæ imperatorum imagines, innexa signa.] Pro innexa, legitur in codice regio, inbora. Conijcio fuisse scriptum à Tacito, symbola. Reuulsæ imperatorum imagines, symbola, signa. Imagines. Symbola. Signa.

Metu futuri.] Nos, metus futuri. Quando neque subire conditiones, metus futuri, neque palàm aspernari conditio præsens sinebat.

Delectus è propinqua consultis.] Castigaui, Delectus è propinquis consulta responsa'que ut internuncius numinis portabat.

Claudius Labeo Bethasiorũ Turingorumq; & Neruiorũ tumultuaria manu restitit.] Nos Tungrorũq;. Itẽ paulopòst, ex primoribus Tungrorũ, pro Turingorum.

Vigens

Vigens rerum.] Reposui, *ingens rerum*. Sic libro primo dixit, *ingens animi*, Sed fœmina ingens animi, munia ducis per eos dies induit.

Lætum militibus idem nomen.] In manuscripto codice est, *ide nomen*. Fortasse scribendum, *id nomen*.

Quod bello caput, unde uis auspiciumq; peteretur.] Nos, *Vnde ius ausp. pet.*

Caracatium.] Illic utrobiq; *Caracates*.

Naua flumen. *Quia pontē Nauas fluminis abruperat.*] Nos, *Nauæ fluminis*. Apud Bingium Naua Rheno miscetur.

Montibus & Mossela amne septum.] Reposui, *Montibus aut Mosella amn. sep.*

Paulum moræ in assensu.] Castig. *in ascensu*.

Redigeret prædam in fiscum.] Posset etiam legi, *Redigeretur præda in fiscum*. Nam uolumen Matthiæ regis habet, *redigeretur*. Mox est illic, *posito ciuium bello*.

Primum illorum stipendiorum & sacramenti diem haberent.] Scripsi, *Primum illum stipend. & sacr. diem haberent.*

Ne quisquam alienum seruitium.] Nos, *Nec quisquā alienum seru.*

Aut minoribus quàm nunc tribunis, parabantur exercitus.] Castig. *parabuntur*.

Aut uoto stare.] Liber manuscriptus tantum habet, *aut uastare*. Fortaßis, *aut clàm stare*.

Nā Germanos qui ab ipsis spernētur.] Nos, *sperētur*.

Nisi ex reliquijs Germani exercitus.] Reposui, *Germanici exercitus*.

Non imperitia militum, sed adolescentuli.] Duas dictiones, *militum sed*, exemimus, ut legatur, *Ausuros rursus uenturos'que in manus, non imperitia adolescentuli, uerba &*

ba & conciones, quàm ferrum & arma meditantis, sed Ciuilis & Claßici.

Quàm quòd uos Gallici fœderis oblitos prædixerim.] Malim, prædixi, propter scripturam codicis Budensis.

Tutor & Claßicus Ciuilis suis quisque locis pugnam ciebant.] Addidimus particulam, Tutor, & Claßicus, & Ciuilis, suis q.l.p. ciebant.

Cerialis ut incuria prope res afflixit.] Nos, rē afflixit.

Flagrantißima cohortium suarum integra manu, & è Chaucis.] Ablatiuum, manu, deleui. Expone, Non inualidus, flagrantißima cohortium suarum, id est, quæ inter cohortes ardentißima erat, integra. Subaud. existente.

Galbiaci in finibus Agrippinensium.] Nos, Talbiaci. Quidā Tolbiacum appellant, ut Antoninus in itinerario, & alij. Paulopòst, Turingosq́;. Nos, Tungrosq́;. Tolbiacum.

Fauore militum anxius est.] Verbū est erasimus. Mox, ut non pro spe sua accipitur. Nos, excipitur.

Quis è cœlis fauor.] Volumen regium non habet è cœlis, sed celis est. Scripsi cœlestis fauor.

Illi elapso in prauum artu.] Castigaui, Illi elapsos in prauū artus. Mox, posse integrare. Saubaud. salubrē uim.

Denique peracti remedij gloriam penes Cæsarem esse.] Liber manuscriptus habet, parati remedij. Fortaßis legendum, patrati. Sic libro sequenti, Nec omnia patrandi, fiducia. Patrati remedij gloria.

Respexit pone tergum è primoribus Aegyptiorum n. Basil.] Illic non est è præp.

Timotheus quæsitus qui in Pontum meassent.] Castigaui, Timotheus quæsitis qui in Pontum meassent. Mox nos, Sinopen.

Præcepitq́; nauigaturis.] Reposuit, Præcipitq́; nauig.

Hæc de

Haec de origine & aduentu dei.] Scripsi, Haec de origi- ne & aducctu dei, quo uocabulo etiam suprà usus est.

Aduect' us, ui.

Aut salus Galliarum in discrimẽ uerteretur.] Reposui, in discrimine uert.

Simul, simplicitatis ac modestiae nomine.] Aduerbium simul, non est in exemplari regio. Omittiq; potest.

IN LIBRVM XXI.

ET praeliantis utriusque rebus militia clarus.] Codex Matthiae regis habet, Et praeliatis utriusq; rebus. Opi- nor legẽdũ, Et priuatis utriusq; rebus, militiae clarus. Hoc est, etiã priusquã pater esset imperator factus, ac ipse Cae- sar. Sic lib. 19. Nãq; Flauius Sabinus aetate prior, priuatis utriusq; rebus autoritate pecuniaq; Vespasianũ anteibat.

Priuatis utriusq; rebus.

Atque ipse ut superior sui iam crederetur.] Et hic lo- cus prorsum est uitiatus. In manuscripto libro legitur, Atque ipse ut superior unam crederetur. Nec haec lectio bene habet. Opus est ad diuinationem confugere. Suspi- cor scribendum, Atq; ipse ut superiori uia ingrederetur, decorum se promptumq; in armis ostendebat. Hoc enim melius placet, quàm si legamus, Vt uberior materia prae- beretur, ut, pro quando.

Tres tum in Iudaea legiones.] Illic, Tres cũ in Iudaea leg. Lego, Tres eũ in Iudaea legiones. Atq; sic castigaui.

Tradidit è Syria duodecimam, & abductos Alexan- dria.] Poscente id sensu, scripsimus, Tradidit & Syria duodecimam & adductos Alexandria duoetuicesimanos tertianosq;.

Aucto in Barbarum morem cognomento.] Accusati- uus morem non est in codice Budensi. Nos quoque sustu- limus. Nam sic & libro quinto loquitur, Ciuitas potens,

septa muris, neq; in Barbarum corrupta, sed cōditoris Seleuci retinens.

Sunt qui tradūt Aßyr. cōuenas.] Nos, *Sunt qui tradāt.*

Mox proprias urbes Hebræasq; terras.] Regium uolumen habet, an mox pr. urb. H. terras. Scripsimus, ac mox proprias urbes H. terras.

Conditam urbem Hierosolymam nomine suo fecisse.] Illic, *conditæ urbi, Hierosolymam nomine suo fecisse.* Reposuimus, *conditæ urbi Hierosolymam nomē è suo fecisse.* Appositiue Hierosolymam, nomen.

Et id genus hominum & inuisum deis.] Emēdauimus, *Et id genus hominum ut inuisum deis, alias in terras auehere iussum.*

Seu quod de septē syderibus.] Nos, *è septē syderibus.*

Ac plerisq; cœlestium uim suā & cursum septimos per numeros cōmeare.] Mutauimus in hunc modū. *Ac pleraq; cœlestiū, ui sua et cursu septimos per numeros commeare.*

Hi ritus.] Forte, *Ritus quoquo modo inducti.*

Et persuasio cœlestium.] Particulam &, submouimus. *Eademq; cura, & de infernis persuasio.*

Septentrionē è latere Syriæ longe prospectant.] Nos, *à latere Syriæ.*

Vt quisque ramus intumuit, si uim ferri adhibeas, pauent.] Particula, *si*, non est in codice Budensi.

Fulminis iactu arsisse.] Nos, *fulminum.*

Siue herbas tenues, aut flores.] Volumē Matthiæ Coruini habet, *Siue herbarbas tenus aut flores.* Lego, *Siue herba tenus, aut flore.*

Et Bellus amnis Iudaico mari illabitur.] C. Plinius historiæ naturalis lib. 36. cap. 26. *Pars est, inquit, Syriæ quæ Phœnice uocatur, finitima Iudææ, intra montis Carmeli*

radices paludem habens,quæ uocatur Candebœa. Ex ea
Belus amnis. creditur nasci Belus amnis,quinq; M. spatio in mare pro=fluens iuxta Ptolemaidam coloniam.

Circa cuius os coniectæ arenæ admixto uitro in uitrũ excoquuntur.] Pro uitro scripsimus nitro. Hanc excoquẽ=di uitri rationem refert Plinius quẽ modo allegaui loco, de Belo fluuio loquens. Lentus hic, inquit, currit, insalubris potu,sed cæremonijs sacer:limosus, uado profundus, non nisi refuso mari harenas fatetur. Fluctibus enim uolutatæ nitescunt,detritis sordibus. Nunc & à marino creduntur astringi morsu, non prius utiles. Quingentorum est pas=suum nõ amplius littoris spatium. Idq; tantum multa per secula gignendo fuit uitro. Fama est appulsa naue merca=torum nitri,quũ sparsi per littus epulas pararent,nec esset cortinis attollendis lapidum occasio, glebas nitri subdi=disse. Quibus accensis permixta harena littoris, translucẽtes nobilis liquoris fluxisse riuos, & hanc fuisse originem uitri. Ibidem Sidonem uocat officinis uitri nobilem.

Modicum id littus.] Nam ut ex Plinio modo retuli, Quingentorum est passuum,non amplius.

Et egerẽtibus inexhaustũ.] Scripsi,sed egerẽtibus inex haustũ.nã ultima proxime præcedẽtis dictiõis litera est,s.

Hierosolyma gentis caput.] Nos, Hierosolyma genti caput.

Dum Aßyrios penes Medosq; & Persa Oriens fuit, despectißima pars seruientium postquã Macedones præ potuere. Rex Antiochus demere superstitionem.] Distin=ximus,despectißima pars seruientium. Postquam Macedo nes præpotuere,rex Antiochus.

Inde uulgatum,nullas intus deûm effigies.] Nos, Inde uulgatum,nulla intus deûm effigie,uacuam sedem & ina=

nia

nia arcana.

Regnum ab Antonio Herodi datum uictor Augustus auxit.] Opinor *scribendum, sanxit.*

Et cõprimere reos ceptantem.] Codex Budensis nõ habet *reos ceptantem, sed receptantẽ.* Castigaui, *Et comprimere ceptantem.* Cõprimere *pro opprimere. Sic libro præcedenti, Caninefatem tumultum compressurum.*

Ac sæpius aduersa excepere.] Illic, *aduersa excipere.*

Inter duas æstates.] Præpositionem *inter, submouimus.* Nam *sensus est, Duas æstates tenebat, hoc est, per duas æstates.* Mox *est illic, præter* Hierosolymam.

Pace per Italiã parata.] *Malim, pace per Italiã parta.*

Nam duos colles immensum editos.] *Vsurpat immensum aduerbialiter. Sic lib. 5.* Nunciauere *accolæ* Euphratem *nulla imbrium ui, sponte & immensum attolli.*

Inter deuexa in centenos uicenosq; attollebantur.] Volumen *Matthiæ* Coruini *tantum habet, in centenosq;.*

Præuiderant conditores ex diuersitate morum crebra bella.] Nos, Prouiderant.

Quem & Barbagioram uocabant.] Lego, Bargiorã. Bargioras.
Hebraicum uocabulum est, significans filium Gioræ. Cæterũ *&* Iosippus *Simonẽ uocat* Gioræ *filiũ, nõ* Ioannem.

Ducenta mil. fu. acce.] In *Budensi uolumine, sexcenta millia fuisse accepimus.*

Cum prealtis paludibus arma equiq; haurirentur.] Illic, *arm equi.* Forte, *arma, equi, haurirentur.*

Omissa plerunq; fronte.] *Liber manuscriptus habet, diuersa.* Forte *legendum, dimissa.* Infrà, *Et dira omnia obuersari.* Forte, *dira omina.*

Præuidisse, campos madentes.] Illic, *præuisa.* Fortaßis, *prouisa.* Quæ *prouideri astu ducis oportuerit, prouisa,*

cāpos madētes, & ipsis gnaros, paludes hostibus noxias.

Et Germanis ut eluderent lacessentibus.] Emēdaui, Et Germanis ut elicerent lacessentibus.

Prælium exæquatur.] Illic, æquatur.

Sic uelut ablato amne.] Nos, abacto amne.

Et centum tredecim Treuirorum senatores.] Liber manuscriptus pro tredecim habet X I I I. & deest uocabulum senatores. Fortasse legēdum, Centum alij Treuirorū.

Vt ipse & Vera sorore eius genitus.] Codex regius habet, Vt ipse & Verax sorore eius genitus.

Paucisq; militibus, Cæteri se munimentis defendere.] Illic, Paucisq; militibus eminentis defendere. Fortasse legend. Pauci è militibus se iumentis defendere, pro defendebant. Infrà tantum est illic, hinc ipsi exercitui minor cura disciplinæ.

Prætoriam triremem flumine Impio.] Liber regius, flumine impia. Restitui locum, flumine Luppia. Nam Bructeræ nationis erat Velleda, ac fines Bructerorum Luppia alluit. Meminit amnis Luppiæ lib. I. Ductum, inquit, inde agmen ad ultimos Bructerorum, quantumq; Amisiam & Luppiam amnes inter, uastatum, haud procul Teutoburgiensi saltu.

Domum Velledæ traxere.] Castigaui, donum Velledæ traxere. Nam huic uirgini subinde dona mißitabantur. Vnde superiore libro Mumium Lupercum legatum legionis inter dona missum Velledæ narrat Tacitus.

Complet quod biremiū.] Addidi particulam, &, Complet & quod biremium. Nam sequitur quæq;.

Spatium uelut æquoris electum.] Budense exemplar habet, ceptum pro electo. Lego, captum. Sicq; scripsi.

Quo Mosæ fluminis amnē Rhenus Oceano affundit.] Illic

Illic, Vt Mosæ flu. Lego, Vbi Mosæ fluminis am. R. O. a. Proinde sic castigaui.

Is flumine secundo.] Illic, Is flumen secundum. Scribo, ijs flumen secundum.

Sic prouecti.] Castigaui, Sic præuecti. Nam transisse significat.

Cum interim fluxu autumni.] Reposui, Quum interim flexu autumni. Flexus autumni est quũ autumnus uergere incipit & inclinari. Sic flexum ætatis uocat Cicero. Flexus autũni. Flexus ætatis.

Vi fluminis desferebantur.] Liber Matthiæ regis habet differebantur, hoc est in diuersas partes ferebantur. Vtitur hoc uerbo Tacitus Annalium tertio, Nam quò pertinuit nudare corpus, & contrectandum uulgi oculis permittere, differriq; etiam per externos, tanquã ueneno interceptus esset? Rursum libro quarto, Differtur per manipulos, Tacfarinatẽ omnes notũ tot prælijs consectentur. Differri.

Respicerent Rhætos Noricosq;, cæterorũ onera socio rũ.] Inseruimus particulã, &, & cæterorũ onera sociorũ.

Sibi non tributa, sed uirtutes & uiros indici.] Malim simpliciter: Sibi non tributa, sed uiros indici. Nisi quis malit, sed iuuentutem & uiros indici.

Scinditur Nabaliæ fluminis pons.] Volumen Budense, Scinditur flabalie fl. pons. Scripserim, Vabalis fluminis pons. Tacitus libro secundo, Nam Rhenus, inquit, uno alueo continuus, aut modicas insulas circumueniens, apud principium agri Bataui, uelut in duos amnes diuiditur, seruatq; nomen & uiolentiam cursus quâ Germaniã præuehitur, donec Oceano misceatur: ad Gallicam ripam latior & placidior adfluens: uerso cognomento Vahalem accolæ dicunt, mox id quoq; uocabulum mutat Mosa flumine, eiusq; immenso ore eundem in Oceanum effunditur. Vahalis fluminis pons.

IN LIBELLVM DE SITV, MORIBVS, & populis Germaniæ.

BEATVS RHENANVS AD LECTOREM.

DENVO relegi hoc de Germanis opusculum, quod anno 1519. contuleram cum exemplari non scripto, sed impresso tantum. Id tum communicauit mihi Hieronymus Artolphus medicæ rei consultus, & profuit locis non paucis. Addidi rursum quædam ex annotationibus illis collati quondam codicis, de quibus hic statim admonebitur lector. Nec in alijs sentẽtiam meam celabo. Fuissem autem paulo prolixior, ni iuuenis eruditus Andreas Althamerus hunc libellum proprijs commentariolis, ut audio, nuper illustrasset.

Ergo obseruandum hoc in primis, quòd quum Tacitus tam exacte Germaniam descripserit Germaniæq; populos, nusquam tamen uel Francorum uel Toringorum facta mentione, uerisimule sit in Chaucis Frãcos, in Sueuis olim Toringos latuisse, nec tam insigneis tũ extitisse quàm fuerunt postea. Siquidem fieri non potuit, ut istos ignoraret Tacitus, quem ferunt Belgicam Galliã curasse, & in Germanijs prouincijs, hoc est prima & secunda fuisse cõstat, id quod ipse de se testatur in hoc opusculo, quum inquit, Vidimus sub diuo Vespasiano Velledã diu apud plerosq; numinis loco habitã. At in Bructeris habitabat Velleda ad amnem Luppiã. Porrò nobiliores tantũ populos enumerat Tacitus, ut quũ latißime patere Lygiorũ nomen scribit in plures ciuitates diffusum, subdit, Valentißimas nominasse sufficiet. Et alibi inquit, Angriuarios & Chama-

uos à tergo Dulgibini & Chasuari cludunt, aliæq; gentes haud perinde memoratæ. Sed de his in nostris rerum Germanicarum libellis plura.

Latos sinus & insularum immensa spatia cōplectens.] Hæ insulæ & hi sinus Francos nobis dedêre & Saxones, aliasq; gentes quasdam quæ ex litoralibus & insularibus nediterraneæ factæ sunt.

Mōtis Arnobæ.] Artolphi codex habet, Abnobæ, quēadmodū & Plin. uocat. Apud Martianū Capellā ad uouē legitur pro Abnobæ. De hoc diximus rerū Germanic. li. 3.

Quod unū apud illos memoriæ & annaliū genus est.] Sic de Arminio Cheruscorū principe Tacitus noster in calce libri secūdi Annaliū, Caniturq; adhuc, inquit, barbaras apud gētes Græcorū annalib. ignotus, qui sua tātū mirantur, Rom. haud perinde celebris, dū uetera extollimus, recētium incuriosi. Eginhardus de Carolo magno, Barbara, inquit, & antiquißima carmina, quibus ueterū regum actus & bella canebantur, scripsit, memoriæq; mandauit. Carmina, hoc est cātiones apud Germanos.

Tuistonem deum terra editum & filium Mannū.] Aeditio uetus quam Artolphus mihi commodarat, habet, ei filium Mannum, Vt sic legi distinguiq; uerba poßint, Celebrant carminibus antiquis (quod unum apud illos memoriæ & Annalium genus est) Tuistonem deum terra editum. Ei filium Mannum originem gentis conditoremq;, Manno treis filios aßignant.

Equorū nominibus proximi Oceano Ingæuones.] De his appellationibus multa diximus libro tertio rerum Germanicarum, in principio, decimumquartum Plinij caput è quarto uolumine explicantes. Mox exemplar cum quo pridem contuli, habebat, Quidam ut in licētia uetustatis.

Quorum relatu quem Baritum uocant, accendunt

 animos

animos.] Barritus istius post Tacitum meminit Ammianus Marcellinus in descriptione pugnæ, quam Iulianus Cæsar habuit cum Alemannis apud Argentoratum, libro 16. Cornuti, inquit, & Brachati usu præliorum diuturno firmati, eos iam gesta terrentes Barritum ciere uel maximum, qui clamor ipso feruore certaminum identidem exoriens paulatimq; adolescēs ritu extollitur fluctuum, cantibus illisorum. Vbi lego, eos iam gesturientes Barritum ciere. Subauditur Alemannos. Et mox, ritu extollitur fluctuum cautibus illisorum. Sed tamen Artolphi liber habebat, Barditum. Veluti sit à uerbis quæ Germani uuort ippellant tractū uocabulum. Nisi debet esse Blarritum. De cātu Germanorū præliū ineuntiū Tacitus noster lib. 20. Vt uirorū, inquit, cantu, fœminarū ululatu sonuit acies.

Ab illo constitutum nominatumq; ἀκρινίπριον.] In exēplari illo cum quo contuleram meum codicem, sic scriptū erat, acriniprion. Lego, ἀσυπύργιον, hoc est astypyrgion. Vt Asciburgium inde sit deductum, una tantum syllaba mutata, ceu uulgo facere mos est in non intellectis. Vrbem Græcis ἄσυ significat, & πύργος turrim siue propugnaculum. Notum est Astypaleæ uocabulum diuersis insulis ac ciuitatibus tributum. Pyrgorum quoq; nomen notum ex Strabone, Stephano, Antonino. Porrò non dubito quin Burgum illud Germanis tam frequens in appellationibus oppidorum & arcium, παρὰ τὸ πύργος desumptum sit: quando maiores nostri multa uocabula sunt à Græcis mutuati, ut & nonnulla à Romanis, ac ab Hebræis paucula. nam omnes hodie linguæ mixtæ sunt. Nec uero de Græcis dictionibus quas usurpant in uernaculo sermone Germani, quisquam mirabitur, qui proditum hoc à diuo Hieronymo meminerit in Traditionibus Hebraicis

ἀσυπύργιον

Burgum.

braicis in Genesim. Legamus, inquit, Varronis de antiquitatibus libros, & Asinij Capitonis, & Græcum Phlegonta, cæterosq; eruditißimos uiros, & uidebimus penè omnes insulas, & totius orbis littora, terrasq; mari uicinas, Græcis accolis occupatas, qui, ut suprà diximus, ab Amano & Tauro montibus, omnia maritima loca usq; ad Oceanum possedere Britannicum.

Et tantum ad impetum ualida.] Scribit Iustinus Parthos intolerandos fore, si quantus his impetus est, uis tanta & perseuerantia esset. Id etiam de Germanis dici potest, quantum ad perseuerantiam attinet, præsertim quoties proprijs auspicijs bella gerunt. Tradit Florus alpina corpora humenti cœlo educata habere simile quiddam niuibus suis, quæ mox ut caluere pugna, statim in sudorem eant, & leui motu quasi sole laxentur. Cæterum quod de Germanis hic prodit Tacitus, etiam Gallis Liuius tribuit, tanquam similis sit utriusq; gentibus corporum habitus. Nam apud hunc libro octauo quartæ decad. T. Quintius COS. ad pugnam cum Gallis fortiter ineundam milites Romanos inflammans, Iam, inquit, usu hoc cognitum est, si primũ impetũ quem feruido ingenio & cæca ira effundunt, sustinueritis, fluunt sudore & laßitudine membra, labant arma, mollia corpora, molles, ubi ira consedit, animos sol, puluis, sitis, ut ferrum non admoueas, prosternũt. Rursum Liuius libro quarto dec. eiusdẽ, Labor & æstus, inquit, emollida & fluida corpora Gallorum, & minime patientia sitis, quum decedere pugna coëgisset, in paucos restantes impetum Romani fecerunt, fusosq; compulerũt in castra. Iterum libro quinto dec. eiusdem, Sol, inquit, ingenti ardore torrebat minime patientia æstus corpora Gallorum. Apparet igitur inter Gallos illos ueteres &

Germanos mire conuenisse quantum ad naturam quum corporum, tum animorũ attinet. Enimuero satis indicat Cæsar commentario sexto, iam tum Gallos ob propinquitatem & trãsmarinarum rerum notitiam multa ad copiã atq; usus largientem, imbelliores redditos, ac paulatim assuefactos superari, multisq; uictos prælijs, ne se quidem ipsos cum Germanis uirtute comparare. Vnde Tacitus in uita Agricolæ Britannos cum Gallis comparans, In deposcendis, inquit, periculis eadem audacia, & ubi aduenere, in detrectandis eadem formido. Quòd tamen in uetustißimos illos Gallos minime competere potest, de quorum fortitudine post missas in Asiam colonias apud Liuium libro octauo sic loquitur T. Quintius COS. in oratione quadam, Non me præterit milites, omnium, quæ Asiam colunt, gentium Gallos fama belli præstare. inter mitißimum genus hominum, ferox natio peruagata bello prope orbem terrarũ, sedem cepit. procera corpora, promissæ & rutilatæ comæ, uasta scuta, prælongi gladij. ad hæc cantus ineuntium prælium, & ululatus, & tripudia, & quatientium scuta in patrium quendam morem horrendus armorum crepitus. omnia de industria composita ad terrorem. Hæc ille. Rutilarum comarum magnorumq; artuum argumento Caledoniam Britanniæ habitantibus Germanicam originem uendicat Tacitus. Nanque rutilæ Calidoniam, inquit, habitantium comæ, magni artus Germanicam originem asseuerant. De cantu Germanorum quum pugnam sunt conserturi, habes apud Tacitum. Ituri, inquit, in prælia canunt. Et alibi, Vt uirorum cantu, fœminarum ululatu sonuit acies. Ergo quis negabit Celtas illos uetustißimos Germanis similes & uere Germanos fuisse? ut plane dubium sit num sicut Belgi-

cas reg

cas regiones, id quod Cæſar tradit, ita etiam Celtarum terras olim ſuis Germani ſiue Teutones colonijs repleuerint. Nam propria Regulorum nomina, apud Liuium Lutarius, Dorolacus, Combolomarus, apud Cæſarem Litauicus, & Ambactorum uox pro clientibus Germanicam etymologiam habent. De Belgarum nominibus minus mirandum. At dij boni quantam mutationem affert tempus, educatio, diſciplina. Gallos lõga pax adeo emollijt, ut dicas ſtirpem illam ueterum Celtarum prorſus exoletam eſſe. Id quod apud Germanos Saxonibus accidit præcipue & Germaniã ſecundã incolẽtibus nationibus, quæ tamen primum Francorum, deinde Saxonum bellicoſiſsimarum gentium ſoboles exiſtunt. Nihil uerò pugnatius olim Saxonibus. Galli certe miteſcere cœperunt poſteaquam prouinciales facti ſunt. quia Romani præſidijs externorum militum Gallias ex maiori parte tutabantur, operam dantes ut ipſi prouinciales quieti & ocio per uoluptates aſſueſcerent. quod tam ſedulo factum eſt in Gallijs, ut non modo Romanorum mores induerint, ſed etiam linguã acceperint ſua faſtidita ac nomen. unde Lotharingi omnes hodieq; ſe Romanos, ſuamq; linguam Romanam, uelut à Romanis acceptam appellant. Hanc artem mitigandi ſubiugandi'que populos qua Romani ſuum in prouincijs diuerſis imperium ſtabiliendo ſunt uſi, prodit Tacitus in uita Agricolæ de Britannis agens, quos is laudando caſtigando'que eò adduxerit, ut qui modo linguam Romanam abnuebant, eloquentiam concupiſcerent. Inde etiam, inquit, habitus noſtri honor, & frequens toga, paulatimq; diſceſſum ad delinimenta uitiorum, porticus & balnea & conuiuiorum elegantiam. Id'que apud imperitos humanitas uocabatur, quum pars

ſeruitu

seruitutis esset. Hactenus ille. Quod nos de Gallis diximus, idem Tacitus in uita Agricolæ docet ijs uerbis, Gallos quoque in bellis, inquit, floruisse accepimus. mox segnitia cum ocio intrauit, amissa uirtute pariter ac libertate. Hæc illic. Magnam itaque mutationem in Gallis factam uidemus, quorum imperium post Romanos Franci inclyta Germanorum gens potißimum occupauere. At Germani sui similiores permanserunt. & quanquam post illam infelicem apud Tolbiacum pugnam, quo tempore diuisa in duas factiones Germania Franci ostijs Rheni, Alemanni fonti eiusdem amnis propinquiores uelut duo proci de Gallia contenderunt, uictoribus Francis aliquan diu parere coacti fuimus: tamen quum & Carlingorum stirps exoleuisset, qui post Merouingos in Gallia regnarunt originis Germanicæ, iam'que Parisiorum comes Hugo Capetus inuasisset principatum, respirauimus paulatim & in pristinam nos libertatē ipsi uendicauimus. Nec uerò est quur Gallos istius mutationis pœnitere debeat, quando optimas leges, disciplinam ac ciuilitatem à Romanis acceperunt. adeo nocuerunt deuictis à se populis quum magnus Alexander tum Romani. Nos auitæ ferociæ pluſculum retinemus.

Cœlo solo'ue assueuerunt.] Suetonius Paulinus Othonianarum dux partium, quo nemo illa tēpestate militaris rei callidior habebatur, apud Tacitum nostrum libro 18. spatium ac moras trahendi belli suadens, Germanos ait, quod genus militum apud hostes atrocißimum sit, tracto in æstatē bello, fluxis corporibus mutationem soli cœliq; haud toleraturos. Ac uidemus Italos, Hispanos, ac etiā hodie Gallos in alienis terris cōmode habere, nostrateis contrà ad omnē plerunq; externi cœli afflatum languescere.

Eæq;

Eæq; solæ & gratißimæ opes sunt.] Sic & de Geryone Hispanorum rege scribit Iustinus, *Armenta*, inquit, *Geryonis quæ illis temporibus solæ opes habebantur.*

Serratos Bigatosq;.] Nota argenti, inquit Plin. lib. 33. cap. 3. fuere bigæ atq; quadrigæ, & deinde Bigati Quadragatiq; dicti. Porrò argēti bigati ex Gallis Boijs, item ex Liguribus Romā allati sæpe fit mentio Liuio. Nec aliter apparet Serratos ab impressa serræ nota appellatos.

Vix uni alteri'ue caßis aut galeæ.] Nihil ambigo quin esse debeat, galea. proinde & sic emendauimus. Occasionē errato dedit mox sequens uocabulum quod incipit ab e litera. Paulopòst, *Centeni ex singulis pagis.* Illic legitur, Centum.

Consilij quàm formidinis arbitrantur.] Locutio Tacito familiaris, de qua antè admonuimus in castigationibus Annalium, & in eius operis initio.

Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauent.] Restituimus, exugere, nostrum secuti iudicium. Quia uerò particula, nec, non erat in codice cum quo contulimus, arbitror scriptum fuisse, *Nec illæ numerare, exugere'ue plagas pauent.*

Inesse quinetiam sanctū aliquid & prouidū putant.] Hoc etiā Romanis uisum. Nam autor est Suetonius Aul. Vitellium Catthæ mulieri uelut oraculo acquiescere solitum. Proinde quum illa uaticinata fuisset, ita demū firmiter ac diutißime imperaturū, si superstes parenti extitisset, creditur Vitellius matri cibum dari prohibuisse. Fieri potest ut Aurinia fuerit, quam ille Romanarum legionū in inferiori Germania præfectum agens, aliquando consuluerit, aut certe iam petitus rerum postea cōsulendam curarit. Nam Velleda Bructera fuit.

Vidimus

Vidimus sub diuo Vespasiano Velledam.] Hæc uirgo Bructeræ nationis erat, ad quam nō facile quisquā admittebatur. Habitabat enim in edita turre. & delectus è propinquis consulta responsaq; ut internuncius numinis portabat. Sic enim eum Taciti locum lib. 20. castigauimus.

Lucos ac nemora consecrāt, deorūq; nominibus appellant.] Quando uerò deorū maxime Mercurium colebāt, ut mox dictum est, & prodit Paulus Diaconus à Langobardis Vuodam appellatum Mercurium, cogitandum an Odonis sylua der Odenuualdt à Mercurio nomē habeat, ut à Marte Martianum nemus der Schuuartzuualdt.

Nec iußi conueniunt.] In Artolphi codice legitur, nec iniußi cōueniunt. Vt sit sensus, Sæpius uocandos priusquā ueniant. quod ab illis suapte sponte nō fiat. Mox est illic, Quibus tamen coërcendi ius est.

Sin placuit, frameas cōcutiunt.] Sic Tacitus noster lib. 21. de Germanis Batauisq; Cl. Ciuilis orationem sibi placuisse demonstrantibus, Vbi, inquit, sono armorum tripudijsq;, ita illis mos, approbata sunt dicta.

Tanquam scelera ostendi oporteat dum puniuntur, flagitia abscondi.] Sic apud Liuium lib. 9. quartæ decad. Sp. Posthumius Albinus C O S. populum alloquens, Minus tamen, inquit, esset, si flagitijs tantū effœminati forent (ipsorum id magna ex parte dedecus erat) à facinoribus manus, mentē à fraudibus abstinuissent. Et mox, Illorū eum, cum quibus in omne flagitium & facinus coniurauit, nō suum iudicet. Rursum infrà, Illo uno collega castigare se noua flagitia, & priscos reuocare mores posse.

Tum eum in ipso concilio uel principū aliquis, uel pater, uel propinquus.] Exemplar illud sic habebat, Tum in ipso concilio uel principum aliquis, uel ipsi, uel propinqui. Scri

qui. Scribendum arbitror, Tum in ipso concilio uel prin cipum aliquis, uel ipsi propinqui scuto frameaq́; iuuenem ornant. Itaq́; pronomen, cum, expunximus.

Pleriq́; *nobiliū adolescentium petūt ultro eas nationes quæ tum bellū aliquod gerunt.*] Apud Liuium lib. 2. quar tæ dec. Philippus Macedonum rex obijcit Aetolorū prin cipi Alexandro, in colloquio, quòd Aetoli pro lege hunc morem antiquitus seruent, ut aduersus socios ipsi suos pu blica tantum autoritate dempta, iuuentutem suam militare sinant, & contrariæ persæpe acies in utraq́; parte Aeto= lica auxilia habeant. Quoties autem hodieq́; contingere uidemus, ut in contrarijs aciebus ab utraq́; parte Germa= nica auxilia conspiciantur?

Et ut facilius inter ancipitia clarescant, magnumq́; co mitatum nō nisi ui belloq́; tueare.] Reposuimus indidem, ut, particula deleta, pro clarescāt, clarescunt, & pro tuea re, tueātur. Et facilius inter ancipitia clarescūt, magnū q́; comitatum non nisi ui belloq́; tueantur.

Nam epulæ & conuictus quanquam incompti, largi tamē apparatus.] Sustulimus dictionem, conuictus, quæ in eo codice non erat. Nam integer sensus est, si legas, Nam epulæ, & quanquam incompti, largi tamen apparatus, pro stipendio cedunt. Paulopòst est illic, Ipsi hebent mira diuersitate naturæ.

Mos est ciuitatibus ultro ac uiritim conferre principi= bus.] Pro ac uiritim ex priori collatione reperi script um in margine uoluminis mei, sed literis penè fugienti bus exolescētibusq́;, acuirium siue ecuirium. Dubito num po= tius germana sit lectio, equitium, hoc modo, Mos est ci= uitatibus ultro equitium conferre principibus. Nam mox inter dona primum equi locum habent. Electi, inquit,

equi. Porrò dignum in primis principe hoc honorarium
Equitium. *donum est. Significat autem equitium, equorum armentum. Nunc apte sequitur de cæteris pecoribus, quæ præcipue ad esum spectant. Vel armentorum, uel frugum, quod pro honore acceptũ, etiam necessitatibus subuenit. Expone, quod armentorum uel frugum, nisi libeat subaudire, pronomen id, aut aliquid.*

Nullas Germanorũ populis urbes habitari satis notum est.] diutius retinuere Germani priscã illam & rudem simplicitatem. Nam & Athenienses pagatim olim habitasse priusquam in unam urbem contribuerentur, Liuius autor est. Et ex Trogo refert Iustinus, Gallos à Massiliensibus Græcis, usum uitæ cultioris deposita & mansuefacta barbarie, & agrorum cultus, & urbes mœnibus cingere didicisse. Tunc, inquit, & legibus non armis uiuere, tunc & uitem putare, tunc oliuam serere cõsueuerunt. Adeoq; magnus & hominibus & rebus impositus est nitor, ut nõ Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græciã translata uideretur. Hactenus ille. Verum Germanis nihil tale contigit, quia mediterranei sunt, & Oceanus ille Germanicus nauigatu periculosus, ac ignotus, raris ab Italia Græciáque nauibus aditur. Et Galliæ quidem posteaquàm in numerum Romanarum prouinciarum uenerunt, cultiores factæ sunt. at de Germania in prouinciam redigenda cogitauit quidem Augustus, & tentauit aliquid Drusus Germanicus, posterioribusq; seculis Posthumus, & alij quidam Germaniæ paticulam quæ est inter Menum, Nicrum, & Rhenum aliquandiu possederunt, uerum res successu caruit, amissa strenue recuperãtibus Germanis. Deinde post ingentem illam cladem ad Tolbiacum uicum Vbiorum acceptam, ita pressere nos Franci, ut

respirare

respirare non licuerit, donec exoleta stirpe ueterum Frãcorum, auspicijs primum Othonis Saxoniæ Ducis & Chuonradi Ostrofranci atq; Henrici Saxonis, mox Magni illius Othonis qui inter Imperatores Germanicos primum obtinet locum, in pristinam libertatem nos ipsi uindicauimus. Tum urbes in prouincijs quum ad Rhenum, tum ad Danubium iam olim occupatis sitæ, amplificari paulatim, & uici ueteris Germaniæ, de quibus Tacitus loquitur, mœnibus cingi cœperunt. Iudæam quoque uicis abundasse, Tacitus autor est, quum inquit li. 21. Magna pars Iudææ uicis dispergitur.

Colunt discreti ac diuersi, ut fons, ut cãpus, ut nemus placuit.] Hinc crebræ locorũ app. à bach, feld, & holtz.

Fibula, aut si desit, spina consertum.] Sic Carolum illum Magnum tradit Eginhardus festis diebus usum fibula aurea sagum astringente. Erat autem Germanici cultus is princeps longe retinentissimus.

Hoc paratus equus, hoc data arma denunciant.] Illic manifeste scriptum erat, renunciant, quod ego certe non mutassem. Nam renunciare etiam declarare est. Renunciantur consules, quum declarantur. Hoc docet nos Plinius Cæcilius in Panegyrico, quum inquit. Tuo iudicio consules facti, tua uoce renunciati sumus: ut idem honoribus nostris suffragator in curia, in campo declarator existeres. Neque uero re semper iterationem significat in compositis. Renunciare.

Sic uiuendum, sic pereundum.] Diuersam lectionem ex annotatiunculis reperio, nempe hanc, Sic uiuentes, sic parientes accipere se. Tum legerim, reddant, atque sic distinxerim, Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma renunciant: sic uiuentes, sic parientes, ac-

cipere se quæ liberis inuiolata, ac digna reddant, quæ nu rus accipiant. Vt referatur ad uxores. nam & boues pariunt. Et pluratiue sequitur, agunt, nullis conuiuiorum illecebris corruptæ.

Nemo enim illic uitia ridet. nec corrumpere & corrumpi seculum uocatur.] *Quanto sanctiores fuere nobis ethnici? Nam quotusquisque hodie uel uitia non ridet, uel quantumuis enormibus flagitijs non prætexit illud, Sic seculum est. Si quis aliena matrimonia contaminantem aut puellis illudentem damnet, statim audit, Sic seculum est. Si bonus uir pessimam istam potandi consuetudinem reprehendat, mox adest qui excuset quòd sic hodie seculum sit. Si quis improbet morem quo iuuenes in militiam temere proficiscuntur ad nullum non scelus patrandum erudiendi, huic mox dicetur, Sic seculum est. Si quis miretur sacerdotum in parandis præbendis insatiabilitatē, audit, sic seculum est. Si quis immodicū immortalium studium in parandis diuitijs, quæstum illicitum, atque contractuum iniquitatem detestetur, huic tanquam nescienti allegabitur, Sic nunc seculum est. In summa, nullis non erratis, nequitijs, criminibus, obtendimus, Sic seculum est. Dissimiles igitur maioribus nostris uitia ridemus nobisq́; blandimur, & corrumpentes ac corrupti, decipientes alios ac circumscribentes culpam in seculum reijcimus. Codex alter habebat, uocantur.*

Nec ulla orbitatis pretia.] *Apud Germanos non erant qui senes orbos captarent. qualeis multos Romæ fuisse produnt autores. Hi sic ambiebant ac colebant eos qui liberis caruissent, ut nihil esset tam seruile quod spe hæreditatis aut legati potiundi non paterentur. Vnde de corruptis urbis Romæ moribus disserens Ammianus Marcellinus refert suo seculo uile existimatum, quic*

quid extra urbis pomerium natum fuiſſet, præter orbos & cœlibes: nec credi poſſe qua obſequiorum diuerſitate colantur homines ſine liberis Romæ, *ut his qui patres ſunt, tanquam in capita mendicorum acerbius cœlibes dominentur.* Captatorem notat in Paradoxis Cicero, *quum inquit, Quem nutum locupletis orbi ſenis nõ obſeruat? loquitur ad uoluntatem. quicquid denunciatum ſit, facit. aſſentatur, aßidet, miratur.* Indicat Auſonius Burdegalenſis *eum cui non ſit hæres, captatoribus obnoxium exiſtere, quum canit,*

Et captatoris præda eſt, hæredis egenus.

Plinius Iunior *quadam ad* Caluiſium *epiſtola,* M. Regulum *tanquam impudentem ac ſceleratum captatorem depingit, talium uulturum aſtutiam ſatis exprimens.* Tacitus *noſter Annalium libro* 14. *de* Pomponio Syluano: *Valuitq; pecunioſa orbitate & ſenecta, quam ultra eorum uitam produxit, quorum ambitu euaſerat. Itaq;* Romæ *erat aliquod orbitatis pretium, quum ſic colerentur ab hæredipetis orbi ſenes opulentiq;.* Verum *integritas Germanorum neſcia fuci, nihil tale admittebat.*

Crebræ ut inter uinolentos rixæ.] Hoc de Germanis, *qui* Rheno *propiores ſunt accipiendum. Sic Annalium libro primo de* Marſis, *Ac ne pax quidem niſi languida & ſoluta inter temulentos. Alioqui legere malim, ut inter uiolentos. nam interiores Germani uino carebant. Et cædes & uulnera uinolentiam conſequuntur.*

· *Sed de reconciliatis inuicem inimicitijs.*] *Scripſimus, Sed & de reconciliandis inuicem, inimicis. Et paulo poſt.* Exercitatio *artem parauit.*

· Et *prata ſepararent.*] Niſi *fallunt annotatiunculæ quondam exceptæ, legitur illic,* Et *prata ſepiant.* Moxq;

non peroperosum honorem, sed tantum, operosum.

Et *graue defunctis, aspernātur.* Castigauimus, *ut graue defun. aspern.*

Summus autorum diuus Iulius tradit.] Eius uerba sunt Commentario sexto: *Ac fuit, inquit, antea tempus quum Germanos Galli uirtute superarent, & ultro bella inferrent, ac propter hominum multitudinem, agri'que inopiam trans Rhenum colonias mitterent:* Et subdit paulopost, *Nunc quòd in eadem inopia, egestate, patientiaq; Germani permanent, eodem uictu & cultu corporis utuntur, Gallis autem propinquitas & transmarinarum rerum notitia, multa ad copiam atque usus largitur, paulatim assuefacti superari, multisq; uicti prælijs, ne se quidem ipsi cum illis uirtute comparant.*

Eo'que credibile est, etiam Gallos in Germaniam transgressos.] Sane T. Liuius libro quinto primæ decad. aperte tradit, *quum Ambigatus Biturix rex Celtarum magno conatu ipse regnū prægrauante multitudine exonerare cupiens quæ iam uix regi uidebatur posse, Bellouesum ac Sigouesum sororis filios inpigros iuuenes, missurum se esse in quas dij dedissent augurijs sedes ostendisset, Sigoueso sortibus datos Hercynios saltus.* Cæterum quos Gallorum populos secum eduxerit, non commemorat nominatim, propter institutam de primum transcensis alpibus narrationem, id quod à Bellouesso factum. At mihi sit probabile è Celtis Sigouesum habuisse & Andegauos, quando horum nomen hodie'que extat in Hercynio saltu quâ Galliam aspectat. Siquidem amœnissimam uallem illam quæ est oppidulo Noppenaugiæ uicina, subiecta Cniebiso monasteriolo Benedictinæ factionis, uernacula Germanorum lingua Andegast appellat. In cuius extremo thermæ repertæ sunt ætate pa=

Andegauica uallis in Hercynio saltu.

Andegast, Andegauicæ thermæ.

trum nostrorum, recentibus uulneribus sanandis mirum in modum conducibiles. Quòd si liqueret Belouacos quoque è Belgis unà cum illo transisse Rhenum, tribueremus illis uicinam uallem quam uulgus Voluacensem uocat, quasi dicas Beluacensem, à Voluaco seu fluuio, seu oppidulo, hoc est Belouaco, ut Senonibus Gallis proximam Hercynij saltus partem, quam hæc ætas Simonis nemus cognominat. Porrò de Tectosagibus Gallis, qui trans Rhenum coloniam miserint, testatur his uerbis Iulius Cæsar commentario sexto, Itaque ea, quæ fertilißima sunt Germaniæ loca circum Hercyniam syluam (quam Eratostheni & quibusdam Græcis fama notam esse uideo, quam illi Orcyniam appellant) uulgò Tectosages occuparunt, atque ibi consederunt. Hæc ille. Cæterum penitioribus illos, cultioribus'que locis habitasse ad Nicrum fluuium argumento Decensis arcis, in nostris rerum Germanicarum libris annotauimus. Atque hic obseruandum, ab idoneis esse relatum autoribus, inde nomen Alpium ortum, quòd sua lingua montes Galli uocent Albas. Itaque montis qui Nicro fluuio uicinus est, & haud procul Rutelinga ascenditur, illa longe lateq; patens planicies, tritici in primis ferax, indubie etiamnum Albæ nomen à cultoribus olim Gallis retinet. Suspicor'que montem hunc à Flauio Vopisco designatum, quum scribit in uita Probi Imp. cæsis Alemannorum in Gallia multis millibus, reliquias ultra Nicrum, sic enim illic legimus, non Nigrum, & Albam fuisse remotas. Significat enim Probum eos qui ex Alemannis supererant, in ulteriorem Germaniæ regionem, & transnicrinam, siue ut hodie loquimur, transnecaranam atque transalbanam Ducatus Vuirtenbergensis partem

Beluacensis uallis, Vuolfacher tal.

Senonū saltus.

Tectosages.

Alba mons ad Hercynium saltum.

Fl. Vopisci locus.

ſubmouiſſe, uerſus Danubium, cui propter ſecuritatem Galliarum præſtabat illos eſſe uiciniores quàm Rheno. Et Rhætiæ prouinciæ ſteriliori minus erat periculi à Germanis. Siquidem de Albi inclyto flumine non uidetur accipiendum, quem à recentioribus Albiam uocari haud ignoro. Sub Auguſto certe ſemel contigit ut Albis eſſet limes imperij Romani, qui mox Varo Quintilio occiſo uix in Rheno ſtetit. Et Tacitus notum olim fuiſſe dicit, ſed nunc, inquit, tantum auditur. Neq; enim poëticæ laudes Claudiani Panegyriſtæ ad hiſtoriæ ueritatem ubiq; ſunt trahendæ. Quanquam uero Probus ipſe in epiſtola ad ſenatum gloriatur ſubactam eſſe omnem quà tenditur late Germaniam, nouemq; reges gentium diuerſarum ad ſuos pedes ſtratos iacuiſſe: arbitror tamen quod de ſubmotis reliquijs indicat Vopiſcus, accipiendum de Alemannis potius quàm Germanis inferioribus: cum quibus & Francis aliter interuenire pax potuit, nempe per fœdus aut certas conditiones. Igitur de numero fertiliſſimorū Germaniæ locorū circū Hercyniū ſaltū, in quibus Tectoſages ſeu cæteri Galli cōſederūt, iſta Alba eſt, pars poſtea Martianarum ſyluarū. ſic enim pluratiue Marcellinus appellat, indicās per has Iulianū Aug. trāſiſſe, quū Danubiū ex Rauracis adiret nauigaturus ī Illyricū.

Manet adhuc Boiemi nomen.] Velleius Paterculus Boiohemum uocat. Heimum ſiue heim Germanica dictio patriam ſignificat & domicilium. unde nuſquam non obuiæ locorum appellationes in Germania. Deprauatum Pauli Diaconi codicem, in quo ſic legitur hiſtoriæ Langobardorum libro primo capite decimotertio: Dicuntur poſthæc Anthaib & Banthaib, pari modo Nurgundaib per annos aliquot poſſediſſe: tu ſic emenda, Dicun

da, Dicuntur posthæc Anthaim & Banthaim, pari modo Burgundhaim per annos aliquot possedisse. Hoc est, Antarum, Vandilorum, ut sit Banthaim pro Vandhaim, atq; Burgundionum regiones. Loquitur de Langobardis è Scandinauia progreßis. Quemadmodum enim Tacitus hic Boiemum dixit, sic possemus iuxta Latinam inflexionem, Anthemum & Burgundhemum usurpare. Sunt autem hæ ueteres Burgundionum sedes priusquam per Germaniam in Sequanos commigrarunt. Sic etiam restituenda sunt illa locorum nomina, quorum fit in lege Salica mentio circa principium, ubi mendose scriptum est à librarijs Gallicis, in loco cognominato Salechamne, Bodecamne, & Vuidocamne: quum debeat esse, Salinghaim, Bodinghaim, & Vuidinghaim: ut intelligas Salingorum, Bodingorum, & Vuidingorum uicos siue tractus. Nam Franci quum germanißimi Germani fuerint huiusmodi appellationibus inferioris Germaniæ loca, in quam primum transgreßi sunt, insigniuere. Nec aliud est ibidem Salegaste siue Vuidagaste quàm Salingorum siue Vuidingorum præfectus. Sed de his in nostris rerum Germanicarum libellis amplius. hic tantum lectorem admonere uoluimus per occasionem.

Nam nec tributis contemnuntur.] Suspicor à Tacito scriptum, condemnantur. Nam damnare Liuius etiam pro multare usurpat, ut lib. 5. dec. 4. Multos pecuarios damnarunt. Nisi quis malit, comminuuntur.

Non numeramus.] Reposuimus ex autoritate uetustioris illius editionis, Non numrauerim.

Eos qui Decumates agros exercent.] Hi agri indicari certe non possunt. Sed tamen fuere propinqui Rheno, argumento Gallorum occupantium. Mihi, quod

 antè dixi,

antè dixi, non contigit inspicere codicem uetustum manuscriptum, qui nos hic adiuuaret. Nam fieri potest ut pro Deuinates *aliquis scripserit* Deumates, *quod postea uersum sit in* Decumates. *Vt fortasse* Deuinam *accipiamus pro* Dauentria. Deuonam *uocat* Ptolemæus *in illa confusa Germaniæ oppidorum nomenclatura. Sed hic te frustra torqueas, nisi ansam cogitandi præbeat scriptura uetusta. Adiuuare quoq; poterit, quod addit,* Sinus imperij. *Ergo* Rhenus, *ut uidetur, illic sinum facit. Sed & immensorum lacuum prope* Frisios *infra facict mentionem* Tacitus. Paulopost, *ubi nos habemus,* intelligere occasiones, *illic erat* necessitates. Tacitus *lib. 1. Annalium,* Iussosq́; dicta cum silentio accipere temporis ac necessitatis monet.

Et *alijs Germanorum populis usurpatum, rara & priuata cuiusque audentia apud Cattos in consensum*

In consensum uertit. *uertit.*] *Hæc clausula sic recte distinguitur. Hoc tamen attendendum, rara & priuata audentia, septimo casu dictum esse, id est, per raram & priuatam audentiam. nam*

Verto absolute. *uertit hic absolute protulit* Tacitus, *ut quum* Annalium *libro undecimo dixit,* Ac ni cædem eius Narcissus properauisset, uerterat pernicies in accusatorem. *Sic enim illic legendum docuimus ex manuscripto codice, non* perniciem. *Et eodem libro paulo antè,* Seu forte lapsa uox in præsagium uertit. *& multis alijs in locis. Sic &* Liuius *subinde loquitur. Emenda lectionem Liuianam, libro decimo tertiæ Decadis, ubi uulgatæ editiones in hunc modum habent.* Et induratus præter spem resistendo timor hostium, ac ne uertatur in audaciam periculum est. *Et scribe,* ac ne uertat in audaciam, periculum est. *Porrò facit ad hunc locum de crine apud Cattos*

tossum

tos summittendo, quod Tacitus noster lib. 20. scribit: Ciuilis, inquit, barbaro uoto, post cœpta aduersus Romanos arma propexum rutilatum'que crinem patrata demum cæde legionum deposuit. Erat autem Ciuilis ille natione Batauus. & Cattorũ pars quondã Batavi fuere.

Proximi Cattis certum iam alueo Rhenum, q. t. e. s. Vsipij ac Tencteri colunt.] Hæ nationes omnes in ditionem postea ac nomen Frãcorum concessere, ceu Græcorum prouincias hodie Turciam uocamus. Sub inclinationem enim Romani imperij regnarunt in Germania potenter Saxones cum Toringis, Franci ac Alemanni, qui & Sueui, proprijs adhuc subiectarum aut fœderatarum nationum appellationibus discreti. Nam Frãcorum quibus Ansibarijs nomen fuerit, quibus item Salijs, meminit Am. Marcellinus. Liber qui formulam Romani imperij in Occidente continet, ostendit Ampsiuarios aliquando militasse intra Gallias, sub Magistro peditum in præsenti. Sicut & Bructeros. Dubito num Angriuarij sint.

Nunc Chamauos & Angriuarios immigrasse, narratur.] Chamaui, sicut Brisigaui. Chamauorum cohortem x 1. agentem Peami, sub duce Thebaidos militasse liber indicat de præfecturis Romanis. Ausonius in Mosella,

Accedent uires, quas Francia, quasq; Chamaues,
Germaniq; tremant.

Angriuarios iuxta Germaniæ linguæ etymon interpretari licet, aggressores. Archiepiscopus Agrippinensis Coloniæ, quæ in Vbijs est, se Ducem Angeriæ scribit, quasi dicas Angriuariæ.

Aliæq; gentes haud perinde memoratæ.] Huiusmodi gentium haud perinde memoratarum una fuere Fran

ci. qui circumiectarum nationum aucti primum imperio, deinde unà cum Alemannis superiorem tenentibus Rheni ripam, quum ipsi inferiorem poßiderent, transgreßi in Gallias, ut nulla fides regni socijs, ad Tolbiacum memorabili prælio, quo de summa rerum decernebatur, copias Alemannorum deleuerunt, duce Ludouico, quem uulgus Clodoueum appellat. Tandem etiam deuictis Saxonibus, nullo usquam resistente populo, totius propè Occidentis potiti sunt ditione. Poterunt Romani qui, ceu Iustinus scribit, finitimis populis armis subiectis primum Italiæ, mox orbis imperium quæsiuere, & hactenus esse nobis exemplo Turcæ, quorum item initio neq; obscurius quicquam, neque incertius: si modo licet citra piaculum, nostratem optiméque meritam de Christiana pietate gentem, cum truculentißimis hostibus nostris conferre: cum quibus nuper, quod bene ac feliciter uertat, iustum piumq; bellũ suscepimus, auspicijs & ductu Caroli Augusti atq; Ferdinandi Cæsaris.

Eundem Germaniæ sinum proximi Oceano Cimbri tenent.] Eundem intellige cum Chaucis. Et quia suprà dixit, In Septentrionem ingenti flexu redit: ac sequitur, Vtraque ripa castra ac spatia: minus placet quod in annotatiunculis reperi quondam collati codicis, Eundem Germaniæ situm.

Ne Parthi quidem sæpius admonuere.] Arbitror Tacitum admouere simpliciter usurpasse, quod Liuius dicere solet, admouere exercitum & admouere castra. Sanè quum ueterem Germaniam à Danubio prouinciæ Romanæ, duæ Rhætiæ, Noricum & duæ Pannoniæ: à Rheno cõtigerint, Sequanicus tractus qui Heluetios & Rauricos complectebatur, tractus Argentoratensis, in quo

Argento

Argentoratum & Selestadium ueteris Elcebi colonia, unde Elsatiæ uernaculum nomen, ac Germaniæ duæ: nihil mirum si subinde admouerunt Germani, non tam pro pulsantes pericula Romanis impugnantibus, quàm prædarum dulcedine prouincias Romanas incursantes.

Ac sæpe in ipso solo uertice ligant.] Ablatiuus ipso, non erat in Artolphi libro, meliusq; expunxeris. sed pro ligant erat, religatur. Et pro, ut hostium oculis ornantur, Et hostium oculis armantur.

Contrà Langobardis paucitas, nobilitas: quod.] Scripsimus, nobilitasq; quod plur. Mox pro Reudigni, uidebatur esse, Vendigni. Item, Suarines. Vendigni.

Quæcunq; aduentu hospitioq; dignatur.] Sic in huius libri initio dixit, minimeq; aliarum gentium aduentibus & hospitijs mixtos. Illic legebatur, quemcũq;. sub audi locum. Cogitandum an pro aduentu scribendum sit, aduectu. qua uoce etiam utitur Annalium libro 20. Hæc, inquit, de origine & aduectu dei, celeberrima. Sic enim & illic legendum pro aduentu, quemadmodum nos castigauimus. Adiuuat hic indubiam coniecturam quod præcedit, Inuchi populis arbitrantur.

Atque in splendidißima Rhætiæ prouinciæ colonia.] Putatur esse Augusta quam uulgo Vindelicorum appellant, quòd Vindeliciæ sit proxima, sed tamen in Rhætia prima. Notum etiam è recẽtioribus chronographis Licum amnem separare Baioarios à Sueuis, postquam uidelicet Germanici iuris factæ sunt prouinciæ, quum sub Romanis idem fluuius Rhætiam primam à secunda, quæ eadem Vindelicia fuit, indubie disterminaret. Ex hoc uero cognoscere potes, quàm late diffusa fuerit. Hermundurorũ natio, plurimum occupãs soli.

Paulo

Trudus. Paulopost, Et Tudri genus, legebatur, Et Trudi. Proximis sane seculis Trutonis & Trutomanni nomen apud maiores nostros auditum est. testimonio sunt ueteres donationum & contractuum tabellæ. Hincq; heroinarum Germanicarum uocabula Adeltrudis & Gertrudis, à sincero uidelicet amore fideq;.

Ac deinde Marcomani & Quadi agunt.] Liber qui continet formulam imperij in Occidente, docet postea Marcomannos Seniores & Iuniores intra Italiam sub Magistro peditum in præsenti, Marcomannos equites intra Aphricam sub Comite & Magistro equitum præsentali, Alam uero primam Quadorum in Oasi minore militasse, sub Duce Thebaidos.

Lygiorum nomen.] Quod ex Cornelio Nepote tradit Plinius, Q. Metello Celeri tum Galliæ proconsuli, Indos à rege Sueuorum dono datos, affirmat eruditißimus candidißimusq; uir Hermolaus Barbarus in quodam Pomponij Melæ codice eandem rem narrantis legisse, non à rege Sueuorum, sed Lydorum. Quid si quis à rege Ligorum scripsisse Melam putet? nam Sueuorum nomen generalius est etiam Ligios complectens. ut autor uterq; recte scripserit.

Elysios.] Cogitandum an Selisios aut Slesios fortassis hic potius scribendum sit. Nam hæ gentes mihi uidentur ad Danubium uergere. Est autem hodie Slesiorum populus insignis, unde nobis C. Vrsinus Velius prodijt Musarum alumnus, & alij complusculi literarum studijs celebres.

Trans Ligios Gothones regnant.] Inter mediterraneas aut littorales gentes, quum Langobardos, tum Gothones annumerat Tacitus. Sed mirum an ab his insulares

lares olim, an ab insularibus hi antè prodierint.

Suionum hinc ciuitates, ipse in Oceano.] *Forte melius legatur, Suionum hinc ciuitates sitæ in Oceano. Eginhardus in uita Caroli Magni Suecones recentiori uocabulo Nortmannos ostendit appellari. quum ait, Sinus quidam ab Oceano Orientem uersus porrigitur, longitudinis quidem incompertæ, latitudinis uero quæ nusquam centum millia passuum excedat, quum in multis locis contractior inueniatur. Hunc multæ circumsident nationes. Dani siquidem & Suecones quos Nortmannos uocamus, & Septentrionale littus, & omnes in eo insulas tenent.*

Efluorum gentes.] *Reposuimus Aestyorum gentes. Putauerim Aestyos esse qui Eginhardo Aisti modo citato loco dicuntur. Nam ipse pergens in narratione, At littus, inquit, australe Sclaui, & Aisti, & aliæ diuersæ incolunt nationes. Apparet autem in archetypo fuisse, Aestuorum pro Aestyorum. ex quo alius fecerit, Esfuorum. nam u pro y ueteres librarij ponebant.*

Peucinorum Venedorumq́; & Femiorum nationes.] *Castigauimus, & Fennorum nationes. Venedorum mentio quoque fit Plinio.*

Procerum connubijs mixtis.] *Conijcio sic fuisse scriptum, Sordes omnium ac torpor. Cæterum connubijs mixtis, nonnihil in Sarmatarum habitum fœdantur.*

Fennis mira paupertas.] *Apud Iornandem inuolutum atque mendosum scriptorem Finni inter mitiores Scanziæ cultores enumerantur. Finni, inquit, mitissimi. Quando uero libellus hic à Tacito Germanis dicatus est, propter studiosos antiquitatis Germanicæ non possum omittere quin Pauli Diaconi locum explicem huc pertinentem.*

tem. Is statim in historiæ Langobardicæ exordio, Scritofinnos insulæ Scandinauiæ uicinos facit. quanquam illic mendose scriptum est Scritobini. Sunt autem hæc illius uerba. Huic, inquit, loco Scritofinni, sic enim gens illa nominatur, uicini sunt. qui etiam æstatis tempore niuibus non carent, nec aliud, utpote feris ipsis ratione non dispares, quàm crudis animantium carnibus uescuntur. de quorum etiam hirtis pellibus sibi indumẽta coaptant. Hi à saliendo, iuxta linguam barbaram, etymologiam ducunt. saltibus enim utentes, arte quadam, ligno incuruo ad arcus similitudinem feras assequuntur. Hactenus ille. Non dissentiunt hæc cum his quæ Tacitus scribit, quum inquit, Sola in sagittis spes. Idemq́; uenatus uiros pariter ac fœminas alit. Quod uero dicit de barbaro nominis etymo, facile est intelligere Finnis istis à faciendo passu contigisse appellationem. nam schriten Germanis est passum facere. Emenda prodigiose corruptum locum apud Iornandem non longe à principio Gotthicæ historiæ, ubi sic habetur in uulgatis editionibus, Aliæ uero ibi gentes tres Crefennæ. tu scribe, Aliæ uero ibi gentes Scritofennæ, quæ frumentorum non quæritant uictum, sed carnibus ferarum atque auium uiuunt. Vbi tanta paludibus fœtura ponitur, ut & augmentum præstent generi, & satietatem ac copiam genti.

Scritofinni.

Scritofinni unde sic dicti.

Vt illis ne uoto quidem opus esset.] Scripsimus, opus sit. Nam uetus editio cum qua nostram conferebamus, manifeste habebat, ut. Quid si Tacitus scripsit, ut illis ne uoto quidem opus. Sed cætera iam fabulosa.

In dialo

IN DIALOGVM DE ORATORIBVS.

BEATVS RHENANVS LECTORI S.

VNC dialogum uix crediderim esse Taciti. quanquam autor quisquis fuit eius eruditissimi seculi, testatur se disertissimorum hominum sermonem repetere, quem iuuenis admodũ audiuerit, iisdem numeris ac iisdem orationibus, ut potius loqui illos ipsos lector debeat imaginari, quàm eum qui conscripsit. Sane fit hic anni sexti mẽtio Vespasiani principatus. quo tempore iuuenis fuit admodum Tacitus. Fit & mentio Mutiani, senatorumq; eloquentiũ Eprij Marcelli ac Crispi Vibij, quorũ Tacitus quoq; meminit in libris Annaliũ. Nec Iustus Fabius cui inscribitur opusculũ ex Plinij Cæcilij epistolis ignotus est. Sed haud me latet quædã etiam apud ueteres tam apte conscripta, ut antiquiora uideri queant quàm sunt. Suspicor Iuliũ istum Secundũ & M. Aprum, Maternumq; Gallos fuisse è Gallia Togata, quæ Italis Cisalpina est. Nam sic alicubi dicit Aper, Quotus quisq; quum ex Hispania uel Asia, ne quid de Gallis nostris loquamur, in Vrbem uenit, Saleiũ Bassum requirit? Paulopost idem Aper affirmat in Britannia fuisse sese. Cæterum dolendum est hunc libellum tam esse corruptũ. Quem dum percurro, luctatus sum obiter cum mendis. Verum alicubi successit res, alicubi nihil diuinando consequi potui. neque enim erat exemplar aliquod uetustius cum quo conferrem. Coniecturas quasdam hic subdidi.

Et in

Et in quem satis erat profluens.] Lego, & in quantum satis erat profl.

Et Aper cum eruditione imbutus.] Scribendum puto, Et Aper communi eruditione imbutus, contemnebat potius literas quàm nesciebat.

Quo minus offensas.] Videtur legendum, offendas, aut offenses. Mox, An ideo librum istum deprehendisti. Malim, apprehendisti.

Et ego cui desidiam aduocamur.] Forte, cui desidiæ notamur. Cui, scilicet tibi, id est à quo.

Sed & ipsum solum apud nos arguam.] Lego, Sed id ipsum. Mox, omittit studium, pro amittit.

Non hercule loricæ gladius in acie firmius munimentum.] Posset etiam legi, Non hercule lorica aut gladius.

Et adiutorium extruit.] Emendaui, Et auditorium extruit. De hoc ambitioso recitandi more, multa apud Plinium in epistolis.

Quod cum natura tua in ipsam artem eloquentiæ ferat.] Scripsimus, in ipsam arcem eloquentiæ.

Tum Vrbanus.] Castigaui, quum Vrbanus. Paulo pòst, & eruditiones. Malim, & eruditionem. Mox scripsimus, plurium eiusmodi librorum, pro plurimum.

Quia uideo etiam Graijs accidisse, ut longius absit Aeschines & Demosthenes sacerdos iste enitet.] Tres postremæ dictiones indubiè portenta sunt mendarum. Quid si legas, ut longius absit Aeschine ac Demosthene Dositheus, & si quis alius Eph. uel Mityl. conten. scl. quatit. Nam fieri potest ut Dositheus aliquis orator apud Græcos eo tempore uixerit, quo conditum est hoc opusculum. Comparat itaque ueterem Aeschinem & recentem Dositheum, si uera coniectura est, aut similem alium.

alium, nam huius mihi in mentem uenit, syllabas istarum dictionum rimanti. Id tamen exempli causa putetur dictũ. Quod sequitur, quàm Afer, intellige Domitium Afrum præstantißimum oratorem, sed tum recentem.

Isq; annus horum nos uocamus.] Lego, *Isq́; annus horum quos uocamus ann. x. complectitur, incipit Dem.*

Et ipsorum quoque Oratorum paucißima præcepta.] Emendaui, *paucißimi. nam sequitur cognouerant.*

Nec magis præfert.] Reposui *perfert.*

Et hiatus compositio.] Castigaui, *& hians compositio.* Mox sequitur, *nisi qui, pro nisi quis. Sic & Tull. usurpat.*

Nullum sit uerbum uel rubigine infectum.] Scripsi *infectum.*

Porrò ne in corpore quidem ualitudinem medici probãt, quæ animi anxietati confixit.] Opinor legendũ, *quæ animi anxietate consistit.* Mox, *lætißima quæq; antiquorum.* Malim, *lectißima.*

Omnes tamen eandem sanctitatem eloquentiæ ferunt.] Reposui *sanitatem.*

Quamuis in diuersis ingenijs esse quandam iudicij ac uoluminis similitudinem & cognationẽ.] Scribe *luminis.*

Vnde oritur illa fœda & præpostera, sed tamen frequens sicut his clam & exclamatio.] Has quatuor particulas, *sicut his clam &*, in unam confla dictionem, nempe *quibusdam*, & sic lege: *sed tamen frequens quibusdam exclamatio.* Paulopòst, *Ipsis etiam quibus utimur armis, legi poßit, utitur.*

Miratus, iratus antequã te Aper.] Expũximus, *iratus.*

Omnis cuiusdam familiæ soboles committeretur.] Restituimus, *cuiuspiam familiæ.*

Notus est nobis utiq; Ciceronis liber.] Scripsi *uobis.*

Ex multa eruditione & pluribus partibus.] Castigaui, ex multa eruditione ex pluribus artibus ex omnium rerum scientia exundat. Mox, pro non rhetorum scholis, scripsi, non ut rhe.s.

Plerisq; autem in quibus haec quoq; scientia requiruntur.] Lego, Pleraeq; autem in quibus haec quoq; scientiae requiruntur.

Nisi eum qui tanquam in aciem omnibus armis instructus sit, in forum. Tu repone, Nisi eum qui tanquam in aciem omnibus armis instructus, sic in forum omnibus artibus armatus exierit.

Vt in actionibus eorũ uix quoq; cottidiani sermonis.] Castigaui, fex quoq; cotidiani sermonis.

Sed longe magis facultate & eloquentia contineri.] Legendum, facultate eloquentiam contineri.

Non multo aetatem antecedens.] Scribe, aetãte antecedens. Mox pro deducuntur in scena scholasticorum, scripsi, in scenas.

Tanto plus aut princeps gratiae.] Castigaui, apud principes.

Non minus rubore quàm praemijs stipulabantur.] reposui, stimulabantur.

Item, Nescio an uenerint in manus nostras.] emendaui uestras.

Ita cum acciderent, ingentem eloquentiae materiã subministrabant.] Nam praecessit: His accedebat splendor rerum, & magnitudo causarum.

More hominum agit, quorum ea natura est, ut secura uelint.] Lego, nolint.

Quae etsi nunc aptior est.] Repone, arctior est.

Et municipiorum, & legationes.] Scripsi, Et munici-

piorum

piorum legationes, ac partes Italiæ periclitantibus aßiste rent. Item paulopóst, abstinuerint.

Nostra quoq; ciuitas donec errauit.] Hoc est, *fluctuauit. Ni malis certauit.*

Cum optima cito consentiant.] Hoc est, *optimæ sententiæ*. Poterat alioqui legi, & *optimi, si quis ad personam uelit referre.*

Neq; illos modus & temp. defuiſſet.] Scripſimus, Neque illis.

IN VITAM IVLII AGRICOLAE.

BEATVS RHENANVS LECTORI S.

H V N C *libellum quo soceri sui Iulij Agricolæ uitam posteritati tradidit, non esse subdititium ipsa phrasis est argumento, uerè Lydius lapis, quod dicitur, in hoc probandi genere. Scripsit autē senex. Nobis defuit exemplar uetus ad quod conferremus. Itaq; uulgatam editionem, quando aliud non dabatur, diligenter percurri, meoq́; Marte quædam errata deprehendi. Mutaui nonnulla, quædam tantum indico, lectori iudicium relinquens: id fit in ambiguis. Sunt & quæ exponuntur, obscuriora uidelicet.*

Quam non petiſſem ni curſaturus tam sæua & in u.t.] Hic in primis pro *ni curſaturus*, scribe *incurſaturus*, & *clauſulam aut quæſitiuè sic lege, quam non petiſſem,*

incursaturus tam sæua & infesta uirtutibus tempora? Aut, quod mihi simplicius uidetur, hoc modo, quã nõ petissem, ni incursaturus tam sæua & infesta uirtutibus tempora. Nunc aptè cohærent quæ sequuntur, legimus quũ Arul. *Sensus est, non petissem ueniam, ni cogerer incidere in* Do*mitiani tempora, ac referre quæ illius tyranni principatu contigere, quum omnis honestas exularet* Roma.

Legimus quum Aruleno Rustico, P*ætus* T*hras.*Heren*nio Senecioni Prisc. Heluidius laudati essent.*] Hoc *est ab Aruleno* Rustico, & *Herennio Senecione.Optimus sena=tor fuit* P*ætus* T*hrasea liberrimæq; linguæ. Vitam huius conscripsit* I*un. Arulenus* R*usticus, pulsus in exilium ea de causa.Heluidius Prisc.* T*acito nostro nõ uulgariter laudatus in initio uigesimi libri historiæ Augustæ, gener* T*hraseæ extitit, ob cuius laudationem* Herennius Senecio *capitis pœnam luit sub* Domitiano, *libris utrorumq; exu=stis. Eius* Senecionis *in fine quoq; huius libelli mentionem facit.* V*bi plura dicemus.*

Expulsis insuper sapientiæ professoribus.] Nam *pro=pter Pætum* T*hraseam & Heluidium Priscum laudatos, istius criminis occasione philosophos omnes urbe* I*taliaq; summouit* Domitianus, *autore Suetonio.*

Pauci & uti dixerim.] *Lego pauci, ut ita dixerim.*

Memoriam *prioris senectutis.*] I*ntelligit primam sene=ctutem, hoc est, crudam & uiridem.* Nam *præcedit, propè ad ipsos exactæ ætatis terminos p.f.uenimus.* Ergo *senex hunc libellum conscripsit.*

Et *commeatus.*] Hoc *est, ut posset abesse & uagari.* Mox, *nihil appetere iactationem.* Forte *leg. nihil appe=tere iactatione.* I*nfrà, quiete & otio transit, malim trãsijt.*

Ad dona temporum recognoscenda.] Restituimus, *ad*

dona

dona templorum recognosc.

Nullam ultra potestatis personam, tristitiã & arrog.] Conijcio scribendum, ubi officio satisfactum nulla ultra potestatis personam tristitia. Et arrogantiam. Nisi quis malit ultra aduerbialiter accipere pro ulterius, nulla ultra potestatis persona, tristitiã, & arrog. & auarit. Mox lego, ostentanda uirtute, pro ostentandam.

Haud semper errat fama, aliquando & elegit.] Opinor scribi debere, eligit. Nisi quis suspicetur fuisse, ferit, ut sit translatio à sagittarijs. Ibidem pro collauit, scripsi collocauit.

Vnde & uniuersum fama est transgressis.] Lego, unde & in uniuersum fama, è transgressis. Q. D. Sic narrant qui transgressi sunt.

Tunc primum.] Quemadmodum Liuius & Rusticus referunt. Alioqui legerem, quum primum.

Quam hactenus nix & hyems appetebat.] Scribo, abdebat, hoc est, occultabat.

Et posita contra Hispa.] Indubie fuit, positu, id est, positione. Sic Annalium primo de numero legionum, Quae positu regionis, à tergo illis, ac si repetinum auxiliũ Italia posceret, haud procul accirentur. Rursum lib. 5. Ille positus siderum, ac spatia dimensus, haerere primo. Expone positu, hoc est propter positum siue positionem. Hoc magis arridet, quàm ut legatur, positi.

Nec considere & exurgere.] Castigaui, nec occidere & exurgere. Infrà malim, ut uires rebellibus ministrantem. Item, alterius manus centuriones.

Et flumine.] Rhenum intelligit.

Amisit ira et uictoria.] Reposui, Omisit ira et uictoria.

Locorumq; difficultates.] Arbitror sic habuisse sincerã

lectionem, super uirtutem hostium, locorum quoq; difficultates eluctatus. Sic Annalium libro 19. dixit, niues eluctantibus.

Vt quibus bellum uolentibus erat.] Elegantißima locutio. Hoc est qui bellum uellent. Græca figura est, de qua in uestibulo operis admonuimus, & suis prætcrea locis. Sic apud Tacitum nostrum Annalium primo, ut quibusq; bellum inuitus aut cupientibus erat, lib. 15. Hæc atq; talia plebi uolenti fuere. Sicq; libro 19. ubi uulgo legebatur, cæterisq; remanere, & in uerba Vespasiani adigi uolentibus liberum fuit, nos fidem manu scripti codicis secuti, dispuncto uocabulo liberum, scripsimus, Et in uerba Vespasiani adigi uolentibus fuit. Eodem mox libro, reposuimus, Mutiano uolenti rescripsere, ubi antè legebatur uolentia. Cæterum quod hic mox sequitur, probare exemplum, id est probabat, subaudi prouincia, ac opperiri, id est opperiebatur animum recentis legati.

Tum Agricola quanquam transuecta æstas.] Lego, transacta æstas.

Sparsi per prouinciam numeri.] Loquitur de numeris militaribus.

Cuius posseßione reuocatum Paulinum.] Hoc est à qua poßidenda.

Nec laureatis quidem gesta prosecutus est.] Sic scribit de L. Vitellio lib. 19. Annalium, Ipse lauream, inquit, prospere gestæ rei ad fratrem misit.

Cæterum animorum prouinciæ prudens.] Hoc est, noscens animos prouincialium.

Causas bellorum statuit excidere.] Siue excidere pro recidere legas, siue excindere parum refert.

Nihil per libertos seruosq; publicæ rei.] Subauditur agere

agere id est agebat.

Officijs & administrationibus potius nō peccaturos.] *Subaudi ducebat uel censebat.*

Frumenti ac tributorū auctionē.] *Malim exactionem.*

Circumcisis in quæstum reperta, quæ ipso trib.] *Emendauimus, circumcisis quæ in quæstum reperta, ipso trib. g. tolerabantur.*

Nanq; per ludibriū aßide.] *Sensus est, Milites Romani cogebāt in summa annonæ uilitate prouinciales emere frumenta, quæ mox ulterioribus uenderēt, clausis horreis publicis ueluti in summa charitate, quæ res ludibrio non carebat. In causa erat Procuratorum auaritia.*

Quæ uel incuria intolerantia.] *Lego, quæ uel incuria, uel tolerantia priorum.*

Contracto exercitu multum in agm.] *Posset sic quoq; legi, imò sic legendum est, Contracto exercitu, militum in agmine laudare modestiam.*

Eoq; in bello faciles.] *Scribendum, eoq; in bellum faciles. Aut potius eoq; bello faciles. Sic enim Annalium libro primo, seditioni prōptum, dixit. Libro secundo, prælio paratam. Libro quarto, offēnsioni proniores. Eodem, Agrippina Neroni promptior.*

Medio inter Britanniam atq; Hispaniam sita.] *Medio ablatiuus est, pro in medio. Sic in Annalibus dixit, Medio temporis.*

Haud multum à Britannia differt, in melius aditus portusq;.] *Prodigiose corruptus locus est. Lego, differūt. Eius aditus portusq; per commercia & neg. cogniti. Eius, scilicet insulæ Hyberniæ.*

Portus classe explorauit.] *Opinor scribendum, prius classe explorauit, Mox mallem legere, impelleretur,*

nam sequitur, attollerent, & compararentur. Illic expones, & lætitia sua quisq; facta, id est per lætitiam. Paulo pòst, oppugnasse ultro castella adorti, malim oppugnare.

Specie ignari prudétium admonebant.] *Specie referendum est ad genitiuum prudentium. Ignaui specie prudentium admonebant.*

Aduersa cum imputantur.] Non dubito quin Tacitus, *aduersa uni imputantur. Estq; grauißima sẽtẽtia nec minus uera, iniquißima hæc bellorum conditio est, prospera omnes sibi uendicant, aduersa uni imputantur.* Hoc est duci. *Sic lib. uigesimo Annalium* Tacitus *narrat* Herennium Gallum *exercitus* Romani *legatum à militibus uerberatum, quos tum Germani profligauerant.* Victi, *inquit, quod tum in morem uerterat, non suam ignauiam, sed perfidiam legati culpabant.*

Et *arte ducis rati.*] Opinor *legendum, & arte ducis irati, nihil ex arrogantia remittere, id est, remittebant.*

Eò *ad extremum inopiæ uenere.*] Ad *extremum id est, postremo, sic etiam alibi loquitur.* Idem *usurpatur* Liuio.

Primum à Sueuis.] *Sueuici maris meminit autor noster in libello de situ moribusq; Germanorũ, & tradit ex* Cornelio Nepote Plinius, Q. Metello *Celeri tũ Galliæ proconsuli,* Indos *à rege Sueuorum dono datos, qui ex* India *commercij causa nauigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Cæterum eas Sueuorum sedes hodie* Saxones *tenent: nam horum annalibus proditur ex insulis in* Toringorum *terram eos primum applicuisse.* Et *Sueui sunt* Saxonibus *hodieq;* Toringi, *quanquam ex littoralibus mediterranei facti.*

Et *in nostram usq; ripam.*] Intelligit *sinistram* Rheni *ripam, nam dextram Germani tenebant.* Sic *libro* x x.

Annalium

Annalium, *forte nauem, inquit, haud procul castris frumento grauem, cum per uada hæsisset, Germani in suam ripam trahebant.* Hoc est in ripam Rheni dextram.

A contractu dominationis.] Lege *contactu domin.*

N*os terrarum ac libertatis extremos.*] Plerunque constructionem amat genitiui, quod alius dixisset, *terris ac libertate extremos.* Sed de hoc suprà monuimus. Mox pro *famæ*, posset etiam scribi *fama*, auferendi casu, id est, per famam defendit. Item pro *Atque*, nihil sit incommodi si quis *Atqui* legat, ut pro, & *inferiores Romani*, eo *infestiores Romani.*

Postquam cunctis uastantibus.] Scribo, *postquam cuncta uastantibus defuere terræ, & mare scrutantur.* Mox, *Soli omnium opes atq; inopiam.*

Bona fortuna quæ in tributum egerat annus, in frumẽtum, corpora ipsa ac manus, syluis ac paludibus uerbera emuniendis inter hac contumelias conterunt.] Legendum apparet, *Bona fortunasq; in tributum egerunt, in annonam frumentum, corpora ipsa ac manus, syluis & paludibus emuniendis uerbera inter ac contumelias conterunt.* Nam Tacito solenne est transponere præpositiones. Sic & hic, *uerbera inter ac contumelias*, pro, *inter uerbera ac contumelias.*

Neq; enim arma nobis aut metalla.] Arma nõ potuerũt illis deesse, qui iam in procinctu erant. Itaq; legendum, *arua*, hoc est, agri quibus adiuuentur commeatus.

Brigantes fœmina duce.] Hæc fuit Voadica regij generis fœmina, de qua suprà.

Et in libertatem non in præsentiam laturi.] Reor synceram lectionẽ esse huiusmodi, *& libertatem non in præsentia inlaturi*, pro *illaturi*. Significat prius ipsis libertatẽ

fuiſſe,pro qua adipiſcenda nō erat opus pugnare,ſed con ſeruanda. In *præſentia dixit de futuro.*

Vnde oſtentamus.] *Malim,unde oſtēdamus,ſicut mox diſſenſionibus pro diſceßionibus.* Tametſi me non latet *quid ſit diſceßio populi.*

Nullæ Romanos *cōiuges accedūt.*] Emēdaui,*accēdūt.*

Alij nobis tradiderunt.] Hoc eſt,*priores* Britanni.

Senum coloniæ.] Intelligit *colonias ueteranorum.*

Quas in æternum proferre.] Hoc de Romanis dictum eſt. *Aut ſtatim Vlciſci,hoc de Britannis.*

Coërcitum militem adhuc ratus.] Conijcio legendum, *alloquendum adhuc ratus.* Mox pro *ſupereſſe* ſcripſimus, *ſuperaſſe.*

Item fugientibus periculoſißima.] Lego, *ita fugientibus,ut ſtet comparatio.*

Nouißime id & extremo metu.] *Tu repone, nouißime,id eſt,extremo metu. Sequitur,defixere aciem:non dixit conſtituere ſiue direxere, ſed defixere, quod ſtupidis præ metu,conuenit.*

Tranſigite cum expeditionibus.] Id eſt,*finite expeditiones.exponit,quum dicit,*Imponite *quinq.ann.m.d.*

Aut cauſas rebellandi.] Id de Britannis accipiendum.

Et breuibus cetris mißilia noſtrorum uitare uel excutere.] Liuius eleganter *cetratos uocat cetris inſtructos, ſcuti ſpecies eſt,libro primo dec. quartæ,* Nocte *cetratos, inquit,quos* Peltaſtas *uocant, loco opportuno inter bina caſtra in inſidijs abdiderat. lib. 7. Cetratis immixtos auxiliares* Eumenis *tria millia ferme peditum æquata fronte inſtruxit.* Et *paulopòſt, & tria millia cetratorum,*Piſidæ *hi erant.*

Minimeq; equeſtres. Ea *enim pugnæ facies erat,cum*

ægra

ægra diu aut stante.] Corruptus locus est. Ego sic legerim & distinxerim, minimeq; equestris ea pugnæ facies erat, quum in gradu stantes, simul equorum corporibus impellerentur.

Trutulensem portum.] Suspicor scribendū, Rutupensem portum. Hic aduersus Bononiam situs est, siue Gessoriacum. Apud Ammianum lib. x x. perperam Bonna legitur pro Bononia. Mox aptius legas, exierat.

Epistolis Agricolæ actum, ut Domitiano moris erat.] Scribēdum opinor, aut relatum, aut significatum, aut lectum. Cogitandumq; num sic quoque lectio stare queat, epistolis Agricolæ relatum Domitiano, ut moris erat. Vt hæc postrema clausula testetur consuetudinem, qua res in prouincijs gestæ Cæsaribus significabantur. Paulopòst, ac nunc, non absurde legas, at nunc. Ibi pro tot militibus hostium, scripsimus, tot millibus.

Quærerent famam.] Posset etiā legi, quærerent tamen. Inferius aliquanto: Non tam obscuri suadētes simul, emendaui, non iam obscuri.

Et hic alius agens populus.] Castigauimus, & hic aliud agens pop.

Vobis nihil comperti.] Quum toto libello neminē alloquatur tanquam ad quem scripserit, mutaui uobis, in nobis. Mox pro constabant, reposuimus constabat. Nunciata constabat.

Per dispositos cursores.] Apparet Domitianū nō fuisse tum Romæ, sed in Albana uilla, aut alibi.

Testimonio Agricolæ.] Intelligite honorifica uerba de Domitiano Cæsare testamento inserta.

Quod augurio uotisq;.] Expunximus pronomē quod, ut cohæreat sententia.

Et ead

Et eadem strage tot Consularium cædes.] Nempe *Ciuicæ Cerealis, Saluidieni Orphiti, Acilij Glabrionis, Aelij Lamiæ, Saluij Cocceiani, Metij Pomposiani, & Sallustij Luculli. Suetonius autor.*

Vna aduc uictoria charus nuncius.] Emendaui, *Carus Metius.* Hic è *numero delatorum unus fuit apud Domitianum, sed omniũ sceleratißimus.* Eius *meminit* Plinius *Nepos epistola quinta libri primi, item epistola libri septimi, cuius initium,* Angit me Fanniæ ualetudo. Rursum *epistola post hanc octaua, Carum ipsi calumniam struxisse testatur, his uerbis: nihil notabile secutum, inquit, nisi forte quòd non fui reus, futurus, si Domitianus, sub quo hæc acciderunt, diutius uixisset: nam in scrinio eius datus à Caro de me libellus, inuentus est.* Cari *mentionem faciunt Iuuenalis & Martialis. Cæterum quænam fuerit ista prima uictoria, & aduersus quem, nondum reperi.* Id *quoq; nõ omittendum, uerbum censebatur, hic elegantißime positũ esse, pro æstimabatur, siue existimationem nactus erat, quemadmodum & alibi* Tacitus *usurpat.*

Et intra Albanã arcem uilam sententia Messalini strepebat.] Restitui *in hunc modum, & intra Albanam uillam sentẽtia Messalini strepebat.* Nam *mihi doctus quispiam accusatiuum arcem adiecisse uidetur, cui non placebat uilla.* At *solitus fuit* Domitianus *patres aliquando in Albanam uillam in cõsilium cõuocare.* Eo *loco* Corneliã *Vestalem incesti damnatam refert* Plinius *epistola cui initium.* Audisti'ne Valeriũ Licinianũ, *lib.* 4. Nam *quũ* Corneliam, *inquit, Vestalium maximã defodere uiuam concupisset, ut qui illustrari seculum suum eiusmodi exemplo arbitraretur, Pontificis maximi uice, seu potius immanitate tyranni, licentia domini, reliquos pontifices non in*

regiam, sed in Albanam uillam conuocauit. Hactenus Plinius. Secessum Albanum Suetonius appellat, et alij. Porrò Messalinus cuius hic fit mentio Tacito, delationes apud Domitianum factitauit, adulationis & calumniarum nomine principi gratissimus. Eum graphice & suis uere coloribus depingit Plinius Nepos epistola cuius initium, Interfui principis optimi cognitioni, libro quarto, Incidit, inquit, sermo de Catulo Messalino, qui luminibus captus, ingenio sæuo mala cæcitatis addiderat, non uerebatur, non erubescebat, non miserebatur, quo sæpius à Domitiano non secus ac tela, quæ & ipsa cæca & improuida feruntur, in optimum quenque contorquebatur. Hæc ille. Hunc Catulum Messalinum à Iuuenale notari putant eruditi satyra 8. & rursum 13. Nam illum exagitabant occisorum manes, nec usquam quiescere sinebant. Quod autem hic dicit Tacitus, intra Albanam uillam sententia Messalini strepebat, innuit dum adviueret Agricola, nec permisisse Domitianum, neq; Messalinum ausum fuisse publice quenquam accusare, quod postea fecit, sed tum secretius, nempe in Albano secessu.

Mox nostræ duxere Heluidium in carcerem manus.] Intelligit Heluidiū filium Heluidij Prisci illius à Vespasiano primū relegati, quòd imperatoriā maiestatē contemnere uideretur, deinde occisi. Rē prolixe narrat Suetonius. Fuit alioqui uir sanctissimus, sed nimiæ propemodū libertatis, quæ exitiū illi attulit. Celebrat eum longis, sed indubie ueris laudibus Tacitus noster lib. Annalium uicesimo circa principiū. Nec arbitror à paternis uirtutibus degenerasse filiū, quē abunde testatur bonū uirū fuisse, quòd à Domitiano sit interfectus. Prætexabatur causa, q. quasi scenico exodio sub persona Paridis & Oenones diuortiū

Domit

Domitiani cum uxore tractasset. autor Suetonius.

Nos Maurici Rusticiq; uisus.] Iunius Mauricus in exilium actus fuit. Vir teste Plinio Nepote, grauis, prudens, multis experimẽtis eruditus, & qui futura posset ex praeteritis prouidere. Frater huius Iun. Aurulenus Rusticus damnatus capitis sub Domitiano, quòd philosophiam sectaretur, & quòd Pætum Thraseam laudasset. Meminit eius Plinius epistola quinta primi libri, Interemit, inquit Suetonius in Domitiano, Iunium Rusticum, quòd Pæti Thraseæ & Heluidij Prisci laudes edidisset, appellaretq; eos sanctißimos uiros.

Nos innocenti sanguine Senecio perfudit.] Herennius Senecio occisus est à Domitiano accusante Metio Caro, quòd post quæsturam nullum magistratum petisset, & Heluidij Prisci uitam composuisset laudans uirum. Plinius nepos epistola quinta libri primi, de Marco Regulo delatore, Lacerat, inquit, Herenniũ Senecionem tam intemperanter quidem, ut dixerit ei Metius Carus, quid tibi cum meis mortuis? Lege de hac re epistolam Plinij cuius initium, Angit me Fanniæ ualetudo, libro septimo. Meminit quũ Iunij Auruleni Rustici, tum Senecionis Tacitus noster in præfatiuncula quam huic libello præmisit. Libet ascribere Plinij Nepotis uerba ex epistola undecima tertij libri quæ faciunt ad hunc locum. Atq; hæc feci, inquit, quum septem amicis meis aut occisis, aut relegatis, occisis Senecione, Rustico, Heluidio: relegatis, Maurico, Gratilla, Arria, Fannia.

A' quo se contra pudorem muniebat.] Videtur sic dictum, ut Liuianum illud lib. octauo quartæ dec. Et ab eadem superbia non uenire ad causam dicendam arguerent, qua iudiciũ & tribunos plebis & cõcionem reliquisset.

Item

Item illud lib. I. dec. eiusdem, Tamen quia ab satisfaciendi quoque cura imperata enixe facere uidet, ex præsenti eos potius quàm ex præterito æstimat habitu. Rursum illud libro sexto primæ dec. Criminabantur eum infestiorem agrum ab nobilitate esse, quàm à Volscis fuerit.

Sed mihi filioq; eius.] Scripsimus, filiæq; eius. Nam Agricola filium pridem amiserat. Et sequitur, id filiæ quoq; uxoriq; præceperim.

FINIS.

AND. ALCIATVS

IVRISCONS. GALEACIO VICECOMITI V. C. ET EQ. S. P. D.

MAXIMA semper apud ueteres fuit historiæ autoritas, eoq; omnibus tēporibus in honore habita, ut cum plurima uariarum rerum studia & quidem nobilissima haberentur, rerum tamen gestarum scriptores semper primas partes sibi uendicarent. Prosit corporibus medicina, publice intersit plurimos esse iurisconsultos, summo se in fastigio positos credant philosophi, de gradu deijci non sinat se militaris gloria, cedunt hæc tamen, cessereq; omnia historiæ autoribus. cum'que nulla non artium aliquo tempore male audiuerit, solam hanc professionem extra aleam esse, semper existimatum est. Eiecti urbe Roma pluries philosophi & rhetores fuere, senatusconsultis quoq; diffamati mathematici, nec medici, nisi post sexcentesimū & eo amplius annum conditæ urbis admissi, cum tamen interim Gn. Piso, Fab. Pictor,

cæteriq;

cæteriq; annalium ſcriptores, ſummam dignitatem nanciſcerentur. Si enim id genus profeſſores cur tantopere ſuis ſtudijs incumbant, diligenter animaduerterimus, non aliud certe cauſæ erit, quàm pecuniæ cupiditas. quid enim æs medicis parat, niſi abominatione digniſſimus morbus, mali'que aliqua lues? quid militibus, niſi humani generis diſcordia, rapacitas'que? quid aliud noſtrorum temporum philoſophia reſpicit? at ſola gloriæ cupiditate ſcribitur hiſtoria, nō mercenario obnoxia ſtipendio, ſed quæ ſola ſibi ipſi pulcherrimum præmium ſit. Hinc non à uiliſſimo quoq; tentata, ſed in principum ferè & illuſtrium uirorum exercitamentis fuit. ut Cæſarem Auguſtum'que mittamus, Claudiæ gentis imperatores uel à ſe, uel à potentiſſimis quondam populis geſtas res, commentarijs ſuis componere minime dedignati ſunt. patrum quoque noſtrorum memoria Turcarum regis frater Zizimus gentis ſuæ fortia facta, tametſi exul & maximis oppreſſus curis, cōplexus eſt: exemplo fortaſſe Thucydidis exiſtimauit, qui magnorum exercituum ductor relegatus eſſet, fore ut hiſtoriæ ſcriptor reuocaretur. Sicut enim militaris ars plerunq; ſuis legionibus tribuniſq; pernicioſa eſt, quæ uidelicet lubrico fortunæ ictui ſubiaceat: ita omnibus utilis hiſtoria firmiſſimo pedamento nititur: quippe qui omnia moralibus in diſciplinis à prudētioribus diſputata ante oculos proponit, & quæ ſimplici ammonitione ab illis ſint tradita, facta eſſe exēplis docet: ut quanto magis humanā mētē exēpla præceptis mouēt, tāto philoſophiæ ipſa præcellat. Exploratiſſimū id habuere ueteres. quapropter nō alia ratione Saturnum colentes, in templorū eius ianuis Tritonum imagunculas ſtatuebāt, quàm ut ab eo cepiſſe hiſtoriam, æternitatem'que illis debere deos oſtēderent,

quorum

quorum præconio fuissent celebrati: ut merito non parum Plinij Secundi sententiam damnandam opiner, potiorem historiæ Astronomiæ curam existimantis, cum puræ putæ ea sit superstitionis ars incertaq;, & plerunque falsa, quæ solis curiosorum auribus feliciter excipiatur, cum contrà bonorum ingentibus præmijs, legum in sceleſtos digna seueritate, bene beateq; uiuendi exemplis, historiæ lectione admoneamur. quæ sola profecto certissima philosophia uidetur nobis esse. Adde quòd etiam tantũ ex se iucũda est, lectorisq; gratiam sic aucupatur, ut quoquo modo scripta sit, lectio eius plurimum delectet. & sicut facta dictis priora sunt, ita res ipsas summa auiditate ut plurimum percurrimus, uerborũq; & structuræ rationem in postremis ducendã arbitramur. Quapropter qui ornatissimis uerbis dissidentes ueritati res prosequuti sunt, sophistarum infami nomine dignos tantum dijudico. quorũ nemini non celebratus Herodotus, quem historiæ, si dijs placet, parentem uocãt, princeps est. Sequitur Diodorus, Philinus, Aristides, alijq; plures, in quibus ueritatem desideres, elegantiã dicendi nõ requiras. Grauiores Latini sunt, magisq; synceri animi. idq; potissimum in eis deprendas, quo politiore stylo maioreq; doctrina sunt, eo etiã uериora prodidisse. quod omnium consensus ostendit, easdem res posteris tradentium. Qua tamen in re ut cæterorum laudi detrahere nihil ausim, ita Cornelium Tacitum nulli cedere constanter affirmauero. Non probet in Liuio Patauinitatem Asinius, exprobret Crispo mendicata de antiquarijs uocabula Lenæus, defendat Iulij Cæsaris breuitatem titulus operis, notent incuriæ Trogum, eiusdẽq; semper coloris Q. Curtiũ critici: Tacito certe nihil horũ sine cauillo obieceris. certat sermonis grauitas cum elegantia,

mauultq; aliqua animo lectoris cogitanda relinquere, quàm longis cum narrationibus oneratum dimittere. qua ratione fit, ut tametsi delicatioris stomachi lectorem, eius nunquã satietas capiat, cũ huiusmodi uiris etiã lactea Liuij ubertas plerunq; fastidio sit: ut sicut illi nõ nisi ineptè aliquid addideris, ita huic nõ nisi temere quicquam detraxeris. Sed grauior Tacitus, inflaturq; magis, siue quòd rerum dignitas hoc expostulet, siue quòd sub Vespasianis id dicendi genus magis placuerit. At Liuio Crispoq; uti ætate maioribus, ita etiam dignatione cedere Tacitum ut æquum ducam, illud certe recti iudicij nemo diffitebitur, longe lectu digniora esse, quæ hic scripserit. Bella, tribunitiæ seditiones, armorum strepitus, optimatum conspirationes, minimum ad bonos mores exemplo conducunt, quamuis & hæc quoq; Tacitus exequatur: at senatorum uarias sententias, ingentes quorundam etiam instante fato spiritus, rerum gestarum cõsilia, principum uarios motus, & pacis tempore necessarias artes apud alios non æquè offendas. Sed & nobis præ Tacito sordescet Liuius, cum ille clarorum uirorum exemplo plurimis nos præceptis instructos dimittit, quemadmodũ in caput autorum scelera uertantur, quantum nominis ex cõstantia animiq; fortitudine nobis quæramus, quàm caute cum malis principibus agendũ, quàm modestos cum omnibus esse conueniat: nisi magis mortalibus prodesse longas prodigiorum narrationes aliquis credat, procurataq; à Põtificibus portenta, tũ fusius explicatos annuos magistratus, quorũ nomenclatura uel diẽ dicẽdo eximere quis posset. Eò temeritatis progredi nequaquã ausim, tantũ uirũ uel in leuißima re ut damnare uelim. Sed cũ utrunq; summopere & probẽ & admirer, alterius tamen in delectu iudicium præpono.

Merito

Merito igitur tanti à P. Annio Tacito imperatore habitus est, ut eius effigiē omnibus in bibliothecis poni edicto mādauerit, librosq; tanta cura adseruari, ut singulis annis decuriones ciuitatum eius historiam describendam nouis exēplaribus curare iußi sint, in publicisq; archiuis seruare, ne aliquo unquam tempore deperiret. Quanquam tantum boni inuidentibus humano generi fatis, magna quoq; pars etiamnū desideretur, essetq; adhuc ἀκέφαλος TACITVS, nisi Christiani orbis Max. Pōtifex Leo X. priores quinq; libros de barbaris redemptos, postliminio ut tandē reuerterentur effecisset, quo nomine tantum illi studiosi omnes debent, quantum parenti eius Laurentio bonæ literæ, qui eas ferè solus in Italia à cæteris desertas curauit, sustinuit, tutatus est. Cæterū & quamuis à doctißimis uiris emendata uolumina in lucem uenerant, subterfugerunt tamen eorum limam errata quædam, quæ accuratū lectorē merito possent remorari. Erant & aliqua quæ tametsi castigatione non indigerent, propria tamen obscuritate studiosis incognita, operam nostram desiderare potuissent. Ea omnia ut tibi doctißime nobilißimeq; eques Galeaci morā gererē, in arctißimū libellū collecta, ad te eo animo destinaui, ut mei erga te amoris perpetuū monumētū essent: cū enim affinitate iungamur cū, & Græcis Latinisq; literis pari cura operā dederimus, cū & tu mihi studiorū hortator impulsorq; extiteris, ingratißimus certe essem, nisi singulari te quodam amore prosequerer, qua ratione etiā de me impetrare id potes, ut supra uires nihil nō aggredi te auriga moderatoreq; nō dubitē. Quāuis enim noui exēpli esse penes nostrates uiros cognoscerē, ut iuriscō sultus etiā historicos pertractaret, tua tamē autoritas præ ualuit, præsertim q̃, in hoc ueteres me imitaturū tu quoq;

asserebas, quorum Modestinus etiam periochen in Vergilium composuit, idemq́; Graece disertauit. Antistius quoq; Labeo non iuris scientiae solum, sed & alijs studijs tantum operae dedit, ut in eis etiam peritißimus haberetur: quo in albo & Seruium Sulpitium oratorem celeberrimũ eruditi omnes ponunt, Iabolenumq́;, quorũ responsis ceu gemmulis Digestorum libri creberrime resperguntur. Iure igitur clientibus horulas paucas subtraxi, succisiuisq́; temporibus quantum per frequentes aduocationum occupationes licuit, in amoena haec Taciti uireta diuerti, tum animi causa, tum ut id quantulumcunq; officij est, eius memoriae impenderem, quo clarior, intellectuq́; facilior per docta hominum ora uolitaret. Qua in re si tibi satisfacio, summum desiderij mei fructum fero: sin minus, quod tute intristi, tibi, ut in prouerbio, exedũdũ est, qui me ad intermissa grauioribus negotijs studia paulisper regredi coëgisti, in quibus id potuerim, quod canis in balneo. Vale.

EX LIBRO I.

LEGATA *non ultra ciuilem modũ, nisi quod populo & plebi* CCCCLXXXV.] *Praescriptos hosce numeros Tranquillus quadringẽties item tricies quinquies significare ostendit. Subaudiuntur autẽ ex consuetudine loquendi centena millia, quod infrà ex Liuio demonstraturus sum. Extant adhuc argẽtea numismata cum denarij nota* X. *quorum octo unam unciam pendunt, ut inde constet nostris aßibus nouem ualuisse denarium, hincq́; nummi quoq; ualorem cognoscamus, quorũ quatuor denarius complectitur. idem autem est nummus quod sestertius aeris, at mille nummis argenti sestertium*

Nummus.

neutrũ

neutro genere æstimatur: qua ratione uiginti quinq; coronatos nostros æquabit. Igitur quadringenties centena millia nummorum, quadringenties centena sestertiorum argenteorum sunt, hoc est monetæ nostræ coronatorum decies centena millia, quibus si addas tricies quinquies, hoc est, octagies septies millies coronatorum cũ quingentis, totum legatum quod Tacitus coniunctim, Tranquillus separatim retulit, confeceris: & cum tribus populi Romani x x x v. *essent, sequitur centena sestertia unicuiq; legata.*

Denis in diem aßibus animam & corpus æstimari.] *Ostendit hic locus denarium decem asses æris esse, quod diurnum stipendium erat militi, quam summam etiam Germani pedites in præsentiarum accipiunt, treis uidelicet coronatos singulis mensibus, hoc est, imperatorias libras* x I I I. *asses* x.

Germanicus agendo Galliarum censui intentus.] *Quæ regiones ius ciuitatis Romanæ non habebant grauioribus tributis uexabantur: censuali enim lege profiteri cogebantur, quot capita essent in qualibet familia, quot iugera terræ, quot seruos quis haberet, sed & de lacubus piscatorijs census soluendus erat Vlpiano Pauloq; iureconſ. Vt hic simpliciter accipiendus non sit census, cum numerus ciuiũ defertur, unde agnosci poßit qui militiæ nomina dare debeant. Hinc censiti, & censitores dicti.* Census. Censiti. Censitores.

Dum Mecœnati obtemperat effuso in amorem Batylli.] *Fuisse hunc histrionẽ ostendit quoq; Iuuen. Molli saltante Batyllo. Horatius à Mecœnate dilectum quoq;, est autor, dum ad Anacreontis puerum, cui statuam erexit Polycrates Samius, etiam Apuleio id prodente, uidetur allusisse:* Batyllus.

Non aliter Samio dicunt arsisse Batyllo

Anacreonta Teium. *subsequiturq́; ad Mecœnatē scribens: Vreris ipse miser.* Tranq. *autor est Augustum pro*
Bacclus. *stulto* Baccolum *dixisse. ipse* Bacelū *probo, quod* βάκηλος *eunuchus fuerit procerus quidem statura, sed insipiens, ut in prouerbium cesserit Suidæ. sed & Batalus odiosus qui*=
Batalus. *dam alius & turpis eodem autore fuit. de quo alij multa: hinc Verg.* *Batale cygnæas repetamus carmine uoces.* *Quas dictiones hic congessi, ut Acronis, Porphyrionisq́; in* Horat. *Sabellici in* Tranq.*incuriam detegerem.*

Aquilæ figi limosa humo non poterant.]*Dion loculum paruum esse tradit, in quo aquila aurea collocetur: eū longißimo conto præfixum in exercitu à signiferis gestari: qui ut facilius impingi terræ poßit, in acutam cuspidem desinere.*

Florentia. *Orantibus Florentinis ne Clanis solito alueo &c.*]*Fesulam quam* φαισόλω Theon *appellat, ex Hyadibus unam Fesulæ ciuitati nomen dedisse recentiores scripsere, ea à Gothis diruta, conceßisse ciues in proximam planiciem, & urbem habuisse, quæ à flore sibi Caroli Magni munificentia pro insignijs donato, nomen Florentiæ sumpserit. quæ falsa esse nedum hic Taciti locus, sed & alij autores ostendunt. Procopius à Totylla nō potuisse expugnari autor est. Sed & in fragmentis Frontini de colonijs ita*
Florentia. *legitur:* C.*Cæs.&* Ant.*&* Lepid. III VIR.*colonia Florentina deducta à* III *Viris, adsignata* L. *Iulia centuriæ Cæsarianæ in iugera* CC. *per cardines & decumanos, termini rotūdi pedales distant à se in pedes* CCCC. *Meminit &* Ptolemæus:*ut dubio procul antiquam nobilemq́; coloniam extitisse credendum sit, Francorū beneficio minime conditam. celebrat eam et* Plin. 14. cap. 3. *& in scho*=

lijs

lijs Græcis Φλωρέντια. quapropter helleboro indigere arbitror qui Eluentiam dicunt.

EX LIBRO II.

Tertia ferme uigilia insultatum est castris.] Hoc est, à 6. hora noctis. Suidas in dictione προφυλακὴ, quatuor esse uigilias seu φυλακὰς tradit in nocte, quarum una quæque treis horas habet, de his Vergil. Et noctem custodia ducit. Vigiliæ noctis quatuor.

Ne uestis serica uiros fœdaret.] Maximi precij fuisse hanc uestem illud argumento est, quòd Alexan. imp. nunquam holosericam induit. Procopius ex Indis Romanos mercatores sericum emere solitos tradit, unde uestis conficiatur, quæ olim Medica dicebatur. Celebratur & à Paulo iurisconsulto νῆμα σηρικὸν tanquam Indica species. Arcadij principis constitutione sericobaptæ usus priuatis hominibus prohibitus est, ut ferè suspicer sericas uestes non esse quibus uulgo utimur. Serica uestis. Medica.

Libero Liberæq; & Cereri ædes dedicauit.] Pro Libera Proserpinam accipiendã arbitror. Diodorus in IIII. autor est, ex Ioue Cererem Liberum genuisse. In antiquis spectationibus legitur huiusmodi epitaphium.

FAB. ACCONIAE PAVLINAE C. F. ACONII CATVLINI V. C. EX PRAEF. CONSVL. ORD. VXORI VECTI PRAETEXTATI. V. C. PRAEF. ET CONS. DES. SACRATAE APVD ELEVSINAM DEO BACCHO CERERI ET CORAE SACRATAE APVD LAERNAM DEO LIBERO CERERI ET CORAE SACRATAE APVD AEGINAM DEABVS TAVROBOLIAE ET HIEROPHANTRIAE.

Coronati compotabant. *In conuiuio coronæ aureæ magno pondere &c.*] Solebant antiqui in compotationibus coronas gestare, ut est apud Aristophanem in Equitibus ubi poeta δεῦρο (ait) κοννᾶς, στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ' ἀπολωλώς. inuehitur enim in Cratinum tanquam ebrium & insanientem. meminit & Diogenianus, unde Plauti carmen in Pseud. Quid ego uideo? cum corona ebrium Pseudolum tuum. mentio est etiã Athenæo, & alijs autoribus.

Dextræ. *Et cupere renouari dextras.*] Tacitus XVIII. ostendit dextras concordiæ signa ultro citroq; destinari ab exercitibus solitas.

Rampses. *Rampsen Aegyptiorum regem.*] Fuisse hunc in ordine 18. Hieronymus & Eusebius autores sunt, cæterum regum illius regionis inenarrabilem ferè opulentiam eo conjectari est, quod Suidas tradit, iccirco memoratu dignum, quoniam Christianæ ueritatis dogma summopere adiuuat. fuisse enim Aegypti regem Thulem (corrupte Thuris legitur apud Eusebium) qui usque ad Oceanum dominatus sit nomen'que insulæ Thyle dederit. hic cum Serapidis oraculum adiuisset, inter cætera rogauit num quisquam esset, uel futurus foret se potentior, cui respondit oraculum,

πρῶτα θεός, μετέπειτα λόγος καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς.
* Σύμφυτα δὲ τρία, πάντα καὶ εἰς ἓν ἰόντα.

Est deus in primis mox uerbum & spiritus ipse:
Iuncta simul tria sunt, sed conuenientia in unum.

Dominus. *Acerbe increpuit Tiberius cos qui ipsum dominum dixerant.*] Tametsi appellatio hæc priscis temporibus uti nimis superba, principibus non adderetur, suadente tamen fœda adulatione tandem quoq; recepta, mox etiam in priuatos transijt. notum est illud Martialis:

Edictum

Edictum domini deiq; nostri.

& Plinij in epist. ad Traianũ, uocẽ hanc identidẽ ingerẽtis. Sed et Seneca ad Lucil. Quomodo obuios, si nomẽ nõ succurrit, dominos salutamus. Mart. quoq; rursus:

Cum te non nossem, dominum regemq; uocabam.

Sed nemo certe felicius, nemo elegantius Græco poëta Pallada, hoc tetrasticho,

ἢν ὁ φίλος τι λάβῃ, δόμινε φράτερ εὐθὺς ἔγραψεν.
ἢν δ' ἂν μή τι λάβῃ, τὸ φράτερ εἶπε μόνον.
ὤνια γὰρ καὶ ταῦτα τὰ ῥήματα, αὐτὰρ ἔγωγε
οὐκ ἐθέλω δόμινε, οὐ γὰρ ἔχω δόμεναι.

Negat poëta uelle se dominum salutari, quia non habet quod det assentatori hoc modo eum salutanti. Ludit autẽ similitudine nominis δόμινε *&* δόμεναι.

Atq; illo prætẽdente sexaginta dies ad cõsultandũ datos &c.] Crimẽ adulterij ex lege Iulia publici iudicij est. expectantur autẽ sexaginta dies, quibus maritus in accusatione præfertur. qui si interim neglexerit, adulteræ pater admittitur, hinc alij, iurisconsultis autoribus. maritus autem qui matrimonium suum ita cõtemnit, ut adulteram uxorem non accuset, lege Iul. tenetur Vlpiano.

EX LIBRO III.

Post lex Papia Poppæa, quam senior August. incitandis cœlibum pœnis & augendo ærario sanxerat.] Plura sunt capita legis Papiæ. inter cætera uno cauebatur, ut qui coniuges, filios non haberent, quod alter alteri legasset, decuma parte fisco applicaretur. Hinc apud Iuuenalem, Iura parẽtis habes, propter me scriberis hæres, Legatum omne capis. debere enim sibi maritum adulter ait, quòd filios suo beneficio de uxore gignat. quam ob rem

Lex Papia. *totum legatum assequitur, quod alioquin ex lege Papia decima parte fiscus accepisset: ut mira sit in illud carmen sex interpretum negligētia. Rescriptum autem deinde est à diuis Cæs. Arcadio & Honorio in hæc uerba, Inter uirum et uxorem rationem cessare ex lege Papia decimarū, & quamuis non interueniant liberi, ex suis quoq; eos solidum capere testamētis (nisi fortasse lex alia minuerit derelicta) decernimus. tantum igitur post hæc maritus uel uxor sibi inuicem derelinquāt, quantum superstitis amor exegerit. est autem hæc lex, titulo de infirmandis pœnis cœlibatus. qui locus Disjunctionum lib. 3. à nobis plane diffusiore tractatu explicatus est.*

Vti Dianæ Leucophryene perfugiū inuiolabile foret.] Leucophryene *Fuisse huius deæ hoc cognomento aram Athenis quoque autor est Pausanias, cui à Themistoclis filijs dedicata statua fuerit. sed fani quod in Magnetibus sit pulchritudinē amplitudinemq; Strabo in 14. exequitur.*

EX LIBRO IIII.

Confarreati. *NAm patritios confarreatis parentibus genitos.*] *Legitima matrimonia ab antiquis ita celebrabantur, ut farreum libum communicarēt, & degustarent. Festus & Boëthius autores. Apuleius quoq;, Talis, inquit, mulieris publicitus matrimonium cōfarreaturus. meminit & Dionysius Halicarnasseus.*

Celium appellitatum à Cele Vibenna &c.] *Querquetulanam portam à querquetis dictam, etiam Festus scribit.* Cælius. *cæterum hic locus sic fortassè emendabitur, Cælium appellitatum à Cæle Vibenna, qui dux gentis Etruscæ cum auxilium aduersus Sabinos præbuisset, sedem eam acceperat à Tarquinio, cum Sabinis enim tunc belligeratum*

Festus

Festus quoq; scribit, & Dionysius.

Cæsar solenni a incipientis anni Kal. Ianua. epistola precatus.] Caius de uerborũ signific. Post diem, inquit, tertium Kal. Ianua. uota pro salute principis suscipiuntur. meminit huius rei & Plinius Cæcil. ad Traianum.

EX LIBRO V.

SAcrificantibus cũ his more Romano suouetaurilia daret.] Corruptus locus est, ut reponendum suspicer, Solitaurilia. Sunt hæc sacrificia quibus tres diuersæ hostiæ immolantur, taurus, aries, uerres. Sic dicta, quòd integri corporis hæc animalia sint. Solum Osca lingua totum significat. Festus. hinc solopychium Catullo. erunt fortasse quibus nihil immutandũ uidebitur, ut uox sit composita à sue, oue & tauro. sed certe nimis insolens est compositio. Solitaurilia.

EX LIBRO XI.

COgnita præuaricatione.] Præuaricator dicitur qui cum reo colludit. Marcellus ad S.C. Turpil. Accusatorum, inquit, temeritas tribus modis detegitur. aut enim calumniantur, aut præuaricantur, aut tergiuersantur. calumniari est falsa crimina intendere. præuaricari est uera crimina abscondere. tergiuersatur qui in uniuersum ab accusatione desistit. Præuaricator. Calumniari. Præuaricari. Tergiuersari.

CCCC. nummorum millibus.] Hæc summa nostro ære decem millibus ducatorum ualet, quandoquidem illud constat, mille nummis sestertium argenti æstimari, esse autem sestertium libras duas & semissem, hoc est uncias argenti triginta, quæ plus minus XXV. nostros coronatos æquant precio.

Legem Titiam flagitant.] Hac lege tenebantur aduocati Lex Titia.

cati

cati, qui mercenariam clientibus operam præstabant. inuehitur Ausonius in mollitiem iurisconsulti, eumq; deridet, quòd legem Titiam nõ metueret. quòd enim indoctus erat, nihil lucrabatur.

Vsque ad dena sestertia.] *Iurisconsulti tradunt licere aduocato in singulas causas pro honorario centum aureos accipere. hanc summam eandem cum* HS. X. *arbitror, cum centeni nummi aureo pensentur, & decem sestertia decem millibus nummorum sestertiorum ualeant. qua æstimatione consequens est æstimari aureum antiquum undecim libris, aßibus quinq; nostris, hoc est, duobus ducatis coronatis cum dimidio.*

Præfecturæ. *Proximas præfecturas corripiat.*] *Varia huiusce dictionis est significatio. Agenius Vrbicus libro de cõtrouersijs agrorum, præfecturas eos agros dici autor est, qui cum alterius iurisdictionis essent, principis placito alicui ciuitati ascribuntur. Sunt & præfecturæ dictæ, munia præfectorum. Ausonius, Præfecturarum titulo tenuere secundo. Sunt enim quatuor dignitatum in iure ciuili ordines,*

Illustres. Spectabiles. Clarissimi. Perfectissimi. *illustres, spectabiles, clarißimi, perfectißimi. ex his præfecti sunt spectabiles. ut merito dictum sit, secundum his titulum dari. Sed & non absimili significatione in Aßirijs & Medis præfecturæ erant. sic enim uertit Plin. quas Græci* νομοὺς, *Herodotus etiam* σατραπείας *appellauit, ut Lau. Valla infelicißime portiones transtulerit.*

Curt. Rufus. *De origine Curtij Rufi.*] *Sunt qui opinẽtur historiam rerum ab Alex. gestarũ huius esse, qui uulgo Q. Curtius citetur, defenduntq; indeprenso testimonio, obseruasse scilicet in antiquis codicibus. ipse Angleriæ apud Verbanũ aram marmoreã pluribus signis illustrem uidi, cum titulo Q. Curtij sextumuiri, à quo fuisset dedicata.*

Ex lib

EX LIBRO XII.

Rogata lex qua in familiam Claudiam & nomen Neronis transiret.] Eum adoptionis morē attingit, quæ per arrogationem fiebat, de qua etiam Gellius. Cæterū & nomen hic pro gentili familia accipitur. Cintius & Cic. in Topicis, Gentiles, inquit, mihi sunt qui eodem nomine uocantur. Val. Max. autor est à Q. Metello eiusdem nominis uiros exhæredatos, hoc est, agnatos, gētilesq; suos: ut inde existimem, in tribus Rom. nominibus, ut C. Iulius Cæsar, nomen Iulij familiam significare. quo exemplo mihi nomen erit Alciatus, Andreas magis cognomini quadrabit, quàm prænomini, licet nemo non contrarium opinaretur. Sed aliâs latius. Nomen.

Prædationibus & uectigalibus auxerat.] Nō hic accipienda arbitror tributa quæ ob res urbi inuectas, euectasúe soluuntur, sed potius agros uectigales intelligendum. Scribit Iulius Fronto in opusculo de limitibus agrorum, solitos ueteres quos agros de hostibus capiebant, alios ueteranis in præmia assignare: in alios colonias deducere: quosdam mancipibus in longum tempus locare, ut annuam aliquam mercedem principi darent: hos uectigales dici. Auxerat igitur his regnum Vannius. non tributis aut portorijs, quibus Germanos nunquam atteri potuisse, autorum consensu traditur. in hoc sensu uectigalium mentio est etiam iurisconsultis. Vectigales agri.

Sycambri traiecti in Gallias fuere.] In Menapijs consedisse, ex autorum lectione deprehendi, ut hi sint qui nunc Geldrenses, quasi Galli rhenenses uocantur, Nimagum Venloem'que pagos habent, & Vahalem Rheni attingunt. Sycambri, Geldrenses.

Agrippinam imperatore genitam, sororem & matrem

& con

& coniugem eius qui rerum potitus sit &c.] Si imperatorem quales erant ante occupatam rempub. accipiamus, non ita magnum erit exemplum: si pro principe, falsum: quandoquidē Germanicus Agrippinæ pater dominationē nunquā assumpserit. Igitur sciendū inter Cæsares & im-
Cæsares. peratores & Augustos multum interfuisse. Cæsares dicti qui Augustæ maiestatis hæredes designati essent, administratione rerum illis interdicta, nisi aliquam fortasse prouinciam Augusti iussu administrandā haberēt. hinc nulla eis donatiui militibus dandi facultas erat. in comitatu eos solum habebant, quos princeps tribuisset. Paulò maior im-
Imperatores. Augusti. peratoris dignitas, qui licet infrà Augusti fastigium positus, eiusq; arbitrio bella gereret, summam tamen potestatem in magistratus inq; milites habebat, iusq; illi indicendi belli erat. solo itaq; imperatoris nomine decoratus fuit Germanicus. Sicut à Galba Piso Cæsar solum nuncupatus est. Cæsarum imperatorumq; creandi potestas militibus concessa. primum Maximinum posthabita senatus autoritate milites Augustum fecere. Hæc ex Amiano, Lampridio, & constitutionibus.

Refertur de pœna fœminarum quæ seruis coniungerentur.] Senatuscōsultum hoc Claudianum in iure appelatur, cuius quoq; mentio in institutionibus.

EX LIBRO XIII.

Regnum lusu sortientium euenerat ea sors Neroni.] Iulius Pollux Onomasticon nono, lusum quēdam describit, qui βασιλίνδα dicatur, cum ducta sorte aliquis fit rex, & is quidpiam difficile ministro qui sorte pariter obtigerit, imperat. de hoc intellexisse Tacitum dubio procul existimo. Sicut & Trogum in primo.

Quin & duas manumittēdi species institutas.] Tradit Tacitus eos qui uindicta manumissi sint, ex ingratitudine in patronos in seruitutem non reuocari. quod ex Constan tij ~~tini magni~~ constitutione falsum ferè conuincitur. Quòd si is, inquit, qui nostro concilio uindicta liberatus est, post coërtionem pœnitentia dignum se præstiterit, ut ei ciuitas Romana reddatur, non prius fruatur beneficio libertatis, quàm hoc patronus eius oblatis precibus impetrauerit. L. Si manumissus. C. de lib. & eorum lib.

Ingenuitatis iudicium.] Quo pronunciabatur aliquem nunquam seruiuisse, sed liberis parentibus natum: is enim propriè ingenuus dicitur iurisconsultis, iuxta illud Theognidis, φύεται

οὐδέ ποτ᾽ ἐκ δούλης τέκνον ἐλευθέριον.

Sestertium quadringenties.] Subintelligenda sunt centena millia. Liuius libro 4. Punici belli: cū deessent nautæ c o s s. ex S.C. edixerunt, ut qui L. Aemilio & C. Flaminio censoribus millibus æris quinquaginta ipse aut pater eius census fuisset usq; ad centū millia, aut cui postea tanta essent facta, nautam unum cum sex mensium stipendio daret. qui supra centū millia usq; ad c c c. millia, treis nautas cum stipendio annuo: qui supra c c c. millia usq; ad decies æris, quinq; nautas: qui supra decies, v i i. quibus uerbis ostēditur, decies æris, decies centena millia æris significare: ut hic non parum mirer, quemadmodum oculatissimus uir Budæus præuaricatus sit.

Factum S.C. ultioni & securitati.] Vocatur id in iure ciuili S.C. Pisonianum. Cuius Paulus meminit dig. lib. 29. titulo ad Syllanianum. L. S.C. Pison.

EX LIBRO XIIII.

Collegia quæ contra leges instituerant dissoluta.] Legem So

gem Solonis intelligit, cuius uerba Caius refert in tracta=tu de colleg. illicit. ἐὰν δὲ δῆμος, ἢ φράτορες, ἢ ἱερεῖς ὀργΐων, ἢ ναῦται, ἢ σύσιτοι, ἢ ὁμοτάφιοι, ἢ θιασῶται, ἢ ἐπὶ λείαν ἰχόμενοι, ἢ εἰς ἐμπορίαν ἤ τι ἂν τούτων διατιθῶνται, πρὸς ἀλλήλους κύριον εἶναι, ἐὰν μὴ ἀπαγορεύσῃ δημόσια γράμματα. Puteoli eius coloniæ & cognomentum à Nerone adipiſcuntur. In fragmentis quibuſdam Iulij Frontini de agrorum limitibus, & iuriſdict. ita legitur: Puteolis colonia Auguſta. Auguſtus Nero deduxit, ex uno latere iter P.R. debetur pedum x x x. ager eius in iugeribus ueteranis, & tribunis legionarijs eſt adſignatus. cognomentum igitur Auguſtæ acceperat Puteolorum colonia à Nerone.

Tabularij. Tabelliones. Catoliciani. *Fabianus tabularius obſignat.*] Hi tabelliones uulgo dicuntur. lege antiqua erant pars decurionum & Reip. rationes conficiebant. recentiores Cæſares uidentur noua uoce hos catolicianos appellaſſe.

EX LIBRO XV.

Alpes. *CAeſar nationes Alpium maritimarum in ius Latij tranſtulit.*] Locus hic admonet, ut uaria Alpium nomina attingam, quando eorum qui de his ſcripſere etiam ex recentioribus, diligentiam nō ſatis probem. Igitur Al-

Pœnæ. pes Pœnas ipſe eas eſſe opinor, per quas ex Druentiā flumine rectà in Italiam tenditur Brigantionem uerſus & Fereitam. quæ uia noſtro quoque tempore eſt frequens.

Graiæ. Graias uerò eſſe quæ & maritimæ, quòd per eas Hercules iuerit, ubi etiam Monœci portus, illi ſacer, ut autor eſt

Cottiæ. Amianus lib. 15. Cottias autē exiſtimauerim, quâ à Seguſio oppido per Centronas itur: tametſi recentiores, ut Paulus Diaconus & Georgius Merula, Cottias eſſe exiſtiment, in quibus Bobium urbs eſt. quod antiquis autoribus

ribus non est probabile. Sed & Cottias appellatas quandoq; etiam Iulias, non falso fortasse aliqui tradunt, quòd in eas per Tricaspinos eatur. Bellouesum autem per Tricaspinos in Iulias alpes uenisse, Liuius est autor. Sed & non male Iulias Tacitus appellat alpes, quæ uersus Carnos sunt, unde & Iulium Carnicum, & Forum Iulij, quà ex Venetia in Noricum itur. cui sententiæ ex recentioribus adstipulatur Sabellicus in Aquileien. Histo. Sunt & Rhæticæ alpes, quibus in Rhætos uadimus, quos uulgo Chrisones uocant, incipiunt ab Adya monte (Straboni corrupte legitur nunc Adula, nunc Aduela) id est, inaccesso, uernacula simplicitas montẽ Bralium nuncupat in Volturena, seu ut imperiti, in ualle Telina, & in Venetiam protenduntur, donec Ocræ subeant. Lepõtiæ adhuc seruant nomen, sunt in Suitentibus, quà Claronam ex Bilitionis castro rectà tendimus. In alpibus quas Cæsar in commentarijs, Summas appellat, cum cæteris conuenio. Sunt inter Sedunos & Veragros ubi & Octodorus est pagus, quẽ sancti Mauritij uocant. Cæterum quãuis hæc nostra sententia uideatur plurimis autoribus congruere, non arbitror omittẽdum, esse etiam qui refragẽtur, quando Ptolemæus inter Adulam & Ocram Pœnas alpes collocet, quo in loco esse Rhætica iuga ipse prodidi. uerum ex Plinio illius sententia confutatur, qui de Graijs et Pœninis in Salassos descẽdi tradit; ut fortasse Pœninæ alpes illic incipiant & desinant in maritimas, si Amianum sequimur. Est & adhuc Suitensibus qui uulgo eorum sermone alpes Grey dicatur mons, quà Friburgum tendimus. Ipse inter ueteres non omnino constitisse harum nomenclaturam existimo. Nam & Plinius in Lepuntijs dissidere ferè uisus est, qui cum Cottiana iuga Centronibus

Iuliæ.

Rhæticæ.

Adyla mons der Gothart.

Lepontiæ.

Summæ. Sãt Bernharts berg.

uicina tradidisset, Graijs alpibus aut easdem aut certe cõtinguas Lepuntias mauult. quod non probo, cum longè grauior sit autor Cæsar, unde nostra sententia fulcitur, & Plinius non affirmet, sed aliorum relatione ex etymo innuere uideatur.

EX LIBRO XVI.

CAlpurnius Fabatus eques Ro.] *Fuit hic patria Nouocomensis, C. Cæcilij Plinij prosocer, eius antiqua memoria adhuc Comi uisitur Iouij Benedicti V. Cl. opera, eruto monumento in hæc uerba:* C. CALPVRNIVS. L. F. O, V, F. FABATVS. VIVIR. IIIIVIR. I. D. PRAEF. M. PRAEF. PRAET. TRIB. LEG. XXI. RAPAC. PRAEF. COHORTIS. VII. LVSITAN. ET. NATION. GETVLIC. ARSEN. QVAE SVNT IN NVMIDIA FLAM. DIVI AVG. PATRIMONIO. T. F. I.

Iouius Benedictus.

OVF.

Vrictuicissimae legioni cognomen erat Rapaci. primae Adiutrici. Tacitus 47°

Cladem Lugdunensem quadragies HS. *solatus.] Aestimatur hæc summa centum millibus ducatorum nostræ ætatis.*

Ludis cesticis ab Antenore institutis.] Agonas pugilum institutos posset quis credere, quando cæstus manibus inducti appenso plumbo pugilum instrumenta sint Maroni & Flacco. Cæterum quid ad rem faceret habitus Tragicus? nisi immutatam longo seculo ludorum formam quis crediderit, aut cesticos dictos quòd habitu mulierum uiri in his exercerentur. κεστὸν *Veneris uestẽ proprie esse in scholijs Græcis traditur, sed per abusum cuiuscunq; mulieris indumentum dici, ut in epigram.* ἡ κεστοῦ φωνεῦσα μαγώτρια. *erunt & quibus arridebit, ut xysticos ludos legamus, quod non probo.*

Cęstus.

Cestici ludi.

EX LIBRO XVII.

AEgyptum regebat Tib. Alexander eiusdem natio= nis.] Hunc lacerari satyrico carmine crediderim, Atq; triumphales inter quos ausus habere Nescio quis titulos Aegyptius, aut Arabarches. Eusebius enim libro II. sacrae historiae Arabarchen fuisse hunc Alexandrum scripsit, idē & Iosippus in antiq. Iud. XX. lib. apud quē Rufinus inepte Arabarchen interpretatur salis praefectū quasi ἀλαβάρχην legerit. Extat Impp. Val. Grati. Theod. in haec uerba constitutio, Vsurpationem totius licentiae submouimus, circa uectigal Arabarchiae per Aegyptum atq; Augustaneam constitutum, nihilq; super trāsductione animalium uendicari permittimus. quae uerba indicāt Arabarchen praefectum fuisse & scripturarium exigun= do uectigali de pecuarijs, quae ex Arabia in Aegyptum deuehebantur: ut sit illud nomen officij publicanorum. merito ergo Iuuenal. Alexandrum taxans, et officij uili= tatem obijcit. ut non iniuria damnandi sint qui simplici= ter mollem accipiunt, idq; editis annotationibus probāt. quapropter & in epist. M. Tullius ad Atticum appellat Arabarchē, M. Antoniū, quasi Aegyptiū publicanū. ex= torquebat enim ab illis ingētia uectigalia, unde pecuniā conflaret, quā deinde prodigeret, ut est apud Plutarchū.

Tib. Alexād.

Alabarches.

Arabarches.

Annulis donatum libertum.] Paulus iuris autor, Qui ius, inquit, aureorum annulorum impetrauerit, ut inge= nuus habetur, idemq; rescripsisse diuum Adrianum Vl= pianus scribit. concedebat autem solus imperator etiā foe minis, ut natalibus restituerentur.

Ius annulorū aureorum.

Quoties Galba apud Othonem epularetur, cohorti excubias agenti uiritim centenos nummos diuidebat.] Tranq. aureum dare solitum tradit: ut inde fortißimū sit

argumentum, centum nummis æstimari aureum. Barbiũ
Tesserarij. *Proculum Tesseranum speculatorem. Fortasse Tessera= rium. Modestinus in re militari sic appellari eos scribit, qui præcepta Impp. per contubernia significant. In anti quis inscriptionibus Comi, Tesserarij Dolabrarijs iungũ tur pago cliuio. Ammianus Marcellinus lib. XIIII. Auri gariam, inquit, aut artẽ tesserariam profitentur: ut conie ctura ducar, esse qui quod uulgo uocant intarsianum fa=*
Diatretarij. *ciunt, quos recẽtiores Cæss. diatretarios uti suspicor ap= pellant. Virginiũ equestri familia. Cæc. Plin. uicina Co= mo urbe genitũ Virginium tradidit, quapropter secũ ha*
Alsia. *buisse cõiunctas possessiones, tũ suæ uillæ nomẽ Alsiam, ut dubio procul Virginius Mediolanensis fuerit, quod ostẽdunt frequentia marmora quæ passim hic occurrunt Virginij nomine inscripto. Sed & Alsia adhuc seruat no men in Varisiensi præfectura. unde & familia est mea.*

Superior Germania.] Et paulo inferius, Belgica et Lu gdunẽsis Gallia.] Amianus scribit ita diuisas Galliæ Ger
Germania prima, Secunda. *maniæq; prouincias. Prima Germania Moguneiaco Ar= gentoratoq; nobilis. secunda Germania in qua Agrippi na & Tungri. Prima Belgica Mediomatrices & Treui ros habens, tum secunda, Remos, Sequanos, Ambianos complexa. Hinc Lugdunẽsis prima, Senones, Bituriges, Lugdunum, Augustodunum: Secunda Rotomagum, Me= diolanum, Tricastinos alpes continebat. Eodem modo et Aquitaniæ fines distincti.*

Quotidianis alpibus Italiam irrũpere.] Nemo opinor uel semidoctus non cognoscet Cottianis legẽdum: ut in= de eorum sententia confutetur, qui Genuam quoq; in Co ttijs esse dixerunt. nec enim illac trãsisse Vitellianos quis quam prodidit.

Heluetij Gallica gens.] Eutropius eorũ ſedes á Quadis occupatas ſatis oſtendit. ut ſuſpicer omnes deletos cũ Quadi Marcomaniq; ſub Aureliano in Italiam prorupere. extat adhuc in eis uallis Marcomana nomine. Periere & illi, atq; ab Alemãnis (colluuies Germanorũ erat) ſuperati, in eorum nomen cõceſſere, á Theoderico deinde Gotho uicti, Francis ex fœdere dediti. ſunt aucti demum Saxonum acceßione, quos ob uiolatam pluries fidem ſedibus eiectos Carolus Magnus in alpes coniecit, Suitenſes cœpere dici. paruere deinde regibus Germanorũ. Centum ferè anni ſunt, cum ſe cæſis præfectis in libertatẽ aſſeruere, cum cæde repreßis Cæſaribus. Hac ætate prima illis peditatus gloria. A' Philippo Vic. quod deletis cohortibus dedecus ſubierãt, frequentibus nũc uictorijs recuperauere, niſi quòd & memorabili prælio ſua inter ſe perfidia in ſuburbanis Mediol. á Franciſco Francorum rege cæſi, ſuperbos titulos deponere rurſus coacti ſunt. Heluetiorũ ſedes qui tenuerint olim, & teneant hodie.

Iulius Cordus.] Exiſtimo caſtigatiorem lectionẽ eſſe Manilius Cordus. Extat Bononiæ poſt Petronij fanũ tumulus in hæc uerba: Q. MANILIO C. F. CORDO. TR. LEG. XXI. RAPAC. PRAEF. EQVIT. EXACT. TRIBVIT. CIVITAT. GALL. FAC. CVR. CER. LIB. IN AGR. P. XLIX. IN FRO. P. XLIX.

EX LIBRO XVIII.

NEq; abhorrebat á Berenice iuuenilis animus.] Fuiſſe hanc forma conſpicuam quodam diſticho Aſclepiades in eius imaginem ſcribit, ſi modo de eadem ſenſit, nam & aliæ hoc nomine celebrantur,

Κύπριδος ἅδ' εἰκὼν, φέρ' ἰδώμεθα μὴ Βερενίκης.

Δισάζω ποτέραν φῆ τις ὁμοιοτέραν.

Ambigo an hæc Veneris sit imago, uel Berenices,
Sit mage utri similis hospes amice refer.

Conditorem templi regem Venerianū uetus memoria, quidam ipsius deæ nomē id perhibēt.] Id regis deæq; nomen nō facile quēquam offendas qui in promptu habeat. ipse Vranium lego. unde Paphia Venus Vraniæ nomen sumpsit. Pausanias in Attica Vraniæ Veneris templum extitisse autor est, quam mortalium primi Assyrij coluerint, mox Paphij, deinde Phœnices qui Ascalonem Palæstinæ incolūt. à quibus edocti Cytherei hisdem sacris initiantur. sanè huius Paphij templi fusius meminit Lucianus dialogo qui inscribitur, ἔρωτες.

Pagani. *Pagani.*] *Vox hæc in iure magis frequēs quàm in cæteris autoribus, accipitur eo significatu ut omnes cōprehendat qui milites non sint, à pagis, id est, oppidis deducta, qua ratione Persium credibile est semipaganum se dixisse, quasi semimilitem se fuisse denotaret, & icci rco nō plene poeticam, quæ ars umbratica est, edoctum. alioquin me non latet, pagum prima origine à fonte dictum,* πηγή. Semipagan.

Ad XII. à Cremona locus Castrorum uocatur.] *Paulus Horosius Castoris uocari eum locum est autor.*

Legionum nomina. *Legio una & uigesima, cui nomen Rapax, ex parte Othonis prima adiutrix.*] *Indebantur hæc cognomina legionibus fortuito, & plerunq; arbitrio imperatoris, unde & primam legionem Mineruiæ nomen habuisse Spartianus scribit, sed & in ueterum marmorum inscriptionibus hæc earum cognomina reperi, ut secūda legio Italica, Germanica Parthicaq; sit dicta, III. leg. Augusta, Cyrenaica, prætoria, Gallica, IIII. Macedonica, V. etiā*

Mar

Martia, VI. Ferratensis & Gallicana, VII. Claudia, Geminia, Gamilensis, IX. bis Augustalis, X. Fretensis, Geminia, XI. Apollinaris, sicut & XVI. sed & legio XX. uictrix, XXII. primigenia, XIII. & XIIII. Geminia, quãdoq; & Germanica, XXX. & XXXII. Virginia, cæterarum nomina adhuc non comperi.

Causa fingẽdi fuit, ut diplomata Othonis quæ negligebantur lætiore nũcio reuiuiscerent.] *Institutum erat ab imperatoribus, ut certis locis dispositi haberentur equi, quorum mutatione celerrime possent rerũ gestarum nuntij ad Cæsarem ex prouincijs uenire. non dabatur autem hic cursus publicus, nisi ei qui sacrum diploma haberet, ut uidelicet ante cæteros omnes, quicquid gereretur imperator sciret. quapropter præsides prouinciarũ nisi ex magna causa priuatis diplomata non concedebant. quod ostẽdit Plin. Cæcil. in epistolis ad Traianũ. Venuleius iurisc õsultus, Nõ debet, inquit, felici diplomate usus, omni tempestate contẽpta continuare iter diebus & noctibus. Ex his clarißimus redditur Cor. Taciti hic locus.* Sacrum diploma.

EX LIBRO XIX.

H*Ostilia.*] *Vicus olim Veronensium, nunc Ferrariensis agri nomen seruat. Tacitus annuere uidetur paludibus Tartari fuisse proximã, cum ferè per LX. miliaria distet: eam Padus alluit, non longè est à Vitelliana, quam uulgares Viadanam uocant.* Hostilia. Vitelliana.

Magnitudine eximia ballista.] *Formam ballistæ explicat lib. ultimo Vitruuius, Vegetius quoque quædam addit. hi omnes saxa tantum ballistis iaci autores sunt cum Tacito, sed dein mutata quoq; forma est. quapropter in commẽtarijs Theodosij schema ballistæ quadrirotis uidi cum interpretatione qua ostẽditur, sagittas ex ea cœptũ* Ballista.

Clauarium. *fuisse iaculari. Clauarium donatiui nomen esse* Tacitus *autor est, ipse clauem in constitutionibus Cæsarum legi, nomen cuiusdam indictionis extraordinariijq; tributi esse, quapropter lib.* XII.*Cod.Iust. titulus est in hæc uerba: de prætoribus & collatione, & gleba, & claui, & pholle, &* VII.*solidorum functione.*

EX LIBRO XX.

Ira dei. TVnc *fatū & ira dei uocabatur.*] *Caius lib.x.ad edictum prouinciale, Vis, inquit, maior, quā* Græci θεῶ μῆνιν *uocant. uidetur enim autores quicquid graue, quicquid horrificum mortalibus accidit, diuinæ iræ adscribere. cuius rei ex Homero Apolloniōq; aliquando plura.*

Decuriones. *Iussu magistratuum.*) *Decuriones intelligit. hi enim proprie magistratus municipales sunt iurisconsultis.*

Sestertium sexcenties.] *Quindecies centena millia ducatorum quantitas huius pecuniæ æquat.*

Naua. *Pontem* Nauæ *fluminis abruperat.*] Non *celebratus hic fluuius ab autoribus est, solum Ausonium mētionem eius facere deprendi:*

Transieram celerem nebuloso flumine Nauam.

Pleriq; ditem patrem insignibus quæ in ipso manifesta.] No *explicat Tacitus huius dei formam, quam in sacra historia Rufinus ex Eusebio sic exequitur: Coluisse Chaldæos ignem & per Asiam circuntulisse, ut cum cæterarum gentiū dijs congrederetur, cumq; cætera idola uel lignea, uel ex metallo essent, facile uictor ignis ea uel comburebat, uel liquabat, quapropter suo deo metuētes Aegyptij sacerdotes, tale quippiam commenti sunt. Hydriæ in Aegypto fieri solent crebris minutisq; admodum foraminibus, quibus aqua defluēs defæcatior lympidiorq;*

reddi

redditur. harũ unam eiecto priore simulachro columnæ imposuerũt, caputq; addiderunt, & cera obtusis foraminibus repleuerunt aqua. sic aduenientibus Chaldæis cum ignẽ statuæ circũdedissent, liquefacta cera demanantibus aquis extinctus est, uictorq; hoc potissimũ modo Aegyptius fuit, hinc eius effigies perexiguis erat pedibus, attracto collo, uẽtre tumido, dorso tereti hydriã planè referẽs. addit Canopi fuisse simulachrum, ut merito quis credere possit diuersam ab ea statuam, quam Tacitus refert. Canopus.

EX LIBRO XXI.

Vitis aurea templo reperta Liberum patrem colli argumẽto est.] Bacchum à Iudæis cultum Plutarchus in symposijs tradidit, appellatumq; eorũ lingua σάβϐον: unde sabbati nomen: quam sententiam Iudæi ipsi etiamnum derididiculo habent. Mirum autem est qua impietate Tacitus Hebræorũ historias peruertat, & quod dei opt. max. ope factum est, à miraculi admiratione diducat, tũ quæ dei sunt, humanis uiribus adiudicet.

IN DIALOGO.

Qvicquid aridissimis Hermagoræ et Apollodori libris.] Hermagoras Aeolides Carion cognomine, scripsit rhetoricos libros VI. de accurata oratione, de elocutione, de decore, de figuris. docuit Romæ post Cæcilium sub Augusto. fuerunt & alij illi cognomines, quos referre nihil attinet. Apollodorus Pergameus Cæsaris Augusti præceptor & familiaris, scripsit rhetorica, & nouæ hæreseos fuit autor. ex Suida & Strabone. Hermagoras. Apollodorus.

IN AGRICOLAE VITA.

Et breuibus cæteris missilia nostrorum uitare.] Legẽdũ Cetris, est enim species scuti Verg. et Grãmaticis. Cetra.

IN LIBRO GERMA NORVM.

Danubius præcipiti & excelso montis Arbonæ iugo oritur.] Ausonius ignotum Danubij fontem esse scribit:

Danubius penitis caput occultatus in oris.

Apollonius ab Hyperboreis nasci eum cecinit manifesto commento. sed omnino Taciti uera est sententia, si non Arbonæ, sed Arnobi legatur. in eius enim radicibus oriri iam notißimum est prope Hercyniam syluam: uulgo syluæ nigræ nomen seruat, ex aduerso Rauracum, quorum oppidũ est Basilea. Arnobi Plinius Ptolemæusq; meminit. De hostijs quoq; non eadem sentiunt autores.

Boiemi. *Boiemi.*] *Populos hos esse Germaniæ, nõ Tacitus tantum, sed & Ptolemæus autor est. Hi ex Germanorũ instituto sedes mutauerunt, montanosq; locos occupauere iuxta Albis fluuij fontes. Seruatur adhuc nomen, ut Pium Pont. non parũ admirer, de eorum origine fabulosa quædam memoriæ prodentem, & id in historia.*

Langobardi. *Langobardi.*] *Ex Scãdauia insula uenisse Paulus Diaconus scribit: à barbæ longitudine, quòd eam promitterent, dictos existimauit Georgius Merula. addit quisquis fuit Theodatus, cum Vuinili dicerentur, cumq; Erulis cõgredi pararent, deæ cuiusdam Godæ impulsu mutasse nomen. quæ omnia fabulosa sunt, quandoquidem puri puti Germani fuere, barbara appellatione nuncupati, quæ de Latino idiomate minime sit trahenda. Christianos ætate sua fuisse Procopius, nõ uno in loco est autor, cum recentiores omnes in Italia suscepisse fidei rudimẽta perquam incuriose scripserint.*

FINIS.

PHILIPPVS BEROALDVS IVNIOR, ACADEmiæ Romanæ præpositus, Leoni x. Pont. Max. Sal.

VID nam esse causæ dicam Pont. Max. quòd egregia animorũ monumenta, quæ sola communem hãc humanarum rerum moriendi sortem effugere posse uidebantur, ipsa quoq; præteritis seculis fati contagionem senserunt? Nanq;, ut de plurimis bonis autoribus taceam, qui omnino perierunt, unus Cornelius Tacitus, qui res Romanas ab excessu diui Augusti ad suã ætatem complexus est triginta uoluminibus, lacer & ueluti sine capite statua diu iacuit. Nihil misero profuerat Romani imperij res gestas diligẽter, fideliter, & floride scripsisse. Nihil eum iuuerat sequẽtibus temporibus nactum fuisse imperatorem Tacitum, qui eum inter suos progenitores annumerari gloriosum duxerit: qui illius historias quotannis multis uoluminibus transcribendas, ac per bibliothecas disseminandas imperarit, quo pluribus munimentis, pluribus thesauris diuturnitatem gẽtili suo custodiret. Ac mihi quidem uidetur per tot secula Cornelius non tam caput suum perdidisse, quam ultro ipse occultasse. Audiebat enim eam esse ignauiam temporum, cum bonarum literarum contemptum, ut non modò non quenquam uidere, sed ne à quoquam uideri quidem dignum esse existimaret. At uerò ubi tui Pontificatus effulsit alma lux, sese ipse extulit, ad nominis tui uocem caput exeruit. Odor nanque tuarum uirtutum non

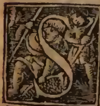
uiuentes modò in uenerationem sui commouit, sed ipsos penè dixerim intermortuos excitauit. Falleris enim Leo Max. si arbitraris quenquam fuisse per multa secu= la, qui in istam maiestatis altitudinem adscenderit, tam communi omniū mortalium lætitia, tam cōstanti opinio= ne bonitatis, quiq; tantam de se cōmorit expectationem, quantam ipse de te cōcitasti. Etenim anteactæ uitæ incre dibilis sanctitas, morū candor, spectata fides in eam spem omnes adducebant, ut unū esse te affirmarent, qui demis sus è cœlo per auream illam Homeri catenam fesso orbi succurrere & posses, & uelles. In primis uero bonæ ar= tes, studiaq; ipsa literarū, sibi de te plurimū statim pro= misere. Sciebāt enim fuisse te semper egregia in se uolun tate, præclara mēte: unam modò non affuisse facultatem, quam uidebāt ista cum dignitate accessisse, eamq; perma gnam. Norāt bibliothecā Mediceā, quæ difficilimis Ita= liæ tēporibus parem cū reliqua domus tuæ fortuna sense rat calamitatē, à te extorre, ac perquā modicis fortunis, pecuniarum magna ui recuperatam. Viderant ædes tuas nobilibus ingenijs patuisse semper. Meminerāt præterea diuini illius uiri aureā esse te sobolem, qui bonas literas iam fugiētes reuocauit. Ex cuius te ortū radicibus affir= mabant nō posse non consimiles fructus dare, atq; etiam tanto uberiores, quāto illum ipsum patrē tuū opulentia, maiestate, amplitudine superasti. Et mehercule huic opi nioni (quantum in primordio & quasi infantia Pōtifica tus effici potuit) præclare respōdisti. Nanque adauctis professorū stipendijs, accitisq; undiq; summis in omni stu diorum genere uiris, Romanū gymnasium multis inge= niorū luminibus illustrasti. Ac LAVRENTIVS qui= dem parens tuus Ioannem Lascarem singularis eruditio= nis

nis uirum in Græciam misit, quo libros undiq; conquisitos Florentiam ad extruendam bibliothecam comportaret: tu uerò qui quòd utrãq; linguã optime calles, ad perfectam eruditionẽ, literarũ Græcarũ cognitionẽ sciebas esse pernecessariam, eodem Lascare autore, ipsam prope modũ Græciam in Italiam quasi in nouam coloniã deduxisti. Pueros enim ex tota Græcia, in quibus uis ingenij, & bona indoles inesse uidebatur, cũ suis præceptoribus Romã euocasti, ut & linguã ipsis nostrã commodius nos traderemus, suãq; illi nobis liberalius impartirẽt: ac per hoc seminariũ utriusq; gentis literæ altioribus radicibus innixæ, transferri ac latius propagari possent. Age uerò quanta hoc ipsum laude dignum est? quòd propemodum præconis uoce ingentia præmia indagatoribus librorum proposuisti, si quos libros uetustas nobis inuidit, alicunde è latibulis eduxissent: quæ uenatio Cornelij Taciti hos primos quinq; libros, qui per longũ seculorum ambitum latuerant, in saltibus Germaniæ inuenit. Quam tu prædã ad te allatã, ac magna mercede cõparatam, non uelut aliqua librorũ sepultura rursus occultasti, sed tanquã uerus omniũ pater, utilitati omniũ consultum esse uoluisti. Siquidẽ ubi tu totos summa cũ uoluptate cognouisti (nã post negotiorũ fluctus ex antiqua tua cõsuetudine, aut aliquid ipse legis, aut alios recitantes audis) eos mihi ut ad cõmunem studiosorũ utilitatẽ publicarẽ, tradidisti. Quo nomine, cùm ego præter cæteros, quem, quòd huius prouinciæ rectorẽ non omnino malũ existimasti, laus nõ parua secutura est, tũ boni omnes, ad quos huius beneficij inopinata utilitas latißime prouẽtura est, debere tibi, si grati esse uolẽt, fateantur, necesse est. Nam summũ ego autorẽ, et summe utilẽ Corneliũ Tacitũ semper iu

per iudicaui, cùm priuatis hominibus & optimatibus, tū uerò etiā principibus ipsis atq; imperatoribus. Etenim cùm ex reliqs historicis alij res tātùm domi forisq; in rep. gestas perscribāt, ut Sallustius, ut Liuius: alij principū ui tas ostendisse cōtenti sint, ut Suetonius, ut Plutarchus: hic unus utrūq; munus summo ordine, diligenti cura, magno iudicio, multa cōcinnitate complexus est. His autē quinq; libris decē reliquos connectere placuit, ut suo tandem ca pite Cornelius, suā faciem multo integrior spectandam, tuoq; munere agnoscendā præberet. Atq; utinā alij quoque & permulta linguæ nostræ uolumina quæ deperdita sunt iampridē, nunc te clauum Christianæ cymbæ mode rante inueniātur. Spondere enim omnibus audeo, ac pro te præstare me uadē, ut quicunq; uolumen aliquod egregium, ex his ipsis quæ uetustatis iniuria interciderūt, repertum ad te attulerit, fore ut tanti autor muneris nō mi norem in se tuam sensurus sit, quàm hic ipse senserit, qui hos quinq; attulit, liberalitatē. Nam cùm tu multas Lau rentij parētis tui excellentes animi dotes nobis repræsen tes, nullam te magis exprimere ac referre animaduerto, quàm ut de literis bene meruisse iudiceris. Atq; id quoq; ut reliquas actiones tuas & prudēter instituis, et sapien ter facis. Etenim Laurentius quanquā suæ reip. fuerit co lumen, Italiā uniuersam quoad uixit prudētia & cōsilio præstiterit immunē ab incursionibus barbararū gentiū, & rapinis, regum illustriū toto orbe summā beneuolentiā multis officijs sibi cōciliarit, fueritq; planè uir unus, qui de humano genere optime meritus iudicari posit: nullā tamen pleniorē gratiā, nullum uberius meritū tulit, quàm idipsum, quo literæ sunt eūremuneratæ. Memores enim illius in se beneficētiæ, ne ingratæ haberentur, cum mor

mortalitate ereptum æternitati consecrarunt. Ita nescias utrum maius præsidiũ literis attulerit Laurentius, an ab eis maius ipse nomẽ, ampliorem dignitatẽ fuerit consecutus. Huic autẽ instituto et proposito tuo tã recto, tam magnanimo fortuna quoq; ipsa subseruire, occasionesq́; offerre uisa est, quibus animi tui nobilissimas cogitationes exprimere posses. Si quãdo enim clari in literis uiri extitere, affirmare ausim tuis tẽporibus extare summos, nec in literis modò, sed in Musica, pictura, statuaria, architectura celeberrimos: quorũ tu artes liberaliter foues, opera intelligenter laudas, ingenia magnificè extollis. Magna sanè felicitas hæc est ingeniorũ, ut suarum uirtutum intelligentẽ & amantẽ principẽ nacta sint. Sed nec principis eius fortuna minor, qui eo seculo natus sit, quo possit eos habere spectatores, & suarũ actionum testes, qui posteris illas quoq; narrare possint incorruptè. Deus igitur Opt. Max. hãc tibi mentẽ, hunc animũ perpetuo conseruet, incolumitatem quàm diutissimè tueatur, ut unus post hominum memoriam fuisse Pontifex dicaris, qui magni principis numeros absolueris, religionem sanctissime colueris, fontes beneficentiæ in bonorum tantum commoditates deriuaris, uirtutes demum omnes cognoueris, amaueris, illustraueris. Vale.

PH. BEROALDVS AD LECTOREM.

SED quoniam uetus codex, unde hunc ipsum describendum atq; inuulgandum curaui, pluribus mẽdis scatet, æquum uidetur lectorẽ in primo quasi operis limine consilij mei, quo in hoc toto negocio sum usus, admonere. Nanque errores qui poterant nul-

la temeritatis nota emendari, consultis primo nonnullis eruditis & acris iudicij uiris correxi. At quæ loca in se maiorem in corrigendo difficultatem habere uidebantur, sicut erant reliqui, appositis interiori margini stellulis, quæ uitiosum codicem testarentur.

EX LIBRO I.

NEu tristior.] Forte corrigendum erit, tristiores. uel sit numerus pro numero, quod amicũ est huic scriptori.

Multa Antonio tunc interfectores.] Deesse arbitror particulam, ut, uel, quo. quam correctionem qui non respuit, suo addat codici.

Quæ Tedij & Vedij.] Et infrá, Grauius domui Cæsarum.] Opinor corrigendum: Qui Tedij & Vedij: &, Grauis domui Cæsarum.

Mox celebratio annum.] Posses non absurde emendare, Mox celebratio annuum ad prætorem.

Intus operis.] Quid si legas, inuictus operis? ut qui uinci á magnis laboribus nesciret: uel, immitis operis. sequitur enim, atq; eò immitior: nam qui nimius esset in imponendis militi laboribus.

Concædes. Latera concædibus munitus.] Non est corruptus locus, sed non obuia omnibus loquutio. Sunt autem concædes ueluti sepes firmiores è sylua cædua arboribus cæsis constructæ. Cæsar in cõmentarijs & Ammianus ea dictione utuntur. Et hodie quoq; tali castrorum munimento uti uidemus ductores exercitus, prout ratio loci in castrametando suaserit.

Clariore penè cœlo.] Codex uetus habet, clamore pena cœlo. si cui nostra correctio displicet, ipse meliorem

rent inueniat.

Apud principium ponti.] Sine controuersia legendum est, pontis.

EX LIBRO II.

IMprompto iam ob continua pericula.] Adderem ego nomen Arminij, & legerem: Imprompto iam Arminio ob continua &c.

In Hiona.] Corrigeres forte non inepte, in hyberna.

Quasi auretur potestas.] Si corrigeres, augeretur, planè bene consistet sensus.

EX LIBRO III.

ET lege Pappia Poppæa præmijs inducti uisi à priuilegijs.] Dictio illa, uisi, toto sensui officit, quare eam excutiendam cæteris relinquimus. Sed ut hunc locũ non facile correxerim, ita Suetonij codicem in Claudio emendare ausim. Vbi enim mentio fit legis Pappiæ, ita codices habent, Pappiæ Pompeiæ, emendarem ego Pappiæ Poppææ.

EX LIBRO V.

SImul populus effigies.] Hoc loco & paulo infrà, multa desunt, & illa in primis, Agrippinæ & eius filiorum Neronis & Drusi relegatio, Seiani cõiuratio & pœna, multorumq; eius amicorum supplicia & Liuiæ uxoris Drusi, quæ Liuilla à Suetonio nuncupatur. Item initium consulatus Trionis & Reguli.

Si quæ alia sunt loca præter hæc, duriuscula, ea sibi quisque pro captu ingenij interpretetur aut corrigat, mihi satis fuerit ex fide omnia retulisse.

NEQVE *uero quemquam mirari uolumus, si quasdam dictiones inueniet ab usu cotidiano paulum remotiores, sed tamen antiquitatem redolentes, quas inuertere, & secus quàm erant in uetusto codice publicare, non modo temerarij, sed planè indocti uiri fuisset.* Vt *Sulla pro Sylla,* Donusa *pro* Donysa, *Sibulla pro Sibylla: inclutos pro inclytos: inritum, inridere, inluxit, pro irride re, irritum, illuxit.* Antire *pro anteire: satias pro satietas, qua dictione etiam* Terentius *usus est. Apisci pro adipisci, more* Lucretiano: *tramissus pro transmissus: epistula pro epistola: &* Lucaris, *quod mercedem & praemium significat: ut mulcatum corpus pro percusso & quassato.* Inueniet *etiam restaurari duobus in locis, nisi sit uitium in codice uetusto, quanquam sunt qui affirment* Liuium & Iustinum *& iuris consultos eo uerbo usos.* Inuenies *etiam, in praesentiarum, qua locutione autor rhetorices ad* Herennium *usus est.* Inuenies *etiam numeros quosdam uirgula superposita deliniatos, ut erant in codice uetusto. quae uirgula designat augmentum millenarij numeri.*

FINIS.

Thesau

THESAVRVS LO-
CVTIONVM CONSTRV
ctionumq; & uocum Tacito solennium per ~~Beatum Rhenanum~~ obiter collectus, adiunctis ple=runq; ex Tit. Liuio testimonijs, cuius etiam haud pauci loci hic restituuntur.

Promptus seruitio, pro ad seruitium, & similia.

ANNALIVM *primo, Quanto quis ser uitio promptior. Iterum, Sed diuitem, promptum artibus egregijs. Item, Lasci=uiæ sueta, laborum intolerans. Infrà, Sta=tuunt tempus, quo fœdissimum quemque & seditioni promptũ, ferro inuadunt. Itẽ Secundo, Iuue=nẽ improuidũ & facilem inanibus. Item, Sed amici accẽ=dendis offensionibus callidi. Rursum, Prompta illi legio=num studia. Mox, Piso promptus ferocibus. Ibidem, Du=citq; ualidam manum & prælio paratam. Tertio, Tibe=rium spernendis rumoribus ualidum. Quarto, Apud au=res superbas & offensioni proniores. Infrà, Cæsar uali dus alioqui spernendis honoribus. Itẽ, Et prõptũ liberta ti, aut ad mortẽ animum. Infrà, Quòd mater Agrippina prõptior Neroni erat. Quinto, Nã Trio facilis capessen dis inimicitijs. Itẽ, Callidũ olim & tegẽdis sceleribus ob=scurũ. Itẽ, Ministri sceleribus. In fine, Occultũ ac subdo=lũ fingẽdis uirtutibus. Vndecimo, Ille ut erat magnis au=sis prõptus, id est ad magna ausa. Itẽ, Et adoptãdo Britã*

nico paratū. Mox, Vt insidijs incautū, ita iræ properū. Item, Et uenire promptū ultioni, afferrent. Duodecimo, Charitate, filiæ promptior. Lib. 13. Neq; paci aut prælio paratū. Item, Et iuuenem imperitiæ fuctū. Lib. 14. Et iam iamq; affore obtestans uindictæ properam. Item, Serendis frugibus incuriosos. Lib. 15. Ille libertus cuicunque flagitio promptus. Item, Qui ut faciendis sceleribus promptus. Lib. 17. Seruorū manus subitis auidæ. Lib. 18. Vt annexa classis & pugnæ parata. Itē, Melioribus incuriosos, id est ad meliora. Infrà, Apud Vitelliū omnia in disposita, temulenta, peruigilijs ac Bacchanalibus quàm disciplinæ & castris promptiora. Item, Mutiani animus nec Vespasiano alienus. Lib. 19. Et omnia prona uictoribus. Libr. 20. Ciuitas pauida & seruitio parata. Rursus, Vtq; Domitiani animū Varo haud alienū deliniret. Nisi malis Varo dictū auferēdi casu pro à Varo. In uita Agricolæ ubi in uulgatis editionibus legebatur, Eoq; in bello faciles, & nos scripsimus, Eoq; in bellū faciles. qd si quis à Tacito scriptū fuisse putet, eoq; bello faciles? Infrà, Omniaq; prona uictoribus. Rursus, Pessimi malignitate & liuore pronū deterioribus principē extimulabāt. Liu. li. 2. dec. 4. Et cāpus terrenus omnis, operiq; facilis. Lib. 2. dec. 5. Cuius magna pars matura militiæ esset. L. Florus, Ille corpore, armis, spirituq; terribilis, & nōe quasi terrori cōposito Vercingētorix. Sic enim illic lego.

Vita concedere. Fato concedere. Item concedere ab
solute. Finem uitæ sibi ponere. Mortalitatem
explere. Animam reddere, Supremum
diem explere. Fatum excipere.

Annalium primo, Vt Agrippa uita concessit. Quinto, Fine anni Poppæus Sabinus concessit uita. Hoc dixit libro

xit lib. 2. finem uitæ implere. Finẽ, inquit, uitæ spõte an fato impleuit. Infrà, Si fato concederem. Tertio, Fine aui concessere uita insignes uiri. Quarto; Vt quandocũq; concessero. In fine Tertij, Supremũ diem expleuit. Quinto. Finem uitæ sibi posuit. In calce Quinti, de Tiberio, Interclusa anima creditus est mortalitatem expleuisse. Duodecimo, Tædio curarum fessus Ostorius concessit uita. Lib. 13. At L. Volusius egregia fama, concessit. Libro 14. Animam tandẽ post fera tristem uulnera reddidit. Infrà, Concessitq; uita Burrus incertum ualitudine an ueneno. Ibidẽ, Spiritũ finiebat. Vsurpat finire absolute in hũc sensum in calce libri quinti, Sic Tiberius finiuit, octauo & septuagesimo ætatis anno. Item, Sua manu cadere. Li. 15. E tribunis Granius Siluanus quamuis absolutus, sua manu cecidit. Lib. 16. Neq; enim multo pòst, uim sibi attulit. In uita Agricolæ, Cõstans & libens fatũ excepisti.

Indicere mortem, & similes locutiones.

Libro 15. Ergo regredi & indicere mortem iubetur. Mox, Qui necessitatem ultimam denunciaret. Libro 16. Ergo nunciat patri abijcere spem, & uti necessitate.

Compertus flagitij. Manifestus delicti, & similes locutiones.

Annalium primo, Nullius tamen flagitij compertum. Secundo, Cur in uxore delicti manifesta, ultionem legis omisisset. Tertio, Suspectumq; iam nimiæ spei Scianum ultro extulisse. Item, Suspecti que capitalium criminum receptabantur. Quarto, Aduersus unicum nullius antè flagitij compertum. Infrà, Ne tamen offensionis aut metus manifestus foret. Duodecimo, Spirantem ac uitæ manifestam aduertere pastores. Libro 13. Aemulationis suspectos. Infrà, Exercendis apud ærarium sectionibus famosus,

mosus, & tum uanitatis manifestus. Sic enim reposuimus pro uanitatibus. Rursum, Ac criminum manifestos merito ad seruitutem retrahi. Libro 14. Supremis testamenti uerbis ambitionis manifestus. Libro 15. Atq; ipse mœstus, & magnæ cogitationis manifestus erat. Item, Non quia coniurationis manifestum compererat. Infrà, Sed uerba sua præpediens, pauoris manifestus.

Versum pro euerso, siue mutato. Item uerti.

Annalium primo, *Igitur uerso ciuitatis statu. Tertio, Iidē illi ciuitatem uerti, &c. clamitabunt. Quarto, Antequam Vesuuius mons ardescens, faciem loci uerteret. Quinto, Versæq; Artabani res. Vndecimo, Et si res uerterentur, formido. Duodecimo, Versa ex eo ciuitas.*

Differre pro in diuersas partes ferre, hoc est spargere. Item pro iactare. Sermonibus distulerint.

Annalium primo, *Pars multo maxima imminenteis dominos uarijs rumorib. differebant. Tertio, Differriq; etiam per externos, tanquam ueneno interceptus esset. Quarto, Differtur per manipulos Tacfarinatē omnes no tum tot prælijs consectentur.* In hunc sensum dixit in Octauio Augusto Tranquillus, *Rumore ab obtrectatoribus dilato. &c.* Libro 21. *Castraq; in plano sita, ui fluminis differebātur, hoc est iactabantur. Sic enim illic legendū pro deferebantur.* Non aliter dixit Terentius, *differri doloribus, & differri cupidine Plautus.* Græcorū est imitatio, qui in hunc sensum διαφέρεσθαι uerbū usurpant. Liuius lib. 4. dec. 4. *Qui male commissam libertatem populo Romano sermonibus distulerint.* Idem uerbū dimittere sic usurpat, pro in diuersas partes mittere. Vt lib. 5. dec. 4. *Nabis extemplo circa omneis uicos maritimos di*

nisit

misit ad seditiones in ijs miscendas. Libro quinto decad. *quintæ,Per omnes ciuitates cohortes dimisit.*

Eductus pro educato.

Annalium primo, Hunc & prima ab infantia eductum in domo regnatrice.Infrà, Iam infans in castris genitus,in contubernio legionum eductus. Quinto, Et *seuera patris disciplina eductus.* Infrà, Artabanum *Scythas inter eductum.* Liuius libro primo decad. primæ, Et *puerum ut in domo à paruo eductum.Sic enim locus ille legendus est,ut particula inserta. neq; scribendum educatum,ceu peruulgatæ editiones continent.*

Suspectare pro suspectum habere.

Annalium primo, Et *quidam scelus uxoris suspectabant.* Iterum, Et *pari fama publice,suspectabat.* Quarto, *Ne pellici suspectaretur.* Vndecimo, *Quum potentiam eius suspectantes.* Duodecimo, *Qui Agrippinam magis magis'que suspectans.* Libro 13. *Suspectabat maxime Cornelium Syllam.* Libro 15. *Suspectante Nerone, haud falsa esse etiam quæ uera non probabantur.* Libro 18. *Ad postremum Valens è petulantia etiam perfidiam suspectabat.* Libro 19. *Sed omnem prolatationem ut inimicam uictoriæ suspectabant.*

Despectari.

Libro secundo,Liberos eius,ut multum infrà, despectare,id est despectabat. Libro 18. *Ne ut uicti & ignaui despectarentur.*

Aspectare.

Primo,Omnis exuta æqualitate iussa principis aspectare. Duodecimo, *Iam uentum haud procul mari quod Hyberniam insulam aspectat.* Decimoquinto, *Cuncta etiam aspectata,quæ in fœmina nox operit.*

Omnis, pro omnes.

Vt in exemplo quod mox citauimus, Omnis exuta æqualitate iussa principis aspectare. Hoc est, omnes aspectabant.

Prouectus, aliquò usq; uectus.

Sic & Prouehi.

Annalium primo, de Augusto, Postquam prouecta iam senectus. Item, Qua hæsitatione postremo eò prouectus est. Secundo, Eò usq; corruptionis prouectus est. Tertio, Aetate prouecta. Libro 13. Prouecta nox erat. Item, Tanquam Agrippinæ gratia prouectum. Libr. 14. Eò prouectas Romanorum cupiditates. Libro 15. Nec nisi prouecta nocte emisi sunt. Libro 19. Bassus honorata custodia liburnicis nauibus Hadriam prouectus. Item, Illuc usq; prouecta. Libro 20. Paulatimq; per altercationem ad continuas & infestas orationes prouecti sunt. Libro 21. Sic prouecti, tentato telorum iactu dirimuntur. Liuius libro primo dec. quartæ, Vt inde prouehi ad primas angustias Euboeæ posset. Rursus mox, Et tranquillo prouectus Chalcidem paulo ante lucem.

Peruehi de eo qui destinatum locum contingit.

Peruectus, qui peruenit quò uoluit.

Secundo, Vsq; ad Amisiam flumen secunda nauigatione peruehitur. Libro: 14. Gestamine sellæ Baias peruectam. Infrà, Sylla sexto die peruectus Maßiliam percussoribus ante metum & rumorem interficitur. Libro 17. Titus aucto animo ad patrem peruectus. Paulopost, In Asiam atq; inde Romam peruectum est.

Præuehi, de transeunte.

Præuectus, qui transijt.

Secundo, de Rheno, Quà Germaniam præuehitur. Sic

usurpat

usurpat prælatus libro 5. Nec iterare ualuit prælatus equo. Libro 20. Paululum moræ in ascensu, dum mißilia hostium præuehuntur. Libro 21. Hinc præuectus ad Germanicum exercitum manus tendebat. Liuius lib. 7. deca. 4. Ciuitates quas præuectus est. &c.

Præteruectus.

Libro 17. Igitur oram Achaiæ & Asiæ ac læua maris præteruectus. Libro 19. Cito agmine forum & imminentia foro templa præteruecti. Liuius libro 7. decadis quartæ, Præteruecti mœnia portum Phœnicum minus duûm millium spatio inde distantem petiere. Eodem paulo post, Cuius pestilentiæ metu prouecti quum præterueherentur Pamphylium sinum, &c.

Deuectus, quoties descenditur.

Secundo, Rhescuporis Alexandriam deuectus. Tertio, Nare ac mox Tiberi deuectus. Sic Selestadio deuehimur Argentoratum Ello flumine. Annaliũ quarto, Ac simul utrunq; exercitum Rheno deuectum Frisijs intulit.

Inuectus.

Libro 18. Ita uictores latus hostium inuecti. Libr. 20. Quum manipularium pectora ceruicibus inuecti. Virtute præpositionis, id est, uecti in pectora manipularium. Liuius libro 4. dec. 5. Superato Leucata Corinthiũ sinum inuectus. Infrà, Ab inuectis iam portum audit.

In præsens. In præsentiarum. & Ad præsens, pro tum, de præterito.

Annalium primo, Nulla in præsens formidine, dum Augustus ætate ualidus, seq; & domum & pacem sustentauit. Infrà, Achaiam ac Macedoniam onera deprecantes, leuari in præsens Proconsulari imperio tradiq; Cæsari placuit. Secundo, Mittiq; ex senatu placuit qui

præsentia spectaret. Tertio, *Modicum in præsens leuamentum fuere.* Quarto, *Quæ in præsens Tiberius ciuiliter habuit.* Infrà, *Plerunq; tamen quid in præsentiarum conduceret, oblitum.* Libro 13. *Plautus ad præsens silentio transmissus est.* Libro 15. *Nec multo pòst omissa in præsens Achaia.* In calce libri, *In præsens haud animaduersum, post arma Iulij Vindicis ad auspicium & præsagiũ futuræ ultionis trahebatur.* Libro 16. *Aduersum illustres dißimulatũ ad præsens, & mox redditũ odium.* Libro 20. *Clara ea uictoria in præsens, in posterũ usui.* Liuius lib. 5. dec. 5. *Satis quidem & tunc in præsentia castigata illa legatio erat, cũ tã tristi responso uestro dimissa.*

Species, quam alibi imaginem uocat, uulgus formam.

Annalium primo, *Specie recusantis flagrantißime cupiuerat.* Iterum, *Quibus Rhodi specie secessus exulem egerit.* *Ea sola species adulationis supererat.* Iterum, *Sed Pompeium imagine pacis, & Lepidum specie amicitiæ deceptos.* Item, *Per speciem exosculandi inseruerũt digitos.* Infrà, *Specie legis eius tractauit, hoc est, titulo.* Item, *Exercitum imagine cæsorum insepultorũq; tardatum ad prælia.* Item, *Quantoq; maiore libertatis imagine tegebantur.* Secundo, *Fauorabili in speciem oratione uim imperij tenuit.* Infrà, *Magnaq; illic imago tristium lætorumq;.* Tertio, *Biduum super hæc imagine cognitionis absumptũ.* Infrà, *Speciem magis in amicitia principis quàm uim tenuit.* Paulopost, *Respondit Blæsus specie recusantis.* Item, *Imaginem antiquitatis senatui præbebat.* Rursum, *Magnaq; eius diei species fuit.* Quinto, *Speciem uenturi simulans.* Lib. 15. *Iam enim subiectis campis magna specie uolitabant.* Eodem libro, *Quod unum*

num iam & tamen pulcherrimum habebat, imaginem uitæ suæ relinquere testatur. hoc est exemplar. Libro 16. Nocturnæ quietis imaginem ad spem haud dubiam retraxit, hoc est, imaginationem. Libro 20. Manente tamen in speciem amicitia. Liuius lib. 9. dec. 4. Nihil enim in speciem fallacius est, quàm praua religio.

Rumorem incedere, Tenebras incedere, pro subire, & similes locutiones.

Primo, Quippe rumor incesserat. Item, Quum Pannonicas legiones seditio incessit. Rursum, Nam spes incesserat, dissidere hostem. Secundo, De prætore in locum Vipsanij Galli quem mors abstulerat, subrogando, certamen incessit. Iterum, Occultus rumor incidebat. Legerim, incedebat. Tertio, Incedebat enim deterrimo cuiq; licentia. Rursum, Incessit dein religio. Mox, Quoties ualitudo aduersa Flaminem Dialem incessisset. Quarto, Ac tum rumor incesserat. Infrà, Fœdum anni principium incessit. Quinto, Si uanitatis aut fraudum suspicio incesserat. Item, Quia rumor incedebat, fore. Vndecimo, Sed undique nuncij incedunt. Libro 13. Cæterum continuo exercitum ocio, fama incessit. Libro 15. Et postquam tenebræ incedebant. Libro 17. Atque illum cupido incessit adeundi uisendiq; templum Paphiæ Veneris. Libro 19. Multa cum strage incesserat cunctatio. Libro 20. Incesseratq; fama. Libro 21. Ciuilem cupido incessit. Liuius libro 7. decad. quartæ, Timor incessit Liuium, ne & auxiliares circumuenirentur, & nauibus etiam ab terra periculum esset. Terentius, Vnde noua nunc religio in te isthæc incessit, cedo.

Transpositio coniunctionum.

Primo, Aegro & corpore fatigabatur, Pro & ægro

corpo

corpore fatigabatur. Quinto, Hæc mura quanquam, fidem ex eo trahebant.

In nominibus prouinciarum aut insularum omissæ præpositiones.

Annalium primo, *Et comite uno Fabio Maximo Planasiam uectum, pro ad Planasiam. Insulæ nomen est. Sic suprà, Vti nepotem unicum Agrippam Posthumum in insulam Planasiam proijceret. Secundo, Germanicus Aegyptum proficiscitur. Quarto, Vt iudicio iurati senatus Cretam amoueretur, effecerat. Quinto, Grasidius Sacerdos prætori Vsticam insulam deportatur. Sic enim nos eum locum emendandum opinamur. Tranquillus in Augusto, Ab Actio quum Samum insulam in hyberna se recepisset. Liuius libro primo, decadis quintæ, Bastarnas primum ad terrorem omnium Dardaniam immisit. Libro secundo, M. Lucretius Chalcidem adueniens. Libro quinto, Si reducendi eius causa exercitum Aegyptum induxisset. Ibidem mox, Cyprum extemplo classem misit. Item, Pars Cyprum nauigant. Libro primo decadis quartæ, Et equites mercede conductos Aegyptum auexit. Libro septimo, Quum Samum rei priuatæ causa uenisset. Ibidem, Samum traiecerunt. Sic Cicero in Verrem dixit, Confugisse Delum. de Latona.*

Inermus, pro inermi.

Primo, *Quem ignarum inermumq́;. Infrà, Sine uulnere milites, qui semisomnos, inermos, aut palanteis ceciderant. Sic infrà dixit, semermos. Apud Liuium legitur etiam semisomnus libro decimo, dec. quartæ, E conuiuio & comessatione prope semisomnus raptus sum ad causam parricidij dicendam.*

Propius

Propius uero, pro eo quod est, magis ad ueritatem accedit. Propior fides.

Annalium primo, Propius uero Tiberium ac Liuiam &c. Libro 18. Vnde illi super similitudinem oris propior ad fallendum fides.

Propius à contumelia quàm à laude.

Libro 15. A contumelia quàm à laude propius fuerit, post Vitellium eligi.

Minora uero.

Libro 17. Quidam minora uero, ne tum quidem obliti adulationis.

Maiora uero. Minora uero.

Libro 18. Sua quisq; facta extollentes, falsa, uera, aut maiora uero miscebant. Liuius libro primo dec. tertiæ, Incerta in maius uero ferri solent. Libro septimo, Omnia maiora etiam uero præsidia hostium, minora sua, metu interprete semper in deteriora inclinato, ducebant.

Maior fama.

Libro 20. Maior hinc fama tradidit, deum ipsum appulsas littori naues sponte conscendisse.

Ambiguus imperandi. Rudis dicendi, & similia.

Primo, de Tiberio, Tanquam uetere republica, & ambiguus imperandi. Eodem libro, Drusus orto die, & uocata concione, quanquam rudis dicendi. Tertio, Atq; ille prudens moderandi. Infrà, Furandi melior. Quarto, Maleficæ uitæ, sed orandi ualidus. Paulopost, Erat illi prædarum receptor, ac socius populandi, rex Garamantum. Quinto, Præcipuus olim circumueniendi Titij Sabini, & tunc luendæ pœnæ primus fuit. Infrà, Sensit uetus pugnandi. Sic antè dixit, scientiæ cerimoniarumq;

rumq; uetus. Libro 15. Audiendi quæ faceret, insolens e=
rat. Libro 20. auido milite eruendæ ciuitatis. Libro 21.
Quippe miles Romanus armis grauis, & nandi pauidus.

Dare famæ, pro spargere in uulgus.

Primo, Dabat & famæ, ut uocatus, electusq; potius à
repub. uideretur.

Irridere siue inridere, pro ridere,
& irrisus participium.

Primo, Multum inridentibus, qui ipsi uiderant. Quar
to, Ad uana & toties irrisa reuolutus.

Irrisus pro risu.

Primo, Retinētcis centuriones inrisu & contumelijs,
postremo uerberibus insectantur. Tertio, Non sine irri=
su audientium postulauit. Decimotertio, Irrisum ex eo
sperans pueri. paßiue. Libro 14. Sed hostibus irrisui
fuit. Libro 15. Tum intellecto barbarorum irrisu. Libro
17. Ipsa ætas Galbæ & irrisui & fastidio erat. Libro 19.
Nec defuit qui unum consulatus diem (is enim in locum
Cæcinnæ supererat) magno cum irrisu accipientis tri=
buentisq; eblandiretur.

Obtentus pro prætextu. Item pro auxilio.
Verbale nomen ab obtendo.

Primo, Pietatem erga parentem, & tempora reipub.
obtentui sumpta. Duodecimo, Cupido auri immensa ob=
tentum habebat, quasi subsidium regno pararetur. Lib.
17. Sed claritas natalium, & metus temporum obtentui,
ut quod segnitia erat, sapientia uocaretur. Libro 18. De
letæq; omnes copiæ forent, ni uictorem exercitum atti=
nuisset obscurum noctis obtentui fugientibus.

Obtendo.

Primo, Ad ea Drusus quum arbitrium senatus & pa=
tris ob

tris obtenderet. Tertio, Matris preces obtendens. Item, Nubilem filiam obtenderet. Vndecimo, Falso libertatis uocabulum obtendi. Libro 19. Curis luxum obtendebat. Libro 20. Mansuram discordiam obtendens, ni femina belli restinxisset.

Honorum pro honorifico. item pro honesto. Sic & honoratus & honorate aduerbium.

Annalium primo, Quanquam honora oratione. Secundo, Quid si honorum per quinquennium agitent. Tertio, Quæ in Drusum patrem Germanici honora & magnifica Augustus fecisset. Quarto, Simul honora de Germanico, Agrippinam miserans disserebat. Libro 19. Bassus honorata custodia liburnicis nauibus Hadriam prouectus. Libro 20. Manentibus honorata militia, digredientibus spolia Romanorum offerebantur. Infrà, Quòd filium eius primo rerum motu in colonia Agrippinensi deprehensum, honorate custodierant.

Sepultura, pro actu sepeliendi.

Primo, de Augusto, Auxilio scilicet militari tuēdum, ut sepultura eius quieta foret. Rursum, Sepultura more perfecta. Item, Ne hostes quidem sepulturam inuident. Secundo, Qui locus sepulturæ destinabatur. Quinto, Et quia damnati publicatis bonis sepultura prohibebātur. Lib. 16. Accusati post sepulturam. Paulopost, Vt quomodo exequijs ac promiscua sepultura separantur. Libro 17. Cōcedi corpora sepulturæ, cremariq; permisit. Mox, Humili sepultura in priuatis eius hortis contexit.

Crudum seruitium pro incipiente. Cruda senectus.

Primo, Diem illum crudi adhuc seruitij, & libertatis impro

improſpera repetita,quum occiſus Dictator Cæſar.In uita Agricolæ,Et quibus cruda ac uiridis ſenectus.

Prudens rei,pro eo qui ſcit aut intelligit rem.

Primo,At apud prudentes uitæ eius,uarie extollebatur arguebatur'ue.In uita Agricolæ, Cæterũ animorum prouinciæ prudens.Liuius libro 4.dec.4. Ni Achæi locorum prudentes inſtitiſſent. Idem nono dec. eiuſdem, Prudentiſſimi uiri omnis diuini humaniq; iuris.Idem libro 4.dec.eiuſdem,uocat,Hiſpanos Emporienſeis,quorum oppidum à mari retractius erat, imprudentes maris.Libr. 1.dec.eiuſdem,Duo iuuenes per initiorum dies non initiati templum Cereris imprudentes religionis, cum cætera turba ingreſſi ſunt.

Obtegens ſui.

Quartò,Animus audax,ſui obtegens,in alios criminator.Item, Quietam & intelligentem humani diuiniq; iuris mentem duint.Infrà,Maris potens.Item,Vt erectum & fidentem animi oſtenderet.Quinto,Ille niſi laceſſeretur,modeſtiæ retinens. Item, Sed conditoris Seleuci retinens.Duodecimo,Intelligens falſi.Sic enim emendauimus quod antè legeretur, falli ſe.Libro 14.Vt eſt uulgus cupiẽs uoluptatum.Libro 19. Amicorum inimicorumq; negligens.Libro 20.Impotens amoris.Libro 21. Corpora hominum ſalubria,& ferentia laborum.

Iacere aliquid pro enunciare,ſiue ſpargere in uulgus.Iacere probra.

Annalium primo,Quædam de habitu cultuq; & inſtitutis eius iecerat.Secundo, In ſe iacta nolle ad cognitionem uocari. Item, In Germanicum cotumelias iacere. Tertio,Si uera forent,quæ iacerentur.Infrà, Mamercus antiqua exempla iaciens.Quarto,Neq; raro,neq; apud

paucos

paucos talia iaciebat. Infrà, Igitur Latiaris iacere fortuitos primum sermones. Quinto, Et si qua discordes iecissent. Item, Per uaniloquentiam & minas iaciebat. Vndecimo, Inq; fœminas illustres probra iecerat. Duodecimo, Vocem Claudij quam temulentus iecerat. Libro 15. Inter se aut inter amicos iaciunt.

Corpus pro collegio, quod Iurisconsultis quoq; usurpatum uulgo uocant uniuersitatem.

Primo, Neq; abscedere à corpore. Declarat id infrà, Vnum esse Reip. corpus, atq; unius animo regendum. Tertio, Neq; abscedentem à corpore, simul urbem intrauisse. Decimotertio, Quippe late fusum id corpus. Liuius libro 8. dec. 4. Achæorum assuescerent legibus institutisq;, ita unius eos corporis fore. Libro nono, Vt corpus unum & concilium totius Peloponnesi esset.

Edicta in populum iecerat.

Libro 19. Quòd edicta in populũ pro Vespasiano magnifica, probrosa aduersus Vitellium iecerat.

Struere pro adornare, siue insidiari. Item pro construere. Item pro instruere.

Primo, Varijs mox criminibus struente Tiberio circũuenti sunt. Secundo: Tumulum tamen nuper Varianis legionibus structum. Eodem, Struxitq; aggerẽ. Infrà, Struxitq; causas. Item, Et manebant structis molibus literæ Aegyptiæ. Item, Structi & arcus. Item, Structas sibi insidias. Quarto, Structas principi insidias. Infrà, Et struebatur agger. Item, Vtroq; struebantur qui monerent perfugere ad Germaniæ exercitus. Rursum, Strueret dolum, cæteri testes adessent. Quinto, Suis in terris struere nidum. Vndecimo, Quo minus strueret crimina & accusatores.

Duodecimo, Nam ubi sui matrimonij certa fuit, struere maiora. Libro 14. Et scena in tempus structa. Infrà, Singulos per annos consurgeret ac strueretur. Libro 15. Et structa ante auguralem aram subdita face accendi. Paulopòst, Publicis locis struere conuiuia. Rursum, Enimuero liberales semper epulas struxisse. Libro 17. Tanquam crimen ac mox insidias Fonteio Capitoni struxisset. Liuius libro 2. dec. quintæ. Castra ante urbem ponit, omneis'que armatos in campo struxit.

Flectere, absolute.

Primo, Flexit paulatim. Rursum infrà, Tunc à ueneratione Augusti orsus, flexit ad uictorias triumphosq; Tiberij. Quarto, Quorum rumore arguebatur in ambitionem flexisse. Infrà, Huc flexit, ut &c. Sic postea dixit, Vertit in Sabinum. Quinto, Flexit ad grauiora. Ac rursum, Ad Artabanum uertere. Libro 15. Sed flexisse ad Fenium præfectum. Libro 17. Increpabat ultro, quod tanto antè traditum Vitellio imperium, ad Othonem uertissent.

Aduolui genua, uirtute præpositionis.

Primo, Ambulantis'que Tiberij genua aduolueretur. Quinto, Quanquam genua patris aduolueretur. Libro 15. Genua ipsius aduolui. Libro 20. Quidam oculorum tabe notus genua eius aduoluitur. Sic dixit libro 19. Disiecit obruitq; quos inciderat, pro in quos.

Aduehor illum, pro ad illum uirtute præpositionis.

Secundo, Vt quosq; aduectus erat. Tertio, Agrippina Corcyram insulam aduehitur. Quanquam hoc etiam referri potest ad classem eorum, ubi nominibus prouinciarum aut insularum præpositiones non adduntur. Quarto, Et

to, Et sæpe mœnia urbis aßidentem. Item, Qui nunc patientiam senis, & segnitiam iuuenis iuxta insultet. Quinto, Aßidendo castellum. Libro 19. Stœchadas Maßiliensium insulas affertur, hoc est, fertur ad insulas. Posset etiã ad eum ordinem referri, ubi in proprijs regionum aut insularũ nominibus ad præpositio omittitur. Libro 21. Sed ut quosq; eorum aduehebantur.

Aduolui pedibus.

Primo, Præceps & singulorum pedibus aduolutus. Itẽ, Pedibusq; Cæcinnæ aduolueretur.

Alicui aduenire, pro ad aliquem. Propinqua Seleuciæ aduentabat. Virtute præpositionis. ut suprà.

Annalium primo, Properantibus Blæsus aduenit. Sic mox, Iamq; pectori usq; adcreuerat, pro ad pectus. Item, Sed Cattis adeo improuisus aduenit. Quinto, Iamq; multa manu, propinqua Seleuciæ aduentabat. Libro 16. Tyridates accipiendo regno aduentabat. Libro 20. Cui excidium aduentabat.

Turbatum, absolute.

Primo, postquam turbatum in castris accepere.

Turbare, absolute.

Annalium tertio, Si una altera'ue ciuitas turbet. Quarto, Quum repente turbare cœpit. Libro 17. Quibusdam, ut in tumultu, notabilius turbantibus. Libro 18. Quanquã consularibus legatis nihil turbantibus. Libro 19. Denso agmine obturbabat.

De communibus commodis, id est, ob communia commoda.

Primo, Quem missum ad uos à Germanico exercitu

de communibus commodis. Liuius *libro quinto dec. quintæ, Qui de quacunque causa tum aspernati nostra auxilia estis.*

Morti deposcere, *pro ad mortem.* Refertur autem deposcendi uerbum frequenter ad supplicium.

Primo, *Dum Centurionem cognomento Sirpicum, illa morti deposcit.*

Ex re consulere, *hoc est, pro ut occasio tulerit. Simile illi, pro re nata.*

Primo, *Nullis satis certis mandatis, ex re consulturum.*

Vt adsolet, *pro ut consuetum est.*

Primo, *quasi per officium obuiæ fuere legiones, nō lætæ, ut adsolet.* Tertio, *Non alacri, ut adsolet, remigio.* Quinto, *Non, ut adsolet, lecto per magistros æstimatoq; carmine.* Libro 17. *Præcipitibus, ut adsolet, nuncijs.* Liuius *libro primo decadis primæ. Vbi illuxit, paratis omnibus, ut assolet, uocari ad concionem utrūque exercitum iubet.* Libro *secundo quartæ dec. Quòd legati ab Ardea questi in senatu erant, sibi in monte Albano Latinis carnem, ut assolet, datam non esse.* Libro *quarto decadis eiusdem, Ludosq; magnos, qui unà uoti essent, tanta pecunia, quanta assoleret, faciendos.* Eiusdem *libro septimo, Accepta à Liuio classe, & sacrificio, ut assolet, rite facto.*

Licentia *simpliciter pro potestate siue permissione.*

Primo, *Quur uenisset, neq; augēdis militum stipendijs, neq; adleuandis laboribus, deniq; nulla bene faciendi licentia.* Expone priora, *neq; ad augenda militum stipendia, neq; ad alleuandos labores.* Libro 14. *Statuerunt ut pellent, data & absoluendi licentia.* Paulopòst, *Mox licentia*

centia habendi obliuionem attulit.

Prouisus, us, ui.

Primo, Ac prouisu periculi hyberna castra repetentē, circumsistunt. Duodecimo, Quòd prouisu deûm uidua iungeretur principi sua tantum matrimonia experto. Infrà, Cura, prouisu, perinde agere, ac si hostis ingrueret. Libro 15. Nullo rei frumētariæ prouisu. Libro 18. Dispositu prouisuq; ciuilium rerum peritus. Libro 19. Ne oculi quidem prouisu iuuabant. Libro 20. Sed paruum prouisum, ni copiæ in castra conueherentur, rapi permisere.

Aemulatus agere, pro æmulationes, hoc est æmulari.

Libro 13. Ne in urbe æmulatus ageret, prouinciæ Lusitaniæ præficitur.

Aduersor tibi.

Primo, Vt illic quoq; commodis legionum aduersaretur. Quarto, Cæterum neque tuis neque Liuiæ destinatis aduersabor.

Aduersor te.

Primo, Sua facinora aduersari deos lamentatur. Libro 17. Sed ambitionem scriptoris facile aduerseris. Sic enim habet codex manuscriptus, non ambitioni. Infrà, Vidistis commilitones notabili tempestate etiam deos infaustam adoptionem aduersantes. Libro 19. Né ue se ut parricidā aduersarentur. Libro 20. Vulgus aduersari regem, inuidere Aegypto, sibi metuere.

Aliqua re gratus in uulgus.

Primo, Et si alij bonis artibus grati in uulgus. Sic & Cicero loquitur. Secundo, Multaq; in uulgus grata usurpauit. Quinto, Tanto acceptius in uulgum, quanto modicus priuatis ædificationibus. Libro 17. Læta primoribus

ciuitatis, celebrata in uulgus Celsi laus. Item, Fames in uulgus inopia quæstus & penuria alimẽtorum. Libro 18. In uulgus aduerso rumore fuit. Infrà, Vnde crebræ in uulgus mortes. Libro 19. Spolia in uulgus cedebant.

Pertimere.

Primo, *Nihil in uulgo modicum: terrere, ni paueãt: ubi pertimuerint, impune contemni*. Libro 17. *Sub Tiberio & Caio tantum pacis aduersa reip. pertimuere.*

Ostentus, us, ui.

Et hoc usurpat in datiuo, sicut & obtentui, Annalium primo. *Corpora extra uallum abiecta ostentui*. Duodecimo, *Auribus decisis uiuere iubet, ostentui clementiæ suæ, & in nos dehonestamento*. Libro 15. *Iturum Tyridatem ostentui gentibus, quanto minus quàm captiuum?* Infrà, *Et ore ac membris in eum pallorem albentibus, ut ostentui esset, multum uitalis spiritus egestum*. Libro 17. *Noua iura Cappadociæ, noua Africæ, ostẽtui magis quàm mansura*. Sic enim ibi legendum, non, *ostẽta*. Libro 19. *In Galliam Iulium Galenum tribunum, in Germaniam Alpinum Montanum &c. ostentui misere.*

Curare exercitum. Asiam curare. Curare legiones. Curare absolute.

Primo, *Inferiorem A. Cæcinna curabat*. Quarto, *Qui proconsul Asiam curauerat*. Libro quinto, *Is Macedoniæ tum intentus, Achaiam quoq; curabat*. Infrà, *Getulicus ea tempestate superioris Germaniæ legiones curabat*. Vndecimo, *Duo additi qui Romæ curarent*. Libro 16. *Diurna pop. Romani, per prouincias, per exercitus curantium leguntur*. Ipse actus executio appellatur. Libro 15. *Syriæq; executio Cincio, copiæ militares Corbuloni permissæ*. Libro 19. *Exploratores, ut mos est, longius curabant.*

Moder

Moderor tibi.

Primo, Sed quibus Silius moderabatur. Secundo, Naueis soluit, moderabaturq; cursui. Tertio, Quia sibi quisque moderabatur. Libro 15. Moderandum fortunæ ratus. Liuius libro primo dec. quartæ, Tum uero Athenienſium ciuitas, cui odio in Philippum per metum iamdiu moderata erat, &c. Libro septimo decad. quartæ, Reliqua oratio fuit, ut memores rerum humanarum, & suæ fortunæ moderarentur, & alienam ne urgerent.

Exitij certus, pro de exitio. Ambiguus pudoris.

Primo, Iamq; lapidis ictu cruentus, & exitij certus. Secundo, Modo non omnia metuenda ambiguus pudoris ac metus reputabat. Infrà, Incerta ultionis, anxia sui. Quarto, Relinquendæ uitæ certus. Quinto, Incertus animi. Lib. 12. Nam ubi sui matrimonij certa fuit. Infrà, Retraxere ducem destinationis certum. Infrà, Tum Agrippina sceleris olim certa, & oblatæ occasionis propera. Lib. 18. Nequaquam trepidus, sed consilij certus. Libro 19. Incertus animi, & infidis cõsilijs obnoxius. Lib. 20. Lætus & spei certus. Paulo inferius, Igitur ciuilis dißidij certus. Sic enim manuscriptus codex continet. Et sequitur, Nunquam magis afflictam rem Romanam. Quanquam in uulgatis editionibus legitur, Igitur Ciuilis desciscendi certus. Vt Ciuilis sit nomen proprium.

Transpositio præpositionum.

Primo, Non unus hæc, ut Pannonicas inter legiones Percennius. Infrà, Cerni adhuc Germanorum in lucis signa Romana. Item, Quantum'que Amiſiam & Lupiam amnes inter, uastatum. Item, Capto propere campo humentia ultra. Item, Multaq; eo coram. Secũdo, No-

stra pro ripa.Secūdo,Quinta ab hora diei ad noctem cæsi hostes. Item,*Tiberim iuxta.* Rursum, Oppido à Canopo. Infrà,*Danubium ultra.* Tertio, *Littora Calabriæ contra sitam.* Item,*Senatu coram.* Et,*Patribus coram.* Itē, *Quos inter ambigebatur.* Infrà,*Gentile apud solum.* Item,*Orna tum ad urbis.* Rursum, *Vnum intra damnum stetisset.* Item,*Quod præturam intra stetit.* Quarto,*Misenū apud & Rauennam.* Mox, *Sed præcipuum robur Rhenum iuxta.* Item,*Dum populatio necem intra sisteretur.* Rursum, *Ita Sardianos inter Smyrnæosq́; deliberatū.* Quinto,*A' carnifice laqueum iuxta compressam.* Item, *Ripam apud Euphratis.* Rursum, *Mare inter & extremos Alba norum montes.* Item, *Quos super eques &c.* Paulopòst, *Ripam ad Euphratis.* Vndecimo, *Sed claritudine paucos inter senum regum.* Item, *Humum infrà moliri.* Rursum, *Ea super re.* Item, *Maximeq́;,quos penes potentia.* Duodecimo,*Seu delecto die augēdam ad inuidiam.* Paulopòst, *Deducere iuuenem, ripam ad Euphratis iubet.* Item, *Vt templū iuxta, equos uenatui adornatos sistant.* Rursum, *Quum rostra iuxta custodibus circūdatus.* Libro decimotertio,*Quo solutius urbē extra lasciueret.* Libro decimoquarto, *Promontorium Misenum inter & Baianum lacum.* Item, *Viam Miseni propter & uillam Cæsaris Dictatoris.* Paulopòst,*Viam Miseni propter.* Item, *Cappadocū ex nobilitate.* Lib. 15. *Oceano abusq; petita.* Infrà, *Occidendæ matris Neronis inter ministros.* Libro 18. *Est Iudæam inter Syriamq́; Carmelus.* Libro 19. *Vtq́; cumulo super & recentia cæde uestigia incessere.* Libro 20. *Alij uiā inter Mosellamq́; flumē.* Libro uicesimo primo, *Hanc aduersus urbem gētemq́; Cæsar Titus &c. certare statuit.* Itē,*Insulam inter Germanosq́;.* Liu.lib.4.dec.quintæ,P.

Nasica

Nasica egregius adulescens omnibus ex unus quibus hesterna die pugnari placuit. Pro, unus ex omnibus. Lib. 1. dec. quartæ, Excelso in suggestu superba iura reddentem. Libro octauo dec. tertiæ, Quos inter belli causa esset. Lib. quinto, Vbi potentius iam esse id malum apparuit, quàm ut minores per magistratus sedaretur.

Eximere constantiam, pro adimere.

Miserationem eximere.

Primo, Quippe plurium uæcordia constantiam exemerat. Tertio, Etsi præsumpta spes, hortandi causas exemerat. Vndecimo, Quanquam res aduersæ consilium eximerent. Sic enim reposuimus, craso uerbo, adimerent. Lib. 13. Quia dissimulationem nox & lasciuia exemerat. Liuius libro quinto dec. quintæ, Miserationem omnem stultitia ignorātis fortunam suam exemit. Libro secundo, Deinde ut plurium clamore & cursu à portis dubitatio exempta est. Verg. Postquam exempta fames epulis.

Materies pro materia.

Primo, Ea uetustissima mulitaribus odijs materies. Item, Cōcessam filio materiem. Secundo, Relinqueret materiem Drusi fratris gloriæ. Tertio, Præbuit iuueni materiem adipiscēdi fauoris. Quarto, Præbuitq; ipsi materiē. Quinto, Et materies criminandi. Item, Præbuitq; materiem doctissimus indigenarum. Duodecimo, Et materiem sceleri detrahendam. Libro 17. Sed plurima ad fingendū credendumq; materies.

Multare uerberibus. Multare exilio. Multare morte.

Primo, Prostratos uerberibus multant. Infrà, Et spectantiū immodestiā exilio multandi potestas prætoribus fieret. Quinto, Exilio aut morte multarētur. Libro 13. Vt

quidam accusatorum eius exilio multarentur. Lib.14. Et qui alij seditionem conciuerant, exilio multati sunt.

Exoluere pœna. Et similes locutiones.

Libro 14. Titurium et Caluisium pœna exoluit. Item, Donec Priscus & Alphenus desertis castris, ad Vitellium regreßi, pudore proditionis cunctos exoluerent. Lib. 20. Coniectis in eum telis, initium exoluendæ in posterum culpæ fecere. In libello Germanorum, Vt se quoque pudore uictoriæ exoluant.

Ferox animi, & similes locutiones.

Primo, Et animi ferox, inter obstantes & armatos ferro uiam patefecit. Item, Sed fœmina ingens animi. Eodẽ, Rudem sanè bonarum artium. Rursus, Cæterorum immunes, nisi propulsandi hostis. Secundo, Sed hunc mitem erga amicos, modicum uoluptatum. Tertio, Cæsar Augustus potentiæ securus. Item, Sed impiger militiæ. Rursum, Quanquam pecuniæ modicus. Quarto, Ferox scelerum. Mox, Anum suapte natura potentiæ anxiam. Item, Fortunæ inops. Infrà, Callidi temporum & sapientes. Rursum, Adeo factorum innocens sum. Item, T. Liuius eloquentiæ ac fidei præclarus. Infrà, Rerum uestrarum prouidum, offensionum pro utilitate publica non pauidum. Item, Is recens prætura, modicus dignationis. Paulopòst, At Agrippina peruicax iræ. Rursum, Quòd talis syluæ frequẽs fœcundusq; erat. Infrà, Ingentium belluarum feraces saltus. Quinto, Præstantißimus sapientiæ. Item, Scientiæ cærimoniarumq; uetus. Infrà, Magis ac magis trepidus admirationis & metus. Item, Continuus principis, pro eo qui continue agit apud principem. Mox, Aemulium genus fœcundum bonorum ciuium. Item, Oroden sociorum inopem. Paulopòst, Parthos absentium æquos, præsent

præſentibus mobiles. Libro 12. Et ſubueniendum ſocijs uirium æmulis. Item, Atrox odij Agrippina, & facinorum nõ rudis. Libro 13. Procax odij, & poteſtatis temperantior. Libro 15. Magna uis camelorum onuſta frumẽti. Infrà, Atque ipſe ut lætitiæ, ita mœroris immodicus egit. Item, Animi ualidus & corpore ingens. Libro 16. Laſciuiæ inexperti. Mox, Inquietus animo, & occaſionum haud ſegnis. Infrà, Sic ſpecie bonarum artium falſos, & amicitiæ fallaces. Libro 17. Non tamẽ adeo uirtutum ſterile ſeculum. Item, Et pacis artibus belli inexpertus. Paulopòſt, Prouinciam aditu difficilem, annonæ fœcundam. Item, Conſilijq́; quamuis egregij, quod non ipſe afferret, inimicus. Rurſum, Pecuniæ alienæ non appetens, ſuæ parcus, publicæ auarus. Eodem libro, Corpore ingens, animi immodicus. Item, Vrbanæ militiæ impiger, bellorum inſolens. Item, Non modo iacentia & plana urbis loca, ſed ſecura huiuſmodi caſuum, impleuit. Libro 18. Veſpaſianus acer militiæ. Rurſum, Nec uirorum inopes, & pecuniæ opulentæ. Item, Coloniam uirium & opum ualidam. Infra, Namq́; promptus animi Martius. Mox, Celſus doli prudens. Infrà, Non tulit ludibrium inſolens contumeliæ animus. Libro decimonono, Gregarius miles futuri ſocors. Item, Decoris ſecuros. Mox, Strenuus militiæ. Item, Futuri ambiguus. Paulò inferius, Ignarus militiæ, improuidus conſilij. Ibidem, Neque fidei conſtans, neque ſtrenuus in perfidia. Item, Ipſe æger animi. Et rurſus, Veluti captus animi. Et, Sermonis nimius erat. Mox, Ciuium ſanguinis parcũm credidere. Libro uigeſimo, Recti peruicax. Item, Tributorum expertes. Rurſum, Conſilij ambiguus. Paulopòſt, Ille, ut irritus legationis, redijt. Rurſus, C. Cæſar turbidus animi, Item, Ingens rerum.

Rurſus

Rursus, Nec subitum militem, sed ueterem expertumque belli. Item, Diuersus animi. In libello Germanorum, Frugiferarum arborum impatiens, pecorum fœcunda. In uita Agricolæ, Frugum fœcundum. Rursus, Animorum prouinciæ prudens. Item, Nos terrarum ac libertatis extremos, recessus ipse & sinus fama defendit. Rursus, Securus iam odij. Liuius libro sexto deca. quartæ, Trepidiq; rerum suarum. Libro octauo, Romanis Gallici tumultus assuetis etiam uanitates notæ sunt.

In centuriones inuadere.

Primo, Repēte lymphati districtis gladijs in centuriones inuadūt. Infrà, Vt hi mox pedes in hostem inuaderēt.

Exuere fidem, Exuere tributa, Exuere uirtutes.

Primo, At ille moriturū potius quàm fidem exueret, clamitans. Sic suprà dixit, Exutoq; Lepido. Itē, Exuta æqualitate. Infrà, Alijs gentibus ignorantia imperij Ro. inexperta esse supplicia, nescia tributa, quæ quando exuerint &c. Infrà, Quam uirtutē diu retinuit, quū cæteras exueret. Secūdo, Per cōmunes liberos orauit, exueret ferociā. Infrà, Nisi certam ante diē profanos ritus exuissent. Tertio, Tum exuto iustitio reditū ad munia. Paulopòst, Obsequium erga imperatorē exuit. Infrà, M. Piso exuta dignitate. Item, At postquam exui æqualitas. Quarto, Bonisq; exutus. Paulopòst, Non enim exuere imposita munia. Infrà, Eo anno Frisij trāsrhenanus populus pacem exuere. Quinto, Seiani amicitiam cæteri falso exuerāt. Item, Virilibus curis fœminarū uitia exuerat. Rursum, Dedit spatium exuendi pacta. Mox, Neq; exuerat pedorem. Vndecimo, Ac ne iussa exuerent. Mox, Ne tamen miles ocium exueret, Vbi uidetur legendum, indueret. Duodecimo, Et missis corruptoribus exuendam ad fidem hostes emercari.

Infrà, Territū exutumq; campis Mithridatem. Decimotertio, Exueret obsequium in matrem. Item, Vt hostem uagum exuerent sedibus. Infrà, Reperta'que spe ditioris coniugis, promissa exuere, id est, exuebat. Libro decimoquarto, Auitis bonis exuūtur. Infrà, Exueret magistrum, satis amplis doctoribus instructus maioribus suis. Paulo post, Attamen neutrū datis à se præmijs exuit. Libro decimosexto, Abrumperet uitam, ac ea ciuitate, cuius charitatem olim, nunc & aspectum exuisset. Infrà, Exutusq; omnibus fortunis. Libro decimoseptimo, Ac ne reuerentiam imperij exuere uiderentur. Libro decimooctauo, Prima iuuenta quietis cupidine senatorium ordinem exuerat. Libro decimonono, Ac maiore ex diuerso mercede, ius fasq; exuerent. Infrà, Cuius sacramentum cunctis circa hostibus non exuerat. Libro 20. Quando etiam sapientibus cupido gloriæ nouissima exuitur. Infrà, Quid si Galliæ iugum exuant? Rursus, Et si exuissent seruitium cupidine imperitandi. Item, In ciuitates quæ societatem Rom. nō exuerant. Libro 21. Nec quicquam prius imbuuntur, quàm cōtemnere deos, exuere patriam, parentes, liberos, fratres, uilia habere. In libello Germanorū, Nec nisi hoste cæso exuere uotiuū obligatumq; uirtuti oris habitū. In uita Agricolæ, Et arrogantiā et auaritiā exuerat. Itē, Exuere iugum potuere. Apud Liuium lib. 4. dec. quartæ, L. Valerius contra M. Porcium Catonem mulierum causam agens, Nunquam, inquit, saluis suis exuitur seruitus muliebris. Significat autem fœminas semper officiosas in suos esse, uel maritos uel liberos, nisi ijs per mortem priuentur. Libro septimo, Exutosq; magna parte prædæ ad mare ac naues redegit. Idem rursus libro septimo dec. tertiæ, Ita repente exuit antiquos mores.

Indue

Induere munia ducis, induere seditionem.

Primo, de Agrippina Germanici Cæsaris uxore, *Munia ducis per eos dies induit.* Secundo, *Qui, ne bellum tolerarēt, seditionem induerint.* Quarto, *Habitum ac uoces dolentum simulatione magis quàm libēs induebat.* Quinto, *Qualem diem Tiberius induisset, pari habitu.* Infrà, *Sceptuchi utrinq; donis acceptis, more gentico, diuersa induere.* Rursum, *Plurimū adulationis Seleucenses induere.* Vndecimo, *Aut ditium familiarum hæredes Eserninos & Aruntios magnum animū induisse.* Duodecimo, *Quorum rex Hyliates societatem Meherdatis palàm induerat.* Infrà, *Etiā aduersus nos hostilia induerat.* Libro 15. *Animum bonis artibus non induerat.* Infrà, *Quia speciem iudicij induere non poterat.* Libro 16. *Nisi contrà instituta & cæremonias maiorū proditorem palàm & hostem Thrasea induisset.* Libro 20. *Quæ super instantia mala, falsos pauores induerat, desciuisse Africā.* Infrà, *Galbam & infracta tributa hostiles spiritus induisse.*

In tempus.

Primo, *Sensit miles in tempus conficta.* Secundo, *Tmolum leuari idem in tempus tributis.* Quarto, *Quòd unum malorum suffugium in tempus erat.* Libro decimoquarto, *Et scena in tempus structa.*

Reum subdi, subdere'ue. Rumorem subdere.

Primo, *Metuēs, ne reus subderetur.* Rursum, *Vtq; mos uulgo, quamuis falsis, reum subdere.* Tertio, *Maiestatis crimina subdebantur.* Quarto, *Subditis qui accusatorum nomina sustinerent.* Quinto, *Et subdito rumore, tanquam Mesopotamiam inuasurus.*

Intendere metum, pro intentare.

Primo, *Spem offerunt, metū intendunt.* Infrà, *Tradere uexillum*

uexillum intento mortis metu ſubigũt. Tertio, Aduerſum os in hoſtem intendit. Item, Ob intenta Lepidæ pericula. Quarto, Quum omnia alia conquirerent, intenderentq;. Vbi tamen potius pro augerent exponẽdum. Infrà, Neq; tamen dubitabatur in Neronem & Aggrippinam intendi. Quinto, Qur mutua accuſatione intenta. Libro 13. Nero intellecta inuidia, odium intendit. Item, Quem metum Graptus &c. tali mendacio intendit.

Intendere pro augere.

Secundo, Langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia. Item, Intẽdere uera, adgerere falſa. Quarto, Vim præfecturæ modicam antea, intendit. Infrà, Et huic negatus honor gloriam intẽdit. Duodecimo, Ardorẽ exercitus intendebant. Lib. 14. Quibus exciſis metũ hoſtium intenderet. Lib. 17. Quippe hiantes in magna fortuna amicorũ cupiditates, ipſa Galbæ facilitas intendebat. Infrà, Intẽtis alimentorum pretijs. Libro 18. Intendebat formidinem, quòd publici conſilij facie diſceſſum Mutina.

Præſidium agitare.

Primo, At in Chaucis cœptauere ſeditionẽ, præſidium agitantes uexillarij. Sic & Liuius loquitur libro 7. tertiæ dec. quanquam is locus in uulgatis editionibus eſt deprauatiſſimus. nam ſic habet, Qua Brutiorum præſidium eſſe agitatæ proditionis cõciliator nũciauerat. Tu ſcribe, Quâ Brutiorum cohortẽ præſidium agitare, proditionis Liuij locus. *cõcilator nunciauerat. Sic enim in manuſcripto codice legitur, quẽ nobis bibliotheca Spirenſis ſuppeditauit. Talibus mendis indigne cõſpurcatus eſt paßim Liuius, & tot iam annis hæc cura neminẽ tangit. O' ſtudioſorũ inanem fiduciam. Tacitus Annalium 15. Turrim in qua præſidiũ agitabat, defendere auſo.*

Agitare latrocinia.

Duodecimo, Aduentu Catthorũ latrocinia agitantium.

Moliri fores.

Primo, Concursuq; ad ianuam facto, moliuntur fores. Sic Liuius tertiæ decadis octauo libro dixit moliri naues, Et molientibus ab terra naues Philippus superuenit. Item, Pœni ancoras molirentur. Rursum Tacitus Annalium secundo, Moliuntur templorum fores. Vndecimo, Quæq; in aperto grauia, humum infrà moliri. Duodecimo, Nuptiasq; Domitij &c. & Octauiæ Cæsaris filiæ, moliri. Item, Molitur crimina & accusatorem. Libro 13. Fratri eius L. Syllano necem molita. Lib. 18. Subruit muros, instruit aggerem, molitur portas. Infrà, In quam gladiatores nauibus molientes, Germani nando prælabebantur. Liuius libro sexto dec. quartæ, Affecta labore ac uigilijs corpora ex somno moliebantur.

Molitor cædis.

Vndecimo, Et Appianæ cædis molitor Narcissus.

Aduertere pro in se uertere commouereq;.

Item pro attendere.

Annalium primo, Sed uelut in urbe uictæ facies, gemitusq;, ac planctus, etiam militum aures oraq; aduertere. Et infrà, Octo aquilæ petere syluas & intrare uisæ, imperatorem aduertere. Quarto, Atq; illic eadem actitando recentia ueteraq; odia aduertit. Quinto, Vt atrox aduertebatur, id est, obseruabatur. Infrà, Vt uulgum miseratione aduerteret. Duodecimo, Spirantem ac uitæ manifestam aduertere pastores. Decimotertio, Aduertere quosdam cultu externo in sedibus senatorum. Libro 14. Quæ ne in metu quidem pericula nostra aduertit, id est, attendit. Sic enim scripsimus pro auertit. Libro 15. Quoties nouum

aliquid

aliquid aduertat. Libro 19. Aduertere proximi. Item, Turrim uicino sitam lucere per noctem crebris luminibus aduertit. Item, Aduertit ea res Vespasiani animum.

Aduertere in aliquem, pro animaduertere siue punire.

Secundo, In P. Martium consules extra portam Exquilinam, quum claßicum canere iußissent, more prisco aduertere. Quarto, Aut si quis aduertit. Quinto, Placitum posthac ut in reliquos Seiani liberos aduerteretur.

Aduertere parsimoniæ.

Tertio, Ne princeps antiquæ parsimoniæ durius aduerteret. Libro 13. Qui animũ etiam leuißimis aduerterẽt.

Proiectum, pro contempto, & uili.

Item pro abiecto.

Primo, An ciues quibus iam proiecta senatus autoritas? Tertio, Tam proiectæ seruientium patientiæ tædebat. Libro 19. Vultus procul uisentibus notabantur, Vitellij proiectus & degener. Libro 20. Interea Iulius Sabinus proiectis fœderis Romani monimentis Cæsarem se salutari iubet. Cicero proiectam audaciam dixit, & Liuius proiectas ac proditas ad inconsultam atq; improuidam pugnam legiones, Germanice, ueruuægen.

Sacra legationis, Sacra mensæ.

Primo, Hostium quoq; ius, & sacra legationis, & fas gentium rupistis. Decimotertio, Quanquam intra sacra mensæ &c. properata sit. s. mors. Libro 15. Inuidiam prætendens, si sacra mensæ, dijq; hospitales, cæde qualiscunq; principis cruentarentur. Libro 19. Sacrum etiam in exteras gentes legatorum ius, &c.

Animum cupido inuolat.

Primo, truces etiam tum animos cupido inuolat.

Incautum, pro eo quod non cauetur.

Primo, Consultatq; ex duobus itineribus breue & solitum sequatur, an impeditius & intentatum eoq; hostibus incautum.

Gnarum, pro cognito.

Primo, Quod gnarum duci. Infrà, Trudebanturq; in paludem gnaram uincentibus, iniquam nescijs. Quinto, Conspicui, eoq; gnari. Duodecimo, At nobis ea pars militiæ maxime gnara est. Libro 15. Idq; nulli magis gnarum quàm Neroni. Libro 21. Campos madétes, & ipsis gnaros, paludes hostibus noxias.

Ignarum, pro ignoto.

Secundo, Per occulta & uigilibus ignara. Tertio, Non quidem sibi ignara quæ uulgabantur. Quinto, Sed quædã secus quàm dicta sint cadere fallacijs ignara dicentiũ, hoc est ignota. Duodecimo, Nihil tam ignarũ barbaris quàm machinamenta & astus oppugnationum. Eodem, Quanto ignara barbaris, tanto tolerantiora capesseret. Sic enim illic reposuimus è scripto uolumine pro ignoratiora. Libro 15. Cui enim ignaram fuisse sæuitiam Neronis? Libro 19. Quæ ignara Vespasiano aut uetita.

Incedere itineri & prælio.

Primo, Incesßitq; itineri & prælio. hoc est, ad iter & prælium. Similis infrà locutio, Sibiq; & prælio firmabat. Item libro 3. Dein præsidio Africæ ducebatur. Hoc est, ad præsidium Africæ. Quarto, Proxima æstuaria aggeribus & pontibus traducẽdo grauiori agmini firmat. Libro 13. Subruendo uallo inducit. Mox, Qui uiæ pariter & pugnæ composuerat exercitum. Libro 15. Nec recusaturum Tyridatem accipiendo diademati in urbem uenire. Item, Dum auxilia libertati inuocat.

Comp

Comprimere, pro opprimere.

Primo, Compreßiſſe Germaniæ populos. Paulopòſt, Neq; duorum adoleſcentium nondum adulta autoritate comprimi queat. Infrà, Cõpreſſam à muliere ſeditionem. Tertio, Et comprimendi procul præſidium. Infrà, Compreßis ſeditionibus. Libro 18. Conſenſu meliorum compreßi. Libro uiceſimo, Se cum cohorte cui præerat, Caninefatem tumultum compreſſurum. Vbi quidam ſcripſerunt, oppreſſurum. Liuius libro ſecundo dec. quintæ. Magis è repub. uiſum erat cõprimi ac ſedari exaſperatos Ligures. Idem libro 8. quartæ dec. elegãter compreſſam annonã uocat, cuius pretiũ per coëmptionẽ eſſet intentũ. Et duodecim, inquit, clypea ærata ab ædilibus curulibus P. Claudio & P. Sulpitio Galba ſunt poſita ex pecunia qua frumentarios ob annonam compreſſam damnarunt.

À contactu, pro conſuetudine ſiue contagio.

Primo, Diſcedite à cõtactu, ac diuidite turbidos. Quinto, Plures infecti quaſi ualitudine & contactu. Libro decimoſeptimo, Ita in fauorem aut odium contactu ualentiorum agebantur. Libro 18. Simul cæteræ legiones contactu, & aduerſus Germanicos milites inuidia, bellum meditabantur. In uita Agricolæ, Oculos quoque à contactu dominationis inuiolatos habebamus. Participio contactus utitur Liuius libro primo decad. quartæ, Multis in Italia contactis gentibus Punici belli ſocietate. Libro 8. eiuſdem, Et ut omnia contacta ſocietate peculatus uiderentur.

Ludificor illum.

Primo, Quod dum patres & plebem, inualida & inermia, cunctatione ficta ludificetur. Sic & Terentius, Ludificatus uirginem. Tertio rurſum, Feſſum'que Romanum impune ludificabãtur, Liuius libro nono quartæ dec. Qui

ludificati priorem locationem erant. Idem uerbale nomen usurpat. Libro 8. decad. eiusdem: Ferri iam ludificatio ista non potest. Idem libro primo dec. quintæ: Munificentia inæquali sese aliosq; ludificari. Libro 4. Ne hostem quidem ludificatos priores imperatores.

Cauillari uerba patrum.

Primo, Tiberium uigentem annis sedere in senatu, uerba patrum cauillantem. Absolute Liuius usurpat libr. 9. quartæ dec. Tum quoque ait eam cum Ebutio se amatore cauillari credere. Apud eundem legitur uerbale nomen libro 8. dec. quartæ, Et paulatim illiberali adiectione nunc per cauillationem, nunc precibus & simulatis lacrymis ad centum talenta est perductus.

Summus seueritatis & munificentiæ, & aliæ quædam locutiones.

Primo, Eundemq; seueritatis, & munificentiæ summũ uidissent. Vndecimo, Lætißimo fastigij eius, hoc est de eo fastigio. Sic enim illic legendum putamus pro leuißimum fastigij eius. Libro 14. Neque morum spernendus habebatur.

Præsumere, antè sumere, Præsumptus.

Primo, Ac ni supplicium in malos præsumant. Tertio, Et si præsumpta spes, hortandi causas exemerat. Duodecimo, Ac perinde fortunam utriusq; præsumeret. Lib. 14. Atque ipsa præsumendo remedia, munierat corpus. Libro 17. Torpebat Vitellius, & fortunam principatus inerti luxu, ac prodigis epulis præsumebat. Libro 19. Et partes præsumpsere. In uita Agric. Præsumpta apud militem illius anni quies.

Resumere.

Libro 19. Rerum nouarũ cupido legati nomẽ resumere &

& misceri ciuilibus armis impulerat. Libro 20. Resumpto Vespasiani sacramento. Infrà, Instituta cultumq; patrium resumite.

Diuersus omnium, pro ab omnibus.

Aduersus illorum.

Primo, Diuersa omnium quæ unquam accidere ciuiliũ armorum facies. Tertio, Veneno cum à Lepida petitum inlustriũ domuum aduersa, pro illustribus domibus, id est familijs. Libro decimoquarto, Vt par ingenio, ita morum diuersus.

Arma pro bellis.

In primo exemplo præcedẽtis claßis. Libro 13. rursum, Vsque ad ciuilia arma. Libro 15. Post arma Iulij Vindicis ad auspicium & præsagium futuræ ultionis trahebatur. Libro 17. Sed per ciuilia arma etiam seueris ducibus usurpatum. Libro 18. Sortem ciuilium armorum misera lætitia detestantes. Infrà, Quæ grauia atq; intoleranda, sed necesitate armorum excusata, etiam in pace mansere. Libro 19. Misceri ciuilibus armis impulerat. Item, Et unum militem, quotam ciuilium armorum partem? Vnde eleganter Liuius denunciationem armorum dixit, pro denunciatione belli, decade quinta, de Perseo Macedonum rege loquens: Græcas, inquit, urbes, alias obsideret, alias denuntiatione armorum terreret.

Temerare pro uiolare stuprareq́;. Temeratus.

Hoc uerbo sæpe Tacitus utitur. Primo, Eandem Iuliam in matrimonio M. Agrippæ temerauerat. Et rursus, Non aliud malorum leuamentum, quàm si linquerẽt castra infausta temerataq́;. Libro 19. Ciuilis rabies usq; in exitium temerasset. Libro 20. Prædixere haruspices ne temeraretur opus saxo auro'ue in aliud destinato.

In prominenti littoris. Hoc est prominenti parte littoris. Asperrimo hyemis.

Primo, Tum milites ad cædem missi inuenere in prominenti littoris nihil lætum opperientem. Tertio, Ipsum quippe asperrimo hyemis, Ticinum usq; progressum. Infrà, Aut diuersò terrarum distineri. Quarto, Vel celeberrimo fori effigiem diui Augusti amplecti. Quinto, Extremo anni. Libro 14. Quin si qua in parte lubricùm adolescentiæ nostræ declinat, reuocas. Libro 18. Et lubrico itinerum adempta equorum pernicitate. Item, Ni uictorē exercitum attinuisset obscurum noctis. Infrà, Aut ubi lubrico uiæ uel occursu alicuius procidissent. Libro 19. In extremo Ponticæ oræ. Libro 20. Extrema Gallicæ oræ &c. occupauere. Item, Illi raptim uecti, obscuro adhuc cœptæ lucis, domū proconsulis irrumpunt. Lib. 21. Terga hostium promittens, si extremo paludis eques mitteretur.

Occulta saltuum, Humida paludum, & similes locutiones.

Primo, Præmisso Cæcinna ut occulta saltuum scrutaretur, pontesq; & aggeres humido paludum & fallacibus campis imponeret. Sic dixit suprà, Aliaq; honorum multiplicata, pro alij honores. Subiecta uallium. Primo, Subiecta uallium ac resultanteis saltus compleret. Item, Illi sanguine suo, & lubrico paludum lapsantes. Item, Summa ualli prensant. Secundo, Aut prominentia montium resistunt. Ibidem mox, Campum & primà syluarum barbara acies tenuit. Infrà, Disiecitq; naues in aperta Oceani. Item, Neq; suspitiones imbecillas aut inania famæ pertimescenda. Tertio, Aliaq; funerum solennia, pro solitis. Ibidem, Complentur nō modo portus & proxima maris. Infrà, Per amœna Asiæ atq; Achaiæ. Itē, Longinqua imperij

perij. Infrà, Per incerta maris & tempestatũ cotidie uoluitur. Rursum, Multa laudis & artium imitanda posteris tulit. Quarto, At apud idonea prouinciarũ, hoc est apud idoneos locos prouinciarũ. Mox, Aut asperis maris. Infrà, Iussa principis magis quàm incerta belli metuens. Itẽ, Quibus præcipua rerum ad famam dirigenda. Paulopòst, Sed altius metuens tacita suspitionum. Item, Qui montiũ editis inculti atq; eo ferocius agitabant. Infrà, Auxit uana rumoris. Item, Quo sæua uentorum arcentur. In fine libri, Imperij extrema. Quinto, Simulationum tamen falsa, in sinu aui perdidicerat. Vndecimo, Summaq; imperij ambigua. Item mox, Ad excindenda castellorum ardua. Libro decimoseptimo, Nisi incerta noctis &c. timuissent. Libro 18. Et læua maris præteruectus. Item, Altiora murorum sagittis aut saxis incessere. Infrà, Ac dubijs præliorum exemptus. Itẽ, E gregario ad summa militiæ prouectum. Paulo inferius, Mihi bellum, & præliorum incerta trade. Libro 19. Ac summa ualli ruina sua traxit. Item, Mißis per proxima littorũ liburnicis. Item, Prima rerum quieti speculabantur. Item, Summa nauium tabulis augent. Et rursus, Non intuta mœnium firmare, nocte dieq; fluxi, & amœna littorum personantes. Et, Per angusta & lubrica uiarum flexerant. Libro uicesimo, Et fluxa seruitiorum fides, ac fortuita belli sperabantur. Item, Extrema Galliarum quaterent. Et, Qui pontes & uiarum angusta insiderẽt. Et, Recepta omnis præda, nisi quam uagi per inaccessa mapalium ulterioribus uendiderant. Rursum, Statos æstiuis flatibus dies & certa maris opperiebatur. Libro uicesimoprimo, Cuncta camporum. Item, Quando impetum & subita belli locus abnueret. Item, Extrema & latißima mœnium. In uita

Agricolæ, Ludos & inania honoris modo rationis atque abundantiæ duxit. Item: Montium profunda, tempestatũ ac fluctuum aduersa. Rursus, Qui adhuc pugnæ expertes summa collium insederunt. Mox, Quatuor alias ad subita belli retentas. Item, Media campi Couinarius eques strepitu ac discursu complebat.

Præcipere, pro Antecapere.

Primo, Quod quanquam in æstatem summa ope parabat, initio ueris, & repentino in Cattos excursu præcepit. Secundo, Quia speciem libertatis Piso præceperat. Tertio, Præceperant animis orationem patres. Libro 19. Ni Antonius idipsum metuens festinato prælio uictoriã præcepisset. Hoc uerbo sæpe Liuius in hunc sensum utitur. Apud quem tamen hæc simplex uerbi significãtia, sec à communi loquentium usu paulo remotior hodie, quasdã sententias inuoluit, ac multis deprauationibus ansam dedit. Propter studiosos Liuianæ lectionis proferã hic unum insignem locum, cum quo multi eruditorum ante nos luctati sunt, sed nulli successit conatus. Is locus est apud Liuium libro secundo primæ decadis in hæc uerba scribentem, Adeo in alteram causam non collega solum præceperat. Inspexi locum in manuscripto codice, nec aliam continebat lectionem. In margine tamen eius uetusti uoluminis adnotatum reperi, præceps erat. Quam scripturam probat M. Antonius Sabellicus, addens etiam legi posse, præceps ierat. Ego uero quum eum locum excuterem, & uenisset mihi in mentem præcipere ueteribus autoribus interdum esse præsumere siue antecapere, deinde cogitassem Appium uehemẽtis ingenij uirum fuisse, quippe quem Liuius paulopòst immitem natura uocet, deprehendi germanam esse lectionem, si præceperat accipiamus

Liuij locus.

mus pro anteceperat, tum pro in, scribamus ui, hoc modo, Adeo ui alteram causam non collega solum præceperat, sed omnis factio nobilium. Significat Liuius Appium ui causam alteram occupasse, quum prius proposita sententia, nobiles omnes habuit astipulatores. Hoc indicant uerba quæ præcesserunt, Appius uehementis ingenij uir imperio consulari rem agendã censebat, uno aut altero arrepto, quieturos alios. Seruilibus lenibus remedijs aptior, concitatos animos flecti, quàm frangi putabat quum tutius, tum facilius esse. Nec uerò quicquã dubito, si superesset optimus uir Sabellicus, quin mihi subscriberet. nam candorem hominis edita scripta satis testantur. Hoc uerbo rursus utitur in hunc sensum Liuius libro tertio dec. primæ, Nec ex quo castris castra conlata sunt, inquit, cessatum à leuibus prælijs est, facile patiente Dictatore, conferendo uires, spem uniuersæ uictoriæ tẽtato paulatim euentu certaminũ suos præcipere. Emẽda Liuij codicem libro tertio primæ decadis, Dum præriperent iter nuncij mißi in castra. & scribe, dum præciperent iter. Rursus eiusdem decadis libro sexto, Nobiles homines in poßeßionem agri publici grassari, nec, nisi antequam omnia præripiant, diuisus sit, locum ibi plebi fore. Tu scribe, antequã omnia præcipiant. Eodem libro, Non præripiã gratiam publici beneficij. Repone, Non præcipiam gratiam publici beneficij. Libro primo decadis quartæ, Vt id nouit, quod animis præceperat. Libro secundo, Ipse tribus quinqueremibus expeditis, Piræeum præcepit. Libro quinto, Ne se ad bellum Achaicum, aut rem ullam, quam sua quisque opinione præcipere posset, crederent missos esse. Libro sexto, Aliquantum uiæ præceperat rex. Libro octauo, Consul, quia non comminus pugnam, sed locis

oppugnandis futuram præceperat animo. Libro secundo decadis quintæ, Ex eo quod acciderat, *spem futuri præcipientes*. Libro quinto non procul initio, ubi legitur, *Præcerptam tamen eius rei lætitiam inuenerunt*. Malim *scribere, præceptam*. Id declarant quæ illic sequuntur, *Sanè qui præcerptam scripsit, intellexit defloratam, quemadmodum dixit libro octauo decadis quartæ*, Gloriamq́; *eius uictoriæ defloratam ad Thermopylas esse*. Verũ hic *magis quadrat præceptã*. L. Florus de Ptolemæo Cyprio *rege*, Et ille quidem ad rei famam ueneno fata præcepit. *Apud eundẽ Florum in fine quartæ* Epitomes, *ubi de Cantabris agit, uulgò legitur*, Postquam extrema barbari uident, *certatim igni, ferro, inter epulas, uenenoq́; quod ibi uulgò ex arboribus taxis exprimitur, percepere mortem*. Ego uerò scribo, *præcepere mortem*.

Antecapere.

Libro 20. *Quia pontem Mosæ fluminis anteceperat*.

Properare iter. Et Properatus participium.

Festinare mortem. Item Properatò aduerbium.

Primo, *Siccitate & amnibus modicis inoffensum iter properauerat*. Secundo, *Ni deditionem properauissent*. *Infrà*, *Nisi uoluntariam mortem properauisset*. Item, *Ne tela quidẽ nisi agrestia ad subitum usum properata*. Tertio, *Præmatura uel cum exitio properant*. Quarto, *Mortem in se festinauit*. *Infrà*, *Properata inde accusatio*. libro *decimotertio*. *Neq; minus properatò Narcissus Claudij libertus &c. ad mortem agitur*. Item, *Ante oculos inimici properata*. Loquitur de morte Britannici. Libro decimo-*quarto*, *Sed cædes, patibula, ignes, cruces tanquam reddituri supplicium, ac prærepta interim ultione festinabant*.

Libro

Libro decimoquinto, Continuum die noctuq; iter propcrabant. Lib. 16. Intercisis uenis, mortē approperauit. Libro 17. Pleraq; contra decus ex præsenti usu properando. Libro 19. Et si cœptum iter properasset. Infrà, Festinare comitia, hoc est, festinabat.

Auctus us, ui, pro augmento.

Primo, Imbresq; & fluminum auctus regredienti metuebatur. Secundo, Auctu imperij adoleuisse etiam priuatas opes. Libro 17. Subita inundatione Tyberis, qui immenso auctu &c. Libro 20. Sed Transrhenanis gentibus inuisa ciuitas opulentia auctuq;.

Quod illi moris, pro, Qui illi mos.

Primo, Non auso hoste, terga abeuntiū lacessere, quod illi moris, quoties astu magis, quàm per formidinē cessit.

Id morum Tiberij fuit. Hoc est, Id in moribus Tiberio fuit: siue, Id in moribus Tiberius habuit.

Primo, Id quoq; morū Tiberij fuit, cōtinuare imperia.

Huc illuc.

Primo, Sed exterruit Cæcinna huc illuc ferens arma. Quarto, Quum ex usu tēporis huc illuc mearent. Duodecimo, Enimuero Caractacus huc illuc uolitans. Lib. 15. Per noctē huc illuc cursaret incustoditus. Lib. 19. Huc illuc tracturus interpretationem, prout conduxisset. Lib. 20. Vt uerò huc illuc distrahi cœpere. Lib. 21. Et pluribus nuncijs huc illuc cursantem, posse medio intercipi.

Quanto quis audacia promptus, & simules locutiones.

Primo, Nam barbaris quanto quis audacia promptus, tanto magis fidus, rebus commotis potior habetur. Infrà, Quāto inopina, tanto maiora offundūtur. Tertio, Quanto pec

to pecunia dites, & uoluptatibus opulentos, tanto magis imbelles. Quarto, Tanto infensius cæsi, quanto perfugæ & proditores ferre arma ad suum patriæq; seruitium incusabantur. Infrà, Quanto intentus olim publicas ad curas, tanto occultior in luxus. Quinto, Tanto acceptius in uulgum, quanto modicus priuatis ædificationibus. Duodecimo, Quanto ignara barbaris, tanto tolerantiora capesseret. Sic enim illic scripsimus pro ignotiora. Libro decimooctauo, Quantumq; hebes ad sustinendum laborem miles, tanto ad discordias promptior.

Pretiũ simpliciter, ut pretiũ operæ, siue laboris.
Pretium exitus, hoc est mortis.

Primo, Germanico pretium fuit conuertere agmen. Secundo, Res eo anno prolatas haud referrem, ni pretium foret. Libro 19. In Veronensibus pretium fuit. Libro 20. Neq; aliud pretium exitus, quàm fides famaq;. Item, Post quàm nullum mendacio precium. In uita Agricolæ, Bonæ tantum conscientiæ pretio ducebantur.

Pacem quàm bellum probabam, &
similes locutiones.

Primo, Et pacem quàm bellum probabã. Tertio, Quẽ haud fratris interitu trucẽ, quàm remoto æmulo æquiorem sibi sperabat. Eodem libro, Respondente nullo, miseratio quàm inuidia augebatur. Infrà, Et nobilitatem sine probro actam, honori quàm ignominiæ habendam ducebat. Quarto, Asinius Agrippa claris maioribus quàm uetustis. Quinto, Ne memoriam nostri per mœrorem quàm læti retineatis. Decimotertio, Pleraque in summa fortuna auspicijs & consilijs, quàm telis & manibus geri. Infrà, Nec grata Pallantis innocentia, quàm grauis superbia fuit. Libro decimoquarto, Denique si id rebus con

ducat, libens quàm coactus acciret dominam. Libro 19. Ne suas quidem legiones opperiebãtur, ut prædæ quàm periculorum socias. Infrà, Cur enim è rostris, fratris domum imminẽtem foro, & iritandis hominum oculis, quàm Auentinum & penates uxoris petisset. Libro uigesimo, Is se è maioribus suis hostis populi Rom. quàm socius, iactabat. Et rursus, Non imperitia adolescentuli uerba & conciones quàm ferrum & arma meditantis, sed &c. Infrà, Vbi securitas redijt, uoluptatum quàm religionum appetens, negligere paulatim, hoc est, negligebat. Libro 21. Corpora condere quàm cremare, è more Aegyptio. In libello Germanorum, Cedere loco dummodo rursus instes, consilij quàm formidinis arbitrantur. Hunc loquendi modum usurpat & Liuius libro septimo, deca. primæ, Quicquid, inquit, hinc aut illinc, communis Mars bello aufert, multiplex quàm pro numero damnum est. Vbi uerò legitur uulgò apud eundem autorem libro nono tertiæ decadis, Veram certe uictoriam eius rei sibi quisq; mallet, quàm ulla imperia, deprehendi ex uestigijs manuscripti codicis legendum, Veram certe uictoriam eius rei cupias quàm ulla imperia. Porrò subauditur in eiusmodi locutionibus aduerbium potius aut magis. Sic est & illud Nazianzeni,

Θέλω τύχης σταλαγμὸν, ἢ φρενῶν πίθον.

Reum facere, hoc est, accusare, siue reum agere.

Primo, Violatorem fœderis uestri Arminium, apud Varum, qui tum excercitui præsidebat, reum feci. Sic & Suetonius in Tiberio, de eo ipso loquẽs, Fannium Cepionẽ, qui cum Varrone Muræna in Augustum conspirauerat, reum maiestatis apud iuuenes fecit, & condemnauit.

Bellum

Bellum inuitis aut cupientibus esse, & similes locutiones.

Primo, *Fama dediti benigneq; excepti Segestis uulgata, ut quibusq; bellum inuitis aut cupientibus erat, spe uel dolore accipitur. Græci dicũt* ἀχθομένοις *aut* ἡδομένοις εἶν, *id est, inuitis aut lubentibus esse, quum significant molestum existere quicquã aut gratum.* Xenophon ἑλληνικῶν *quinto,* ἦν δὲ οὐ τῷ ἀγησιλάῳ ἀχθομένῳ ταῦτα. *Hæc Agesilao grauanti non erant.* Plato *in Phædone,* ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν ἐπανέλθωμεν, ἄ σοι ἡδομένῳ ἐστί. *Quod reliquimus eò reuertamur, si tibi lubenti est.* Rursum *Tacitus Annalium libro 15. Hæc atq; talia plebi uolenti fuere.* Sic *enim castigauimus nos, quum antè legeretur, ualentia fuere.* Iterum *libro decimonono, Cæterisq́; remanere, & in uerba Vespasiani adigi uolentibus fuit.* Nam *uocem liberum, illic à quopiam insultam, autoritate manuscripti uoluminis submouimus.* Hanc *Græcam figuram & in uita Agricolæ retulit, Eoq́; initio erecta prouincia, ut quibus bellum uolentibus erat, probare exemplum, ac recentis legati animum opperiri.* Nazianzenus, ὕβριζε, ἀπείλει, ποίει ὅτι ἂν ᾖ βουλομένῳ σοι, *Contumeliosus esto, insulta, fac quicquid fuerit tibi uolenti.* Xenophon, ἑλληνικῶν *quarto,* τί οὖν ἔφυ, οὐ πυνθάνῃ εἰ καὶ ἐκείνῳ βουλομένῳ ταῦτ᾽ ἐστί; *Quin igitur rogas, an hæc illi uolenti sint?* Plato, ἀλλ᾽ ὅρα ἄ σοι βουλομένῳ ἂν ᾖ ἃ λέγω. *At uide num tibi uolenti sint quæ dico.* Macrobius, *Si uobis uolentibus est.* Huius *locutionis exempla Græca retulit callentißimus utriusque linguæ Gulielmus* Budæus, *immortale Galliarum ornamentum, & literarum uirtutis'que columen in utilißimis illis suis Græcæ linguæ commentarijs.* Hic *habes exempla* Latina. Porrò *de his meminimus in* Castigationib

gationibus etiam suis ubiq; locis.

Nescium passiue, pro eo quod nescitur.

Primo, Alijs gentibus ignorantia imperij Romani inexperta esse supplicia, nescia tributa.

Asyndeton.

Primo, Simulq; pedes, eques, classes apud prædictum amnem conuenere. Secundo, Inter quos insignis Arminius manu, uoce, uulnere, sustentabat pugnã. Paulopóst, Arma rapiunt, plebes, primores, iuuentus, senes. Item, Ac postulauit modum argento, supellectili, famulia. Quarto, Bellumq; impeditum, arduum, cruentum minitabatur. Mox, Iisq; permissum uastare, urere, trahere prædas. Libro 15. In quam certatim nomina dederant, senatores, eques, miles: Paulopóst, Sed mirum quàm inter diuersi generis, ordinis, ætatis, sexus, diuites, pauperes, taciturnitate omnia cohibita sint. Libro 17. Equos, arma, pecunias, offerentes: ut quisquis corpore, opibus, ingenio ualidus. Libro decimonono, Consilio, manu, uoce insignis hosti, conspicuus suis. Mox, Simul cæteri ut cuiq; ingenium, spoliare, capere arma, abripere equos. Item, Præterita, instantia, futura, pari obliuione dimiserat. Libro 21. Vt perfidum, ignauum, uictum hostem in æternum excinderẽt. Mox, Coniugum, parentum, patriæ memores. Liuius libro quinto dec. quintæ. Terra mari trepidatur.

Missu, ablatiuus.

Primo, Bucteros sua urentes expedita cũ manu L. Stertinius missu Germanici fudit. Secundo, Quàm his qui forte aut missu principis obtinerent. Sic dixit accitu, libro eodem, Earum quippe accitu uenire. Item, concessu. Libro tertio, Auctam hinc concessu Herculis, hoc est, concessione Herculis. Sic libro duodecimo, Concessu fratrum regnum Accitu. Concessu.

regnum adeptus. Libro decimoquarto, *Ipse audito, uenisse missu Agrippinæ nuncium Agerinum.* Et libro decimo septimo, *Donec missu Galbæ Vitellius aderat.* Libro 21. *Missu Neronis Vespasianus &c. uictore exercitu tenebat.* Item quarto lib.

Obiectu. *Obiectu, Cœli tēperies hyeme mitis obiectu montis quo sæua uentorum arcentur.* Quinto,

Distinctu. *Ac distinctu pinnarum à cæteris auibus diuersum.* Libro

Subuectu. decimoquinto, *Et prouisi antè cōmeatus, quorum subuectu &c.* Libro 16.

Indutui. *Nisi ea quam indutui gerebat, ueste detergeret.* Libro 18.

Dispositu. *Dispositu prouisuq; ciuilium rerum peritus.* Libro 20.

Recenti lectu. *Tutor Treuirorū copias recenti Vangionum, Caracatium, Tribocorum lectu auctas, ueterano pedite atq; equite firmauit.* Item,

Aduectu. *Hæc de origine & aduectu dei, celeberrima.* Libro 21.

Obiectu. *Cuius obiectu reuolutus amnis.* Et rursus in libello Germanorum, *Constantia precum & obiectu pectorum.*

Diuisui. Sic diuisui dixit Liuius libro tertio quartæ dec. de publicis uectigalibus Carthaginiensium loquens, *Partim, inquit, prædæ ac diuisui principum quibusdam & magistratibus erant.*

Armatu. Item armatu, libro 7. eiusdem, *Inde Neocretes mille, & eodem armatu Cares.* Et mox, *Et humor toto ferè graui armatu, nihil gladios aut pila hebetabat.* Libro quinto,

Receptus. *Ne aut tyrannus quum uellet, receptum ad urbem haberet.*

Permissu.

Secundo, *Vetitis, nisi permissu, ingredi senatoribus.* Liuius libro septimo quartæ decadis, *Nisi permissu imperatoris, qui eam prouinciam obtineret &c.*

Incedunt mœstos locos, uirtute præpositionis, pro incedunt in mœstos locos.

Primo, *Incedūt mœstos locos, uisuq; ac memoria defor-*

mes

mes. Libro 14. Postremus ipse scenas incedit. Sic enim reposuimus pro ascendit. Itē, Græci amictus, quos per eos dies plerique incesserant, tum exoleuerant. Mox, Quia fontem aquæ Martiæ ad urbem deductæ nando incesserat.

Elabor cum accusatiuo.

Primo, Pugnam aut uincula elapsi. Quarto, Eiusq; statuam uim ignium bis elapsam. Libro 19. Custodias Vitellij elapsum.

Eluctor niues.

Libro 19. Et uix quieto agmine niues eluctantibus, patuit, quantum discriminis adeundum foret. In uita Agricolæ, Super uirtutem hostium, locorum quoq; difficultates eluctatus.

Soluere suprema alicui, pro parentare. Item, suprema pro funere, siue exequijs. Item, pro fine uitæ, supremis suis consulere.

Primo, Igitur cupido Cæsarem inuadit soluendi suprema militibus duciq;. Itē suprema pro morte. Tertio, Post celebre carmē quo Germanici suprema defleuerat. Quarto, Habitus tamen supremis honor, ossaq; tumulo Octauiorū inlata. Libro quinto uocat suprema officia: Quòd supremis in matrem officijs defuisset. Infrà, Sanè paucos (& suprema principis) dies posse uitari. Mox, Illic eum appropinquare supremis, tali modo cōpertum. Duodecimo, Ne admotus supremis Claudius, et dolo intellecto, ad amorē filij rediret. Lib. 15. Animū aduersum supremę firmat. Infrà, Ita codicillis præscripserat, quū etiamtū diues et præpotens, supremis suis cōsuleret. Libro 16. Tris modo lectulos ad suprema retineri iubet. Infrà, Segnes & pauidos supremis suis secretum ocium dare. Circa libri

s calcem,

calcem. Arriamq; tentantẽ mariti ſuprema & exẽplum Arriæ matris ſequi, monet retinere uitã. Lib.19. Supremo erga parentẽ officio fungi. Lib.20. Planctum & lamenta, & ſupremorum imaginẽ præſenti ſibi circũdata. Infrà, Digreſſum Voculã, et de ſupremis agitantẽ, liberti ſeruiq; prohibuere fœdißimã mortẽ ſpõte præuenire.

Medio campi. Medio montium. Medio diei.
Medio temporis. Minimo temporis.

Primo, Medio campi albentia oſſa. Paulopòſt, Nam medio montium & paludum porrigebatur planicies. Duodecimo, Tunc medio diei. Decimotertio, Medio temporis contradicere liceret. Sic enim legendum. Infrà, Vt medio diei, quum id tẽporis Nero per uinum & epulas incaleſceret. Libro 14. Medio temporis tãtum honorum atq; opum in me cumulaſti. Item, Repertus eſt certe per medium diei nudus exercitando corpori. Lib.17. Medio diei temulẽtus, & ſagina grauis. Lib.19. Sed medio diei exarſerãt. Infrà, Ne minimo quidẽ temporis uoluptates interueniſſe. Liuius lib.7.dec.4. Poſtero die inſidijs medio ferme uiæ poſitis. Infrà, Quum medio forte diei agreſtis quidam ad prætorem adductus nuntiat. Item, Quinto die Romani proceſſere in medium campi.

Sonore pro ſono.

Primo, Læto cantu, aut truci ſonore. Libro 4. Sonorẽ alterius prælij non acciperet. Quanquam dubito num librarius aliquis Sidonianæ lectioni ſuetus pro ſono ſonorem infulſerit.

Metu an contumacia, pro dubium metu an
contumacia, & ſimiles locutiones.

Primo, Cœpta luce, miſſæ in latera legiones, metu, an cõtumacia locum deſeruere. Secundo, De ſe nihil addidit,

dit, metu inuidiæ, an ratus conſcientiam factis ſatis eſſe. Infrà, Pauore an auitæ nobilitatis etiam inter anguſtias fortunæ retinẽs. Item, Finẽ uitæ ſponte an fato impleuit. Rurſum, Atq; illic, fugã tentans, an ficto crimine interficitur. Quinto, Contemptu ambitionis an per ſenectutem haud dedicauit. Decimotertio, Quo bellum ex æquo modo pararet, an ut æmulationis ſuſpectos per nomẽ obſidũ amoueret. Item, Fato quodã, an quia præualent illicita. Lib. 15. Is forte an prudẽs ad eum diem ex Campania remeauerat. Item, Nihil metuẽs an diſsimulãdo metu. Libro 17. Mobilitate ingenij, an ne altius ſcrutaretur.

Pedes in hoſtem inuaderẽt, & ſimiles locutiones.

Primo, Vt hi mox pedes in hoſtem inuaderent. Sapit *conſtructionẽ Græcam, ut pedes ſit ſecundum pedes, in pedibus, uel per pedes. Eiuſdẽ generis eſt quod infrà dixit, Auctus Tiberis plana urbis ſtagnauerat. Hoc eſt, in planis ſiue per plana. Sic etiam accipiendum, quum inquit, libro ſecundo, Lacus inde & Oceanum uſque ad Amiſiam flumẽ ſecũda nauigatione peruehitur. Hoc eſt, in lacubus & Oceano, ſiue per lacus & Oceanum. Niſi forte præuehitur, legẽdum eſt, quod mihi magis arridet. Eodem, Quorum pars onuſta uulneribus tergum. Paulò pòſt, Oblitus faciem ſuo cruore ne noſceretur. Quarto, Adſeuerabatq́; innocentem Cornutum & falſa exterritum. Quinto, Mox crebris prolationibus ſpem ac metũ iuxta grauatus. Id eſt, ſpe ac metu æque grauatus. Infrà, Clari genus. Item, Cætera, equeſtri familia erat. Suprà de Cotta Meſſalino, Arguitur pleraque, hoc eſt, in pleriſq;. Infrà: Ac ſæpe modum obſidij ſtationibus cingebat, id eſt, modo ſeu per modum obſidij. Item, Cætera degenerem. Paulopòſt, Alleuatur animum. Lib. 13. Annotatusq́;*

 miles

miles,&c.prærriguisse manus. Lib.15. Frigidus iã artus, & cluso corpore aduersum uim ueneni. Sic etiã illud dictum uidetur lib.17. Secreta male audiebat,id est,secundum secreta siue in secretis. E quidẽ in uulgatis editionibus legitur secretò. Verum manuscriptum uolumẽ habet secreta. Eodem libro, Animũ uultumq; cõuersi. Lib.20. Densi undiq;,& frontem tergaq; ac latus tuti.

Peruadere,absolute. Item,cum accusatiuo.

Primo, Peruaserat interim circumuenti exercitus fama. Secundo, Nisu tamen corporis & impetu equi peruasit. Quarto, Neq; tamen peruasere hostes, nisi admodum pauci. Lib.15. Quia peruaserat rumor,ipso tempore flagrãtis urbis,&c. Lib.17. Piso in ædem Vestæ peruasit. Libro 19. Nam peruasisse in Germanias Valẽtem, & ueteres illic nouosq; exercitus ciere credebat.

Ingestum,pro eo quod uiolenter oblatum est, Ingerere.

Primo, Nomẽ patris patriæ Tiberius à populo sæpius ingestum repudiauit. Alibi dixit, ingestis pilis pro infixis,ubi uulgo legitur infestis pilis. Et ingestis uulneribus cõcidit,pro inflictis,lib.19. Libro 20. Vera erant, & à tribunis præfectisq; eadẽ ingerebantur. In Dialogo Oratorũ, Quorũ nomina prius parẽtes liberis suis ingerunt.

Asperare pro exasperare incitareq;. Asperatus.

Primo, Hunc quoq; asperauere carmina incertis autoribus uulgata. Secundo, Ita moderãs,ne lenire, ne'ue asperare crimina uideretur. Libro.15. Asperari saxo, & mucronem ardescere iußit. Libro 18. Irent propere, neu remorando iram uictoris asperarent. Lib. 19. Vbi asperatum Vitellium & posse Blæsum peruerti, satis patuit. Quo loco uulgatæ editiones perperã continebant, aspernatum.

natum. Et rursus, Ne asperatus prælio miles, non senatui, &c. In libello de Germanis, Sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperant.

Modicus pro tenui. Aliquando opponitur magnifico.

Primo, Haud pigebit referre in Falanio & Rubrio, modicis equitib. Romanis prætentata crimina. Quinto, Funus eius modicum. Vndecimo, Se modicos senatores. Libro 18. Othoni sepulchrum extructum est modicũ & mansurum. Lib. 19. Vitellij modica & uulgari mẽtione. Et rursus, Modicum sacellum Ioui conseruatori aramq; posuit. Hoc est, exiguum. In uita Agricolæ, Cultu modicus, sermone facilis.

Facessere periculum.

Primo, Mox clarissimo cuiq; periculum facessit. Quinto, Et Abudius Ruso, functus ædilitate, dum Lentulo Getulico, sub quo legioni præfuerat, periculum facessit. Libro 20. Qui perinde diues & eloquentia clarus, nulli unquam sub Nerone periculum facessisset.

Facere periculum pro inferre.

Libro 13. Tanquam insonti periculum fecisset. Libro 16. Fregitq; anulũ, ne mox usui esset ad faciẽda pericula.

Facere periculum, pro adire discrimen.

Libro 14. Eiusdem pecuniæ periculum facerent, cuius ij qui imperatorem appellauere. Lib. 15. Corbulo meritæ tot per annos gloriæ non ultra periculum faceret.

Super aduerbialiter, pro suprà.

Primo, Raro super milite, & quasi ob metum defixo.

Inuenire mortem. Inuenire perniciem.

Primo, Vbi infelici dextera & suo ictu mortem inuenerit. Infrà, Perniciem alijs ac postremum sibi inuenere.

Formidolosior hostium, actiue, pro metuentior hostium.

Primo, Exercitum imagine cæsorum insepultorumq; tardatum ad prælia & formidolosiorem hostium credebat. Sic infrà uulgus formidolosum uocat.

Formidolosus passiue.

Vndecimo, Formidolosum paci uirum insignem, & ignauo principi prægrauem. Libro 13. Formidolosum id imperatori dictitans. Libro 17. Atq; ipsis etiam qui occiderant, formidolosus. Libro 19. Id quoq;, propinquis hostibus, formidolosum. In uita Agricolæ, Quippe legatis quoq; cõsularibus nimia ac formidolosa erat. Rursus infrà, Id sibi maxime formidolosum, priuati hominis nomẽ suprà principis attolli.

Demotus. Demouere. Demutare.

Deustus. Transmotus.

Primo, Ne Clanis solito alueo demotus in amnem Arnum transferretur. Secundo, Sed Tiberius demouerat Syria Creticum Syllanum. Item, Seueros tribunos demoueret. Quarto, Placitum, instituto Flaminum nihil demutari. Item, Si priorem ætate & iam labefactum demouisset. Infrà, Deusto monte Cælio. Quinto, In insulas interdicto igni atq; aqua, demoti sunt. Infrà, Idẽ annus graui igne urbem adficit, deusta parte circi. Vndecimo, Cẽsendo nomen & effigies priuatis ac publicis locis demouẽdas. Libro 13. Demouet Pallantem cura rerum. Libro 20. Nec terrore aut minis demouẽtur. Lib. 13. Quippe Syria trãsmotæ legiones.

Decedere sententia: Decedere fide. Decedere ab officio. Decedere instituto.

Libro 14. Non ideo aut consules mutauere relationẽ, aut

aut Thrasea decessit sententia. Sic Liuius lib. 5. dec. 4. dixit, decedere fide: Potuisse se extra id periculum esse, si decedere fide, si coniurare cum cæteris uoluissent. Lib. 6. dec. eiusdem, Cuius fiducia ab officio decessissent. Libro septimo, Et non decedere instituto uestro.

Superstagnare.

Primo, Si amnis Nar, in riuos diductus superstagnauisset.

Firmare pro adseuerare. Item, pro confirmare.

Primo, Vix quicquã firmare ausim. Quarto, Lacedæmonij firmabãt annaliũ memoria. Quinto, Nihilq; usurpauisse ex ijs quæ uetus memoria firmauit. Infrà, Nec ultra biduum duraturũ, Macroni firmauit. Lib. 18. Et paratis omniũ animis reuersuros firmauerũt. Tertio, Vt basilicã Pauli Aemylia monimẽta, ꝓpria pecunia firmaret ornaretq;. Quarto, Vetustũ asyli ius ut firmaretur petẽtibus. Vndecimo, Iret in castra, firmaret prætorias cohortes.

Affirmare pro confirmare stabilireq;.

Affirmatus.

Libro 20. Et populi Romani uirtutẽ armis affirmaui. Sic participium affirmatus usurpat Liuius libro 8. quartæ dec. Rhodijs affirmata, quæ data priore decreto erãt.

Agitare absolute, pro consultare, siue agitare in animo.

Secundo, Quod ludibrium ut effugere agitauerit Vonones. Paulopòst, Quonam id modo incorruptum foret, secum agitabat. Infrà, Quàm quia populum Romanum æquo iure complecti reddita libertate agitauerint. Quinto, Etiam de Claudio agitãti. Vndecimo, Ac primo Calistus et Narcissus, et Pallas agitauere. Lib. 13. An expeditis legionibus nocte Artaxata ꝑgeret, &c. agitauit.

Lib.19. Illic agitauere, placeret'ne, &c.

Idem uerbum cum accusatiuo.

Lib.15. Prouincias Orientis maxime Aegyptum secretis imaginationibus agitans.

Agere absolute, pro uiuere.

Tertio, Non modo apud illos homines qui tum agebant, etiam secutis temporibus uario rumore iactata.

Druso sitam, pro positam, siue constitutam Druso. Macedonibus sitæ, pro à Macedonibus conditæ.

Secundo, Et uetere aram Druso sitam disiecerant. Tertio, Vrbemq; Philippopolim à Macedone Philippo sitã. Quinto, Cæterasq; urbes, quæ Macedonibus sitæ, Græca uocabula usurpant. Lib.19. de Capitolio, Iisdem rursus uestigijs situm est. Sequiturq; lib.20. Templum ijsdẽ uestigijs sisteretur.

Penetralis Germaniæ dij, pro dijs penitioris. Germaniæ, hoc est, interioris.

Secundo, Ille fas patriæ, libertatem auitam, penetralis Germaniæ deos. Liuius libro primo quintæ decadis, Cyzici prytanæũ, ubi publice quibus is honos datus erat, uescebantur, uocat penetrale urbis. Sic hoc loco Tacitus Cheruscorum regionem uidetur appellare penetrale Germaniæ, quòd penitior sit atque interior. Aut potius templum Cheruscorum. Liuius libro quinto decad. quintæ, Et quum omnis præfatio sacrorum eos quibus non sint puræ manus sacris arceat, uos penetralia uestra contaminari cruento latronis corpore sinetis? Loquitur autem de templo Samothracum. In uita Agricolæ, Quia nobilißimi totius Britanniæ, eoq; in ipsis penetralibus siti, &c.

Audere oppugnationem, Audere pœnam.

Secundo, Et tunc dubijs rebus eius ultionem ausus. Iterum, Ausurosq; nocturnam castrorum oppugnationem. Item, Vt se eadẽ ausum. Infrà, Nec Tiberius pœnã eius palàm ausus. Tertio, Ipso Germanico coram, id ausum. Infrà, Ausis ad Cæsarẽ codicillis. Quarto, Si barbari successu noctis alacres prælium auderent. Item, Neq; id imperatorem palàm audere. Vndecimo, Fuso qui præliũ ausus erat, Demonacte præfecto. Duodecimo, Obuio hosti & in aciem auso. Paulopòst, Non ausis aciem hostibus. Infrà, Vim cultoribus ac oppidanis, ac plerunq; in mercatores & nauicularios audebant. Libro 14. Cecidisse legionem, quæ præliũ ausa sit. Infrà, Ea in pace ausi, quæ uix bello euenirẽt. Lib. 17. In ipsis principijs stuprũ ausa. Lib. 18. Non ausis ducibus eodem die oppugnationem castrorum. Libro 19. Neq; periculum in aperto audebãt. Libro 20. Pater eius multa hostilia ausus. Rursus, Machinas etiam, insolitum sibi, ausi.

Suggredi, pro latenter gradi. Item, pro subire.

Secundo, Suggreßiq; propius speculatores. Quarto, cum accusatiuo, Quos dux Romanus acie suggressus. Libro 13. Dein residentibus flammis propius suggreßi. Libro 14. Postquam propius suggressus hostis certo iactu tela exhauserat.

Video, de uisu per insomnium. Visus.

Secũdo, Nox eadem lætam Germanico quietem tulit, uiditq; se operatum. Duodecimo, Nocturno uisu demonstrat. Libro 20. Aduocata concione, iussa numinis, suos Ptolemæiq; uisus, ingruentia mala exponit.

Insidere iuga. Villarum molibus insidere.

Secũdo, Soli Cherusci iuga insedere. Infrà, Claustraq;

terræ ac maris insedisset. Tertio, *Qui effugia insederāt.* Item, *Supplicibus Amazonū quæ aram insederāt.* Quarto, *Quanquam insideret urbem propius miles.* Infra, *Sed tum Tiberius duodecim uillarum nominibus & molibus insederat.* Quinto, *Duos colleis, quos Barbari insederant.* Duodecimo, *Quando ea loca insiderent.* Lib 13. *Agrosq; uacuos & militum usui sepositos insedere.* Libro 16. *Duæ prætoriæ cohortes armatæ templum genitricis Veneris insidere.* Libro 19. *Tandē flagitante exercitu Meuaniā insederat.* Item, *Arcem Capitolij insedit.* Lib. 20. *Nec ideo Rhenum insedimus.*

Illâ, sicut illac.

Secundo, *Incubueratq; sagittarijs, illâ rupturus.* Libro 19. *Ac ne peruium illâ Germanicis exercitibus foret, obsepserat.* Lib. 21. *Inter quæ perfuga Batauus adijt Cerialē, terga hostium promittens, si extremo paludis eques mitteretur, solidum illâ.* In libello Germanorū, *Ipsum quinetiam Oceanum illâ tentauimus.*

Verto absolute. Item, *Malo uertere.*

Secūdo, *Astusq; hostium, in perniciem ipsis uertebat.* Quarto, *Quod aspere acceptum ad præsens, mox in laudem uertit.* Item, *Nam quæ saxo struuntur, si iudiciū posterorum in odiū uertit, pro sepulchris spernūtur.* Quinto, *Adeo facinora atq; flagitia sua, ipsi quoq; in supplicium uerterant.* Infra, *Ac ne dubium haberetur magnitudinē pecuniæ malo uertisse.* Vbi uero deinde legitur, *Nomen Cæsarum in ludibria & contumelias uerterēt,* Opinor scribendum, *uerteret.* Vndecimo, *Seu forte lapsa uox in præsagium uertit.* Duodecimo, *Per intempestiua nouercæ officia, in ludibria uertebat.* Loquitur de Britannico Claudij Cæs. filio. Decimotertio, *Idq; illi imperitante Clau*

te Claudio impune,mox ad gloriam uertit.Infrà,Ne per tot annos sine querela tolerata, nouis acerbitatibus ad inuidiam uerterent.Libro 14.Quod contrà uertit.Libro 19.Læta ad præsens male parta,mox in perniciem uertere.Item,Et postquam regnum in formam prouinciæ uerterat.Libro uigesimo,Quæ sæuitia,recentibus odijs,sanguine explebatur,dein uerterat in auaritiam.Libro 20. Quod tum in morem uerterat.In libello Germanorũ, Et alijs Germanorum populis usurpatum, rara & priuata cuiusque audentia apud Cattos in consensum uertit. In Dialogo de oratoribus,Nisi frequens ac aßidua nobis cõtentio iam propè in consuetudinem uertisset. In uita Agricolæ, Ac nisi felicitas in socordiam uertisset, exuere iugum potuere. Liuius libro septimo decadis tertiæ, Causam,&c.reticuissem,ni ex mala fama in bonam uertisset.Libro secũdo decadis quartæ, Verterat periculum in Romanos.Libro quarto dec.eiusdem,Bene uertat,inquit,obsideamus Lacedæmonẽ. Idem libro septimo dec. eiusdem,Deinde quòd fraude capti, quòd à ciue potißimum suo forent,in iram luctus uertit. Ac rursus,Posteaquam uidere ex alto classem, in fugam uerterunt. Libro 8. Verteratq; Scipionum inuidia in prætorem,& consilium eius, & accusatores. Libro 9. Hæc quæ augendæ amplitudinis eius causa facta erãt, extemplo in inuidiã, mox etiam in perniciem adolescẽti uerterunt.Libro primo dec.quintæ, Delectus consulibus eo difficilior erat, quòd pestilentia quæ priore anno in boues ingruerat,eo uerteret in hominum morbos. Libro secundo, Aruspices in bonum uersurum id prodigium prolationem'que finium & interitum perduellium portendi responderũt. Libro 5. Quæ omnia, si tamen populo foret, in capita noxio

Oceano inuehere, pro in Oceanum uehere.

Inuehi latus hostium.

Secūdo, Legiones claßi impositas per Amisiam Oceano inuexit. Libro 18. Ita uictores latus hostium inuecti.

Nullo illic hominum cultu.

Secundo, Milesq; nullo illic hominum cultu, fame absumptus. Subauditur, existente. Significat autem insulas illas cultoribus habitatoribus'que uacuas fuisse. Rursum infrà, Nullo etiamtum urbium cultu. Tertio, Addidit insulam Gyarum immitem & sine cultu hominum esse.

Patrari pro confici.

Secūdo, Et si proxima æstas adijceretur, posse bellum patrari, hoc est, posse debellari. Ipse infrà conficere uocat. Bellumq;, quia conficere prohibitus erat, pro cōfecto accipiebatur. Rursum secundo, Maluit patrati quàm incepti facinoris reus esse. Tertio, Tum demum Tiberius ortum patratumq; bellum senatui scripsit. Quarto, Cæde eius patrata. Quinto, Ita nihil triste illo die patratū, Duodecimo, At ni prælium nox diremisset, cœpta patrataq; expugnatio eundem intra diem foret. Infrà, Quibus patratis. Libro 13. Vtq; inter festos referretur dies quo patrata uictoria, quo nūtiata, quo relatum de ea esset. Libro 19. Gratiam patrati belli penes eum qui urbem occupasset. Libro 20. Propexum rutilatumq; crinem patrata demum cæde legionū deposuit. Liuius libro quarto dec. quintæ, In monte sacrificio rite perpetrato. Et mox, Modo pacis patrādæ cum Romanis paciscebatur mercedē. Item, Pugna perpetrata. Hinc apud Tacitum libro uicesimo, ubi legitur in uulgatis editionibus. Deniq; peracti remedij gloriā penes Cæsarē esse, & manuscriptū uolumen habet, parati remedij, uisum est mihi, posse etiam patrati

trati remedij legi. Sed tamē magis placet, ut parati remedij legatur, nimirū ut Vespasianus à facilitate promptitudineq; præbendi remedij commendetur, non reluctās, sed obsequens.

Vetustißimus liberorum, pro, Maximus natu. Veterrimus liberorum. Vetustißimi familiarium. Vetustißimus militum.

Secūdo, Qui Vononē uetustißimū liberorum eius acciret. Quinto, E' uetustißimis familiariū Rhodū secuti. Infrà, Arsacē liberorum suorū ueterrimū imposuit. Vndecimo, Et Vibidiam uirginum Vestalium uetustißimam orauit. Lib. 17. Vetustißimum quenq; militū, nomine uocās.

Curatius pro accuratius.

Secundo, Finem curatius differam.

Excusatius.

Tertio, Quo excusatius sub exemplo acciperentur.

Mandare aliquid ad quempiam.

Secundo, Extremas preces P. Quirino propinquo suo ad principem mandat.

Antistare pro antecellere.

Sed ut locis, ordinibus, dignationibus antistent.

Absistere, pro desistere à cœptis.

Secūdo, Nec aut Vrgulania obtemperauit in domum Cæsaris spreto Pisone uecta, aut ille absistit. Lib. 13. Igitur absistentibus his, pari metu exterritis Bructeris. Sic enim emendauimus, quum antè legeretur, aßistentibus. Decimoquarto: Absistentiū facie abscesserat cohors militum. Sic enim legendum suspicamur. Libro 19. Stantem pro gradibus palatij Vitellium, & preces parantē, peruicere ut absisteret. Libro 20. Et missus cum mandatis Montanus ad Ciuilem, ut absisteret bello. Liuius libro 1. dec.

dec. 4. Vt quum nox prœliū diremptura esset, rex prior territus rabie eorū, pugna abstiterit. Et rursum, Sed naues Romanæ á Piræeo uenientes, intromissumq; præsidium absistere incepto coëgerūt. Libro 2. Si Antiochus regno Attali abstineat, belloq; absistat. Et rursus, Quum haud absisteret petere. Libro 6. Absistere ijs Flaccus iussit. Item, Ne ingratis quidem benefacere absistam. Rursum, Tandem abstiterunt. Libro 7. Tandem sub noctem uano incepto quum abstitissent. Infrá, Si absistere furore uellent. Item, Nūcia meis uerbis, bello absistat. Lib. 8. Non tamen ita infregit animos eorum, ut absisterent imperio. Libro 2. dec. 5. Si absistere bello & facere imperata uelint. In calce libri, Abstitit incepto. Libro 4. Huius noui præsidij fama absistere oppugnatione simul Romanos regemq; coëgit. Item, Neque priusquam debellauero, absistam.

Amores, de amore honesto. Item de inhonesto.

Secundo, Breues & infaustos populi Romani amores, Quinto, Amores iuuenum & impudicitiam nepoti obiectabat. Infrá, Dein multorum amoribus famosa Albucilla, &c. defertur impietatis in principem.

Forma haud dißimili in dominum.

Secundo, Nam ætate & forma haud dißimili in dominum erat. Similis locutio libro 13. Veste seruili in dißimulationem sui compositus.

Concipere. Concipere iurisiurandi uerba, de iurante. Item, de dictante seu instituente.

Secundo, Et fraude aut ui raptum Agrippam ferre ad exercitus Germanicos non seruili animo concepit. Lib. 18. Abijt iam & transuectum est tempus, quo posses uideri concepisse. Libro 20. Et quum cætera iurisiurandi uerba

uerba conciperent, Vespasiani nomen hæsitantes, aut leui murmure, & plerunq; silentio transmittebant. Infrà, Senatus inchoãtibus primoribus, iusiurãdũ cõcepit, &c.

Promittere barbam, pro summittere.

Secundo, Donec crinem barbamq; promitteret. Vnde promissa barba Liuio libro secũdo primæ dec. Quanquã in uulgatis editionibus perperam prolixa scriptum est. Nam promissa habet manuscriptus codex, quẽ ex Borbetomago nactus sum. Sic autem legenda Liuij uerba, Ad=hoc promissa barba & capilli efferauerant speciem oris. Quomodo rursum, libro quinto loquitur eiusdẽ decadis. Barbam suã, ut tum omnibus promissa erat. Libro 8. dec. quartæ de Gallis, Procera corpora, promissæ & rutilatæ comæ, uasta scuta, prælongi gladij. Rursum, libro quarto dec. quintæ, Sordidati, barba & capillo promisso. Liuij locus.

Simulata conscientia. Conscientia.

Secundo, Hortatur, simulata cõscientia adeant, offerãt pecuniam. Hoc est, simulato, siue, postquã simulauerint se conscios eius rei esse. Lib. 12. Prouisam iam sibi Xenophontis medici conscientiam adhibet. Lib. 15. Neq; tum omissa, dum aspectui consulitur, spreta conscientia. Sẽsus est, erant sibi cõscij rem secus habere, cæterum hoc nõ curabãt. Lib. 17. In conscientiã facinoris pauci asciti. Paulopòst, Præbuit plerisq; suspicionem cõscientiæ. Lib. 19. Tanquã nimius pauor cõscientiã argueret. Li. 20. Quin idẽ ille arguebat ultro conscientiã ducis. In uita Agricolæ, Et conscientiã generis humani aboleri arbitrabãtur.

Vacuus pro ocioso. Item, pro solo. Item, pro carente. Vacuus à tributo. Vacua nomina. Vacuum fuit.

Secundo, Quoniã tres uacuas legiones, & ducẽ fraudis

dis ignarũ perfidia deceperit. Paulo antè, Vacui externo metu. Quinto lib. Duobus Blæsis extinctis, domũ eorum uocat uacuã. Tunc ut uacua cõtulit in alios. Vndecimo, Vacuoq́; adultero potiretur. Duodecimo, Vacuã æmulatione, Paulopost, Domestica cura uacuus. Infrà, Quorũ uirtute uacui à securibus & tributis. Rursum, Vt omni tributo uacui in posterũ Coi &c. Lib. 13. Sed ubi mulier uacua fuit. Loquitur autẽ de Põtia quæ omiserat maritũ suũ. Lib. 14. In Syriã accessit morte Vinidij legati uacuã ac sibi permissam. Mox, Nam antea uacuũ id solutumq́; pœna fuerat. Lib. 15. Verbis magnificas, rerũ uacuas. Libro decimosexto, Non sexus, non ætas periculo uacua. Li. 17. Si respublica & senatus & populus, uacua nomina sunt. Lib. 18. Sed ubi subacto orbe & æmulis urbibus regibusq́; excisis securas opes concupiscere uacuũ fuit.

Adolescere, pro incipere uigere. Item pro succrescere, & augeri, per metaphoram.

Secundo, Adolescebat interea lex maiestatis. Duodecimo, Vtq́; Domitij pueritia tali magistro adolesceret. Libro 13. Donec uer adolesceret. Libro 18. Vetus ac iam pridem insita mortalibus potentiæ cupido cũ imperij magnitudine adoleuit. Infrà, Vix credibile memoratu est, quantũ superbiæ socordiæq́; Vitellio adoleuerit &c. Li. 19. de Cremona, Igitur numero colonorũ &c. adoleuit floruitq́;. Lib. 20. Nõ primi Antonij neq; Mutiani ope Vespasianũ magis adoleuisse. Rursus, Prauo certamine legatorũ ius adoleuit. Infrà, Tũc Velledæ autoritas adoleuit.

Augendæ dominationi certaretur, hoc est, ad augendam dominationem certaretur, & similes locutiones,

Secundo, Et contrà augendæ dominationi certaretur.

Simile est quod primo libro dixit, Distrahendo hosti per Bructeros ad flumen Amisiam mittit. Item, Subducit ex acie legionem faciendis castris. Infrà, Si patrãdæ neci uenenũ mitteretur. Tertio, Dein præsidio Africæ ducebatur. Infrà, Quasi firmandæ ualitudini in Campaniã concessit. Item, Aut adsumẽdis auxilijs uagabãtur. Quarto, Quoties parando regno finguntur. Similes locutiones sunt, Subsidio uenerãt, Auxilio uocare, Subsidio missos. Quinto, Ita castigãdæ plebi compositũ senatusconsultũ prisca seueritate. Infrà, Vbi data fides reddendæ dominationi uenisse. Vndecimo, Accusandis utrisq; immittit. Mox, Quibus abluendis cubiculo egrediẽs. Duodecimo, Quod acquirẽdis uulgi studijs edebatur. Infrà, Dum res firmando Neronis imperio componũtur. Id est, ad firmãdum Neronis imperium. Decimotertio, Factum & S.C. ultioni iuxtà & securitati. Id est, ad ultionem & securitatem æque pertinens. Infrà, Vlteriores etiam nationes sociasq; bello uocabant. Decimotertio, Repertus est certe per medium diei nudus exercitando corpori. Libro 15. Ea dum à Corbulone tuendæ Syriæ parantur. Libro 16. Quæ per tantũ æui occulta præsentibus bonis augendis, id est, ad præsentia bona augenda. s. fuerint. Libr. 19. Nũ secures, dolabras, & cætera expugnãdis urbibus secum attulissẽt. Infrà, Quæ seditiosa & corrũpẽdæ disciplinæ.

Quæsitissimus, pro exquisitissimo. Et quæsitiores, pro exquisitiores.

Secundo, Excepere Græci quæsitissimis honoribus. Tertio, Quæsitiores iam & plures Solon perscripsit. Infrà, Quo quæsitior adulatio fuit.

Sanctor legum, à sanciendo.

Tertio, Sed præcipuus Seruius Tullius sanctor legum fuit,

fuit. Sanctus participium usurpat Liuius libro decimo primæ decadis, De prouocatione legem diligentius sanctam. Annalium libro 21. Regnum ab Antonio Herodi datum uictor Augustus sanxit. Sic enim legendum putamus pro auxit.

Degredi, quoties descenditur de alto.

Secundo, Tum in speciem degressus. Infrà, Tum Seleuciam degreditur. Libro 17. Cæcinna propiore transitu Pœninis iugis degredi iussus. Libro 19. Pullo amictu palatio degreditur, mœsta circum familia.

Dissentire manifestus.

Secundo, Atrox ac dissentire manifestus. Quarto, Et quoquo facinore properus clarescere. Libro 20. Ne paratis quidem corrumpi facilis, adeo metuens incerta. In Dialogo oratorũ, Tanquam minus obnoxium sit offendere poëtarũ quàm oratorũ studium. Hoc est, obnoxium ad offendendũ. Et rursus, Et ipse satis manifestus est iam dudũ in contrariũ accingi, nec æquo animo perferre hãc nostram pro antiquorũ laude concordiam. In uita Agricolæ, Peritus obsequi, eruditusq́; utilia honestis miscere.

Proficiscitur Aegyptum cognoscendæ antiquitatis. Subauditur, gratia, uel nomine. Defectiua oratio est hellenismum sapiens.

Et similes locutiones.

Secundo, Germanicus Agyptum proficiscitur, cognoscendæ antiquitatis. Tertio, Erectis omnium animis, petendæ è Pisone ultionis. Mox, Eaq́; res agitata rumoribus, ut in agmine atque itinere crebrò se militibus ostentauisset ab Narnia, uitandæ suspicionis. Infrà, Pulso Tarquinio aduersum patrũ factiones multa populus parauit, tuẽdæ libertatis & firmãdæ cõcordiæ. Rursum,

Spectatus & Sacrouir intecto capite pugnam pro Romanis ciens, ostētandæ, ut ferebat, uirtutis. Quinto, Quia pecuniam à Vario Ligure omittendæ delationis ceperant. Subauditur, causa. Sic uidetur & illud dictum libr. 16. Ac nuperrimæ coniurationis in Sardiniam exactus. Quanquam in uulgatis editionibus legitur, Ac nuper crimine coniurationis in Sardiniam exactus. Similis uidetur illa apud Liuium locutio libro quinto decad. quintæ, de Paulo Aemilio loquentem, Et ipse illacrymasse dicitur sortis humanæ. Vt subaudiatur, causa. Alioqui dixisset, sorti humanæ. quemadmodum libro decimo decadis quartæ, Qui meo infelici errori unus inlacrymasti.

Sponte principis. Et similes orationes.

Secundo, Quòd contra instituta Augusti, non sponte principis Alexandriam introisset. Quarto, Extructa iam sponte præfecti castra. Infrà, Et proxima sponte inimicorum recepta. Quinto, Vt sponte Cæsaris. Duodecimo, Gnarum tamen cuius sponte præficeretur. Libro 13. Et alia, sponte incolarū in deditionem ueniebant. Infrà, An grauius æstimandum sponte litigatoris præmiū honestæ operæ assequi. Lib. 19. Nec sponte Antonij properatum. Lib. 20. Vnde suspicio, sponte legatorū excitari bellum.

Aetas militaris, pro robusta ac apta ad militiam. Aetas senatoria.

Secundo, Referebat habitasse quondam septingenta millia ætate militari. Lib. 15. Et Viuianus Annius gener Corbulonis, nondum senatoria ætate, sed pro legato quintæ legioni impositus. Lib. 20. Magnam eo die pietatis eloquentiæq; famam Vipsanus Messala adeptus, nondum senatoria ætate. Liuius libro primo decad. quartæ, Tum militaris ætas iurare, neminem uiuum, nisi uictorem,

rem, acie excessurum. Et rursus, Nec ullo iam, qui militaris ætatis esset, non aut cæso, aut fugato.

Postremum, aduerbialiter. Ad postremum.
Supremum aduerb. Vltimum.

Secundo, Dein cupido augẽdi pecuniam, postremum obliuio patriæ. Tertio, Postremum obiere eo anno uiri illustres. Vndecimo, Ac postremum mollitiam corporis obiectante. Liuius libro decimo decad. quartæ, Vouisse quo die postremum cum Celtiberis pugnasset. Tacitus libro 18. Ad postremum Valens è petulantia etiam persidiam suspectabat. Libro 20. Ad postremum gubernatores centurionesq; nisi eadem uolenteis, trucidant. Liuius libro 8. dec. 4. Vt Syriæ quoq; ad postremum reges stipendium dare non abnuerent. Libro 9. Et ad postremũ quum auxilium L. Scipioni polliceretur, adijcit. Tacitus libro 20. Instare delectum, quo liberi à parentibus, fratres à fratribus uelut supremum diuidantur. Sic Liuius etiam Vltimũ aduerbialiter usurpat libro 10. decad. 4. Vltimum de cœlo quod comitia turbaret interuenit. Item lib. 5. dec. 5. An ultimum mori iussurum?

Perfugere pro confugere. Vnde perfugium, pro asylo. Suffugium. Effugium. Diffugium. Transfugium.

Primo, Quum quidam ad Germanicum perfugissent. Secundo, Neque aliud perfugium. Tertio, Neque quenquam in capitolium, alia'ue urbis templa perfugere. Infrà, Vti Dianæ Leucophryenæ perfugium inuiolabile foret. Quinto, Qui monerent perfugere ad Germaniæ exercitus. Quinto, Nam incolumi Augusta erat adhuc perfugium. Paulopost, Quasi fidißimum ad subsidium perfugisset. Duodecimo, Tutum Vannio perfugium promit-

tens, si pelleretur. Mox, Ad classem in Danubio oppe= rientem perfugit. Libro 19. Interea ad L. Vitellium ser= uus Virginij Capitonis perfugit.

Renunciare *amicitiam alicui, pro di= remptam significare.*

Secundo, Componit epistolas, quis amicitiam ei re= nunciabat. Sic Suetonius in Caio Caligula, Ac ne tunc quidem ultrà progressus quàm ut & amicitiam ei more maiorum renunciaret. Liuius Libro 8. *deca.* 4. *Decreue runt renunciandam societatem Achæis.*

Concedere simpliciter pro cedere. Concede= re uictoriam. Item pro mori. Con= cedere ad Germanos:

Secundo, Dein *Marsus seniori, & acrius tendenti Sen tio concessit. Tertio, Mox Varro inualidus senecta, ui= genti Silio cōcessit. Quarto, Vt quādocūq; concessero.* Hoc *est, mortuus fuero. Quinto, Victoriamq; concessere.* Vndecimo, *Atq; ipsi inter se concedere. Item,* Nec *amo= re in hanc patriam nobis concedunt.* Libro *decimoter= tio.* Ne *si concessisset obsidioni. Infrà, Sola Ansibario= rum gens retro ad Vsipios & Tubantes concessit. Lib. 15. Quum mihi per ætatem summo nomine concessisset.* Libro 19. *Simul iuncta turris, ictibus saxorum concessit.* Et *rursus,* Ne Antonio *Varoq; de gloria concederet.* Li *uius libro 6. decad. 4.* Ita Athamania *omnis in ius ditio= nemq;* Philippi *concessit.* Et *rursus, Pulsi loco intra mu= nimenta subductis ordinibus concesserunt.*

Gratans, Gratari, Gratabundus.

Secundo, Inter *uenerantes gratantesq; aspici solita.* Quinto, Et *incolumem fore gratatur. Infrà,* Et *multo gratantum concursu.* Duodecimo, *Obuium apud forum*

præbet

præbet ſe gratantibus. Libro 14. Vt ad gratandum ſe expedire. Mox, Prehenſantium manum, gratantium'que quòd diſcrimen improuiſum & matris facinus euaſiſſet. Libro 17. Tribuni tamen centurionesq́; & proximi militum gratabundi reſpondent. Sic enim repoſuimus pro grata auditu. Libro 18. Laudantes gratantesq́; circundatum aquilis ſignisq́; in tribunal ferunt.

Seneſcere de rumoribus, pro uaneſcere, & conſumi.

Secundo, Relinquendum etiam rumoribus tempus, quo ſeneſcant. Libro 18. Et ſeneſcens exercitus ſui fama. Liuius lib. 5. dec. 4. Agitandum aliquid miſcendumq́; rati, ne cunctando ſeneſcerent conſilia.

Occanere pro occinere.

Secundo, Tum Sentius occanere cornua tubasq́;, & peti aggerem, erigi ſcalas iuſsit.

Deruptum, pro abrupto ſiue prærupto.

Secundo, Colle arduo & derupto. Quarto, Dimiſſo equo per derupta & auia, ſequẽteis fruſtratus eſt. Quinto, Per auia ac derupta. Liuius libro octauo quartæ decadis, Multi pauore in derupta præcipitati. Quod ibidem uero mox præcedit, In altiorem diruptioremq́; undiq; tumulum conceſſere, cogitandum an legi debeat, deruptioremq́;. Libro 9. Et pars maxima inermes per inuia & rupes diruptas præcipitantes fugerunt. Forte, deruptas.

Fungor, cum accuſatiuo conſtructum.

Tertio, Suprema erga memoriam filij ſui munera fungerentur. Quarto, Et hominum officia fungi. Liuius libro 1. deca. primæ, Maiorem partem ætatis eius, quam ciuilibus officijs fungantur homines, Romæ ſe quàm in uetere patria uixiſſe. Sic enim in uetuſto codice legitur,

gitur, non, Quæ ciuilibus officijs fungantur homines. Eandem cōstructionem & apud Tranquillum reperias.

Filij familiarum.

Primo, Nunquam'ne nisi ad se filios familiarum uenturos? Tertio, Exceptum comiter iuuenem, sueta erga filios familiarum liberalitate auget. Tranquillus filios familias appellat in Vespasiano Augusto, Ne'ue filiorum familias fœneratoribus exigendi crediti ius unquam esset. Rursum Annalium undecimo Tacitus, Sæuitiam creditorum coërcuit, ne in morte parentum pecunias filijs familiarum fœnori darent.

Publico abstinere.

Tertio, Tiberius atque Augusta publico abstinuere. Hoc est, domi se continuere. Libro 15. Et paululum in publico uersatus. Libro 20. Non in publicum egressus est, neq; se studijs uulgi permisit.

Penetrare ad personam relatum.

Tertio, Nihil tamen Tiberium magis penetrauit. Simile est quod sequitur, Ne quo affectu perrumperetur. Item quarto libro, Eaq; discordia nepotes suos conuelli. Et quinto, Vi dominationis conuulsus.

Superstes bellorum. Superstes iniquorum, siue inimicorum. Superstes Tiberio.

Secundo, Et tot bellorum superstitem. Tertio, Integram illi sobolem, ac superstitem iniquorum precarentur. Quinto, Tiberio superstes fuit. In libello Germanorum, Multiq; superstites bellorū, infamiam laqueo finierūt. Et rursus, Superstitē principi suo ex acie recessisse. In uita Agricolæ, Pauci & ut ita dixerim nō modo aliorum, sed etiam nostri superstites sumus. Liuius lib. 10. de cad. 4. Eo usq; me uiuere uultis, donec alterius uestrū superstes

perstes haud ambiguum regem alterũ mea morte faciã.

Porta tenus, usque ad portam. Ore tenus. Nomine tenus. Solo tenus. Ianua ac limine tenus. Littore tenus, Verbo tenus.

Vulneribus tenus.

Tertio, Non patruum saltem porta tenus obuium. Sic dixit libro primo, Modo pectore, modo ore tenus extantes. Hoc est, usq; ad os. Libro 15. Vsurpatas nomine tenus urbium expugnationes dictitant. Infrà, Tres solo tenus deiectæ. Libro decimoseptimo, Dum egregius imperator cum fortibus amicis, ianua ac limine tenus, domum claudit. In uita Agricolæ, Vnum addiderim, nusquam latius dominari mare, multum flaminum huc atq; illuc ferre, nec littore tenus accrescere aut resorberi. Sic usurpat aduerbium uerbotenus Liuius libro quarto decadis quartæ, Rem defendam, non nos, in quos iecit magis hoc Cos. uerbotenus, quàm ut re insimularet. Idem eleganter dixit, uulneribus tenus libro 1. decadis 5. Et modo uulneribus tenus, modo sine mißione etiam.

Imitamenta doloris. Imitamenta tristitiæ.

Tertio, Meditata ad memoriam uirtutis carmina, & laudationes & lacrymas, uel doloris imitamenta. Decimotertio, Peractis tristitiæ imitamentis. Decimoquarto, Sed ueterum Romanorum imitamenta præferre.

Meditamenta.

Libro 15. Nomina summæ curæ & meditamenta. Libro 20. Et cæteris belli meditamentis militem firmabãt.

Placamenta.

Libro 15. Non largitionibus principis aut deûm placamentis, decedebat infamia. Libro 17. Quæq; alia placamenta hostilis iræ.

Turbamenta

Libro 17. Quæ'que alia turbamenta uulgi.

Tentamenta.

Libro 18. Et in urbe ac foro tentamẽta ciuiliũ bellorũ.

Libramenta.

Libro 19. Vincula & libramenta tormentorum absci=dissent. Liuius libro octauo quartæ decadis, In arietes tollenonibus libramenta plumbi aut saxorum, stipites'ue robustos incutiebant.

Eiectamenta.

In libello Germanorum, Diu quinetiam inter cætera eiectamenta maris iacebat.

Spiramenta.

In uita Agricolæ, Quo Domitianus non iam per in=terualla ac spiramenta temporum, sed continuo & uelut uno ictu rempublicam exhausit.

Solennia, pro solitis. Solennia nuptia=rum. Solennia pietatis.

Tertio, Aliaq; funerum solennia. Rursum, Proin repe=terent solennia. In fine libri, Neq; prohibuit quo minus laudatione pro rostris, cæterisq; solennibus funus coho=nestaretur. Quinto, Mox consultans quo nam die solen=nia regni capesseret. Vndecimo, Cuncta nuptiarum so=lennia celebrat. Duodecimo, Necdum celebrare solennia nuptiarum audebant. Paulopost, At enim noua nobis in fratrum filias coniugia, sed alijs gẽtibus solennia. Infrà, Et funeris solenne perinde ac diuo Augusto celebratur. Lib. 15. In modum solennium coniugiorũ denupsisse. In=frà, Sine ullo funeris solenni crematur. Lib. 16. Principio anni uitare Thrascã solẽne iusiurãdũ. Lib. 17. Inferioris tamen Germaniæ legiones solenni kal. Ianua. sacramen to pro

to pro Galba adactæ. In uita Agricolæ, Igitur ad solennia pietatis profectus Agricola. Liuius lib. 7. dec. 4. Cum solenni habitu ante portam occurrunt. Lib. 8. Et in solennibus uerbis habet. Infrà, Quibus ita in publicum solenne sponsalibus rite factis, quum se domum recepisset. Li. 9. Si quis tale sacrum, solenne & necessarium duceret. Li. 10. *Ibi die per solennes epulas consumpto. Item mox, Forte lustrandi exercitus uenit tempus, cuius solenne est tale. Rursus, Solenne lustrale exercitus.*

Postulare simpliciter, pro postulare ad pœnam.

Tertio, Fulcinius Trio Pisonem apud Consules postulauit. Quarto, Claudia Pulchra sobrina eius postulatur. Quinto, Mamercus dein Scaurus rursum postulatur. Li. 13. Postulatusq; apud consules à patre interfectæ.

Fallere pro latere.

Tertio, Haud fallebat Tiberium moles cognitionis. Quarto, Neq; diu fefellit. Quinto, Et per speciem officij manum complexus, pulsum uenarum attigit, neq; fefellit. Significat id sensisse Tiberium. Vndecimo, Et nonnulla fallendi spe. Decimotertio, Ab ijs proconsuli uenenum inter epulas datum est apertius quàm ut fallerent. Item, Quæ mutatio neq; Neronem fefellit. Libro 15. Cæterum militaris quoq; conspiratio non ultrà fefellit. Lib. 17. Per socordiam præfecti, quem nota pariter & occulta fallebant. Item, Non fallebat duces impetus militum. Libro 18. Nihil eorum Vitellianos fallebat, crebris ut in ciuili bello transfugijs. Infrà, Plures fefellere, fide amicorum aut suomet statu occultati. Libro 19. Neq; ad fallendum aptus numerus, neq; ad penetrandum. Item, Nec fefellere ea Mutianum. Mox, Nec exploratione occulta fallere Antonium tentauit. Infrà, Postremo abiectis armis

fugam

fugam & fallendi artes circumſpectabant. Lib. 21. Vtq; ad fallendum ſilentio, ita cœpta cæde, & quo plus terroris adderent, cuncta clamoribus miſcebant. Mox, Non ſefellit Ciuilem ea inclinatio. Hoc eleganter Liuius uocat furto fallere, libro quarto dec. quintæ, libro primo deca. quartæ, Quum abire inde & fallere abiens hoſtem uellet. Rurſus dec. quintæ libro primo, Nec quicquam eos quæ terra mariq; agerentur fallebat.

Inire ſimpliciter, pro ingredi. Item cum accuſatiuo.

Tertio, Vt ouans iniret. Quinto, Quoties curiã iniſſet. Libro 13. Qui non ſtationem, non uigilias iniſſent. Libro 15. Namq; ad eam diem indiſcreti inibant. Paulopoſt, Quum Veſtæ quoq; templum iniſſet. Item, Si conuiuium, ſi ſpectaculum ſimul iniſſent, pro crimine accipi. Libro 20. Percunctatur ſacerdotes num illo die Baſilides templum iniſſet.

Prolatum, pro dilato in aliud tempus.

Tertio, Prolato honore urbem intrauit. Quarto, Inter quæ, diu meditato prolatóq; ſæpius conſilio.

Prolatare. Prolatatum. Prolatatio.

Quinto, Sed ubi diem ex die prolatabant. Vndecimo, Interim Meſſalina Lucullianis in hortis prolatare uitã. Decimotertio, Prolatatum inter Parthos Romanosq; de obtinenda Armenia bellum acriter ſumitur. Libro 18. Seu domum extruere, ſeu prolatare agros, ſeu ampliare ſeruitia. Libro 19. Sed omnem prolatationem ut inimicam uictoriæ ſuſpectabant. Liuius libro primo dec. tertiæ, de Annibale, Nihil prolatandum ratus. Lib. 7. dec. 4. Quod poſſumus, ſi ex hoc impetu rerum nihil prolatando remittitur, ante hyemem dijs uolentibus perficiſſe.

Super

Super eum diſcumbebat. Cunctis ſuper uota fluentibus.

Tertio, Quum ſuper eum Piſo diſcumberet. Sic dixit Tranquillus in Auguſto, Superq́; ſe ſubſellio ſecundo collocauit. Libro 14. Annalium, Superq́; ipſum collocata. Libro 18. Cæterum uulgus ſuper humum relictum. Libro 19. Cunctus ſuper uota fluentibus. Et rurſus, Multi ſe mianimes ſuper turres & propugnacula mœnium expirauere. Libro 20. Iamq́; ſuper caput legiones.

Contrectandum uulgi oculis permittere.

Tertio, Nam quò pertinuit nudare corpus, & contrectandum uulgi oculis permittere? Sic Lactãtius in de opificio dei. Quæ à nobis longe remotæ, neq; oculis contrectari, neq; tangi manu, neq; percipi ſenſibus poſſunt.

Noxæ eſſe. Abſolutioni eſſe.

Tertio, Quod neque conuictum noxæ reo, ſi recentia purgaret, neque defenſum abſolutioni erat, ſi teneretur maioribus flagitijs. Liuius libro 2. dec. 4. Nihil his aut ſocijs eorum noxæ futurum, fraudi'ue. Libro 4. Publica fide accepta, nihil eam rem noxæ futuram.

Diurna actorum ſcriptura. Diurna pop. Romani.

Tertio, Non apud autores rerum, non diurna actorum ſcriptura reperio. Decimoſexto, Diurna po. Romani per prouincias, per exercitus curantium, leguntur.

Dicta impune erant.

Primo, Facta arguebantur, dicta impune erant. Tertio, Deterrima quæq; impune, ac multa honeſta exitio fuere. Duodecimo, Et cuncta malefacta ſibi impune ratus tanta potentia ſubnixo. Libro 20. Caianarum expeditionum ludibrium impune ſpreuerat.

Si ita

Si ita ferret, pro si ita contingeret.

Tertio, Et, si ita ferret, comitem exitij promittebat. Libro 13. Et, si ita ferret, honestius in acie perituros.

Experiri, de iudicio: quod alibi, Ius experiri.

Tertio, An adhuc experiretur, dubitans. Liuius libro decimo dec. quartæ, Se ei permittere, uti si quod seu ius, seu auxilium se habere ad eos libros repetendos existimaret, experiretur.

Augere liberalitate quempiam. Auctus pecunia, liberis, omine, auxilio, societate. Augeri cognomento. Aucto animo. Auctus filia.

Tertio, Exceptum comiter iuuenem, sueta erga filios familiarum nobiles liberalitate auget. Quomodo pecunia auctum Cicero dixit. Sic supra dixit, auctus liberis: Tanquam auctus liberis Drusus domum Germanici magis urgeret. Et libro primo, Omine auctus. Libro 17. Titus aucto animo ad patrem peruectus. Quinto, Auctus auxilio Pharasmanes. Duodecimo, Augetur & Agrippina cognomento Augustæ. Decimotertio, Exin largitione potißimos amicorum auxit. Libro 20. Ciuilis societate Agrippinensium auctus. Lib. 21. Magna colluuie, & cæterarum urbium clade aucti. In uita Agricolæ, Auctus est ibi filia in subsidium & solatium simul.

Auctitare.

Ab augeo uerbo frequētatiuum usurpat Tacitus li. 5. Qui pecunias fœnore auctitabant.

Facere bellum patriæ.

Tertio, Quando M. Antonij, qui bellū patriæ fecißet.

Facere pugnam.

Tertio, Prosperam aduersus Numidas pugnam facit.

Facere

Facere auxilia mercede, de militibus subsidiarijs.

Quinto, Mittit qui auxilia mercede facerent.

Facere hostilia.

Libro 15. Quòd pro Armenijs, &c. hostilia faceret.

Facere metum pro inferre.

Libro 13. Inanem metum fecerant. Libro 16. Metum Neroni fecerant. Libro 18. Metum proditionis fecere. Infrà, Et metum Batauis fecissent. Libro 19. Vanam formidinem, ut hostes, fecere.

Facere castra.

Libro 21. Haud procul Hierosolymis castra facit. Libro secundo, Iamq; sero diei subducit ex acie legionem faciendis castris.

Facere uim resistenti. Facere uim commeatibus.

Libro secundo, Et resistenti uim facere. Sic enim illic lego, pro, resistentium facere. Libro 13. Sed neq; comeatibus uim facere potuit. Liuius lib. 2. decad. 4. Ipsum priorem uim omnibus fecisse.

Facere perniciem.

Lib. 18. Quæ læta in præsẽs, mox perniciẽ ipsis fecere.

Gliscens. Glisco.

Primo, Temporibusq; Augusti dicendis non defuere decora ingenia, donec gliscente adulatione deterrerentur. Tertio, Et gliscit utrunque posteritate. Paulopost, Cæterum multitudo periclitantiũ gliscebat. Iterum, Minutura, quoties gliscat potestas. Quarto, Quũ ex usu tẽporis huc illuc mearẽt, gliscerent numero, & aliquando minuerentur. Infrà, Vtq; gliscerct dignatio sacerdotum. Mox, Neq; aliud gliscẽtis discordiæ remediũ. Paulopost,

Quæ

Quæ gliſcebat immenſum. Infrà, *Punitis ingenijs gliſcit autoritas.* Quinto, *Quantumq́; ſæuitia gliſceret, miſeratio arcebatur.* Vndecimo, *Dein gliſcentibus negocijs.* Duodecimo, *Mox, gliſcente pernicie.* Libro 14. *Inde gliſcere flagitia & infamia.* Libro 15. *Quo gliſcentibus periculis etiam ſubſidij laus augeretur.* Infrà, *Vnde gloria egregijs uiris, & pericula gliſcebāt.* Item, *Ac ne gliſceret inuidia crudelitatis.* Libro 16. *Gliſcebat interim luxuria, ſpe inani.* Infrà, *Fruſtra Caßium amouiſti, ſi gliſcere & uigere Brutorum æmulos paſſurus es.* Libro 18. *Gliſcentem in dies famam ſors diſcußit.* Item, *Gliſcere famam ipſo ſpatio ſinebat.* Li. 20. *Quū gliſceret certamē.*

Flagitij ratus.

Tertio, *Et illam obſidionem flagitij ratus.*

Deſertus ſuis, pro à ſuis, & ſimiles locutiones omiſſa præpoſitione.

Tertio, *Neq; præliū omiſit, donec deſertus ſuis caderet.* Paulopoſt, *Aſiæ ſorte depellendum.* Infrà, *Medio cum delectis caſtella & munitiones idoneis locis imponēs.* Hoc eſt in medio. Quarto, *Prodere de his quos mors odio aut gratia exemiſſet.* Hoc eſt, ex odio aut gratia. Libro 12. *Modo pecorum Barbaris trahebatur*, id eſt, à Barbaris. Eodem, *At hercule olim Italiæ regionibus longinquas in prouincias commeatus portabant*, pro ex Italiæ regionibus. Lib. 14. *Nam Antio aduentabat*, hoc eſt ab Antio. Eodem, *Quia pluribus ſalus eius curabatur*, hoc eſt à pluribus. Lib. 15. *Quas Tigillino paratas*, pro à Tigillino. Item, *Et quum foribus arceretur*, pro, à foribus. Lib. 18. *Nudus & auxilij inops balneis interficitur.* Hoc eſt in balneis. Lib. 19. *Poſſe coloniā plano ſitam impetu capi.* Hoc eſt in plano ſitā. Infrà, *Turrim uicino ſitam*

situm, id est in uicino. Libro 20. Patibulo affixus, in ijsdē annulis quos acceptos Vitellio gestabat. Hoc est, à Vitellio. Paulopost, Auertere accita Vitellio auxilia, hoc est à Vitellio. Item, Centurio Mutiano missus, hoc est à Mutiano. In uita Agricolæ, Siquidem Hybernia medio inter Britanniam atq; Hispaniā situ. Medio, id est in medio. Liuius lib. 4. dec. 5. Quū aßidue Pātauco & c. stimularetur, id est, à Pantauco. Libro 5. Fortunā deosq; quorū templo erāt, nulla ope supplicē iuuāteis accusās, hoc est in tēplo.

Secundo rumore, hoc est grato. Secunda, fama apud Liuium.

Tertio, Vtq; hæc secundo rumore, ita aduersis animis acceptum. Sic Liuius libro quarto, dec. quintæ, dixit, secundum famam. Ea profectio famam haudquaquam secundam habuit.

Aduerso rumore. Aduersa fama.

Libro 14. Sed Seneca aduerso rumore erat, quòd oratione tali confeßionem scripsisset. Liuius lib. quarto dec. quintæ, Neq; enim omnes tam firmi & constantis animi contra aduersum rumorem esse possent, quàm Fabius fuit qui suum imperium minui per uanitatem populi maluit, quàm secunda fama male rem gerere. Sic Liuius dixit ad uersa fama libro 7. decad. 4. Aduersa omnium fama, quòd prouinciam Siciliam & c. reliquisset.

Secundis numinibus euenire.

Libro 15. Vt ipse, prouidum potius, & secundis numinibus euenire.

Secunda tempestate.

In uita Agricolæ, Et simul claßis secunda tempestate ac fama Trutulensem portum tenuit. Sic & Tranquillus in Tito Vespasiano, Sabinos petit aliquanto tristior,

quòd sacrificanti hostia aufugerat, quodq; tempestate serena tonuerat. Quæ exempla docent tempestatem etiam in bonam partem usurpari.

Secundum prælium facere. Secundum mare. Secundum flumen.

Libro 20. Secundum prælium fecit. Liuius lib. 8. 4. dec. In agro eorum pluribus prælijs secundis factis. Libro 20. Illis mare secundum. Libro 21. Iis secundum flumen.

Secundante uento.

Libro secũdo, Tandẽ relabẽte æstu, & secũdãte uẽto.

Suam, pro eius.

Tertio, Neq; per tormẽta interrogari passus est de his quæ ad domum suam pertinerẽt. Nam loquitur de domo Lepidæ, non de sua ipsius domo. Libro quinto, Adeo facinora atq; flagitia sua ipsi quoq; in supplicium uerterãt. Liuius libro 5. dec. 4. Si quæreret, ubi miles noster, ubi nauis intra præsidia sua fuisset, quid respõderemus? Hoc est, intra præsidia eius. s. Persei Macedonũ regis. Sic accipiẽdum quod dixit lib. 3. dec. eiusdẽ. Tũ quæ primo C. Lucretius in populares suos prætor Romanus superbe, auare, crudeliter fecisset. Intellige populares nõ C. Lucretij Romanos, sed Chalcidẽseis Mitionis. Rursus lib. 5. Dardanis repetẽtibus Pæoniã, quòd & sua fuisset, et cõtinens esset finibus suis. Tacitus lib. 17. Sed sua immanitas, sua luxuria ceruicibus publicis depulere. Libro 20. Octauius Pontiã Posthumiã stupro cognitã, & nuptias suas abnuentẽ, impotens amoris interfecerat suas, hoc est eius. s. Octauij.

Frequentari, pro frequens reddi.

Tertio, Nec ideo coniugia & educationes liberûm frequentabantur. Liuius libro tertio quartæ decad. de Lysimachia, Partim nouos colonos spe commodorum proposi-

sita, ascribere, & omni modo frequentare, id est frequentem facere. Eiusdem deca. libro quarto, Sicut ipsam Lysimachiam, & reuocatis cultoribus frequētauerit, & quæ strata ruinis atq; incendijs erant, ingentibus impensis ædificauerit. Eiusdem libro sexto, Nunc ad triumphum frequentandum deductos esse milites, qui egregiam nauare operam reipublicæ potuissent.

Frequentare aliquem, pro inuisere aliquem & adhærere.

Libro 18. Digressis qui Pacarium frequentabant, nudus & auxilij inops balneis interficitur.

Immensum uiguit.

Tertio, Quis domus illa immensum uiguit. Infrà, Qui immensum proruperat ad cuncta quis pecunia prodigitur. Quarto, Quæ gliscebat immensum. Item: Immensumq; attolli prouideret. Quinto, Nunciauere accolæ Euphraten nulla imbrium ui sponte & immensum attolli. Libro 21. Nam duos colles immensum editos claudebant muri per artem obliqui.

Sororis nepos, hoc est, Nepos ex sorore.

Tertio, Sororis nepotem in nomē asciuit. Sic & Tranquillus loquitur in Iulio Cæsare, Tres instituit hæredes sororum nepotes. Quarto, Nam dubitauerat Augustus Germanicum sororis nepotem, & cunctis laudatum rei Romanæ imponere.

Luxu propior, pro luxui.

Tertio, Per cultū & munditias copiaq; & affluētia luxu propior. Lib. 13. Cruciatu aut præmio cūcta puia esse.

Collegium, pro consortio officij siue societate, sicut collega.

Tertio, Cōsulatus patris atq; filij collegio īsignis. Li. 17

Vitellio tres patris consulatus, censuram, collegium Cæsaris, imponere iampridem imperatoris dignationem. Liuius libro decimo primæ decadis, P. Decium expertum mihi concordi collegio, uirum dignum uobis, dignum parente suo, quæso mecum consulem faciatis. Rursum libro nono quartæ decad. Eiusdem collegij alterum è duobus tribunis plebis suas inimicitias remisisse reipub. alterum alienas & mandatas exercuisse. Idem eleganter consortionis uocabulum in simili significatu usurpat libro decimo decad. eiusdem, Sociabilem, inquit, consortionem inter binos Lacedæmoniorum reges.

Sex partus enixa.

Tertio, Concordem sibi coniugem, & sex partus enixam. Liuius libro decimo quartæ decadis, Et apud eum plures enixa partus.

Satias, pro satietas.

Tertio, An satias capit. Hoc uocabulo Terẽtius etiam usus est & Salustius. Item Liuius libro septimo tertiæ decadis, Cædisq; ceperat satias. Sic enim in codice Spirensi manuscripto legitur. Quanquam uulgatæ editiones habent satietas. Rursus Annalium tertio, Pauperes necessitas, diuites satias in melius mutet. Quinto, Tempus, preces, satias, mitigabant.

More gentico, pro more gentili.

Tertio, Quibus more gentico continuum ferri tegimen. Libro quinto, Sceptuchi utrinq; donis acceptis, more gentico, diuersa induere. Et tamen libro quarto dixit, Qui ante uallum more gentis cum carminibus & tripudijs persultabant. Rursum lib. 20. Impositusq; scuto, more gentis, & sustinentiũ humeris uibratus, dux deligitur. Vt dubitem de fide librarij. Dicam ingenue quid ego sentiam

tiam de hoc loco. Quum forte scriptum esset libro tertio, Quibus more gentis continuum ferri tegimen, indoctus quispiam describens librum, iunxit primas duas literas sequentis dictionis cum genitiuo gentis, ut fieret gentisco. Quam uocem sciolus aliquis emendare uolens, uertit in gentico. Hoc uocabulum corruptum quum adhuc in memoria haberet librarius, ausus est libro quinto pro more gentis supponere, more gentico. Atq; hæc est mea coniectura. Nam hic loquendi modus magis Sidonium ac Fulgentium linguæ Latinæ corruptores, decuerit meo iudicio quàm Tacitum. Et erat olim monachis creber in manibus Sidonius, cum quia Christianus, tum quia rithmicæ cõpositionis optimus magister. Idem sentimus de Sonore. Quippe librarijs olim mira licentia fuit siue potius libido priscas nonnunquam uoces infulciendi, quale potest esse apisci pro adipisci. Sanè ego reor Tacitum adipisci scripsisse. Neq; enim historico remota ab usu uocabula conueniunt. Et adhuc satis purum fuit Taciti seculum. Liuius libro octauo decad. quartæ. À pueris ij more quodam gentis &c.

Præsideo exercitum, & exercitui.

Tertio, Is proximum exercitum præsidebat. Suprà, Præsedisse nuper fœminam exercitio cohortium. Quarto, Proximumq; Galliæ littus rostratæ naues præsidebãt. Rursum, Et haud spernenda illic ciuium sociorumq; manus littora Oceani præsidebat.

Competere oculis & auribus.

Tertio, Neq; oculis neq; auribus satis competebant. Libro 19. Dux segnis, & ueluti captus animi, nõ lingua, non auribus competere. Libro 18. Et tempora reputantibus initium finemq; miraculi cũ Othonis exitu cõpetisse.

Supereſſe fide, uirtute, conſilijs, pro adiuuare.

Tertio, Sed fide ac uirtute legatos, ſe conſilijs ſuperfuiſſe. Sic & Tranquillus in Auguſto, Ne ſi ſupereſſet, eriperet legibus reum.

Vaniloquentia. Vaniloquus.

Tertio, Socru eius coram multisq́; illuſtribus fœminis per uaniloquentiam legerat. Quinto, Per uaniloquẽtiam ac minas iaciebat. Liuius lib. 4. dec. 4. Hæc uaniloquentia primum Ariſthenum prætorem Achæorum excitauit. Libro quinto, Vaniloquus maria terrasq́; inani ſonitu uerborum compleuit. In uita Agricolæ, Atq; illi modo cauti ac ſapientes, prompti poſt euentũ ac magniloqui erant.

Paratus pro apparatu.

Tertio, Veneris & ganeæ paratus aßiduis ſermonibus uulgati fecerant curã. Mox, Vt quiſq; opibus, domo, paratu, ſpecioſus. Quinto, Gazã & paratus regios adijcit. Vndecimo, Poſtremo uelut translata iam fortuna, ſerui, liberti, paratus principis, apud adulterum uiſebantur. Rurſum, Ne domum, ſeruitia, & cæteros fortunæ paratus reposceret. Sic enim ibi legendum, nõ, apparatus. Libro 13. Prouiſo ante funebri paratu, qui modicus erat. Libro 15. Vt Parthi omiſſo paratu inuadendæ Syriæ, ſpem omnem in Armeniam uerterent. Libro 17. Studia militum iam pridem ſpe ſucceßionis, aut paratu facinoris affectauerat. Libro 18. Nullo principali paratu, ſed uetere egeſtate conſpicuus. Item, Et æmulantium inter ſe regum paratus. Mox, Igitur nauium, militum, armorum paratu ſtrepere prouinciæ. Rurſum, Celebrauere ingenti paratu, & ante illum diem inſolito. Paulo inferius, Ita Vitellij paratus noſcebantur. In uita Agricolæ, Paratu magno, maiore fama, uti mos eſt de ignotis, oppugnaſſe ultro caſtella adorti.

Ade

Adeptus rerum.

Tertio, Ad ea arma quis Ser. Galba rerum adeptus est.

Sex liberos. Tres liberos. Gemini liberi.

Duo liberi.

Secundo, Numerate sex liberos. Tertio, Retulit esse illi coniugem, & tres liberos. Quarto, Ex qua tres libe= ros genuerat. Infrà, Alterum ex geminis Drusi liberis ex= tinguendo. Duos liberos Liuius dixit libro tertio decadis quartæ, Vxorem ac liberos duos superstites habuit.

Deridiculo fuit. Deridiculum.

Tertio, Deridiculo fuit, senex fœdissimæ adulationis. Quinto, Per deridiculũ auditur. Duodecimo, Ignauia ani mi, & deridiculo corporis iuxtà despiciendus. Liuius lib. nono quartæ decadis, Alterum deridiculum esse, se redde= re rationem, quos portus mercatores aut nautici petant. Alterum molestum &c.

Notio, pro cognitione causæ.

Tertio, Tiberius dilata notiõe de iure Flaminis. Quin to, Igitur tunc quoque notioni quindecimuirûm is liber subijcitur.

Cummaxime.

Tertio, Littora & lacus Campaniæ cummaxime per= agrantem. Sic enim emendauimus, quum antè legeretur, tum maxime. Quarto, Cœptantem cummaxime coniura= tionem disiecit. Ita nos eo loco scripsimus pro tum maxi= me. Libro 17. Vt qui aduersas expertus, cummaxime di= scam ne secundas quidem minus discriminis habere. Eo= dem libro, Non hercle illi quibus cummaxime Vitellius in nos ciet, Germani audiant. Libro 20. Cæsas legiones, uastatam Italiam, capi cummaxime urbem. Paulo inferius. Tolerant cummaxime inopiam obsidiumq; apud Vetera

legiones. Rursum, Muros ciuitatis congregantibus se cum maxime Romanorum exercitibus, augere nobis quàm diruere tutius est. Liuius libro 7. dec. tertiæ, Quippe nunc cummaxime florens uiribus. Rursus libro tertio decadis quintæ, Deinde quæ tum cummaxime L. Hortensius faceret. De hoc aduerbio plura habes in Castig.

Grauor aspectum, pro molestè fero.

Tertio, Sanè grauaretur aspectum ciuium senex imperator. Quomodo Trāquillus in Augusto dixit, Ampla & operosa prætoria grauabatur. Libro 18. Vxorem quoque eius Saloninam, quanquam in nullius iniuriam insigni equo ostroq; ueheretur, tanquam læsi grauabantur.

Damnare, pro reum peragere siue condemnari facere. In quem sensum uerbum condēno Cicero Tranquillusq; usurpant.

Tertio, Abolitas leges & funditus uersas, ubi in foro, in limine curiæ, ab Annia Rufilla, quam fraudis sub iudice damnauisset, probra sibi & minæ intendantur.

Libero, ut quondam, quid firmaret. Absolute.

Tertio, Libero, ut quondam, quid firmaret, mutaret'ue. Hoc est, quum liberum esset. Subauditur existente. Græcorum imitatione dictum. Huc pertinēt illæ locutiones. Contracto quod erat militum. Item, Neq; dum cōperto quos illa uis perculisset. Et quod infrà sequitur, Adiecto, sibi trepidam uitam. Item, Diu quæsito, quos nepotibus suis maritos destinaret Cæsar. Rursum, Tentatoq; per lōgum iter, ubi par oneri, par meatui sit. Et quod Vndecimo libro legitur, In cuius transgressu multū certato. Item, Cōperto quoq; Græcam literaturā non simul cœptam absolutamq;. Rursum, Non distincto, sua an aliena manu. Libro 16. Mōtanus patri cōcessus est, prædicto, ne in repub

habere

haberetur. Libro 19. Non si pateant portæ, nisi explorato, nisi die intrandum. Libro 20. Nec diu certato, Tungrorum cohors signa ad Ciuilem transtulit. Liuius libro primo dec. quartæ, Profectus neque explorato circà, nec stationibus satis firmis. Item, Satis comperto Erduæam petituros Romanos.

Super, pro præter, Tacito solenne.

Tertio, Super eas ciuitates quas memoraui. Mox, Super tot senatores aduersos. Infrà, Nec super cæterorum æqualitatem. Suetonius sic usurpat sæpenumero. Tacitus rursum Annalium quarto, Super id quòd nullo autore certo firmantur, prompte refutaueris. Item, Super consulatum & triumphalia de Getis, gloriæ fuerat bene tolerata paupertas. Paulopost, Super hominum ingenium. Duodecimo, A. Tiberio super propriã stirpem Germanicũ assumptum. Libro 16. Aderat filia super ingruens periculũ, longo dolore atrox. Liuius lib. 1. decad. 4. Aetas, inquit, & forma, & super omnia Romanũ nomen te ferociorẽ facit.

In ipsos, in socios, pro in cõmodum ipsorum, in'que commodum sociorum.

Tertio, Quanto fore mitius in ipsos, melius in socios, prouideri ne peccaretur.

Expertum, pro explorato. Inexpertum.

Tertio, Præponitq; centuriones uirtutis expertæ. Libro 18. Et inexperti belli fauor. Infrà, Suas legiones ciuili bello inexpertas. Libro 20. Ignotũ adhuc ingenium, & nullis defensionibus expertum. In uita Agricolæ, Et expertum bellis animum. Liuius libro octauo quartæ dec. Mille ad eam rem ex omni numero, audaciæ expertæ delegerunt equites. Libro decimo eiusdem decad. dixit, Expertos inter fratres certaminum.

Conducere, pro cogere siue congregare.
Conductus.

Secundo, Quum Furius Camillus Proconsul Africæ legionem & quod sub signis sociorũ in unum conductos ad hostem duxit. Quarto, Dispersas per urbem cohortes una in castra conducendo. Cicero, Tunc Crotoniatæ publico de consilio uirgines locum in unum conduxerunt. Iterum Annalium quarto, At Sabinus donec exercitus in unum conduceret, datis mitibus responsis. Libro 15. Et auxilia regum in unum conducta. Libro 20. Dum dispersas suorum copias conducunt.

Diductum, pro diuiso distractoq́;. Item pro aperto. Diducere.

Secundo, Quia diductis terris hauriebantur. Quarto, Prætendebat lasciuire militem diductum. Infrà, Incusabatq́; diductam ciuitatem. Duodecimo, Foribus palatij repente diductis. Libro 19. Diductis in latera turmis, uacuũ in medio relinquit iter. Libro 20. Ea ultio, incertum maior an iustior, senatum in studia diduxerat. In uita Agricolæ, Diductis ordinibus. Liuius lib. octauo, decadis tertiæ, Ita diductis cornibus. &c.

Contrà tendere. Tendere absolute, pro tentoria figere.

Secundo, Dein Marsus seniori & acrius tendenti Sentio concessit. Tertio, Contrà Vitellius ac Verannius cæteriq́; Germanicum comitati tendebant. Quarto: Et contrà tendentis os uerberauerat. Libro 17. Hi discordes & rebus minoribus, sibi quisq; tendentes. Eodem libro, Ac si contrà tenderet, exitium metuẽs. Libro decimooctauo, In famibus Vaticani locis magna pars tendit. Simile est Liuianum illud libro 7. dec. 3. Et coartatio plurium in angu

sto

sto tendentium facilis futura erat: Id accipiendum de tentorijs explicandis. Nam mox sequitur. Ab sui quisq; ordinis hominibus in tentoria adducti. Dicuntur autem tentoria siue tabernacula detendi perquàm eleganter. Liuius libro primo dec. quintæ, Nautici tabernacula detendunt. Sed nos redeamus ad exempla prioris significationis. Tacitus libro uigesimo, Hinc multi boniq;, inde pauci & ualidi pertinacibus odijs tenderent. Liuius libro decimo, primæ dec. Minus autē tetendere, assueti iam tali genere certaminū uinci. Libro 4. dec. quartæ, Quū aduersus tendendo nihil moueret socios. Libro 8. Cn. Manliū summa ope tetendisse, ut eam pacem turbaret. Libro 10. Postquam in conspectum adductus sit Xychus, non ultrà tetendisse.

Frequens senatoribus, In datiuo, pro solitum.

Secūdo, Erat quippe adhuc frequēs senatoribus. Quarto, Specie artis frequens secretis, hoc est in secretis.

Eodem loci, pro eodem loco.

Quarto, Quanquā arduum sit eodem loci potentiam & concordiam esse. Sic quoq; legendum apud Tranquillum in Augusto, Cauit etiam senatusconsulto, ut eodem loci perpetuo contineretur. In Caio Cæsare, Vt neque eodem loci præ ardore consisteret. Tranquilli locus.

Eo loci, pro eo loco.

Libro 14. Nō eo loci res suas agi, ut de matrim. certet.

Necessitudinem principi fecit, pro coēgit.

Tertio, Iuliæ Augustæ ualitudo atrox necessitudinem principi fecit festinati in urbem reditus.

Supplicia, pro supplicationibus.

Tertio, Sed tum supplicia dijs ludiq; magni ab senatu decernuntur. Sallustius, Non uotis neq; supplicijs muliebribus deorum auxilia parantur. Decimotertio, Et senatusconsul

mentariæ copiam aduectaret. Copias Cicero dixit in bello de senectute. Et Tacitus lib. 13. Suarum opum, inquit, quæ haud procul imperatorijs aberant, copias tradebat. Libro 15. Pro cuiusq; ordine, & rei familiaris copijs. Pro commeatu, libro 15. Contráq; prodiderit Corbulo Parthos inopes copiarũ, & pabulo attrito, relicturos oppugnationem. Libro 18. Nec coloniæ modo aut municipia congestu copiarum. Libro 19. Simul coloniam copijs ualidã auferre Vitellio. loquitur de Verona. Item, Vt specie parandarum copiarũ, ciuili præda miles imbueretur, id est specie parandi commeatus. Infrà, Tuto copiarũ aggestu. Libro 20. Nihil æque exercitus nostros quàm egestas copiarũ fatigabat. In libello de Germanis, Quẽ super arma ferramentis quoq; & copijs coonerãt. In uita Agricolæ, Nam aduersus moras obsidionis annuis copijs firmabãtur.

Positu, & Positus.

Quarto, Quæ positu regionis, à tergo illis. Quinto, Ille positus siderum ac spatia dimensus. In uita Agricolæ, Et positu contra Iberos. Sic enim lego pro posita. Ouidius quarto Fastorum,

Trinacris à positu nomen adepta loci.

Contendere quempiam cum quopiam, pro componere siue comparare.

Lib. 4. Sed nemo Annales nostros cum scriptura eorũ contenderit, qui ueteres popu. Romani res composuere.

Vt amat, pro, ut solet.

Quarto, Vt ferme amat posterior adulatio. Tractum à Græcis, qui φιλεῖ γενέσθαι, hoc est, amat fieri, pro solet fieri, usurpant.

Exitus pro morte. Finis pro morte.

Quarto, Atrociore semper fama erga dominantiũ exitus

tus. Infrà, Statimq; memorare exitus, quos & c. habuere. Secundo, Comperto fine Augusti. Quinto, Nisi si negatis alimentis adsimulatus est finis, qui uideretur sponte sumptus. Item, Nec dispares Trebellieni Rufi & Sextij Paconiani exitus. Infrà, Voluntario exitu cecidere. Rursum, Repentinum & informem exitum delegit. Vndecimo, Hortantibus dehinc quibusdam inediam, & lenem exitum. Libro 13. Non quia ingenij uiolentia exitum irritauerit. Libro 15. Constantia exitus docuit. Infrà, Veniam quam ab imperatore acceperat, uanitate exitus corrupit. In fine libri, Quod ad omen olim sui exitus ueteret. Libro 16. Quamuis honestos ciuium exitus, tristes tamen & continuos aspernantium. Infrà, Distingui certe apud posteros memoriam honesti exitus ab ignauia per silentium pereuntium. In calce libri, Lentitudine exitus graues cruciatus afferente. Libro 17. Et laudatis antiquorum mortibus pares exitus. Infrà, Infantem uitā foedauit etiam exitu sero & inhonesto. Item, Exitu demum Neronis, positis odijs in medium cōsuluere. Libro 19. Ea cura etiam morientibus decori exitus fuit. Mox, Deformitas exitus misericordiam abstulerat, Liuius libro octauo, dec. quartae, Multa alia in Scipionis maxime exitu uitae, dieq; dicta, morte, funere, sepulchro in diuersum trahunt.

Peruertere solenne uerbum Tacito pro perdere calūnijs, siue subuertere, quo ipse quoque uerbo in eum sensum utitur.

Quarto, Volutare secum quo nam modo Germanici liberos peruerteret. Infrà, Neq; aliud gliscentis discordiae remedium, quàm si unus alter'ue maxime prompti, subuerterentur. Tertio, Quum omnis domus delatorum interpretationibus subuerteretur. Item, Qui scelerum ministros

nistros ut peruerti ab alijs nolebat, ita plerũq; &c. Mox, Quæ florentes priuignos cum per occultum subuertisset, misericordiam erga adflictos palàm ostendebat. Duodecimo, Et Calpurnia illustris fœmina peruertitur. Item, de Agrippina loquens, Quæ Statilium Taurum opibus illustrem, hortis eius inhians, peruertit. Libro 13. Quo au tore Claudius nuptijs incestis & adoptione exitiosa semet peruerterat. Item, Nam Ollium honoribus nondum functum amicitia Seiani peruertit. Libro 15. Mox eorum indicio Subrius Flauius Tribunus peruertitur. Libro 18. Et propria ui Crispus incubuerat, delatorẽ fratris sui per uertere. Infrà, Ne ab alijs apud Vitellium anteirentur, peruertisse ipsum Vitelliũ uidentur. Libro 19. Vbi aspera tum Vitellium, & posse Blæsum peruerti satis patuit. Liuius lib. 1. dec. 3. Quippe ubi pedes instabilis, ac uix uado fidens uel inermi equite equo temere acto peruerti posset.

Antehabere.

Primo, Vetera nouis, & quieta turbidis antehabeo. Quarto, Diuulgata atque incredibilia, auide accepta, ueris neque in miraculum corruptis antehabeant.

Præuertere.

Quarto, Aut si quando ad interna præuerterent. Eodem, Et Silius imminentem damnationem uoluntario fine præuertit, Liuius libro quinto, dec. quartæ, Non ueritus maiestatem uiri, primo, aliud in præsentia quod magis in staret, præuertendum sibi esse dixit. Libro septimo, Rhodij impigre præuerterunt.

Mortem summere. Quod Tacitus alibi uocat, Vim uitæ suæ afferre.

Quarto, Et uxor sponte mortem sumpsisset. Quinto, Vim uitæ suæ attulit. Duodecimo, Vim uitæ suæ attulit ante

ante sententiam senatus. Libro 13. *Haud creditus sufficere ad constantiam sumendæ mortis.* Libro 14. Et *pudore deprehensi sceleris sponte mortem sumpsisse confingeret.*

Bellum sumere, periculum, arma.

Libro 19. *Qui exautorati à* Vitellio *bellũ sponte sumebant.* Infrà, *Consilium ab omnibus datum est, periculum pauci sumpsere.* Libro 20. *Quippe sumpta per Gallias Hispaniasq; ciuilia arma.* Infra, *Non ideo, inquit, bellum sumpsimus, ut Bataui & Treuiri gentibus imperent*, Eodem libro, *Et sumi bellum etiam ab ignauis, strenuißimi cuiusque periculo geri.*

Subimpetrandus participium à uerbo Subimpetro.

Quarto, *Nam priores duces subimpetrando triumphalium insigni, sufficere res suas crediderant.*

Raptare cum accusatiuo.

Quarto, *Et adhuc reptabat Africam Tacfarinas.* Suspicor tamen illic scribendum *raptabat*. Nam libro tertio, dicit illum *renouasse bellum uagis primum populationibus & ob pernicitatem inultis. Dein uicos excidisse, traxisse graues prædas.* In fine eius libri uocat *latronem, & furandi meliorem.* Quibus argumentis satis conuincitur hic *raptabat* legendum, Et sequitur hic, *Erat illi prædarum receptor ac socius populandi rex Garamantum.*

In mortem adficere. In mortem adfligere.

Quarto, *Vno uulnere in mortem adfecit.* Infrà, *Et illi quidem quos principium stragis in mortem adflixerat.*

Postero, absolute pro postero die. Pugna in posterum extracta. Subauditur, diem. Postero iduum die.

Quarto, *Idemq; quum postero ad quæsitionẽ retraheretur.*

retur. Eodem, *Mox compertum à transfugis nongentos* Romanorum *apud lucum quē* Baduheimæ *uocant, pugna in posterum extracta, cōfectos.* Libro 15. *Sic primus quæstionis dies contemptus.* Postero *quum ad eosdem cruciatus retraheretur.* Libro 17. *Vt postero iduum die, redeuntem à cœna* Othonem *rapturi fuerint.*

Propter, *pro prope.*

Primo, *Stratis etiam tum per cubilia propterq; mēsas.* Secundo, *Propter ædem Saturni.* Quarto, *Translata dehinc castra hostem propter.* Infrà, *Quum propter discūberet.* Liuius libro 4. decad. 5. *Vbi propter Octoplum diximus regis castra.*

Adpugnare pro oppugnare, cum accusatiuo, uirtute præpositionis.

Secundo, Interim Piso *classem haud procul opperientem adpugnare frustra tentauit.* Quarto, *Alij castra Romana adpugnarent.*

Tolerandum habere.

Quarto, *Posse ipsam Liuiam statuere, nubendum post Drusum, an in penatibus ijsdem tolerandum haberet.* Videtur *imitatione Græca dictum. Vt illud epigrammatum tertio,* οὐκ εἶχον δ' εἰδῆν, *id est, non habebam cognoscere, hoc est, non potui cognoscere.* Tū *hic expone, tolerandū haberet, pro posset tolerare uitam in penatibus ijsdem.* In *dialogo Oratorum, Quum in aliquam inuidiam aut crimen uocati, sua uoce respondendum haberent.* Et *mox,* Nam *multum interest utrum de furto, aut formula & interdicto dicendum habeas.*

Falsum renidens.

Quarto, *Enimuero* Tiberius *toruus, aut falsum renidens uultu.*

x Id

Id ætatis, pro eius ætatis.

Quinto, Id ætatis corpora in Gemonias abiecta.

Id autoritatis, pro eius autoritatis.

Duodecimo, Romanorum nemo id autoritatis aderat, ut promissa eius magni penderentur.

Idem ætatis, pro eius ætatis.

Decimotertio, Mos habebatur principum liberos cum cæteris idem ætatis nobilibus sedētes uesci in aspectu propinquorum.

Id honoris, pro eius honoris.

Libro 16. Postquam id honoris indicibus, tamq; promptum ad cædes principem accepit. Expone, id honoris indicibus, subaudi existentibus, id est, quum eo in honore agerent indices.

Libita.

Quinto, Suaq; ipsi libita uelut in captos exercebant. Duodecimo, Arripi coniuges ad libita Cæsarum. Lib. 14. Pari cupidine usq; ad libita Pallantis prouoluta.

Notescere, Pernotescere, Enotescere.

Quarto, Bonis consilijs notescere uolebat. Quinto, Libertis quoq; ac ianitoribus eius notescere pro magnifico habebatur. Duodecimo, At Agrippina ne tantum malis facinoribus notesceret. Infrà, Adeoq; cuncta mox notuere. Libro 13. Vbi Cæsarem esse qui grassaretur, pernotuit. Libro 14. Atq; ubi incolumē esse pernotuit. Libro 16. Ambigenti Neroni quo'nam modo noctium suarū ingenia notescerent. Libro 19. Quod ubi enotuit.

Incusare quippiam in aliquem.

Quinto, Quum in Blæsum multa fœdaq; incusauisset.

Indicibus accedere aliquem.

Quinto, Sed Minutius & Seruæus damnati, indicibus accessere

accessere. Arbitror esse sensum, Bona illorũ indicibus accusatoribusq; cessere præmij loco. Simile est illud apud Liuium lib.5.dec.5. sed alijs prolatum uerbis, Bonaq; eorũ qui interfecti essent, & exulum, possidere qui arguebant.

Immiti rescripto, Ablatiui absolute positi.

Quinto, Immiti rescripto uenas resoluit.

Repens, pro repentino.

Quinto, Quid repẽs aut uetustate obscurũ. Lib.15. Accesserat repẽs causa. Lib.17. Sed sceleris cogitatio incertũ an repẽs. Lib.18. Atq; illũ supremas iam curas agentẽ, repens tumultus auertit. Lib.20. Quũ accursu tot prouinciarũ extingui repẽs perfidia potuerit. Liu.lib.10. primæ dec. Si quod repẽs bellũ oriatur. Idẽ lib.1.dec.3. Mirari se qui'nam pectora semper impauida repẽs terror inuaserit.

Tela in falsum iacere.

Quarto, Telisq; non in falsum iactis.

Iuxta seditionem uentum. Prope seditionem uentum.

Quinto, Iisdem consulibus grauitate annonæ iuxta seditionem uentum. Infrà, Nam populi imperium, iuxta libertatem, paucorũ dominatio, regiæ libidini propior est. Libro 19. Id uero ægre tolerante milite, prope seditionem uentum.

Iuxta deos, pro per fauorem deorum.

Libro 18. Iuxta deos, in tua manu positum est.

Appetente luce. Appetere. Inumbrante uespera.

Quarto, Appetente iam luce trusere ad summa castelli. Libro 18. Postquam in conspectu Padus, & nox appetebat. Libro 19. Inumbrante uespera uniuersum Flauiani exercitus robur aduenit.

Prouoluere.

Quarto, Congestas lapidum moles prouoluere. Quinto, Multiq; fortunis prouoluebãtur. Vndecimo, Cæsaris genibus prouoluta. Duodecimo, Genibusq; eius prouolutus.

Ambigens patriam.

Quinto, Ambigens patriam & declinans.

Ambigue agere.

Lib. 19. Ne manẽte adhuc ciuili bello ambigue agerẽt.

Amplius unciario fœnore, pro plus.

Quinto, Ne quis unciario fœnore amplius exerceret. Liuius dicere solet, Capti amplius M. & DCC. Item, Pugnatum est amplius tres horas, libro secundo dec. 5.

Adhoc.

Quinto adhoc senatus præscripserat. Duodecimo, Adhoc reges feroces, uagos populos. Sic enim illic legẽdum, non, Adhæc. Libro 17. Multi adhoc & innumeri è Germania ac Brytãnia et Illyrico. Sic enim reposuimus. Infrà Adhoc tantùm maiori fratri prælatus est, ut prior occideretur. Liuius lib. 2. dec. 4. Adhoc & muri pars adhuc integra utraq; tuta præstabat latera. Libro 2. dec. 5. Adhoc fossa triplici ac uallo munitum reliquit.

Statuere exilium in aliquem.

Quinto, Etiam in Pompeiam Macrinam exilium statuitur. Sic Cicero dixit, Et in quos aliquid exempli populus Romanus statui putat oportere.

De se statuere, est seipsum damnare.

Quinto, Eorum qui de se statuebant, humabantur corpora, manebant testamenta, pretium festinandi. Secundo, Satis uisum de Vistilia statuere. Duodecimo, Ius statuendi etiam de procuratoribus dederat.

Omnis

Omnis ætas.

Quarto; Affluxere auidi talium, imperitante Tiberio procul uoluptatibus habiti, uirilis ac muliebris sexus omnis ætas, ob propinquitatem loci effusus. Quinto, Iacuit immensa strages, omnis sexus, omnis ætas, illustres, ignobiles, dispersi aut aggerati.

Diuersus pro discordi.

Quinto, Quippe sapientißimos ueterum, quiq; sectam eorum æmulantur, diuersos reperies.

Exspes uitæ.

Quinto, Mox ubi uitæ exspes fuit.

Prouixisse à prouiuere, quod est uitam producere.

Quinto, Quam interfecto Seiano spe sustentatam prouixisse reor.

Vrgeri male administratæ prouinciæ. Liberare eius culpæ regem apud Liuium.

Deferri impietatis.

Quinto, Quia male administratæ prouinciæ aliorũq; criminum urgebatur. Græcorũ imitatione dictum est, ceu Liuianum illud libro primo decad. 5. Senatus nec liberauit eius culpæ regem neque arguit. Tacitus eodem libro, Dein multorum amoribus famosa Albucilla &c. defertur impietatis in principem.

Aequabilis pro æquo.

Quinto, Fidus Romanis, æquabilis in suos. Libro 20. Cunctis uitæ officijs æquabilis.

Ex æquo agere.

Libro 20. Aut ex æquo agetis, aut alijs imperitabitis. Infrà, Et laudatorum principum usus, ex æquo quamuis procul agentibus. In uita Agricolæ, Quibus rebus multæ

ciuitates quæ in illum diem ex æquo egerant, datis obſidibus iram poſuere. Liuius ex æquo dixit, pro ex æquitate libro ſecundo dec. 5. *Et ſi in animum inducerent, ut ex æquo fœdus fieret, & ſe uiſurum quid ſibi faciundum eſſet, & illos credere reipublicæ conſulturos.*

Ademptæ uirilitatis, de ſpadone. Inceſtæ uirilitatis, de ſtupratore ſororum Caio Caligula.

Quinto, Et proximus huic Abdus ademptæ uirilitatis. Suprà de Cotta Meſſalino, Arguitur pleraq; Caium Cæſarem quaſi incaſtæ uirilitatis &c. dixiſſe. Sic enim nos ſcripſimus quum antè legeretur, inceſta uirilitatis. Id autē ideo de Caligula dixerat Meſſalinus, quòd is cum omnibus ſororibus ſuis ſtupri conſuetudinem fecit, ut ſcribit Tranquillus, cuius uerbis uſus ſum.

Breuia profundis opponit.

Primo, Neque diſcerni poterant incerta ab ſolidis, breuia à profundis. Quinto, Breuia littorum nudantur. Libro 14. Nauesq; fabricatur plano alueo aduerſus breue littus & incertum.

Infenſare, pro infeſtare.

Quinto, Adequitare caſtris, infenſare pabula. Lib. 13. Sed palàm infenſare Armeniam. Infrà, Vt quaſi infenſantibus deis exitio tradi crederetur.

Ruere pro irruere.

Quinto, Contis gladijsq; ruerent. Libro 17. Refractis palatij foribus, ruere intus, ac ſe Galbæ oſtentare. Item, Ruere cuncti in caſtra, anteire proximos. Libro 17. Non compeſcere ruentes. Infrà, Dum ruentibus obſiſtunt. Lib. 18. Sed indomitus miles & belli ignarus, correptis ſignis uexilliſq; ruere. Item, Quando hoſtis impudentia rueret.

Infrà, Et ruebat ad cõuiuium miles, mortem Virginij exposcens. Libro 19. Et si qua alia uis per Alpes rueret. Libro 20. Nam Ciuilis omissa dissimulatione, in populum Rom. ruere. In uita Agricolæ, Quo modo syluas saltusq; penetrantibus fortissimũ quodq; animal ruere. Mox, Instinctos ruentesq; ita disposuit.

Consilire fugientibus.

Tertio, Tanto magis imbelles Heduos euincite, & fugientibus consilite.

Autor sæpe pro duce negotij.

Quintò, Nomine tantum & autore opus. Paulopòst, Qui metu magis quàm beneuolentia subiecti, repertis autoribus sustulerant animum. Duodecimo, Mox nullo in diuersum autore, quæ offerebantur secuti sunt. Libro 13. Autore Verrito & Malorige, qui nationem eam regebant. Libro 16. coniungit utrunq;, Aut noua cupientibus auferatur dux & autor. Libro 19. Eo grauior autor, quòd Paulino patria Forumiulij. Item suprà, Tum progressus Lucillius autorem se præbet palàm classi. Mox Britanni sustulere animos autore Venusio. In uita Agricolæ, Ad autorem & ducem, ut minister, fortunam referebat. Liuius lib. 4. dec. 4. Clamitans, ut qui saluam remp. uellent, autorem & ducem se libertatis sequerentur.

Altor pro educatore.

Quinto, Hunc Phrahatis aui, ut altoris Cæsaris, quæ utrobiq; pulchra, meminerit.

Neq; in barbarum corrupta.

Quinto, de Seleucia, Ciuitas potens, septa muris, neque in barbarum corrupta. Vicesimoprimo, Aucto in barbarũ cognomento. Vbi in uulgatis editionibus quidam accusatiuum morem, infulserant, nos sustulimus.

Alimenta arcu expedire.

Quinto, Illuuie obsitus, & alimenta arcu expediens. Significat autem illũ uenatu tolerasse uitam. Lib. 14. Qui me non tantum præuisa, sed subita expedire docuisti.

Intestabilis.

Quinto, Quanquam intestabilis, tamen impunita agebat. In fine libri, Intestabilis sæuitia, sed obtectis libidinibus. Libro 15. Incusat ultro intestabilem & consceleratũ. Libro 20. Idem crediderãt qui Tiberio, qui Caio superstites fuerũt, quũ interim intestabilior et sæuior exortus est.

Ferre.

Quinto, Tormentis seruorum Macronem præsedisse, commentarij ad senatum mißi ferebant. Paulopóst, Aliaq; in eundem dolorem mœsta & miseranda diu ferret. Duodecimo, Ferre crimina in Syllanum. Quod quidam in uulgatis editionibus in serere fuit ausus mutare. Infrà, Ipsa semet parti à maioribus suis imperij sociam ferebat. Libro 13. Quippe erant qui Gn. quoq; Pompeium incusatum à senioribus ferrent. Libro 15. Ex C. Cæsare se genitum ferebat. Lib. 18. Timuisse se Paulinus ferebat, &c. Infrà, Extiterat quidã Scribonianũ se Camerinum ferens. Lib. 20. Proditor corruptorq; amicitiæ, cuius se magistrũ ferebat. Paulo inferius, Et Sertoriũ se aut Hannibalem ferens, simili oris dehonestamento. Itẽ, Quos spiritus gesßisset', uultu ferebat. Liu. lib. 4. dec. 4. Quũ ob id se pro ciuibus Romanis ferrent. Lib. 5. dec. eiusdem, Qui se oriundũ à Magno Alexandro ferens. Dec. 5. libr. 5. Libertumq; se P. R. ferre.

Conflictare Remp. Conflictatus pro afflicto siue uexato.

Quinto, Plura per scelera remp. cõflictauisset. Lib. 19. Ii tantũ conflictati sunt, qui in partẽ sinistram urbis &c.

flexerant

flexerant. In uita Agricolæ, Quanquam conflictatũ ſæuis tempeſtatibus exercitũ, laceſſere non auſi. Liuius lib. 10. 4. dec. Multis per eos dies difficultatibus conflictatus.

Defectio, debilitas uirium naturalium.

Quinto, Quamuis manifeſtam defectionẽ tegebat. Paulo pòſt, Vocariq; qui recreandæ defectioni cibum adferrent. Germani ſua lingua uocãt onmacht, quaſi dicas, deſtitutionem uirium, quòd ſanè poſteriori exemplo conuenit.

Fœdus iacere.

Vndecimo, Fœdus repente iaciunt, cognitis popularium inſidijs.

Præualidi ciuiũ, pro, præualidi ciues. Intimũ conſiliorũ, pro, intimum conſilium, & ſimiles orationes Tacito ſolennes. Sic Græci dicunt οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων.
οἱ κάλλιστοι τῶν ἐρώτων.

Tertio, Cõplebantur templa peßimis ſeruitiorũ. Mox, Supplicibus Amazonum. Libro 15. Vt ſolent præualidi prouincialium. Item, Quod erat ſæuienti principi intimũ conſiliorum. Paulopòſt, Reſpergens proximos ſeruorum. Item, Reliqui coniuratorum. Libro 17. Deterrimi ſeruorum. Libro 13. Acerrimos militum duceret in partes. Item, Chariſsima ſuorum pignorum. Libro 17. rurſum, Flagrantibus iam militum uelut faces addiderat. Vbi datiuum animis ſuppoſititium, nos eraſimus. Libro 18. Quoniam prima conſiliorum fruſtra ceciderant. Libro 20. Et peßimi ſeruitiorũ prodere ultrò dites dominos. Rurſus, Etiã medijs patrũ annitẽtibus. Paulò inferius, Ordeonius exẽplareis omniũ literarũ &c. exercitui recitauit. Et, Tum celerrimas nauium frumento onuſtas, ſæuo adhuc mari cõmittit. Liui. lib. 7. dec. 4. Inde quũ præſto fuiſſent equites

peditumq; expediti &c. Libr.8.dec.tertiæ, Et *cum expeditis peditum equitumq; prius pugnam consererent.*

Perindè quàm.

Vndecimo, *Si perinde amorem inter populares, quàm metum apud hostes quæsiuisset.* Sic Tranquillus in Domitiano, Nulla *tamen re perinde cõmotus est, quàm responso casuq;* Asclet*arionis mathematici.*

Exolescere. Exoleta stirpe. Res memoriæ iam exoletæ.

Quarto, *Sed non omiserim eorundem temporũ rumorẽ ualidum adeo, ut nondũ exolescat.* Et *rursus,* Nondum *eæ clades exoleuerat.* Vndecimo, Ne *uetustißima* I*taliæ disciplina per desidiam exolesceret.* Lib.14.*Græci amictus, quos per eos dies pleriq; incesserant, tũ exoleuerãt.* Lib. 20. Nihil *eueniße cur antiquitus instituta exolescerent.* Sic *usupat* Liuius *ab hoc uerbo participiũ exoletus.* Lib. 7.dec. 4. Bellicosiores *ea tẽpestate erãt* Gallogræci *adhuc nondum exoleta stirpe, gentis seruantes animos.* Item *in eiusdem libri initio,* Res *aut noua, aut uetustate exemplorum memoriæ iam exoletæ.* Idem *lib.* 7.dec.3.Prætor *non exoletis uetustate* Annalium *exemplis stare ius, sed recentißimæ cuiusq; consuetudinis usu uolebat.*

Subactus pro coactus. Subigere pro cogere.

Quinto, Multitudine *periclitantium subactus.* Vndecimo, Quis *subactus miles &c. componit occultas literas.* Libro 13.Donec *ui amoris subactus.* Lib.14. Notos *quoq; equites* Rom.*operas arenæ promittere subegit.* Item, Ac *spem belli amittere subegit.* Liuius *libro 5. decad.quintæ,* Prima *percontatio fuit, qua subactus iniuria contra* P.R. *bellum tam infesto animo suscepisset.* Aliter *idem dixit eiusdem dec.libro secundo,* Ipsi *à pueris eruditi artibus*

militiæ

militiæ, tot subacti atq; durati bellis. Significat enim usu crebro exercitatos. sumpta metaphora à luto, quod subigitur si ualere debeat, aut farina.

Inscitia ut opponitur scientiæ siue cognitioni. Item pro imperitia.

Vndecimo, Isq; illi finis inscitiæ erga domum suam fuit. Libro 15. Sed quo fidem inscitiæ pararet. Libro decimotertio, Omniaq; temeritati & inscitiæ propiora. Lib. 15. Ne cuius alterius inscitia rursum peccaretur. Mox, Aduersam inscitiam Pæti declinans. Libro 17. Primum inscitia reip. ut alienæ. Item, Per tenebras, & inscitia cæterorum occiderentur. Infrà, Inscitiam potius legionum, quàm audaciam increpans.

Suscipere liberos.

Secundo, Ducere uxorem, suscipere liberos, ne clarißima familia extingueretur. Vndecimo, Velut suscipiendorum liberorum causa conuenisse.

Exitio dare.

Vndecimo, Ne indefensa coniunx exitio daretur.

Id repente solitudinis erat, pro eo quod est, Ea repente solitudo erat.

Vndecimo, Id repente solitudinis erat.

Ad honesta seu praua iuxta leui.

Vndecimo, Ad honesta seu praua iuxta leui. Sic Sueto. in Vespas. Augusti, Iactatũ exemplar epistolæ ueræ siue falsæ. Libro decimonono, Loco seu numine defensum. Libro 20. Et Neruiorum cohortes metu seu perfidia, latera nostrorum nudauere.

Peccare magna.

Vndecimo, Sponte an coactus tam magna peccauisset, nihil referre. Sic enim legendum.

Domin

Dominatio.

Quarto, Quo facinore dominationem captauerit expediam. Duodecimo, *Nihil domi impudicum, nisi dominationi expediret.* Mox, *Et consilijs eiusdem ad spem dominationis uteretur.* Paulopòst, *Aduersus dominationem Gotarzis.* Infrà, *Dum adipiscerentur dominationes multa charitate, & maiore odio postquam adepti sunt.* Decimotertio, *Segnis & dominationibus alijs fastiditus.* Item, *Quæ cunctis malis dominationis cupidinibus flagrans.* Libro 14. *Cuncta eius dominationis flagitia in matrem transtulit.* Libro 20. *Nec quisquam alienum seruitium & dominationem sibi concupiuit, ut non eadem ista uocabula usurparet.* Liuius lib. 4. dec. 4. *Si audire iuuat uera dominationis impotentißimæ crimina.* Et mox, *Et ipsum uelut comprobata dominatione firmiorem futurum.*

Ex eo, pro ex eo tempore.

Duodecimo, *Versa ex eo ciuitas.* Quomodo Suetonius quoque loquitur.

Id uirium, pro eæ uires. Idem uirium.

Libro 13. *Nec id nobis uiriũ erat, quod firmando præsidio & capessendo bello diuideretur.* Lib. 14. *Nec bonis artibus idem uirium erat, altero uelut duce amoto.* Sic Liuius dixit, *hoc copiarũ*, pro *hæ copiæ*. Lib. 2. dec. 5. *Hoc copiarũ in Hispanias cũ Prr. nouis portatũ est.* Idem lib. 10. dec. quartæ, *Quid hoc noctis?* pro *hac parte noctis*.

Id temporis, pro id tempus.

Duodecimo, *Id temporis, importunum, quia hyems occipiebat.*

Id temporis, pro eo tempore.

Libro decimotertio, *Quòd domos, uillas, id temporis quasi prædas diuisissent.* Mox, *Solitus alioqui id temporis lusus*

ris lusus principis intendere.

Nouißima exempla meritus, hoc est ultimum supplicium.

Duodecimo, Meritum quidem nouißima exempla Mithridatem. Libro 15. Vnde quanquam aduersus sontes, & nouißima exempla meritos, miseratio oriebatur.

Bellum ducere, pro extrahere.

Duodecimo, Impar multitudini hostium, eoq; castellis sese defensare, bellumq; ducere statuerat. Libro decimo octauo, Proinde duceret bellum. Sic elegāter dixit, ducere spiritū Liuius, pro uitam extendere. Libro 2. dec. quintæ, Perire nanque semel ipsis satius esse, quàm sub acerbißimi carnificis arbitrio spiritum ducere.

Ducere, absolute.

Libro 20. An si ad mœnia urbis Germani Galliq; duxerint, arma patriæ inferetis? Liuius libro quarto deca. quintæ, Parabat ducere in Illyricum.

Cœpta luce. Nocte cœpta. Cœpta hyeme. Luce prima. Ad serum usq; diem. Præcipitante in Occasum die. Flexo in uesperā die.

Primo, Cœpta luce, missæ in latera legiones. Infrà, Nocte cœpta egressus Augurali. Libro 15. Igitur cœpta luce Milichus in hortos Seruilianos pergit. Duodecimo, Et cœpta hyeme iturū obuiam nō rebantur. Lib. 19. Luce prima Sabinus antequā hostilia cœptarent &c. Rursus, Vitelliani ad serum usq; diem saxis pilisq; subeuntes arcebāt. Et in fine, Præcipitante in occasum die. Quanquam in uulgatis editionibus legitur, præcipiti in occasum die. At Liuius elegantißime dixit lib. 4. primæ dec. Præcipitiq; iam die. Quomodo Curtius uocat præcipitem senectutem. Tacitus Annal. primo, Flexo in uesperam die. Huc pertinet

solennis

solennis illa Liuio locutio pro cœpta nocte, Primis tene- bris. Vt libro primo deca. quartæ, Primis tenebris mouit. Item innumeris alijs locis. Et quod libro 4. dec. quartæ di xit, Prima uespera: Tabellas conscriptas celeberrimo loco supra sedem cotidianam magistratuum prima uespera su- spendit. Libro quinto, Primo uespere ut lumina in castris hostium conspexere. Libro nono dixit, Principio lucis. Et infrà, Iam inuesperascebat.

Accedo societatem, & ad societatem.

Duodecimo, Quia societatem nostram uolentes accesse rant. Libro 14. Vt quamque nationem accesserat. Suprà, Corbolo in Syriam accesit.

Accedo illius sententiæ.

Libro decimoctauo, Accedebat sententiæ Paulini Ma- rius Celsus. Infrà, Iisdē diebus accesisse partibus utranq; Mauritaniam &c.

Euado amnem, pro transeo. Ma- tris facinus euasit.

Duodecimo, Amnemq; haud difficulter euadit. Liuius libro 5. dec. quintæ, Inter præsidia saltū ad Petram euasi. Tacitus libro 14. Quòd discrimē improuisum, & matris facinus euasisset. Libro 16. Mox Neronem circa summa scelera distentum, quasi minores euasere.

Præiacere castra, uirtute præpositionis.

Duodecimo, Campo qui castra præiacet.

Abscedere. Abscessus.

Vndecimo, Abscedunt leuitate gentili. Quinto, Et con- tinuo abscessu, uelut exilium obiectando. Duodecimo, Vt aditus, abscessus, cūcta nobis importuna, & suis in melius essent. Item, Pactus inducias abscedit. Item, Abscessu suo- rum. Hoc uerbo subinde Liuius utitur.

Pro

Pro meliore fuit.

Duodecimo, Dein nobis pro meliore fuit, effugere hostes tenui damno.

Expedire copias, arma.

Libro 13. Duosq; ueteres reges Agrippam et Iocchum expedire copias. scilicet iubet. Libro 20. Quidam expedire arma, telisq; tanquam in aciem accingi. Liuius libro octauo dec. quartæ, Et expedire tela, animosq; equitibus iußis. Ac mox, Quum tela equosq; expedißent.

Expedire pluteos.

Libro 18. Vitelliani pluteos crates'que & uineas &c. Othoniani sudes & immensas lapidum ac plumbi ærisq; moles &c. expediunt.

Expedire consilia.

Libro 19. Neq; alienis consilijs regi, neq; sua expedire. Liuius dicit etiam, iter expedire. Libro 8. dec. quartæ, Iter fugæ non expedientes.

Expedire, absolutè, pro accingi in bellum.

Libro 17. Multos è magistratibus, magnam consulariũ partem &c. secum expdire iubet. Libro 18. Cæcinnam ac Valentem expediri ad bellum iubet.

Expedire rursum absolutè.

Libro 20. Ea de cæde quamuerißime expediam.

Habere in partibus aliquem.

Id significat addictum aliquẽ habere fauctemq;. Nam partes pro factione accipiuntur. Lib. 13. Habebat in partibus Pallantem. Infrà, Quasi quæreret ducem & partes. Libro 15. Et militum acerrimos duceret in partes. Libro 16. Seceßionẽ iam id, & partes: & si idem multi audeant, bellum. Lib. 17. Et metu, tanquã alias partes fouissent. Itẽ, Primus in partes transgressus. Infrà, Accessere partibus

Valerius

Valerius Asiaticus Belgicæ prouinciæ legatus &c. Rursum, *Quanquam bene de partibus meritus.* Mox, *Transire in partes.* Lib. 18. *Quod solum illis partibus defuit.*

Neque fas neque fidem pensi habere. Et *similes locutiones.*

Libro 13. *Neq; fas neq; fidem pensi haberet, olim prouisum erat.* Lib. 17. *Neq; modũ oneris quisquam, neq; genus quæstus pensi habebat.* In dialogo Oratorum, *Nec quisquã in tota domo pensi habet, quid coram infante domino aut dicat, aut faciat.* Liuius lib. 4. dec. 4. *Si tales essetis, quales esse Carthaginienses fama est, apud quos nihil societatis fides sancti haberet, in me quoq; uobis quid faceretis minus pensi esse, nõ mirarer.* Eodẽ lib. *Sed illis nec quid dicerent, nec quid facerent, quicquam unquam pensi fuisse.* Libro 2. dec. quintæ, *Id illi cui nihil pensi sit, facile esse.* Libro 3. *Quibus nihil neq; dicere pensi, neq; facere.*

Illudere alicui, pro corrumpere seu stuprare.

Decimotertio, *Tradunt pleriq; eorum temporum scriptores, crebris ante exitium diebus illusisse pueritiæ Britannici Neronem.* Nam sequitur, *Stupro prius quàm ueneno pollutum.* Libro 15. *Siue C. Cæsar scortorum quoq; cupiens, etiam matri eius illusit.*

Illudere pecuniæ.

Lib. 18. *Tanquã in summa abũdantia pecuniæ illudere.*

Dignatio.

Decimotertio, *Sed ope Senecæ dignationem Burro retentam.* Paulopòst, *Quàm ueterem ac olim partam dignationem subitæ felicitati submittere.* Libro 17. *Vitellio tres patris cõsulatus, censuram, collegium Cæsaris, imponere iampridem imperatoris dignationem.* Libro 19. *Auxit*

inuidiam super uiolatum legati prætorisq́; nomen, propria dignatio uiri. In libello Germanorum, *Insigis nobilitas aut magna patrum merita, principis dignationem etiam adolescentulis aßignant.* Et rursus, *Quos mox inter se secundum dignationem partiuntur.*

Dignitas.

Libro 18. *Postulante exercitu, ut libertum suum Asiaticum equestri dignitate donaret.*

Deerrare.

Decimotertio, *Quia sors deerrabat ad parum idoneos.*

Facies. In faciem pacis.

Primo, *Non florentis Cæsaris, neq; suis in castris, sed uelut in urbe uicta facies.* Libro 4. *Antequam Vesuuius mons ardescens faciem loci uerteret.* Libro 13. *Dum positis loricis & galeis, in faciem pacis ueniretur.* Decimoquarto, *Aliam ferè littore faciem.* Paulopost, *Non ut hominum uultus, ita locorum facies mutantur.* Item, *Absistentium facie abscesserat cohors militum.* Sic enim legendum illic coniicimus. Libro 18. *Nō una pugnæ facies.* Infrà, *Intendebat formidinem, quòd publici consilij facie, discessum Mutina.* Libro 19. *Nec quisquam adeo rerum humanarum immemor, quem non commoueret illa facies.* Et rursus, *Sæua ac deformis urbe tota facies.* Libro 21. *Superfusus amnis palustrē humilemq́; insulam, in faciē stagni oppleuit.* In uita Agricolæ, *Ea enim pugnæ facies erat.* Mox, *Proximus dies faciem uictoriæ latius aperuit.*

Frustra habitus.

Libro 13. *Igitur Corbulo quæsito diu prælio, frustra habitus.* Infrà, *Quæ breui seruata, dein frustra habita sūt.*

Super octingentos annos.

Quemadmodum Tranquillus in Augusto dixit, Erant

enim super mille. Sic & Annalium 13. Tacitus protulit, Quæ super octingentos & quadraginta annos Remi Romuliq; infantiam texerat.

Frustra oblatum.

Infaustæ rei impedimentiq; plerunque indicatrix est præpositio ob in compositis, uiolentiæ nonnunquã. Vnde elegãtior illa apud optimos quosq; autores, sed remotior paulo, offerendi oblatiq; significatio. Proinde quomodo Liuius dixit libro 6. primæ dec. Oblatam uani furti inuidiam. Item, Pœnam oblatam oculis deorum. Terentius, Vitium oblatum, stuprum oblatum: & incendium oblatum ac oblatam mortem Cicero. Sic Annal. 14. Tacitus scripsit, Ac postea quàm frustra oblata sint &c. de Agrippina Neronis matre loquens, quæ Reip. quantum in se fuit dedecus obtulerit, sed frustra, quum tentata non successerint. Cuius illic criminis Nero matrem insimulat.

Perduellis pro hoste.

Libro 14. Receptæq; Armeniæ decus æquare domitis perduellibus cupiens. Liuius libro secũdo decadis quintæ, Aruspices in bonum uersurum id prodigium, prolationemq; finium & interitum perduellium portendi responderunt.

Hybernacula, pro Hyberna.

Libro 14. Cohortes alæq; nouis hybernaculis locatæ. Libro 15. Et tunc relictis hybernis. Liuius lib. 10. decad. quartæ, Loca pacata me ad hybernacula electurum. Libro primo, Frumentum quod ex hybernis extulerat.

Mansitare.

Libro 13. Quippe mansitasse unà conuincebatur. Libro 14. Quum uetere ex more familiam omnem, quæ sub eodem tecto mansitauerat, ad supplicium agi oporteret.

Oblecta

Oblectamenta.

Libro 14. Nec deerant qui uoce uultuq; tristi inter oblectamenta regia spectari cuperent. Suetonius in Tiberio, Erat ei in oblectamentis serpens draco. Eodem libro rursum, Nam oblectamentis principis palàm iniquum.

Doctores sapientiæ, pro philosophis.
Sapientiæ professores.

Libro decimoquarto, Etiam sapientiæ doctoribus tempus impartiebat. Infrà, Doctoresq; sapientiæ, Cœranum Græci, Musonium Tusci generis, constantiam &c. suasisse. Libro 16. Maxime intentus Demetrio Cynicæ institutionis doctori. Lib. 20. Doctores sapientiæ secutus est, qui sola bona quæ honesta, mala tantũ quæ turpia &c. In uita Agricolæ, Expulsis insuper sapientiæ professoribus.

In extremum adducta. Vsq; in extremas res. In extrema.

Libro decimoquarto, Sed uitam ipsam in extremum adductam. Libro 17. Et Galbæ usq; in extremas res amicum fidumq;. Libro 19. Et usq; in extrema obstinatum.

Ad extremum, pro postremo.

Libro 17. Et ad extremũ bella ciuilia ruebant. Lib. 19. Multa cum hostiũ strage, & ad extremum moriens serua uerat. In uita Agricolæ, Eò ad extremum inopiæ uenere. Liuius lib. 1. dec. 5. Et ipse consul quũ frustra reuocare fugienteis conatus, nec imperio, nec autoritate, nec precibus ad extremũ ualuisset. Idem lib. 2. dec. eiusdem, Vel ad extremũ si gratia plus quàm ueritas apud eos ualeret, semel statuerẽt, quid donatũ ex alieno Masinissæ uellent. Aliter idem Liuius dixit lib. 1. dec. 3. Missile telũ hastili oblõgo, & cætera tereti, præterquam ad extremum, unde ferrum extabat. Hoc est, in extrema parte. Apud eũdem reperies,

Ad ultimum, non usurpatum pro postremo, sed quasi dicas, ad ultimum conatum. Vt libro secundo dec. 5. Quum experienda omnia ad ultinum, nec prætermittendũ spem ullam censuisset. Rursus libro 5. Pietatem constantiamq; laudaturos, si fidem ad ultimum fratri præstitisset. Hoc est, ad finem usq;. Tacitus libro 19. Acerrimum militem, & usq; in extrema obstinatum.

Abedere, cui respondens uerbum habet sermo Germanicus, Abessen. Adesus.

Libro 15. Nam exorta uis locustarum, abederat quicquid herbidum aut frondosum. Libro 13. Nec si Iturius & Caluisius adesis omnibus fortunis, nouißimam suscipiendæ accusationis operam anui rependunt. Libro 17. Aut qui adesis bonis, per dedecus alebantur.

Habere gloriam cum modo. Vsus uerbi habeo, participiorumq; eius.

Libro 15. Si aut gloriam cum modo, aut prædam cum cura habuisset. Mox, Ac disperso milite, qui in unum habitus, uagum hostem promptius sustẽtauisset. Infrà, Non infensum, nec cum hostili odio Corbulonis nomen etiã barbaris habebatur. Lib. 13. Damnatus iisdem consulibus Vipsanius Lænas ob Sardiniam prouinciam auare habitam. Lib. 4. Quæ in præsens Tiberius ciuiliter habuit. Liuius lib. 5. dec. 5. Filiam cũ minore filio à Samothrace accitos Amphipolim, omni liberali cultu habuit. Lib. 12. Moxq; uulgus duro imperio habitum, probra ac uerbera intentabat. Rursus eodem, Antiqua disciplina milites habuerat. Lib. 18. Quocũq; casu accidit, dum atrociora metuebantur, in leui habitum. Libro 19. Neq; enim in procinctu & castris habitos. Quarto, Vel quum patres pollerẽt noscenda uulgi natura, et quibus modis temperanter haberetur.

Libro

Libro 2. Et Maroboduum regis nomen inuisum apud populares, Arminium pro libertate bellātem fauor habebat. Mox, Magnetes à Sipylo, proximi damno, ac remedio habiti. Libro 3. Idemq; seruos Lepidæ, quum militari custodia haberetur, transtulit ad consules. Item, Quod haud perinde publice usui habitum, quàm exitiosum multis. Liuius lib. 9. quartæ dec. Nec omnia, in quæ coniurauerunt, edita facinora habent. Eodem libro, Qui uias latrocinijs pascuaq; publica infesta habuerant, id est, infestauerant. Lib. 10. Senatus censuit satis habendū, quod prætor iusiurandum polliceretur. Idē lib. 2. dec. 5. Templum augustissimū regionis eius, quod non Pyrrhus, nō Annibal uiolassent, uiolare parū habuisse, nisi detexisset fœde, ac propè diruisset. Et infrà, Et quanquā dissimulare & tacite habere id patiq; statuerat. Lib. 2. eiusdē dec. Non portas claudere regi satis habuerunt, sed probris quoq; in ipsum Macedonasq; procacibus iaculati sunt. Lib. 9. Bene habet, inquit, & poculo impauide exhausto, haud ita multo pòst expirauit.

Quâ proximum.

Libro 15. Quâ proximum & commeatibus non egenum, regionem Comagenam &c. petiuit. Lib. 19. Vt quâ cuiq; proximum, omissa præda, prælio occurrerēt. Liuius lib. 1. decа. 3. Passim sine ullius imperio, quà cuiq; proximum est, in amnē ruunt. Rursus lib. 8. dec. eiusdem, Nihil iam ordinū memores, passim quâ cuiq; proximum fuit, in fugam effundūtur. Itē lib. 5. dec. 4. Domitius ab Arimino, quâ proximū fuit, Quintius per Ligures in Boios uenit. Rursus lib. 7. dec. eiusdē, Ne deesset principijs rerum, quâ proximū fuit, in castra Romana cū parua manu cōtendit.

Dignum Arsacidarum, pro dignitatem Arsacidarum.

Libro 15. Adiecisset eos, dignum Arsacidarum, simul & de legionibus Romanis statuerent. Neq; enim arbitror Græcam constructionem uoluisse Tacitum referre, digne Arsacidis, hoc est, pro merito Arsacidarum.

Aegrescere.

Decimoquinto, *Ne tam promptus in pauorem, longiore solicitudine ægresceret.*

In summam.

Libro 15. *Ergo Vologeses neq; atrox in summam.* Lib. 13. *Quia commeantibus inuicem nuncijs, nihil in summa pacis proficiebatur.* Libro 18. *Tanta mole belli nihil in summa profutura, ipsi exitiosa.* Mallem utrobiq; legere, in summam. Liuius lib. 1. decad. 4. *Quòd si modum in insequendo habuissent, non in præsentis modo certaminis gloriam, sed in summam etiam belli profectum foret.*

Summæ rei periculum facere. Summa rerum.

Libro 20. *Crebris interim nuncijs Valentinum monuere, ne summæ rei periculum faceret.* Libro 21. *Ad maturandum summæ rei discrimẽ.* In uita Agricolæ, *Ac summa rerum & recuperatæ prouinciæ gloria in ducem cessit.*

Enorme pro eo quod certò ordine caret.

Libro 15. *Arctis itineribus, hucq; illuc flexis, atq; enormibus uicis, qualis uetus Roma fuit.* Nam sequitur infrà, *Sed diuersis uicorum ordinibus.*

Composita pro iuxtà siue coràm posita.

Lib. 15. *Accita quippe Epicharis, et cũ indice cõposita.*

Sesquiplaga.

Decimoquinto, *Quum uix duobus ictibus caput amputauisset, sæuitiam apud Neronem iactauit, sesquiplaga interfectum à se dicendo.*

Insociabilis. Dissociabilis.

Libro

Libro 13. *Antiquas fratrum discordias, & insociabile regnum existimantes.* Libro 15. *Quia præcipitem & insociabilem credebant.* In uita Agricolæ, *Et quãquam primo statim beatißimi seculi ortu res olim dissociabiles miscuerit principatum ac libertatem.* Liuius libro 7. deca. 4. *Quia non ut hostibus modo, sed tanquam indomitæ & insociabili genti succensebant.*

Quàm maturrimum. Quàm maturrimè.

Libro 12. *Amplecti Britannicum, robur ætatis quàm maturrimum precari.* Libro decimoquinto, *Vt templum diuo quàm maturrime publica pecunia poneretur.*

Visores pro inspectoribus exploratoribusq́;.

Libro 16. *Nec missis uisoribus, per quos nosceret, an uera assererentur.*

Egressa sexum.

Libro 16. *Aliquando sexum egressa.* Libro 13. *Aetatis suæ fœminas pulchritudine supergressa.* Libro 20. *Tanquam terminos ætatis, & concessa filio egrederetur.*

Præuentus.

Libro 17. *Præuentamq́; gratiam intelligit.* Infrà, *Atq; in eo ipso sacramento uexillis inferioris Germaniæ præuentus erat.*

Non ultra uerba ac uoces errare.

Libro 17. *Quartam & duoetuicesimam legiones, paucis seditionis autoribus, non ultra uerba ac uoces errasse, & breui in officio fore.* Similẽ sensum eleganter enunciat Curtius per intra. *Vtinam, inquit, Philotas quoq; intra uerba peccasset.* Et intra uerba desipere Celso est non ultra uerba desipere. Eodem 17. libro, *Quintadecima, ac sextadecima legiones nihil ultra fremitum & minas ausæ.*

Imponere cum datiuo pro decipere.

Libro 17. *Falluntur quibus luxuria specie liberalitatis imponit. Vbi hactenus in uulgatis editionibus lectum est, speciem liberalitatis imponit.*

Eleuare pro minuere siue leuiorem reddere.

Libro 14. *Et præsentem sæuitiam melioris olim fortunæ recordatione eleuabant. Quanquam & hic uulgo lectum est, alleuabant. Liuius lib. 6. dec. 3. Et primo eleuabatur index, indiciumq́;. Rursum lib. 7. dec. 4. de Port. Catone, Cuius autoritatem perpetuo tenore uitæ partam, toga candida eleuabat. Idem lib. 2. dec. eiusdem, Eleuabat Romanum bellum. Libro 3. dec. 5. Ignominiam Claudij temeritate acceptam eleuare eos Patres acceperũt, qui perpaucos Italici generis, & magna ex parte tumultuario delectu conscriptos ibi milites amissos referebant. Libro 4. Simul eleuat famam aduersæ pugnæ. Libro 5. Cum magno assensu auditus est, nõ magis eò quòd multitudinis noxam eleuabat, quàm quòd culpam in autores uerterat.*

Exarmare, armis spoliare.

Libro 17. *Longinum manibus coërcent, exarmantq́;. Tranquillus in Domitiano, Negantemq́; ultrà se tueri eum posse, quòd exarmata esset. Libro 18. Spargit legiones, exarmat legiones.*

Adulor cum accusatiuo.

Libro 16. *Ne codicillis quidẽ (quod pleriq; pereuntiũ) Neronem aut Tigillinum, aut quẽ aliũ præpotentiũ adulatus est. Lib. 15. At nũc colimus externos & adulamur.*

Vt si in circo &c.

Libro 17. *Vt si in circo ac theatro ludicrum aliquod postularent. Sic & Tullius in commentario de senectute, Similesq́; sunt, ut si qui gubernatorẽ in nauigando agere nihil dicant. Infra, lib. 17. Quum tamen ardor & uis nuli*

tum

tum ultro ducis munia implebat, ut si adesset imperator.

Notabilis pro insigni, nec in malam semper partem.

Libro 17. *Notabili tempestate etiam deos infaustam adoptionẽ aduersantes.* Infra, *Ob aliquã notabilẽ illa die operam.* Item, *Quibusdam, ut in tumultu, notabilius turbantibus.* Libro 18. *Notabile inde iurgiũ fuit.* Libro 19. *Eo notabilior cædes fuit, quia filius patrem interfecit.* Infra, *Notabili constantia centurio Iulius Agrestis &c.* In libello Germanorum, *Nec quicquam notabile in singulis.* In uita Agricolæ, *Ac ne notabilis celebritate & frequentia occurrentium introitus esset.*

Componere, pro sepelire. Compositus.

Libro decimoseptimo, *Pisonem Verania uxor ac frater Scribonianus: T. Iunium Crispina filia composuere, quæsitis redemptisq; capitibus, quæ uenalia interfectores seruauerant.* In uita Agricolæ, *Paucioribus tamen lacrymis compositus es.*

Secundum auaritiam, pro per auaritiam.

Libro 17. *Raptus penatiũ hauserant animo, secundum auaritiam & arrogantiam præcipua ualidiorum uitia.*

Secundum Flauianos data uictoria, hoc est, pro Flauianis data.

Libro decimonono, *Vulgata uictoria principio belli secundum Flauianos data.*

Ingrate ferre.

Libro 17. *Oppressa Capitonis cõsilia ingrate tulisset.*

Precarium, Precariò.

Libro primo, *Neq; precariam animam inter infensos trahere.* Libro 17. *Precarium seni imperiũ, & breui transiturum.* Libro 20. *Rediturum in animos formidinem, fu-*

gam, famemq́;, ac toties captis precariam uitam. In libel-lo Germanorũ, *Eoq́; unus imperitat, nullis iam exceptio-nibus, non precario iure parendi.* In uita Agricolæ, *Pre-cariò mox præfuit.* Liuius lib.9.dec.4. *Apud Achæos pre caria libertas, apud Romanos etiã imperium est.* Eiusdem dec. libro 4. non procul à calce, *Precariò ab se iter per eũ ipsum agrum, tanquam hauddubie Carthaginiẽsium iuris petisset.* Et mox, *Quãtum secto bouis tergo amplecti loci potuerint, tantũ ad urbem cõmuniendã precariò datum.*

Recolere.

Relatum ad rem. Libro 3. *Quo tum exemplo Lepidus, quanquam pecuniæ modicus, auitum decus recoluit.* Ad personam. Libro 17. *Et recens ab exilio reuersos nobileis adolescentulos auitis ac paternis sacerdotijs in solacium recoluit.* Libro 19. *Postquam Galbæ imagines discordia temporum subuersas in omnibus municipijs recoli iußit Antonius.* Liuius lib.9.dec.4. *Sed metalla etiam, & uete-ra intermissa recoluit, & noua multis locis instituit.*

Frustra esse.

Libro 17. *Vtrisq; frustra fuit.* In uita Agricolæ, *Ni ue lox ingenio, mobilis pœnitentia, & ingentes aduersus Germaniam conatus frustra fuissent.*

In custodiam habitos.

Docet A. Gellius *In præpositionẽ à ueteribus non tam ablatiuo quàm accusatiuo coniunctam.* Vnde illa, *In men tem esse.* Et, *In potestatem esse.* Quomodo dictum uideri queat illud à Tacito libro 17. *Et sæuitia Galbæ in custo-diam habitos, in numero legionis composuerat.* Dixit ta-men eodem libro paulo superius, *Ita in custodia habitus.*

Factitare delationes, Accusationes exercere.

Libro 17. *Qui temporibus Neronis delationes factita-uerat.*

uerat. Mox eodem loco Accuſationes exercere uocat. Quippe ipſum, inquit, Criſpum eaſdem accuſationes cũ præmio exercuiſſe meminerant. Hoc eſt quod in Bruto Accuſationes factitare Cicero dixit.

Humiles pro uili, & humilimus pro eo qui ſit infimæ conditionis, id eſt uiliſſimus.

Libro 17. Humili ſepultura in priuatis eius hortis contexit. Libro 17. Et ut cuiq; humilimus cliens. Libro decimo octauo, Humilimo cuiq; credulus.

Deflagrans.

Libro 18. Deflagrante paulatim ſeditione. Liuius libro decimo, dec. 4. Sed interdum ſpes animum ſubibat, deflagrare iras ueſtras, purgari ſuſpiciones poſſe.

Intercurſus, Interuentus, modo pro deprecatione, modo ſimpliciter pro mediatione, ut ita dicam.

Libro 18. Quum intercurſu tribunorum cẽturionumq; protegitur. Liuius libro ſeptimo dec. quartæ, Et impeditus intercurſu ſuorum uſus prælongarum haſtarum. Tacitus libro 19. Sed exoluta ſtatim uincula interuentu Hormi Cæſaris liberti. Libro 20. Sed neq; hæc continua, & interuentu meliorum penſantur. Eodem libro, Parum decore Domitianum cõfecto propè bello alienæ gloriæ interuenturum. In uita Agricolæ, Et interuentus ciuilium armorum præbuit iuſtam ſegnitiæ excuſationem.

Surrexit rumor. Surgens luna.

Libro 18. Is rumor ab exploratoribus Vitellij diſperſus, an ipſa Othonis parte, ſeu dolo ſeu forte ſurrexerit, parum compertum. Libro 19. Donec adulta nocte luna ſurgens oſtenderet acies.

Surgen=

Surgentes partes.

Libro 19. Sed ut consulare nomen surgentibus tum maxime partibus, honesta specie prætenderetur.

Multo adhuc die, byguoter tagzeit, byhellem tag. Extremo iam die. Multo iam noctis. Multa luce.

Libro 18. Multo adhuc die, uallum ingressus. Sic suprà, Multa iam nocte. Libro 19. Et extremo iam die sua quisq; in tentoria dilaberetur. Infrà, Antonius per Flaminiam ad Saxa rubra, multo iam noctis, serum auxilium uenit. Libro 21. Multa luce reuecti hostes.

Mœrere cum accusatiuo.

Libro 18. Nec quisquam adeo mali expers, ut non aliquam mortem mœreret.

Quod castrorum, Militum quod, siue quod militum. Quantum peditum erat.

Libro primo, Et quod maxime castrorum syncerum erat. Libro 18. Superesse cum ipso Othone militum quod trans Padum fuerit. Paulo inferius, Et à Flauio Sabino præfecto urbis, quòd erat in urbe militũ sacramento Vitellij adactum. Libro 20. Signa uexillaq;, & quod militũ, in superiorem insulæ partem congregantur. Libro 20. Fortißimus quisq; è Batauis, quantum peditum erat, funduntur. Item, Contracto quod erat militum Magonciaci. Libro 21. Complet & quod biremium, quæq; simplici ordine agebantur. Liuius libro 7. dec. 4. Quod floris, quod roboris in iuuentute erat, amiserant. Idem libro 4. dec. 5. Nũc & Appiũ & quod cũ eo præsidij sit, in summo periculo esse. Libro 8. dec. 3. Quod roboris in acie hostiũ erat.

Tanto, omissum.

Libro 18. Quanto plus spei ostenditis, si uiuere placeret,

ret, pulchrior mors erit. Siquidem in manuscripto codice tanto non legitur. Libro 19. Et propinqua Cremonensiũ mœnia, quanto plus spei ad effugium, minorem ad resistendum animum dabant. Eodem libro, Nam amicorum eius quãto quis clarior, minus fidus. Libro primo, Cæteri nobilium, quanto quis seruitio promptior, opibus & honoribus extollerentur.

In commune congredi.

Libro 18. Nec ultrà in commune congreßi, sibi quisq; consuluere.

In communi situm.

Libro 20. Cætera in communi sita sunt.

Instaurare sacrum, pro adornare, sic enim hoc uerbum usurpant autores aliquando.

Libro 18. Instaurabat sacrum dijs loci. Liuius libro 9. dec. 4. Et plebeij ludi ab ædilibus C. Sempronio Blæso & M. Furio Lusco, diem unum instaurati sunt.

Flammare pro inflammare, Flammandus.

Libro 18. Namq; omnes exercitus flammauerat arrogantia uenientium à Vitellio militũ. Libro 15. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atq; ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur. Libro uigesimo, His inter se uocibus insistenteis, flammauere insuper allatæ à Vespasiano literæ.

Abunde ratus, pro satis ratus.

Libro 18. Ipse abunde ratus, si præsentibus frueretur.

Non ultrà quàm tribunos aduocauit, pro tantum tribunos.

Libro 18. Commotus primo Vitellius, non tamen ultrà quàm tribunos plebis in auxilium spretæ potestatis aduocauit.

cauit. Sic & Trãquillus loquitur in Augusto, Cosinium, inquit, seruum grauißime de se opinantẽ, non ultrà quàm compedibus coërcuit.

Assurgere è morbo.

Libro 18. Valentem è graui corporis morbo tum primum assurgentem infirmitas tardabat.

Interuertere, pro decoquere.

Libro 18. Nonies millies sestertium paucißimis mensibus interuertisse creditur.

Consciscere fugam.

Libro 19. Deserta Italia, turpem fugam consciuissent. Liuius lib. 5. primæ decadis, Exiliumq; ac fugam nobis ex eo loco conscischeremus. Libro tertio, dec. 4. de Annibale, Et alij fugam conscisse (id quod erat) alij fraude Romæ interfectum, idq; magis ferebant.

Incuriosus, pro uacuus cura.

Libro secundo, Dum uetera extollimus, recentium incuriosi. Libro 4. Et princeps proferendi imperij incuriosus erat. Libro 18. Incuriosos milites, uernacula urbanitate, quidam spoliauere abscißis furtim balteis, an accincti forent rogitantes. Libro 19. Placuit occasio inuadendi incuriosos. Rursum de Vitellio, Recentißimũ quodq; uulnus pauẽs, summi discriminis incuriosus. Lib. 21. Nauibus remeabat disiecto agmine, incuriosis uigilijs. In uita Agri. Ne nostris quidẽ tẽporibus, quanquã incuriosa suorũ ætas omisit. Sic & aduerbiũ incuriose usurpat lib. 20. Cæsæ cohortes eorũ in uico Marcoduro incuriosius agentes.

Laxati ordines.

Libro decimonono, Laxati ordines abrumpuntur.

Semineces.

Libro decimonono, Integri cum saucijs, semineces cum expiran-

expirantibus uoluuntur.

Sepulta urbs, de excisa.

Libro 19. *Cæterum aßidere sepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus haud permisit.*

Famosum, pro celebri, non in malam partem.

Libro 19. *Nota per eos dies Iunij Blæsi mors & famosa fuit. Sic urbem Hierosolymorum libro 21. famosam uocat: Sed quia famosæ urbis, inquit, supremum diem tradituri sumus, congruens uidetur primordia eius aperire.*

In malam partem.

Quinto, *Dein multorum amoribus famosa Albucilla &c. Lib. 20. Crebris apud Neronē delatiōibus famosos.*

Offensæ.

Libro 19. *Satis patuit ijs qui principum offensas acriter speculantur. Infrà, Vnde quanquam manente in speciem concordia, offensarum opera metuebantur. Libro uicesimo, Neq; ipse deerat uocare offensas, nimius commemorandis quæ meruisset.*

Obstinatio fidei, in bonam partem, pro obfirmatione. Obstinatus.

Libro 19. *Blæso super claritatem natalium, & elegantiam morum, fidei obstinatio fuit. Libro 21. Et quia apud ipsos fides obstinata, misericordia in promptu &c. Rursum de Iudæis, Obstinatio uiris fœminisq; par. Liuius libro 6. dec. primæ, Tum etiam quibus animi in spe ultima obstinati ad decertandum fuerant. Item de Tarquinio Lucretiæ stupratore, Vbi obstinatam uidebat. Et, Quum uicisset obstinatam pudicitiam.*

Affecta fides, pro læsa. Affectæ res.

Libro 19. *Et credebatur affectam eius fidem præiuisse, domo agrisq; pignori acceptis. Sic Liuius dixit affectas*

ctas res libro sexto, primæ dec. Quorum legati opem rebus affectis orantes quum senatum adissent. Idem lib. primo dec. 5. affectum pestilentia uocat exercitum, imminutum significans. Et exercitus, inquit, qui Arimini pestilentia affectus erat, domum dimissus. Sic libro sexto, decadis quartæ, dixit, affecta labore ac uigilijs corpora. Aetoli, inquit, pars sopiti affecta labore ac uigilijs corpora ex somno moliebantur. Libro quarto, dec. quintæ, Statuit sic affectos recenti atq; integro hosti non obijcere. Libro primo dec. 3. Paulisper tamen affectos animos recreauit repentina profectio Annibalis in Oretanos, Carpentanosq́;, hoc est imminutos debilitatosq́;.

Afflicta fides.

Libro 17. Multi afflicta fide in pace, ac turbatis rebus alacres, & per incerta tutißimi.

Tenere sedem Iouis opti. max. pro uincere, siue captam obtinere.

Libro 19. de Capitolio sede Iouis optimi maximi loquens, Quam non Porsena dedita urbe, neq; Galli capta tenere potuissent. Sic enim manuscriptum uolumẽ habet, pro quo temerare legitur in uulgatis editionibus. Tranquillus in Domitiano, Eaq́; conditione permisit, ut accusatori qui causam non teneret, exiliũ pœna esset. Libro 20. Tenebantur uictore exercitu Treuiri. Rursum libro 21. Cuncta camporũ omnesq́; præter Hierosolymã urbes, uictore exercitu tenebat. In uita Agricolæ, Atq; omnis propior sinus tenebatur. Item, Finẽ Britanniæ non fama nec rumore, sed castris & armis tenemus. Liuius lib. 9. dec. 4. Magno certamine cum prætore habito, tenuerũt causam.

Sacricolæ.

Libro decimonono, Turbæ sacricolarum immixtus.

Inhuma

Inhumana pars uiæ, Inhumana securitas.

Libro 18. Protritis arboribus atq; frugibus dira uastitas, nec minus inhumana pars uiæ, quam Cremonēses lauro rosisq; constrauerant, extructis altaribus, cæsisq; uictimis, regium in morem. Libro 19. Nec tunc minus crudelitatis, nunc inhumana securitas. Sic dixit Liuius dec. tertia, Inhumana crudelitas.

Intererat Vitellium uinci.

Libro 19. Hauddubie intererat Vitelliū uinci. Quo nos loco genitiuū reipublicæ submouimus. Liu. lib. 4. decad. 5. Neq; ipse quod plurimū intererat, certamini affuit. Lib. 7. Aut si detrectaret hostis certamē, quod plurimū intererat ad animos ciuitatum, timoris confessionem exprimerent.

Interest cum genitiuo.

Libro 17. Non interfuit occidentium, quid diceret.

Remittere nomen. Remiserunt imbres apud Liuium absolute.

Libro 20. Vim principis cōplecti, uomen remittere. Sic in superioribus libris alicubi. Remissum id munus. Pro quo legitur in uulgatis editionibus, Omissum id munus. Liuius lib. 5. dec. 4. Multa homines, ne bellare necesse sit, uoluntate remittere, quæ bello & armis cogi non possint. Libro 6. Et quum uterq; se cum omnibus copijs in Aetoliam uenturum, belloq; interfuturū polliceretur, Ptolemæo id remissum. Lib. 2. dec. 5. Omnibus gratiæ actæ remissum omnibus. Mire eleganter idem absolute remitto uerbum usurpat lib. 10. dec. 4. Vbi primum remiserunt imbres.

Modo pecorum, pro ritu seu more pecorum. Modo pacis. Ruinæ modo. Modo rationis. Indaginis modo.

Libro 12. Modo pecorū Barbaris trahebatur. Sic enim

castigauimus, quum in uulgatis editionibus legatur corru pte, Quod dedecorum Barbaris trahebatur. Liuius lib. 8. dec. 4. Eos ex eo tempore per ducentos iam annos pecorũ in modum consternatos cædũt, fugantq́;. Sic dixit rursum Tacitus Pacis modo, lib. 20. Dein uagos & pacis modo effusos lixas negociatoresq́; Romanos inuadunt. Item, Ruinæ modo. Vt uentum ad manus, deturbati ruinæ modo præcipitantur. In uita Agricolæ, Ludos & inania honoris, modo rationis atq; abundantiæ duxit. Infrà, Quod ni frequens ubiq; Agricola ualidas & expeditas cohortes indaginis modo &c. Liuius libro 8. dec. 4. Latrocinij magis quàm belli modo. Habes rursus istam loquendi formã, modo pecorum, apud Liuiũ libr. 10. dec. 4. Sed ijs, inquit, qui hos ipsos Ligures aliquoties pecorum modo fugientes per saltus inuios consectati ceciderunt.

Immortalia tributa. Mortales materiæ, pro fluxis. Mortale opus.

Libro 20. Nisi ingratam militiam, immortalia tributa, uirgas, secures, & dominorum ingenia. Lib. 21. Probanos qui deũm imagines mortalibus materijs in species hominum effingant. In libello Germanorũ, Candidi & nullo mortali opere contacti. In uita Agricolæ, Sed ut uultus hominum, ita simulachra uultus imbecilla ac mortalia sunt. Liuius libro 4. dec. 4. leges quasdam mortales dixit & tẽporarias. Sed tamen addit, ut ita dicam.

Præter os, Præter omnium oculos.

Libro 20. Præter suorum ora &c. intra castra effundebantur. Sic Liuius libro octauo quartæ dec. dixit, præter omnium oculos. An non, inquit, præter omnium oculos tantum auri argentiq́; in triumpho L. Scipionis, quantum non decem alijs triumphis, si omne in unum conferatur, sit

sit lætum? Apud eundem Liuiũ habes, Præter mœnia ipsa fluere, Præter Caralliten paludem agmen ductum, Præter Thebas Demetriadem cursum dirigerent, Præter orã Hetrusci maris Neapolim transmisit. Decade quarta.

Incerto Marte.

Libro 20. *Pugnatum longo agmine, & incerto Marte, donec prælium nox dirimeret. Liuius libro 5. decad. 4. dubium prælium uocat. Aliquandiu dubium, inquit, prælium fuit. Vocat ancipitem Martem lib. 1. dec. 3. Et adeo uaria belli fortuna, anceps'q; Mars fuit.*

Nauare flagitium. Nauare bellum. Militarem operam nauare.

Libro 20. *Cæteros, ut quisq; flagitium nauauerat, præmijs attollit. Libro 21. Si Vespasiano bellum nauauerint, Vespasianum rerum potiri. Liuius lib. 4. dec. quintæ, Vbi datum signum sit, tum militarem operam nauare.*

Internatus ab internascor, participium.

Libro 20. *Virgulta postremo & stirpes & internatas saxis herbas uellentes, miseriarum patientiæq; documentum fuere.*

Retentare.

Libro 20. *Dat custodes, qui pecuniam, calones, sarcinas retentarent. Hoc uerbo suprà quoq; usus est. Libro 21. Ciuilis dum fugientes retentat, agnitus, petitus'q; telis, relicto equo, transnatauit.*

À metu infamiæ pressit iras. À quo se muniebat.

Libro 20. *Cerialis à metu infamiæ si licentia sæuitiaq́; imbuere militẽ crederetur, pressit iras. In uita Agricolæ, Quum denotandis tot hominum palloribus sufficeret sæuus ille uultus & rubor, à quo se cõtra pudorẽ muniebat. Hoc modo sæpe loquitur Liuius, ut lib. 8. 3. decad. Dextra*

Pœnos tenere castra, à stationibus, uigilijs, omni iusta militari custodia tuta & firma. Quanquam in uulgatis editionibus à particula omissa est. Nos *repofuimus ex manuscripto codice, quē nobis bibliotheca Spirensis suppeditauit.* Rursus *lib. 5. primæ dec.* Nunc, *inquit, ab secundis rebus magis etiam insolito incauti.* Libro 6. *Criminabantur multo eum infestiorem agrum ab nobilitate esse, quàm à* Volscis *fuerit.* Item *compluribus alijs locis.*

Decernere pro confligere.

Libro 21. *Paratusq; decernere, haud procul* Hierosolymis *castra facit.* Liuius *libro decimo quartæ dec.* Decernite *criminibus, mox ferro decreturi.*

Præpotuere. Præiuuare.

Libro 21. Postquam Macedones *præpotuere &c.* Libro 19. Et *credebatur affectam eius fidem præiuuisse, domo agrisq; pignori acceptis.*

Prælium serere. Serere certamen. Pugnam conserere.

Libro 21. Et *sequentibus diebus crebra pro portis prælia serebāt.* Sic Liuius *dixit libro decimo quartæ decadis,* In *dies maiora certamina serebat.* Item *alibi,* Ex *bellis bella seruntur.* Rursum *libro secundo dec. eiusdem,* Et *temperatum ægre est, quin mißilibus, quia dirempti medio amne fuerant, pugnam inter se consererent.* Libro *quinto dec. eiusdem,* Boij *diripi sua impune, quàm tuendo ea conserere certamen, malebant.*

Operatus absolute, pro operatus sacris. Operari liberalibus studijs. Cædendis materijs operatus, pro operam dare.

Secundo, Nox *eadem lætam* Germanico *quietem tulit, uiditq; se operatum.* Libro *tertio,* Armatis *cohortibus* Sacrouir

crouir occupauerat nobilißimarum Galliarum sobolem, liberalibus ibi studijs operatam. Sic enim legendum putamus pro sibi studijs operatam. Libro 21. Egressum militē & cædendis materijs operatum, turbauere.

Circundare gratiam & pecuniam. Circundare famam alicui.

Libro 14. in oratione Senecæ ad Neronem, At tu gratiam immensam, innumeram pecuniam circundedisti. Sic enim illic legendum autoritate manuscripti codicis. In dialogo Oratorum, Catilina, & Milo, & Verres, & Antonius, hanc illi famam circundederunt. In uita Agricolæ, Egregiam famam paci circundedit.

Remißiones.

In uita Agricolæ, Iam uero tempora curarum remißionumq; diuisa. In dialogo Oratorum, Ac non studia moresq;, sed remißiones etiam lususq; puerorum, sanctitate quadam ac uerecundia temperabat.

Minus triennium.

In uita Agricolæ, Minus triēniū in ea legatiōe detētus.

Inuictum ad rem relatum.

In uita Agricolæ, Vt obstupefacti hostes qui classem, qui naues, qui mare expectabant, nihil arduum aut inuictum crediderint. Libro 19. Annalium, Sed cuncta festinatione, deinde ignauia Sabini corrupta, qui sumptis temere armis, inuictißimam Capitolij arcem, & ne magnis quidem exercitibus expugnabilem, aduersus treis cohortes tueri nequisset. Sic enim illic scribe, pro suppositio uocabulo munitißimam.

Lauream mittere. Laureatis gesta prosequi. Laureatæ literæ siue tabellæ.

Lib. 19. Ipse laureā prospere gestæ rei ad fratrē misit.

In uita Agricolæ, Ne laureatis quidem gesta prosecutus est. Subauditur literis. Liuius libro quinto decadis quintæ, C. Licinio consuli ad quadrigas mittendas ascendenti, tabellarius qui se ex Macedonia uenire diceret, laureatas literas. Igitur (sic enim illic legendũ suspicor pro dicitur) quadrigis missis Consul currum conscendit, & quum per circum reueheretur ad foros publicos laureatas tabellas populo ostendit.

Vescor, cum accusatiuo.

In uita Agricolæ, Eò ad extremum inopiæ uenere, ut infirmißimos suorum, mox sorte ductos uescerentur.

Annus.

In libello Germanorũ, Nec arare terrã aut expectare annũ tam facile persuaseris, quàm uocare hostes & uulnera mereri. Sic in prouerbio, Annus fructificat, non tellus.

Spectabilis uictoria.

In uita Agricolæ, Defixere aciem in his uestigijs, in quibus pulchram & spectabilem uictoriam ederetis.

Intercedere imaginibus, per metaphoram, pro obstare imaginibus & prohibere.

Intercedit tribunus plebis sententiæ, quum opponit se, & sic prohibet ne quid statuatur. Liuius lib. 8. 4. dec. Pronuntiauit, prætori non intercedere tribunos, quo minus sua potestate utatur. Et mox, Se non intercedere prætori. Vnde per metaphorã Tacitus dixit in uita Agricolæ, Nõ quia intercedendum putem imaginibus quæ marmore aut ære finguntur. Id est, Non quia negem habendas imagines quæ marmore aut ære finguntur. Plinius in Panegyrico, Intercedere iniquitatibus magistratuum.

Extranei.

In uita Agricolæ, Extraneis etiam, ignotisq; non sine cura

cura fuit. Tranquillus in Claudio, Ac ne hæredē quidem, nisi inter tertios ac penè extraneos.

Inſcientia ab inſciens, ſic ut à negligens negligentia.

Libro 17. Inde atrox rumor, affirmantibus pleriſq; interfectos, ac ni ſibi conſulerent, fore ut acerrimi militum & præſentia conqueſti, per tenebras & inſcientiam cæterorum occiderentur. Sic enim continet manuſcriptum exemplar, quanquā in uulgatis editionibus omnibus, etiā noſtra, legitur: per tenebras & inſcitiam cæterorum occiderentur. Hoc uocabulum rurſus reperi in dialogo Oratorum, Quis enim ignorat & eloquentiam & cæteras artes deſciuiſſe ab iſta uetere gloria, non inopia hominum, ſed deſidia iuuentutis, & negligentia parentum, & inſcientia præcipientium, & obliuione moris antiqui.

Circum, pro circà aduerbialiter.

Libro 4. Ita quanquam diuerſis ſuper rebus conſulerentur, aram clementiæ, aram amicitiæ, effigiesq; circum Cæſaris ac Seiani cenſuere. Lib. 15. de incendio urbis ſub Nerone, Neq; tamen ſiſti potuit, quin & palatium, & domus, & cuncta circum, haurirentur. Apud Liuium tamen motum ſignificat lib. 2. dec. 5. Inde legatio ſub idem tempus in Aſiam circum inſulas miſſa. Idem tamen circa frequentius in hunc modum uſurpat.

Cærimonia.

Libro 14. Videbaturq; potus ſacros & cærimoniā loci corpore toto polluiſſe. Liuius libro decimo dec. 4. Ad ſtatum ſacrificium, quod conditori Aeneæ cum magna cærimonia quotannis faciunt.

Si nō fuit, pro nō licuit, ſiue datū eſt aut permiſſū.

Lib. 20. Te Quirine Romane parēs urbis, precor ue-

nerorq;,ut si uobis non fuit, me duce hæc castra incorrupta & intemerata seruari, at Claßico ne sinatis. Liuius *libro secundo dec. quintæ, Eorum autem quæ obiecta sunt mihi, partim ea sunt quibus nescio an gloriari debeã, partim quæ fateri non erubescam, partim quæ uerbo obiecta, uerbo negare sit.*

Restaurare.

Libro tertio, *At Pompeij Theatrum igne fortuito haustum, Cæsar extructurum pollicitus est, eò quòd nemo è familia restaurando sufficeret.* Iustinus *libro* 21. *Ita facta societate & auxilijs Gallorum auctus, bellum uelut ex integro restaurat.*

Effusus in amorem, in luxum. Effundi in preces, lacrymas, uota. Effusio, absolute.

Libro 1. *Dum Mecœnati obtemperat effuso in amorem* Bathylli. *Libro* 20. *Effusi in luxum & epulas & nocturnos cœtus.* Rursus *lib.* 1. *At patres quibus unus metus, si intelligere uiderentur, in questus, lacrymas, uota effundi, id est, effundebantur.* Liuius *lib.* 2. *dec. quintæ,* Pars *ita in* Romanos *effusi erãt, ut autoritatem immodico fauore corrumperent.* Idem *libro quarto dixit effusam licẽtiam pro immodica.* Rursum *infrà,* Nondum *hac effusione inducta bestijs omniũ gentiũ circũ cõplendi.* Proinde *quod apud* Tacitũ *in manuscripto codice legitur lib.* 19. *Causam effusionis quærenti, sic accipiendũ est, ut significet* Imp. Vitellius *se mirari quur frater ipsius tam immodice supplex sit, in preces atq; lacrymas effusus, qui filiũ imperatoris sinu cõplexus genibus illius acciderat.* Quanquam *in uulgatis editionibus legitur confusionis, quemadmodum indicauimus in* Castigationibus. *Adiuuat hoc quod dixi locus adhuc alter libro quarto dec. quintæ.* Et *principiũ orationis*

ab

ab accusatione stultitiæ orsus suæ, postremo ad preces lacrymasq; effusus, genibus prætoris accidens in potestatē sese dedit. Ergo Taciti uerba expone, Causam effusionis, scilicet in preces lacrymasq;, quærenti &c.

Dandarica, pro terra Dandaridarum, Indica, Mædica, Bisaltica, Belgica, Romana.

Lib. 12. Ventumq; Soza oppidū Dandaricæ. Sic enim reposuimus pro Dandaridæ. Nō aliter Liuius Indicā usurpat lib. 2. dec. 5. At Hercule nunc nō de ultimis Indicæ oris, sed de ipsius Macedoniæ possessione certamen fortunā indixisse. Item lib. 10. 4. dec. In Mædicam ducere pergit. Rursum li. 4. dec. 5. Circa Desudabā in Mædica exercitus Gallorū consederat, mercedē pactam opperiens. Libro 5. Trans Strymonem autē uergentia ad occasum. Bisalticā omnem cum Heraclea quam Sinticen appellant. Sic & Belgicam dixit Tacitus libro 17. Pompeius Propinquus procurator Belgicæ statim interfectus. Et Panegyristes ad Maximianum Aug. in Romanam: Tot excisæ undiq; Barbaræ nationes, tot translati sunt in Romanam cultores. Ita nanq; scribendum illic pro Romam.

Admouere simpliciter, pro admouere exercitum siue copias.

In libello Germanorum, Ne Parthi quidem sæpius admouere. Sic enim legimus pro admonuere. Lib. 3. dec. quintæ, Si propius copias admouisset, paratos fore qui proderent urbem. Item alijs compluribus locis.

Spoletinus, à Spoletio, non Spoletanus. Spoletium.

Quod in manuscripto Taciti codice legitur Spoletinus, pro quo Spoletanus quispiam in uulgatis editionibus supposuit, idem reperitur apud Liuium, ut libro tertio

dec.quintæ, Itaque quum spei nihil ad resistendum esset, C.Caruilius Spoletinus, & C. Afranius à præsidio Romano missi. Et mox, Magno usui Caruilius Spoletinus erat in colloquijs. Libro quinto dec. eiusdem, Rex Gentius cum liberis & coniuge & fratre Spoletium in custodiam ex senatusconsulto ductus.

Vsq; pontem, sine præpositione.

Tacitus aduerbium usq;, cum accusatiuo construit sine intermedia præpositione ad. Sic & Liuius libro 4.dec.5. Vsq; alterius initiũ pontis prolabi eum leuiter cogebat.

Vacuam arcem furtim tradi futurum.

Libro 19. Vacuam arcem furtim tradi futurũ. Sic enim in manuscripto codice legitur, non, furtim traditurum, quemadmodum editiones peruulgatæ cõtinent. Neq; uerò seruus Virginij Capitonis intra arcem erat, ut ipse tradere posset aduenientibus arcem. Non absimilis est illa Liuij locutio libro secundo decadis quintæ, Neminem eorũ per Italiam ire liciturum.

Finis, pro finibus, hoc est termino.

Libro 16. Ostorius longinquis in agris apud finem Ligurum id temporis erat. Liuius libro quarto dec.quartæ, Pisanum deinde finem transgressos, omnem oram maris peragrasse. Vide Castigationes in librum 16.

Mittere uocem, pro emittere.

Mittere uocem Tacitus usurpat. quãquam in uulgatis editionibus legitur emittere. Sed habenda fides manuscripto codici. Liuius lib.5.dec.4. Qui uocem liberam mittere aduersus regis legatum auderent. Lib.10. Mihi quoq; ferrum in me strictum cernenti uocem mittere liceat. Item decimo dec.3. Sed si captiuæ, apud dominum uitæ necisq; suæ, uocem supplicem mittere licet.

Circuli

Circuli.

Libro tertio, Nec ignoro in conuiuijs & circulis incusari ista, & modũ posci. In uita Agricolæ, Vulgus quoq; & hic aliud agens populus, et uentitauere ad domum, & per fora & circulos locuti sunt. Liuius libro 4. dec. quintæ, In omnibus circulis, atq; etiam, si dijs placet, in conuiuijs sunt qui exercitus in Macedoniam ducant.

Genus.

Libro 20. Infestius in Vbijs quos genus Germanicæ originis, eiurata patria, Romanorũ nomine Agrippinenses uocarent. L. Florus, Aquitani callidum genus in speluncas se recipiebant. Ibidem de Germanis, Sed in saltus & paludes genus omne diffugerant.

Percensere, Permunire, Peruigere, & similia uerba.

Gaudet Tacitus huiusmodi uerbis cõpositis cum præpositione, per, quale est percensere. Libro 4. Percensuitq; cursim numerũ legionũ. Permunire. Quinto, Locorumq; opportuna permuniuit. Peruigere. Et uterq; opibus'que atq; honoribus peruiguere. Peruincere. Lib. 12. Quod patres odio delatoris contra ambitũ Agrippinæ peruicere. Perlicere. Decimotertio, Necem & arma perliceret. Perpopulari. Libro 14. Cædibus & incendijs perpopulatus. Perornare. Lib. 16. Detraheret potius senatui, quẽ perornauisset, infamiam tanti flagitij. Percolere. Libro 18. Plerosq; senatorij ordinis honore percoluit.

Prætexere.

In libello de moribus Germanorum, Vtræq; nationes usq; ad Oceanum Rheno prætexuntur. Item, Eáq; Germaniæ uelut frons est, quatenus Danubio prætexitur. Sic enim legendum, non Danubio pergitur.

FINIS.

